

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Mihaela Daniela Cîrstea
Viorica Avram

Ileana Sanda
Alexandra Dragomirescu

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Manual
pentru
clasa
a V-a

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ R.A.

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației Naționale.

Manualul este aprobat prin Ordinul ministrului Educației Naționale nr. 5267/03.10.2017 în urma licitației organizate de către Ministerul Educației Naționale, este realizat în conformitate cu programa analitică aprobată prin Ordinul ministrului nr. 3393 din 28.02.2017 și este distribuit **gratuit** elevilor.

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:						
Anul	Numele elevului care a primit manualul	Clasa	Școala	Anul școlar	Starea manualului*	
					la primire	la returnare
1.						
2.						
3.						
4.						

* Starea manualului se va înscrie folosind termenii: nou, bun, îngrijit, nesatisfăcător, deteriorat. Cadrele didactice vor controla dacă numele elevului este scris corect. Elevii nu trebuie să facă niciun fel de însemnări pe manual.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Limba și literatura română: manual pentru clasa a V-a / Mihaela Daniela Cîrstea, Ileana Sanda, Viorica Avram, Alexandra Dragomirescu. - București: Editura Didactică și Pedagogică, 2017
ISBN 978-606-31-0456-5

I. Cîrstea, Mihaela,
II. Sanda, Ileana
III. Avram, Viorica
IV. Dragomirescu, Alexandra

811.135.1
821.135.1.09

Activități digitale interactive și platformă e-learning (variante digitală a manualului):

Infomedia Pro

Website: www.infomediapro.ro

Înregistrări și procesare sunet: **Infomedia Pro**

Animații: **Infomedia Pro**

www.infomedia.ro

Redactor-șef: **Izabella Tilea**

Redactor: **Valentina Jercea**

Tehnoredactare: **Anca Melcher**

Grafica și coperta: **Ana Daniela Popescu**

Montaj filme: **Dragoș Boldea**

© **EDP 2017**. Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii Didactice și Pedagogice, R.A., București. Orice preluare, parțială și integrală a textului sau a materialului grafic din această lucrare se face numai cu acordul scris al editorului.

© **Mihaela Daniela Cîrstea, Ileana Sanda, Viorica Avram, Alexandra Dragomirescu**

Referenți:

Conf. univ. dr. **Camelia Ușurelu**, Universitatea din București

Prof. gr. I **Eliza Ioana Trușcă**, Colegiul Național „Elena Cuza”, București

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ, R. A. București

Str. Spiru Haret, nr. 12, sector 1, cod 010176

Tel.: 021.315.38.20

Tel./fax: 021.312.28.85

e-mail: office@edituradp.ro

www.edituradp.ro

Librăria E.D.P.: str. Gen. Berthelot nr. 28-30, sector 1

Comenzi pentru această lucrare se primesc:

- prin poștă, pe adresa editurii
- prin e-mail: comenzi@edituradp.ro
comercial@edituradp.ro
- prin telefon/fax: 021.315.73.98

DEȘTEAPTĂ-TE, ROMÂNE!

de Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume,
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!“, strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

CUPRINS

Unitatea 1: Școala și colegii mei

Un record mondial, pictat de copii / 8-12
O lucrare scrisă... vorbită de Mircea Sântimbreanu / 13-16
Descoperirea unui subiect din universul familiar / 17-19
Cheia de Mihail Sadoveanu / 20-24
Punctuația enunțului (I) / 25-26
Desen după natură de Mircea Sântimbreanu / 28-32
Punctuația enunțului (II) / 33
Școala românească și cea niponă / 34-35
Evaluare / 36

Unitatea 2: Copilăria

Pupăza din tei / 37-41
Respectarea normelor ortografice și de punctuație / 42
Cuvântul, unitate de bază a vocabularului / 43-45
Regulile copilăriei / 46-48
Corespondența sunet-literă (I) / 49
Poveste cu oi de T. Arghezi / 50-56
Tipuri de sunete: Vocală. Consoană. Semivocală. Silaba / 57-58
Corespondența sunet-literă (II) / 58
Bunica de Barbu Ștefănescu-Delavrancea / 59-64
Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei / 65
Două feluri de a copilări / 66-67
Evaluare / 68

Unitatea 3: Modelul meu în viață

Percy Jackson și olimpieni / 70-73
Într-o poveste de Marin Sorescu / 74-76
Aleodor împărat / 77-84
Verbul / 85-86
Modurile verbale predicative / 86-87
Modul imperativ / 87-88
Enunțul imperativ / 88
Modul indicativ. Timpul prezent / 88-89
Modul indicativ. Timpul imperfect. Timpul perfect simplu.
Timpul mai-mult-ca-perfect / 89-91
Restrângerea unor teme la aspecte particulare / 92-93
Heracle în ținutul lui Hades / 94-95
Evaluare 3/ 96

Unitatea 4: Familia și comunitatea în care m-am format

Sărbători de iarnă / 97-102
Amintiri din copilărie de I. Creangă / 103-109
Verbe auxiliare / 110
Modul indicativ. Timpul perfect compus / 111
Modul indicativ. Timpul viitor / 112-113
Alcătuirea unei compuneri narative / 114-115
Predicatul / 116
Corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație / 117
Colinde / 118-119
Evaluarea / 120

Unitatea 5: Locuri familiare: teatrul și cinematograful

Povestea incredibilă a elevilor care joacă teatru / 122-125
Substantivul / 126-127
Prepoziția / 128
Articolul hotărât și nehotărât / 129-130
Ce faci când primești 30 de oaspeți...neasteptați?
de Elena Mănescu / 131-134
Pronumele personal / 135-137
Alte forme ale pronumelui personal / 137
Pronumele personal de politețe / 138-139
Stil: Corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație (substantiv, pronume) / 140
Povestea adevăratului Tarzan / 141
Subiectul exprimat / 142
Acordul predicatului verbal cu subiectul / 142-143
Evaluare / 144

Unitatea 6: Prietenia

Garfield, eroul copiilor din întreaga lume / 146-151
Greuceanu și Faurul Pământului / 152-157
Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme / 158
Apolodor, Amedeu și Ilie / 159-160
Sinonimele / 161-162
Antonimele / 163
Câmpul lexical / 164
Monitorizarea pronunției și a scrierii / 165
Prieteni reali și imaginari / 166-168
Evaluare / 169-170

Unitatea 7: Colțul meu de natură, real sau imaginar

Tărâmul imaginației / 172-176
Ex libris de T. Arghezi / 177-178
Malul Siretului de V. Alecsandri / 179-181
Încadrarea în subiect / 182-183
Adjectivul / 184-187
În pădurea Petrișorului de M. Sadoveanu / 188-191
Compunerea descriptivă / 192
Numeralul / 194-196
Momente importante din istoria cărții pe teritoriul românesc / 197
Atributul / 198
Propoziția afirmativă. Propoziția negativă / 198
Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată / 199
Evaluare / 200

Unitatea 8: Hobby și timp liber

Povestea senzațională a Micului Einstein / 202-207
Jocul Stăpânul inelelor / 208-210
Jurnal virtual de călătorie: Delta Dunării / 211-214
Corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație / 215
Hobby-ul meu, gătitul / 216-217
Jocuri de ieri și de azi, de aici și din Țara Soarelui Răsare / 218
Limba standard. Normă și abatere / 219
Istoria cuvintelor-variații ale formei și ale sensului în timp / 220
Evaluare / 221
Texte pentru ascultare/dictare / 222-226

PREZENTAREA MANUALULUI

Lucrarea de față își propune să formeze competențele prevăzute în programă prin intermediul unui conținut variat, interdisciplinar, adecvat nivelului de vârstă al elevilor.

Metodele didactice de predare-învățare sunt preponderent activ-participative, încurajând creativitatea și munca în echipă.

Metodele de evaluare propuse sunt moderne, diverse și au un grad ridicat de aplicabilitate în viața de zi cu zi.

Metodele complementare folosite sunt: referatul, proiectul, portofoliul și autoevaluarea.

ORGANIZAREA UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE

COMUNICARE ORALĂ

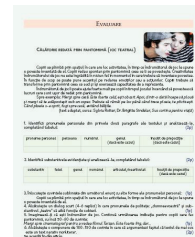
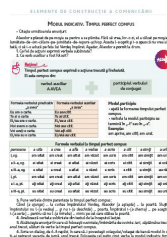
LECTURĂ

REDACTARE

ELEMENTE DE
CONȘTIINȚĂ
A COMUNICĂRII

ELEMENTE DE
INTERCULTURALITATE

EVALUARE SUMATIVĂ

Simbolurile care indică activitățile în varianta tipărită:

Exprimă-ți opinia!

Amintește-ți!

Dezvoltă-ți vocabularul!

Exersează vorbind!

Decoperă!

Citește textul

Lucrează în echipă!

Reține!

Progresează!

Ascultă!

Știi că...?

Observă!

Compară!

Joc de rol

Joacă-te!

Exersează!

Recapitulează!

Fii creativ!

Autoevaluare

Simbolurile care indică activitățile în varianta digitală:

click pe

pentru a vedea o imagine

click pe

pentru a rezolva un exercitiu

click pe

pentru a vedea un film

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

- 1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate
- 1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite
- 1.3. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare
- 1.4. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

- 2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse
- 2.3. Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare
- 2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare
- 2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

- 3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu, pe o temă familiară, cu integrarea unor imagini, desene, scheme
- 3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- 3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

- 4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative
- 4.3. Monitorizarea propriei pronunții și scrieri și a pronunției și scrierii celorlalți, valorificând achizițiile fonetice de bază
- 4.4. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală
- 4.5. Utilizarea competenței lingvistice în corelație cu gândirea logică/analogică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

- 5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi
- 5.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice

UNITATEA 1

ȘCOALA ȘI COLEGII MEI

Conținuturi:

Comunicare orală

Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător

Tema. Cuvinte-cheie

Informații generale și de detaliu

Idei principale

Lectură

Tema. Cuvintele-cheie

Ideea principală. Ideea secundară

Redactare

Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere

Descoperirea unor subiecte din universul familiar

Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere, paragrafe

Elemente de construcție a comunicării

Enunțul. Punctuația enunțului

Enunțuri asertive, interogative, exclamative

Elemente de interculturalitate

Identitate personală – identitate națională – diversitate culturală și lingvistică.

UN RECORD MONDIAL PICTAT DE COPII

Activități de pre-ascultare

Exprimă-ți opinia!

1. Privește imaginile! Ce înfățișează ele?
2. Observă comportamentul elevilor! Ce fac ei? Care dintre cele două imagini prezintă o activitate în echipă?
3. Discută modul în care este amenajată fiecare clasă. Identifică două elemente comune și două diferențe.
4. În care dintre cele două clase ți-ar plăcea să fii? Motivează-ți alegerea.

Dezvoltă-ți vocabularul!

- Citește următorul text. Asociază cuvintele numerotate cu definițiile oferite mai jos.
Spre exemplu: 1 = c)

UN RECORD PICTAT

Elevii români au lucrat în echipă pentru a obține un **record**¹ mondial, demn de Cartea Recordurilor. Proiectul lor a fost unul **inedit**²: și-au propus să realizeze cea mai mare pictură pe pânză din lume. Tema aleasă a fost „Grădina”. Cu ajutorul materialelor oferite de **UNICEF**³, micii artiști au pictat flori, frunze și găze pe o pânză uriașă în **atelierelor**⁴ de la școală, dar și în fața unui **hangar**⁵. Mesajul lor a fost unul **pozitiv**⁶, a avut o semnificație aparte: au vrut să-i încurajeze pe toți copiii să fie creativi. Recordul lor a fost **omologat**⁷, iar prin acest rezultat, ei au ajuns **ambasadorii**⁸ României în lume.

Definiții:

- a) încăpere în care își desfășoară activitatea un pictor;
- b) persoană trimisă cu o misiune specială într-o altă țară;
- c) cel mai bun rezultat obținut într-un concurs;
- d) recunoscut oficial în urma unei verificări;
- e) nou, neobișnuit, necunoscut înainte;
- f) construcție destinată adăpostirii și întreținerii avioanelor;
- g) care îndeplinește un rol bun, util;
- h) organizație umanitară care promovează drepturile copiilor din întreaga lume.

Descoperă!

TEMA. CUVÂNTUL-CHEIE

TÉMĂ, *teme*, s. f. 1. Idee principală care este dezvoltată într-o operă, într-o expunere; subiect; aspect al realității care se reflectă într-o operă artistică; 2. Motiv melodic dintr-o piesă muzicală; 3. Exercițiu scris dat școlarilor, studenților etc. pentru aplicarea cunoștințelor dobândite.

Explicații

În propoziția: „Tema aleasă este grădina.”, cuvântul „temă” are primul sens din dicționar, deoarece: *Tema aleasă este grădina = Aspectul din realitate care va fi pictat este grădina.*

Nu doar tablourile au temă, ci și textele literare și nonliterare.

CUVÂNT, *cuvinte*, s.n. 1. Unitate de bază a vocabularului, care reprezintă asocierea unui sens (sau a unui complex de sensuri) și a unui complex sonor, vorbă; 2. Gând, idee exprimată prin vorbe, spusă; 3. Cuvântare, discurs; 4. Învățătură, îndrumare, sfat; 5. Promisiune, făgăduială, angajament.

CUVÂNT-CHEIE, pl. *cuvinte-cheie*, s. n. Cuvânt de mare importanță, termen folosit pentru a marca o diviziune într-un catalog (de bibliotecă).

Explicații

La fel ca o cheie obișnuită, care ne permite să intrăm într-o casă sau să deschidem un sertar, un cuvânt-cheie ne ajută să „descuiem” mesajul, adică să-l înțelegem mai bine.

Exerciții

1. Care este tema textului „Un record pictat”?
Alege din listă varianta corectă:
a) stabilirea unui record;
b) pictura în școală;
c) ambasadorii României.
2. Completează definiția cu ajutorul profesorului:
Tema unei opere (text literar, nonliterar, tablou, cântec etc.) este...

Spre exemplu, în propoziția: *În vază erau multe flori: trandafiri, narcise, lalele, zambile, petunii*, cuvântul-cheie este „flori”. Chiar dacă nu știi cum arată o petunie, prin intermediul cuvântului-cheie, ai înțeles că este o floare.

Exerciții

1. Care dintre următoarele cuvinte: *elevi, natură, pozitiv, gâze, record* sunt cuvinte-cheie în textul suport?
2. Completează definiția următoare cu ajutorul profesorului:
Un cuvânt-cheie reprezintă...

Știi că...?

- *Cartea Recordurilor (Guinness World Records)* este o carte publicată anual care conține numai recordurile mondiale omologate.
- **UNICEF** (*Fondul Internațional pentru Urgențe ale Copiilor al Națiunilor Unite*) a fost înființat în 1946. Această organizație promovează dreptul copiilor la educație în 190 de țări și teritorii. În 1965, **UNICEF** a primit o distincție foarte importantă, *Premiul Nobel pentru Pace*, ca recunoaștere a activității sale umanitare.

- Privește următorul afiș al unei campanii UNICEF. Exprimă-ți opinia în legătură cu mesajul transmis.

VIOLENȚA VERBALĂ RĂNEȘTE!

PROTEJEAZĂ-ȚI COPILUL DE TINE ÎNSUȚI

OPREȘTE VIOLENȚA VERBALĂ

Violența verbală este o formă de violență asupra copiilor. Eu sunt împotriva! Alătură-te și tu campaniei! Oprește violența verbală!

Smiley, Ambasador al Bunăvoinței pentru UNICEF România

Cuvintele tale nu sunt o armă, dar pot frânge inima unui copil. Știi că, la o greșeală a copilului, prima reacție a 54% dintre părinți este să ridice vocea, iar 11% dintre părinți pălmuiesc imediat copilul sau îl trag de păr?

TU poți face diferența! Donația ta lunară ajută UNICEF să oprească violența verbală asupra copiilor.

Activități de ascultare propriu-zisă

Ascultă!

◆ Vei asculta două știri referitoare la stabilirea unui record mondial. [Textele 1A și 1B]. În 2006, elevii din clasele V-XII dintr-un liceu bucureștean au lucrat împreună pentru a intra în *Cartea Recordurilor*, realizând cea mai mare pânză pictată de copii.

1. Citește, cu atenție, următorul chestionar. În timp ce vei asculta **Textul 1A** din nou, vei scrie în caiet răspunsurile corecte.

Exemplu: 1. = b)

1. Câte ore au lucrat elevii pe zi?
  - a) 2-4 ore
  - b) 3-4 ore
  - c) 4-5 ore
2. Unde au pictat elevii când a fost frig afară?
  - a) în școală
  - b) afară, în curte
  - c) într-o grădină
3. Câți profesori i-au coordonat pe elevi?
  - a) 1
  - b) 45
  - c) 18
4. Cine a pictat folosind culori închise și triste?
  - a) Victorița
  - b) colegul Victoriței
  - c) colega Victoriței

2. Citește propozițiile de mai jos. Transcrie grila de observare. În timp ce vei asculta **Textul 1B** din nou, vei indica prin bifare afirmațiile adevărate.

1. Creația artistică a copiilor a fost una inedită.
2. În hangarul din Băneasa au pictat numai elevii care urmau cursurile Liceului de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”.
3. Recordul a fost omologat.
4. Copiii care au participat nu au fost entuziași.

Grila de observare	
Nr. propoziție	Propoziție adevărată
1	✓
2	
3	
4	

Activități de post-ascultare

1. Exprimă-ți opinia în legătură cu următoarea afirmație:
Copiii talentați sunt ambasadorii României în lume.
2. Transcrie enunțurile în ordinea în care s-au petrecut acțiunile:
Exemplu: 1 = e)
  - a) Lucrarea a fost expusă în fața hangarului.
  - b) 800 de elevi au pictat împreună în curtea școlii.
  - c) Performanța copiilor a fost înscrisă în Cartea Recordurilor.
  - d) UNICEF a propus elevilor să stabilească un nou record mondial.
  - e) Elevii și profesorii și-au ales ca temă „Grădina”.
3. Identifică stările emoționale pe care ți le transmit următoarele secvențe din textul ascultat:
Exemplu: a) = surpriză
  - a) „A fost mai presus de orice așteptări”;
  - b) „Cu această ocazie, mulțumesc tuturor celor care ne-au ajutat...”;
  - c) „Îmi place să transmit mesaje pozitive”;
  - d) „a folosit culori și nuanțe închise”.

Autoevaluare

Transcrie, în caiet, următorul chestionar. Bifează afirmațiile cu care ești de acord și adună punctajul obținut.

Chestionar de autoevaluare			
	Criterii	✓	Punctaj
	Am rezolvat corect exercițiile propuse.		1 punct
	Am utilizat corect, adecvat și eficient limba română în comunicarea orală.		1 punct
	Am manifestat un comportament politicos față de interlocutori.		2 puncte
	Am participat activ la discuția din clasă.		2 puncte
Rezultat obținut:			.... puncte

Interpretarea chestionarului:

0-2p: Străduiește-te mai mult!
2p-5p: Ești pe drumul cel bun!
6p: Bravo! E perfect!

Lucrează în echipă!

- Ți-ar fi plăcut să participi la realizarea celei mai lungi pânze pictate de copii? De ce?
- Desenează, pe o foaie A4, o floare care să te reprezinte (poate avea culoarea ta preferată, poate exprima starea ta de spirit etc.). Prezintă-ți desenul în fața clasei!
- Lipește floarea ta de cea a colegilor, folosind lipici sau scotch, pentru a realiza împreună „pânza” clasei. Expuneți-vă opera artistică în sala de curs.

Progresează!

1. Află mai multe informații despre un record mondial care ți se pare interesant. Notează în caiet informațiile pe care dorești să le împărtășești colegilor.

2. Să ne jucăm de-a „SuperAscultător”!

Compune un dialog între „Eu” și Victorița folosind cuvintele: „inedit”, „pozitiv”, „record”, „ambasador”. Nu trebuie să lipsească niciunul!

Recomandări:

- poți să alcătuiesti dialogul singur sau împreună cu un coleg/colegă;
- dialogul tău are doar două personaje: „Eu” și Victorița. Tu poți avea ce rol îți dorești: coleg de clasă al Victoriței, reprezentant UNICEF, unul dintre părinți, un ambasador etc.
- înregistrează acest dialog singur sau cu ajutorul unui coleg, folosind un telefon sau un reportofon. Dacă nu ai niciun mijloc la dispoziție sau dacă nu vrei să-l folosești, poți memora replicile, ca un adevărat actor;

- atunci când înregistrezi/prezinți, folosește cuvintele „Eu” și „Victorița” pentru a indica cine vorbește la un anumit moment;

- modifică-ți vocea în funcție de rolul pe care ți l-ai ales, spre exemplu, dacă ești o persoană adultă, poți folosi o voce mai joasă, dacă ești Garfield, poți mieuna etc.;

- indiferent de rolul pe care îl joci, fii politicos! Folosește o formulă de început: *Bună!/Bună ziua* și una de sfârșit: *Pa/La revedere!*, adaptate situației.

Colegii vor asculta dialogul și vor identifica rolul pe care l-ai jucat, pe baza ideilor enunțate de tine anterior.

Ascultătorul care rezolvă primul această cerință primește titlul de „SuperAscultător!”

Dacă nu ajungi un SuperAscultător, nu te supăra! Important este să fi atent și să participi la joc! Numai astfel vei reuși să progresezi!

Activități de pre-producere a mesajului oral

Citește textul în gând

○ LUCRARE SCRISĂ...VORBITĂ

de Mircea Sântimbreanu

Se știe că, încă de la descoperirea extemporalelor, a lucrărilor de control și a tezelor, toate acestea se dau în scris. De altfel, așa se și cheamă: lucrări scrise. Se cunoaște la fel de bine și procedeul: elevii rup o foaie de hârtie, se gândesc câteva clipe, apoi se aștern pe lucru... adică pe lucrare. Bineînțeles, cei care s-au pregătit. Ceilalți fac și ei o lucrare scrisă, dar... mai mult vorbită.

Tema lucrării? Oricare. De pildă: „Cum am petrecut vacanța?”

Și iată-l pe eroul nostru. A început lucrarea printr-un apel pe cât de șușotit, pe atât de disperat către colegul său de bancă:

– Sst! Sst! „Vacanță” se scrie cu v mare? De ce, mă, că doar a fost vacanța mică?! Stai nițel mai oblic, nu văd nimic! Și scrie mai mare, să mă binoclez și eu... Când a început vacanța? La 30? În era noastră? Ești sigur? Ah, ai un umăr care acoperă trei propoziții.

Tace o clipă îmbufnat, apoi reîncepe asaltul:

– Ce scrii tu acolo de Ploiești? Trebuie să scriem și despre regiunile petrolifere? Spune-mi și mie, mă... Bine!... Să știi că nu mai vorbesc cu tine niciodată. (Rugător): Haide, mă... (Furios): Mai vii tu pe la mine să-ți dau pompa de bicicletă! (Blând): Te rog... Arată-mi, că-ți dau și bicicleta de la pompă.

Cu gâtul lungit, încordat și plângăreț, pare o girafă suferindă de amigdale. Continuă milog:

– Ce-ai scris acolo, în rândul al treilea? Cloșcă sau ploscă?... Troscot?! Nu vrei să-mi spui? Nu vrei, ai? Bine. Las'că la prima adunare¹ o să mă plâng detașamentului² de tine.

○ să vezi tu, bombăne eroul cu lacrimi în ochi.

Colegul întoarce cu seninătate capul:

– De ce să te plângi? Că nu te-am lăsat să copiezi?

– Nu, izbucnește nefericitul copist. Că scrii urât și... și indescifrabil !

Exersează vorbind!

(din volumul *Recreația mare*, 1973)

1. Care este tema textului de mai sus?
2. De ce crezi că elevul a scris, în compunerea sa, cuvântul „vacanță” cu literă mare?
3. Care este intrusul? Identifică, în listă, cuvântul care se deosebește ca sens de celelalte două.
Exemplu: *remarcabil, admirabil, nesemnificativ.*
  - a) extemporal, exact, examen;
  - b) petardă, petrolifer, petrol;
  - c) indescifrabil, ilizibil, citeț.
4. Pronunță următoarele cuvinte cu voce tare: „extemporal”, „petrolifer”, „indescifrabil”.

¹ adunare = s.f. (în text) întrunire a unor elevi cu scopul discutării unor probleme de interes general.

² detașament = s.n (text) echipă formată din elevii unei clase.

Exprimă-ți opinia?

- Care este personajul tău preferat din textul *O lucrare scrisă... vorbită* de Mircea Sântimbreanu?
- Cine transmite mesajul: „Las’că la prima adunare o să mă plâng detașamentului de tine.”? Cine îl ascultă?

Descoperă!

ROLURILE ÎN COMUNICARE: VORBITORUL ȘI ASCULTĂTORUL

Într-o comunicare orală, un vorbitor transmite un mesaj unui ascultător.

Observă sensurile verbului „a asculta”:

ASCULTĂ, *ascult*, vb. 1. A-și încorda auzul pentru a percepe un sunet sau un zgomot. 2. A fi atent la ceea ce se spune sau se cântă. • A examina oral un elev. 3. A acorda importanță celor spuse de cineva, a lua în considerație; a împlini o dorință, o rugămintă. • A face întocmai cum vrea cineva.

Explicații

În textul suport, elevul care își scria compunerea îl ascultă (vezi sensul 1 al verbului) pe cel care dorea să copieze, pentru că era atent la ce spunea acesta. În dialog, el devine astfel un „ascultător”.

Cu toate acestea, în povestire, el nu este un personaj ascultător (vezi sensul 3 al verbului), deoarece nu-i îndeplinește dorința colegului său, „nefericitul copist”.

Exerciții

1. Pornind de la exemplul de mai sus și de la indicațiile profesorului, completează pe caiet următoarele definiții:

Într-o comunicare orală, ascultătorul este persoana care...

Într-o comunicare orală, vorbitorul este persoana care ...

2. Identifică vorbitorul și ascultătorul din următoarea replică:

– *Mi-a plăcut mult în vacanță, i-a spus Miruna lui Radu.*

INFORMAȚII GENERALE ȘI DE DETALIU. IDEI PRINCIPALE

Un text conține informații generale și/sau de detaliu.

Observă definiția cuvintelor:

GENERÁL adj. 1. Care este comun tuturor, sau mării majorității, a ființelor sau obiectelor dintr-o anumită categorie. 2. Care privește ceva în ansamblu, în trăsăturile fundamentale, care se ocupă în linii mari de ceva. 3. Care se întâmplă, care există pe o întindere mare, care cuprinde o arie foarte largă sau totul.

DETÁLIU, detalii, s. n. Parte dintr-un întreg; amănunt.

PRINCIPÁL, -Ă, principali, -e, adj. Care are o importanță deosebită sau cea mai mare importanță; de căpetenie, de frunte.

Explicații

O **informație generală** (din textul „O lucrare scrisă... vorbită”) este faptul că elevii au de scris o compunere despre cum și-au petrecut vacanța.

Acesta este subiectul comun, pe care trebuie să-l rezolve toți. Fiecare elev, în compunerea sa, poate introduce amănunte referitoare la timpul, locul sau persoanele cu care a fost în vacanță. Acestea sunt **informații de detaliu**. Spre exemplu, un elev decide să scrie despre vacanța sa la Ploiești.

Exerciții

1. Identifică tipul informațiilor următoare:

Exemplu:

a) O lucrare scrisă se rezolvă doar în scris.
→ *informație generală.*

b) Un elev vrea să copieze. → ...

c) „Copistul” promite colegului său că îi va împrumuta pompa de bicicletă. → ...

2. Identifică informația generală și două informații de detaliu din enunțurile:

– *Mi-a plăcut mult în vacanță, i-a spus Mara lui Radu. Am fost câteva zile la Sinaia, m-am jucat în parcul din centrul stațiunii.*

Amintește-ți!

Ideea principală reprezintă un enunț care transmite, pe scurt, informația esențială dintr-un fragment al unui text.

1. Alcătuieste HARTA TEXTULUI, răspunzând la întrebările: **Cine? Când? Unde? Ce?**. Folosește ca model schema alăturată.

2. Reține informațiile generale din răspunsurile tale. Cu ajutorul lor poți formula ideile principale ale textului:

Spre exemplu:

1. Elevii (CINE?) au de scris o compunere (CE?).
- 2.
- 3.

ACȚIUNEA TEXTULUI

Cine participă?

Ce se întâmplă?

Când are loc acțiunea?

Unde are loc acțiunea?

Joc de rol

1. Interpretează textul *O lucrare scrisă... vorbită* de Mircea Sântimbreanu, în fața clasei, cu ajutorul colegilor, ținând cont de indicațiile din paranteze și de observațiile profesorului.

Rolurile sunt următoarele:

- Povestitorul (cel care prezintă situația, inclusiv indicațiile din paranteze);
- Copistul;
- Elevul conștiincios.

2. Continuă dialogul din textul dat, cu încă două replici, folosind unul din următoarele cuvinte: *extemporal, petrolifer, indescifrabil, ilizibil*.

Activitate de producere propriu-zisă a mesajului oral

- Imaginează-ți că lucrarea scrisă, la care se referă textul studiat, ar fi fost „vorbită”. Povestește în fața clasei cum ți-ai petrecut vacanța de vară.

Recomandări:

- Vorbește liber!
- Fii atent la reacția colegilor tăi, pentru a vedea dacă te înțeleg!
- Folosește-ți propria experiență de viață sau următoarele imagini, ca sursă de inspirație!

Activități de post-producere a mesajului oral

1. Care dintre prezentările colegilor tăi ți-a plăcut cel mai mult? Motivează-ți alegerea.
2. Care sunt lucrurile care ar trebui îmbunătățite în prezentările colegilor tăi?

Autoevaluare

Transcrie, în caiet, chestionarul de autoevaluare și bifează afirmațiile cu care ești de acord și adună punctajul obținut.

Chestionar de autoevaluare			
	Criterii	✓	Punctaj
	Am rezolvat corect exercițiile.		1 punct
	Mi-am îmbunătățit vocabularul învățând cuvinte noi.		1 punct
	Am prezentat în fața clasei.		2 puncte
	Am participat activ la discuția din clasă.		2 puncte
Rezultat obținut:			.... puncte

Interpretarea chestionarului: 0-2p: Străduiește-te mai mult!
2p-5p: Ești pe drumul cel bun!
6p: Bravo! E perfect!

Progresează!

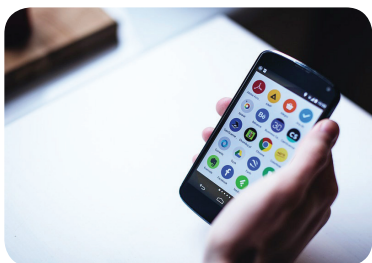
1. Alcătuieste un dialog între tine și un coleg de clasă, referitor la cerința unui exercițiu pe care trebuie să-l rezolvi individual, acasă. Folosește următoarele formule:

- de începere: *Alo!; Bună!; Ce mai faci?; Nu te supăra, mă poți ajuta...*
- de menținere: *Sigur!; Ai dreptate!; Așa mă gândeam și eu!*
- de încheiere: *Mulțumesc mult!; Pa!*

2. Rescrie dialogul de la exercițiul anterior, ținând cont că te adresezi unui profesor.

Folosește următoarele formule:

- de începere: *Bună ziua!; Aveți un moment la dispoziție?; Nu vă supărați, mă puteți ajuta...*
- de menținere: *Sigur!; Aveți dreptate!; Așa mă gândeam și eu!*

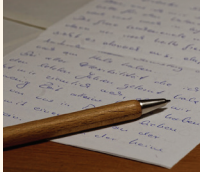
DESCOPERIREA UNUI SUBIECT DIN UNIVERSUL FAMILIAR

ETAPELE SCRIERII.

PĂRȚILE TEXTULUI: INTRODUCERE, CUPRINS, ÎNCHEIERE, PARAGRAFE

◆ Imaginează-ți că ești coleg de clasă cu cei doi elevi din textul *O lucrare scrisă... vorbită*. Trebuie să alcătuiști și tu, în clasă, o compunere scrisă cu titlul: *Cum am petrecut vacanța*. Pentru rezolvarea acestei cerințe, urmărește etapele scrierii și indicațiile de mai jos:

ETAPELE SCRIERII

	<p>1. Planul inițial:</p> <ul style="list-style-type: none"> • notarea ideilor cu liniuțe sau sub forma unor scheme; • ordonarea ideilor în funcție de elementele comune. 	<p><i>De exemplu:</i></p> <p><i>În vacanță am fost:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – acasă, în parc, la cinema; – la bunici, în Piatra Neamț; – la Cheile Bicazului.
	<p>2. Documentarea:</p> <ul style="list-style-type: none"> • găsirea informațiilor referitoare la subiectul propus, în enciclopedii/atlase/dicționare/reviste/cărți tipărite sau în format electronic; 	<p><i>Caut informații despre orașul Piatra Neamț.</i></p> <p><i>Explic colegilor ce sunt cheile, ca formă de relief.</i></p>
	<p>3. Redactarea propriu-zisă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • respectarea părților componente ale textului; • organizarea logică a paragrafelor. 	<p><i>Titlu</i></p> <p><i>Introducere</i></p> <p><i>Cuprins</i></p> <p><i>Încheiere</i></p>
	<p>4. Verificarea lucrării scrise:</p> <ul style="list-style-type: none"> • corectarea greșelilor; • transcrierea lucrării de pe ciornă. 	<p><i>Bunicii mei locuiesc într-un oraș, în Piatra Neamț.</i></p>

Amintește-ți!

Lucrarea ta trebuie să aibă:

- **introducere** (partea inițială);
- **cuprins** (partea cea mai dezvoltată a compunerii);
- **încheiere** (partea finală).

RECOMANDĂRI

- Alcătuieste o introducere scurtă, referitoare la subiectul propus, care să trezească interesul și curiozitatea cititorilor.
- Organizează-ți cuprinsul în paragrafe între care să existe o legătură logică. Poți folosi următoarele formulări: *la început, în primul rând, pe de o parte, pe de altă parte, apoi, după aceea, din acest motiv, de asemenea, de exemplu, pentru că, deoarece, spre deosebire de, prin urmare, așadar* etc.

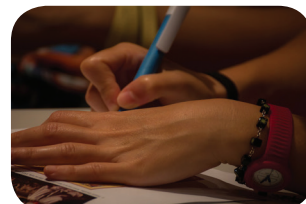
- Citește următoarele definiții și observă legătura dintre un paragraf și un alineat.

PARAGRĂF, *paragrafe*, s. n. Pasaj al unei lucrări despărțit de restul textului printr-un aliniat nou (și printr-un semn grafic special); fragment (unitar) dintr-un text care cuprinde o anumită idee.

ALINEÁT, *alineate*, s. n. Rând retras într-un text pentru a marca schimbarea ideii; fragment de text care începe cu un asemenea rând.

- Scrie o încheiere reprezentativă pentru întregul text, ea trebuie să conțină doar ideile la care te-ai referit în cuprins.

Activități de pre-redactare

1. Gândește-te la vacanța ta de vară și notează toate ideile care îți vin în minte. Ordonează-le și alcătuește planul inițial al compunerii.
2. Consultă enciclopediile tipărite sau electronice pentru a afla mai multe informații despre locul/locurile în care ți-ai petrecut vacanța.
3. Desenează (pe o foaie A4) HARTA VACANȚEI tale pe care să evidențiezi locul/locurile respective.

Spre exemplu:

Activități de redactare

1. Scrie secvențe din compunere, completând paragrafe care încep cu:
La început, ...; Apoi, ...; În sfârșit, ...
2. Scrie, pe foaia pe care ai desenat HARTA VACANȚEI, câte un paragraf în care să prezinți, pe scurt, fiecare loc în care ai fost. Asociază corespunzător textul și imaginea.
3. Scrie compunerea *Cum am petrecut vacanța* (15-20 de rânduri).

Activități de post-redactare

• După ce ai terminat de scris compunerea, completează fișa de autoevaluare pentru a vedea ce trebuie revizuit:

Fișa de autoevaluare a compunerii			
		DA	NU
Introducerea	-respectă subiectul enunțat în titlu;		
	-captează atenția cititorilor.		
Cuprinsul	-este organizat în paragrafe;		
	-între paragrafe este o relație logică;		
	-conține prezentarea locurilor în care mi-am petrecut vacanța.		
Încheierea	-respectă subiectul propus;		
	-este reprezentativă pentru ideile expuse în cuprins.		
Vocabularul	Am folosit cuvinte care se referă la subiectul propus.		
	Textul este clar, ușor de înțeles.		
Ortografia	Am verificat!		
Punctuația	Am verificat!		
Lizibilitatea	Textul este ușor de citit, nu are ștersături.		

Lucrează în echipă!

După ce termini de corectat lucrarea, aceasta va ajunge la profesor care o va înmâna unui coleg/unei colege pentru a fi evaluată. Colegul/colega ta va completa, la sfârșitul lucrării tale sau pe o pagină distinctă, următorul chestionar de evaluare:

Aspecte pozitive	Aspecte negative
În lucrarea ta mi-au plăcut următoarele...	Trebuie să îmbunătățești...

- Observațiile primite din partea colegului/colegei tale te pot ajuta să descoperi care sunt secvențele din compunerea ta care trebuie rescrise în vederea îmbunătățirii ei.
- În urma analizei observațiilor primite, rescrie secvențele respective.

CHEIA DE MIHAIL SADOVEANU

Activități de pre-lectură

1. Asociază cuvântul „cheia” cu alte patru cuvinte pe care le consideri potrivite.

Exemple: ușa, a deschide etc.

2. Citește, în gând, primul paragraf. Crezi că textul se referă la o cheie obișnuită?

3. Observă definiția cuvântului „cheie” și alătuiește câte un enunț pentru fiecare sens.

CHÉIE, *chei*, s. f. 1. Obiect de metal care servește la încuierea sau descuierea unei broaște sau a unui lacăt. 2. Procedeu prin care se poate explica sau dezlega ceva; explicație, dezlegare. *Poziție-cheie* = poziție strategică, economică etc. de importanță deosebită. 3. Unealtă de metal cu care se strâng sau se desfac șuruburile sau piulițele. 4. (Muz.) Semn convențional pus la începutul portativului, pentru a indica poziția unei note de o anumită înălțime, și, prin aceasta, a tuturor celorlalte note. *Cheia sol*. 5. (la pl.) Vale îngustă lipsită de albie majoră, între doi pereți înalți și abrupti, acolo unde apa râului, întâlnind roci compacte, exercită o puternică eroziune în adâncime. *Cheile Turzii*.

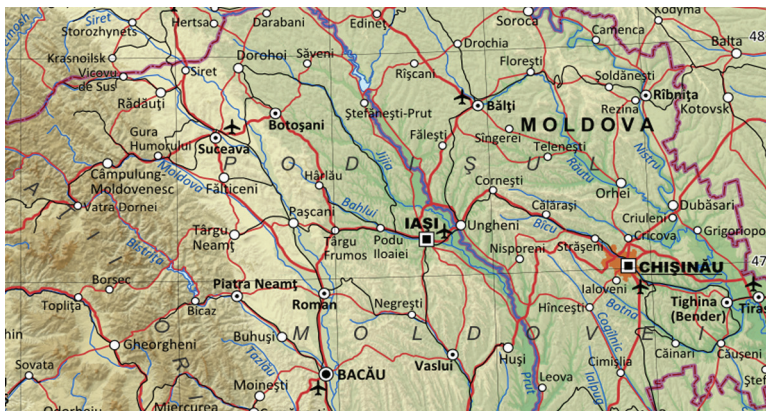

Știi că...?

Ion Creangă (1837–1889) a scris numeroase texte literare: *Povestea lui Harap-Alb*, *Amintiri din copilărie*, *Acu și barosu*, etc. El a fost învățător în Iași și a elaborat un *Abecedar* (1868) pentru elevii săi.

Mihail Sadoveanu (1880–1961) este un important prozator român care a scris romane (*Baltagul*, *Frații Ideri*, *Neamul Șoimăreștilor* etc.) și povestiri (*Domnu Trandafir*, *Ursu*, *Povestitorii*, *În Pădurea Petrișorului*, *Printre gene* etc.). În copilărie, el a urmat școala primară la Pașcani unde l-a avut ca învățător pe Mihai Busuioc, cel care a fost sursa de inspirație pentru personajul Domnu' Trandafir.

• Localizează, pe harta alăturată, orașul Pașcani. Pe malurile cărui râu este situat? Care sunt orașele apropiate?

Dezvoltă-ți vocabularul

• În text este precizat un loc, „vatra Pașcanilor”, care se află în Moldova. Citind integral opera literară „Cheia” de M. Sadoveanu, vei descoperi mai multe cuvinte care sunt folosite în această regiune a țării. *Spre exemplu: ciubotă și ciubotar.*

1. Dacă *ciubotă* înseamnă *cizmă*, ce crezi că înseamnă cuvântul *ciubotar*?

Următorul exemplu te poate ajuta:

argint = un metal prețios,

argintar = meșteșugarul care face bijuterii din argint.

2. Prin ce se aseamănă cuvintele: *bucătar, grădinar, fugar, blănar*? Menționează partea de vorbire a acestor cuvinte.

• Textul literar, din care vei citi un fragment, a fost publicat în 1920, prin urmare, conține forme vechi ale unor cuvinte care sunt folosite și astăzi.

3. Identifică forma literară a cuvintelor:

„(mă) năcăjam”, „cocoarele”, „(am să vă) cetesc”, „cătră”, „păreche”

• Alături de cuvinte folosite în unele regiuni, textul conține și mai multe cuvinte noi.

4. Completează propozițiile cu unul din cuvintele din listă: *dezbatere, infirm, simptom*.

- a) În urma unui accident, din nefericire, a rămas...
- b) Primul... al bolii este febra.
- c) Am fost uimit de ce am auzit la...

5. Alcătuieste o propoziție în care să folosești cuvântul „discurs”.

Activități de lectură

TEXTUL 1

♦ Citește, cu atenție, definiția cuvintelor din subsolul textului. Te vor ajuta să înțelegi cuvintele necunoscute din text.

♦ Citește expresiv textul, respectând semnele de punctuație.

CHEIA

de Mihail Sadoveanu

[Povestitorul rememorează perioada primilor săi ani de școală, când, într-o încăpere mică și întunecoasă, a învățat să citească alături de alți copii din vatra Pașcanilor. Amintirea învățătorului, domnul Trandafir, a rămas vie în sufletul său, alături de sentimentul de recunoștință față de Ion Creangă, autorul abecedarului.]

Cartea pe care mă năcăjam, urmărind cu degetul și cu priviri mirate buchil mari, întortochiate și cârligate ca niște găngăanii, era abecedarul lui Creangă. Era o carte fără imagini, încălțită și misterioasă, pe care n-o mai puteam răzbate. Învățasem pe de rost aproape toate cuvintele normale, și-n fața mea era tot pâclă² de nepătruns. Când, deodată, într-o zi, ca într-o scăpărare de lumină, i-am găsit cheia...

[Într-o zi însorită de martie, învățătorul îi invită pe copii să participe la o lecție de lectură în afara clasei.]

– Băieți, zise deodată domnu Trandafir, după ce se isprăvi³ cântecul; astăzi trebuie să ieșim și noi, ca găzele, la soare...

Într-un freamăt de bucurie, ne îmbulzirăm spre uși și ieșirăm în cerdacul⁴ larg, de unde se vedea satul revărsat pe vale, șesul cel mare al Siretului, sub aburi subțiri, și dealul Osoiului, dincolo de Siret, cu ruina bisericii logofătului⁵ Tăutu în coasta Blăgeștilor⁶.

¹ buche = s.f. (folosit de obicei la plural) alfabet, cunoștințe elementare la scris și la citit.

² pâclă = s. f. ceață deasă care apare de obicei dimineața sau seara, negură.

³ a se isprăvi = vb a (se) termina, a (se) sfârși.

⁴ cerdac = s.n. terasă cu balustradă și cu acoperișul susținut de stâlpi (uneori închisă cu geamuri), situată în fața intrării principale a unei case; pridvor, verandă.

⁵ logofăt = s.m. (în Evul Mediu, în Țara Românească și în Moldova) boier cu funcții administrative importante.

⁶ coasta = s.f. (în context) panta unui deal.

[Domnul Trandafir le citește copiilor „Capra cu trei iezi” și le mărturisește că l-a întâlnit pe autorul manualului lor, la o întâlnire a învățătorilor. Cu acea ocazie, Ion Creangă a ținut un discurs moralizator la adresa oamenilor mândri, spunându-le celor prezenți următoarea poveste plină de tâlc⁷. Un ciubotar și-a propus să realizeze niște ciubote care să fie admirate de toată lumea. Cu toate că are materiale de calitate, îndemânare și dorința de a reuși, munca sa nu are niciun rezultat. Ciubotarul se miră că nu poate să termine de cusut pielea încălțămintei. El nu își dă seama că a uitat să înnoade capătul aței, gândindu-se numai la cât de mult va fi apreciată și lăudată munca sa. Copiii care îl ascultă pe domnul Trandafir sunt amuzați.]

Flăcăușii cei mari din clasa a cincea începură a râde zgomotos. Eu, pe furiș, deschisei cărticica mea cu gângăanii cârligate⁸ și o privii cu neîncredere. Erau acolo, cătră sfârșit, și foi tainice cu tipăritură mărunță. Erau fără îndoială povești, ca aceea pe care ne-o cetise domnu Trandafir...

Mă întorsei cătră lecțiile mele chinuite, la paginile înnegrite și scrijelate cu unghia. Nu știu ce lumină a trecut din soarele primăverii în ochii mei. Nu știu ce înțelegere bruscă, izvorâtă din adâncimile mărunței mele ființi, a legat deodată ca un fulger, sunetele, semnele și cuvintele. Cu o clipă mai înainte eram ca în fața unor hieroglife⁹. Acum, cu bătaie de inimă, înțelegeam că am găsit cheia care deschide taina cetirii.

Acest ceas al luminii și-al înțelegerii celei mari a rămas legat în amintirea mea cu *Capra cu trei iezi* și cu povestea ciubotarului. Mergând fericit spre casă, mă opream din loc în loc și priveam pâraiele primăverii care curgeau cântând și scânteind pe marginea drumului. Pe urmă deschideam abecedarul și-mi verificam descoperirea...

N-am îndrăznit multă vreme să spun nimănui nimic, nici despre epoca de întuneric, pe care o socoteam ca o infirmitate a inteligenței mele, nici despre cheia de aur pe care o găsisem într-o zi cu soare. Cum am ajuns acasă, m-am gheboșat¹⁰ asupra cărțuliei mele și-am izbutit îndată să scot din ceață *Ursul păcălit de vulpe* și *Acul și barosul*, povestirile pentru copii ale lui Creangă, de la sfârșitul vechiului și uitatului său abecedar.

De-atunci dragostea mea pentru marele meu învățător a rămas neștirbită.

(M. Sadoveanu, „Cheia”, din volumul „În amintirea lui Creangă”, 1920.

Text reprodus din volumul de povestiri alese „Domnu Trandafir și alte povestiri”, editat și publicat de Editura MIHAIL SADOVEANU, 2016, www.mihailsadoveanu.com)

⁷ tâlc = s.n. înțeles, sens, rost, semnificație.

⁸ cârligat = adj. îndoit, încovoiat, strâmbat.

⁹ hieroglife = s.f. semn sau caracter din scrierea vechilor egipteni; scris indescifrabil.

¹⁰ gheboșa = v. (despre oameni) a se încovoia, a-și arcui spatele.

1. Transcrie din text:

- patru cuvinte reprezentative pentru universul școlii;
- patru cuvinte reprezentative pentru universul naturii.

2. Identifică anotimpul în care are loc acțiunea din text.

3. Transcrie următoarele enunțuri în caiet. Încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F), justificând alegerea cu secvențe din text, după modelul dat:
Cartea pe care copilul nu o putea înțelege era abecedarul lui I. Creangă.

Ⓐ F

Justificare: „Cartea pe care mă năcăjam [...] era abecedarul lui Creangă.”

- Copiii se bucură că vor avea o oră de lectură în aer liber.

A F

Justificare...

- Abecedarul conține povești scrise de I. Creangă.

A F

Justificare...

- Învățătorul le citește elevilor povestirea „Acu și barosu”.

A F

Justificare...

4. Completează spațiile libere cu informații selectate din text:

Spre exemplu:

- Povestitorul îl consideră pe Ion Creangă marele său învățător deoarece... *a învățat la școală cu ajutorul abecedarului scris de acesta.*
- Copilul nu reușește să înțeleagă semnificația textelor citite, până în ziua în care...
- Copilul a găsit cheia înțelegerii textelor din abecedar, după ce...

Descoperă!

TEMA ȘI CUVINTELE-CHEIE ALE TEXTULUI LITERAR

- Amintește-ți definițiile cuvintelor „temă” și „cuvânt-cheie”.
- Pentru a stabili singur tema textului literar studiat, urmărește cerințele rezolvate mai jos.

Atenție! Nu confunda tema cu titlul!

1. În următorul fragment din text au fost evidențiate trei cuvinte-cheie.

Eu, pe furiș, deschisei **cărticica** mea cu gângăanii cârligate și o privii cu neîncredere. Erau acolo, cătră sfârșit, și foi tainice cu tipăritură mărunță. Erau fără îndoială povești, ca aceea pe care ne-o cetise domnu Trandafir...

Mă întorsei cătră lecțiile mele chinuite, la paginile înnegrite și scrijelate cu unghia. Nu știu ce lumină a trecut din soarele primăverii în ochii mei. Nu știu ce înțelegere bruscă, izvorâtă din adâncimile mărunței mele ființi, a legat deodată ca un fulger, sunetele, semnele și cuvintele. Cu o clipă mai nainte eram ca în fața unor hieroglife. Acum, cu bătăi de inimă înțelegeam că am găsit **cheia** care deschide taina cetirii.

2. Din text, au fost transcrise într-un tabel, cuvintele/grupurile de cuvinte ilustrative pentru cuvintele-cheie.

Cuvinte-cheie		
„eu”	„cărticica”	„cheia”
„mărunței mele ființi”; „ochii”; „bătăi de inimă”.	„tipăritură”; „povești”; „pagini”.	„hieroglife”; „înțelegere (bruscă)”; „taina cetirii”.

3. Între elementele fiecărei coloane a fost stabilită o relație logică:
- „Eu” reprezintă un copil care învață la școală cu domnul Trandafir.
  - „Cărticica” este abecedarul pe care îl foloseau copiii la școală.
  - „Cheia” este cuvântul care se referă la înțelegerea unor texte din abecedar.
4. Care este elementul comun celor trei enunțuri de mai sus?
5. Completează, cu ajutorul profesorului, următoarea propoziție:
Tema textului „Cheia” de Mihail Sadoveanu este....

Reține!

Un text poate avea una sau mai multe teme. Cel mai des întâlnite teme în textele literare sunt: *iubirea, natura, trecerea timpului, familia, copilăria, prietenia, istoria, școala* etc.

Progresează!

- Identifică, în textul suport, cuvintele-cheie reprezentative pentru tema naturii.
- Citește cuprinsul acestui manual. Care crezi că vor fi temele textelor pe care urmează să le citești?

Activități de post-lectură

Exprimă-ți opinia!

Răspunde la următoarele întrebări. Motivează-ți răspunsurile.

- Ți-ar fi plăcut să participi la ora de lectură în aer liber a domnului Trandafir?
- Poți înțelege mai ușor o poveste atunci când o asculți sau atunci când o citești singur?
- Consideri că ceea ce înveți la școală trebuie să aibă legătură cu universul tău familiar?

Progresează!

- Citește următorul fragment din textul literar „Domnu Trandafir” de Mihail Sadoveanu. Exprimă-ți opinia în legătură cu rolul pe care l-a avut învățătorul în viața elevilor săi.

Domnu nostru ne-a învățat rugăciuni, ne-a învățat cântece care erau așa de frumoase pentru copilăria și sufletele noastre, deși nu le înțelegeam bine, ne-a învățat să credem și în alte lucruri, în trecutul și în vrednicia noastră, lucruri pe care mulți le batjocoreau în acea vreme; ne-a învățat multe, de care aminte nu ne mai aducem, dar care au rămas în fundul sufletului ca semințe bune ce au înflorit bogat mai târziu... (Text reprodus din volumul de povestiri alese „Domnu Trandafir și alte povestiri”, editat și publicat de Editura MIHAIL SADOVEANU, 2016, www.mihailsadoveanu.com)

- Alcătuiește o compunere în care să prezinți o activitate școlară sau extrașcolară, care ți-a rămas vie în amintire. Menționează locul, timpul și persoanele care au fost implicate în activitatea respectivă.

PUNCTUAȚIA ENUNȚULUI (I)

PROPOZIȚIA. ENUNȚUL

Abecedarul lui Ion Creangă

Amintește-ți!

o **Propoziția** este o comunicare cu un singur predicat.

Exemplu: Mihail Sadoveanu **a scris** numeroase povestiri.

Atenție!

o **Enunțul** este o comunicare independentă care are un sens.

El poate avea:

- un singur predicat (atunci când este format dintr-o singură propoziție): „Eu **mă uitai** cu coada ochiului la abecedarul meu.”
- mai multe predicate (atunci când este format din mai multe propoziții): „Eu îl **cunosc** pe Ion Creangă, **urmă** el cu oarecare mândrie.”

A apărut la Iași pe 11 septembrie 1868

LINIA DE DIALOG, LINIA DE PAUZĂ, DOUĂ PUNCTE, VIRGULA, GHILIMELELE, PARANTEZELE ROTUNDE

Citește textul:

– Povestea asta, vorbi într-un târziu domnu' Trandafir, e scrisă de Ion Creangă, cel care a făcut și cartea pe care se trudesb bucherii noștri. (Eu mă uitai cu coada ochiului la abecedarul meu.) A scris el și alte multe lucruri. Eu îl cunosc pe Ion Creangă, urmă el cu oarecare mândrie. L-am văzut, vara trecută, la o adunare de învățători. Să știți voi că el are un dar de la Dumnezeu de povestește așa de frumos: parcă ne-ar spune mama povești, în seri de iarnă, la gura sobei...

(M. Sadoveanu, „Cheia”, din volumul „În amintirea lui Creangă”, 1920.

Text reprodus din volumul de povestiri alese „Domnu Trandafir și alte povestiri”, editat și publicat de Editura MIHAIL SADOVEANU, 2016, www.mihailsadoveanu.com.)

1. Care este primul semn de punctuație pe care-l observi?

Amintește-ți!

Linia de dialog semnalează începutul unei replici.

- Transcrie, din textul „Cheia” reprodus în manual, un alt enunț care să fie introdus de acest semn de punctuație.
- Alcătuieste un schimb de replici, între două personaje, care să conțină cuvântul *școală*.

Linia de pauză marchează o pauză scurtă în vorbire.

Exemplu: „În liniștea care se făcu, – le auzeam strigătul slab și straniu.”

Nu confunda linia de dialog cu linia de pauză!

2. Ce semn de punctuație apare în secvența: „el are un dar de la Dumnezeu de povestește așa de frumos: parcă ne-ar spune mama povești”?

Două puncte este un semn de punctuație care introduce o explicație sau un exemplu.

Amintește-ți!

Poți folosi **două puncte (:)** și în următoarele contexte:

- la sfârșitul enunțului care indică reproducerea vorbirii altei persoane:
Profesorul a spus: Alexia, citește în continuare!
- înaintea unei enumerări: Ion Creangă a scris numeroase texte literare care sunt citite cu plăcere de copii: „Capra cu trei iezi”, „Ursul păcălit de vulpe” etc.
  - Alcătuiește un enunț în care să folosești acest semn de punctuație pentru:
    - a) a indica reproducerea vorbirii altei persoane;
    - b) a introduce termenii unei enumerări;
    - c) a introduce o explicație.

3. Ce semn de punctuație ai folosit pentru a separa termenii enumerării?

Amintește-ți!

Trebuie să despartți prin virgulă cuvintele dintr-o enumerare.

Virgula este un semn de punctuație care are numeroase roluri. Ea delimitează cuvântul/cuvintele care exprimă o adresare directă de celelalte cuvinte ale enunțului. Aceste cuvinte pot fi plasate:

- la începutul enunțului: „– Băieți, zise deodată domnu’ Trandafir...”
- în interiorul enunțului: „Trebuie să citiți, dragi elevi, această carte!”
- la sfârșitul enunțului: „Trebuie să citiți această carte, dragi elevi!”

- Alcătuiește un enunț în care virgula separă cuvintele dintr-o enumerare.
- Alcătuiește un enunț în care virgula delimitează cuvântul *colegi* de restul enunțului.

4. Ce semn de punctuație folosești atunci când reproduci titlul unei opere?

În enunțul referitor la operele lui I. Creangă, titlurile au fost scrise între ghilimele.

Ghilimelele sunt folosite și atunci când:

- reproducem cu exactitate cuvintele cuiva: Dan mi-a zis: „Vorbim mâine!”.
- folosim cuvinte cu alt sens decât cel obișnuit, de multe ori, în mod ironic: Mihnea era un „cititor” căruia nu-i plăcea să citească.

5. De ce este scris între paranteze rotunde enunțul: „(Eu mă uitai cu coada ochiului la abecedarul meu)”?

Parantezele rotunde încadrează precizări, explicații.

În piesele de teatru, parantezele rotunde delimitează indicațiile regizorale de restul textului.

Spre exemplu, o dramatizare a textului „Cheia” poate conține secvența:

Domnu’ Trandafir (privindu-i cu blândețe pe copii): Povestea asta e scrisă de Ion Creangă. (Învățătorul se oprește și privește insistent un elev care se uita cu coada ochiului la abecedarul său).

DESEN DUPĂ NATURĂ DE MIRCEA SÂNTIMBREANU

Activități de pre-lectură

Exprimă-ți opinia!

1. Ți place să desenezi? Ai desenat vreodată după natură?
2. Desenează următoarea schiță pe caiet și completează căsuțele libere folosind cuvântul potrivit din următoarea listă: *gherghină, zvârlugă, bănuț, petunie, biban*. (Aceste cuvinte se vor regăsi în textul pe care îl vei citi în continuare.)

3. Desenează repede un zmeu. La care din următoarele sensuri te-ai gândit?

Zmeu, zmei, s. m. Personaj fantastic din basme, imaginat ca un uriaș cu puteri supranaturale, înfrunghind răutatea și fiind întotdeauna învins de forțele binelui.

Zmeu, zmeie, s. n. Jucărie făcută dintr-un dreptunghi de hârtie, pânză etc. fixat pe un schelet ușor de lemn, care se ridică în aer la bătaia vântului și care este mânuită de pe pământ cu ajutorul unei sfori lungi.

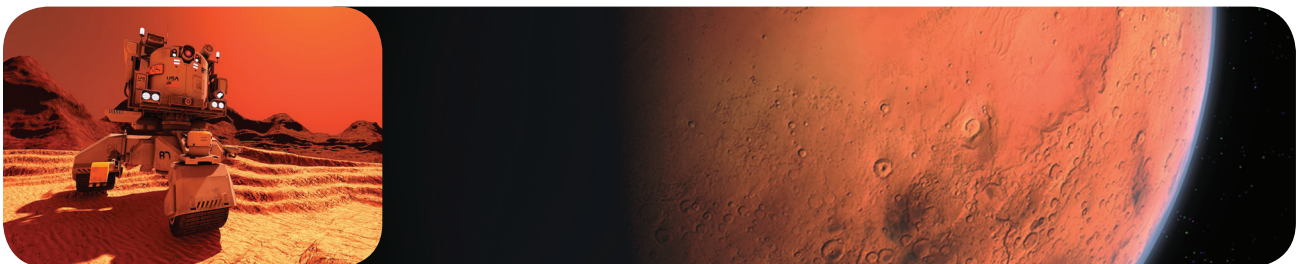
Fii creativ!

- Imaginează-ți că ești la o oră de desen după natură, într-o școală de pe planeta Marte. De la fereastra clasei tale poți vedea curtea școlii în care sunt amenajate: un aerodrom, o grădină și un teren de sport. Alcătuieste o compunere de 100-150 de cuvinte în care să prezinți un obiect pe care l-ai putea desena în timpul orei, privind pe fereastră (poate să fie o navă spațială, o plantă bizară, o poartă de fotbal marțian etc.)

Știi că...?

- Planeta Marte este numită și „planeta roșie”, datorită culorii roșiatice a suprafeței sale. Cu toate că este foarte departe (la o distanță variind între 54,6 și 401 de milioane de km), Agenția Spațială Europeană și-a propus colonizarea planetei până la sfârșitul acestui secol.

Activități de lectură

- ◆ Citește expresiv textul, respectând semnele de punctuație.

DESEN DUPĂ NATURĂ

de Mircea Sântimbreanu

Din când în când, la orele de desen, deasupra colilor albe apar cuvintele:

„Desen liber după natură”. Atunci fiecare școlar așterne pe caietul său orice crede de cuviință din tot ce îi cade sub ochi. Iată-i, de pildă, pe cei dintr-a cincea... Cei din băncile dinspre perete au luat ca model ghivecele de flori de pe pervaz, alții acvariul în care înoată o zvârlugă¹ neastâmpărată și câțiva bibănași². Cei dinspre geam își aruncă privirea către curtea școlii. Mai ales aceștia au ce desena!... Unii au ales ca model pomii cu coroana lor verde-închisă, înconjurați de un rotocol de brazde, ca o pernă la piciorul fiecăruia. Alții s-au oprit asupra straturilor de flori. Din clasă nu se deosebesc prea bine toate culorile, dar cei dintr-a cincea știu cum arată gherghinele³ pufoase, bănuții⁴ și petuniile⁵... Le-au plantat și le îngrijesc ei înșiși...

Dar ora de desen e scurtă. De-abia s-a găsit creionul cel mai potrivit pentru frunzișul teiului sau pentru veșmântul de catifea al florilor, că a și sunat de ieșire. Pomul și florile rămân în caiete pentru o săptămână încheiată.

Săptămâna trece însă repede, iar ora următoare copiii dinspre fereastră își aruncă din nou privirile pe geam pentru a continua desenele. Cele mai frumoase vor fi păstrate și vor împodobi expoziția de sfârșit de an...

De-abia a pus însă mâna pe creion, că băiatul din banca întâi s-a oprit nedumerit. Se întoarce spre cel din spate:

– Ce-i aia? Poți să mă lămurești? Pare un fruct ciudat în crengile teiului. Și totuși e cu neputință... în primul rând, fructele – niciun fel de fructe – nu sunt din hârtie... iar, în al doilea rând, nu cresc pe sfori, în copaci.

Cel întrebat nu se miră de fel. Răspunde pe șoptite:

– E zmeul meu care s-a agățat în crengi. Nu-l desena! Dar tu poți să-mi explici ce floare o fi aceea, roșie, la marginea rondului? Săptămâna trecută nu era...

Băiatul din banca întâi răspunde, continuând să-și ascută creionul:

– Nu e floare. E bara de la poarta de fotbal. Am făcut-o în recreație din cărămizi și a rămas acolo. N-o desena nici tu.

Acum desenul e mai mult liber decât după... natură. Din imaginație. Trebuie să-și închipuie fiecare cum ar arăta un pom, fără zmeie agățate în crengi, și un rond de flori, fără cărămizi. Guma rezolvă problema aceasta, dar se ivesc altele:

¹ zvârlugă = s.f. pește mic din apele stătătoare sau lin curgătoare, comestibil, cu mișcări foarte iuți, de culoare gălbuie, cu gura prevăzută cu șase mustăți și cu o țeapă sub ochi.

² biban = s.m. pește răpitor de apă dulce, cu laturile corpului acoperite cu dungi negre transversale, cu carnea albă, gustoasă.

³ gherghină = s.f. plantă cu tulpina înaltă, cu flori mari, de culori și forme variate, cultivată ca plantă decorativă; dalie.

⁴ bănuț = s.m. (mai ales la plural, în context) plantă mică, cu flori mici și rotunde, frumos colorate.

⁵ petunie = s. f. plantă decorativă, cu tulpina înaltă și cu flori mari, diferit colorate și plăcut mirositoare, care au corola în formă de pâlnie.

- Ce-i cu iarba aceea albastră lângă grilaj?
 – Nu e iarbă. Sunt niște hârtii... învelitorile vechi de la caiete. Nu le desena! Numai că am și eu o nedumerire... Uite colo, spre fundul curții, ce fel de pomișor este? Săptămâna trecută nu era sădit. Adică era, dar nu așa... Era un puiet obișnuit de măr. Urma doar să-i colorez coroana în verde pal... Acum, poftim de-l mai colorează! Parcă-i un pom din planeta Marte: frunze roșii, tulpina pestriță, de crengi nu mai vorbesc, parc-ar avea nasturi, catarama, mai știu eu ce.
 – Știi eu, răspunde cu siguranță celălalt. Nu e un pom din Marte. E tot pomișorul de săptămâna trecută, dar s-au dezbrăcat cei dintr-a șaptea, pentru că au gimnastică și, deși avem vestiar, și-au agățat hainele de pomișor. Nu le desena.
 – Atunci ce să mai desenez? Ce-i de făcut?
 Într-adevăr... Nu desena pomul, că e aerodrom⁶ de zmeie, nu desena rondul de flori, că e teren de fotbal, nu desena pomișorul, că e cuier, nu desena iarba, că e hârtie... Ce-i de făcut? Cei doi găsesc și la această întrebare răspunsul. Și nu ni se pare deloc nepotrivit:
 – În prima recreație facem ordine... la modele. Punem mâna toată grupa...
 În ora următoare de desen peisajul arăta ca totul altfel: pomii erau pomi, iarba era iarbă, iar rondurile de flori, proaspăt stropite. Nu așteptau decât ca toate creioanele colorate să fie ascuțite.
 Meritau un nou desen. Cu totul altul.

(din volumul *Recreația mare*, 1973)

1. Identifică locul în care se desfășoară întâmplările și transcrie cuvinte/grupuri de cuvinte ilustrative pentru acesta.

2. Transcrie, din text, patru cuvinte care se referă la activitatea de a desena. Spre exemplu, *model...*

3. Transcrie următoarele enunțuri în caiet. Încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F), justificând alegerea cu secvențe din text, după model:

• *La ora de desen după natură, elevii și-au ales ca model, curtea școlii.*

(A) F

Justificare: „Cei din băncile dinspre perete au luat ca model ghivecele de flori de pe pervaz, alții acvariul în care înoată o zvârlugă neastâmpărată și câțiva bibănași.”

a) Elevii reușesc să-și termine desenele într-o singură oră de curs.

A F

Justificare: ...

b) Teiul nu poate fi desenat deoarece în crengile lui rămăsese agățat un zmeu.

A F

Justificare: ...

c) Elevii fac ordine în curtea școlii pentru a putea desena după natură.

A F

Justificare: ...

4. Completează enunțurile valorificând informațiile din text.

Exemplu:

Elevii sunt nevoiți să își folosească imaginația când desenează după natură, deoarece...*în copac este agățat un zmeu, iar în rondul de flori sunt cărămizi.*

a) Iarba de lângă grilaj pare albastră, pentru că...

b) Pomul din curtea școlii își schimbă aspectul atunci când...

c) Răspunsul pe care-l găsesc copiii la întrebarea: „Ce-i de făcut?” este...

5. Alege, din text, o idee cu care ești de acord și una cu care nu ești de acord, motivând alegerea făcută:

Exemplu:

Sunt de acord: *La ora de desen după natură, fiecare elev își alege singur ceea ce vrea să deseneze. Motivarea alegerii: În felul acesta, desenele copiilor vor fi variate.*

Sunt de acord: :))	Nu sunt de acord: :(
Motivarea alegerii:	Motivarea alegerii:

⁶ aerodrom = s.n. teren special amenajat pentru decolarea, aterizarea și staționarea avioanelor, cuprinzând și instalațiile, asistența tehnică etc. necesare activității de zbor.

Joc de rol

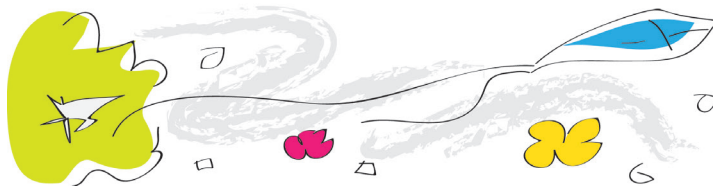
1. Următorul fragment din textul suport a fost dramatizat (prelucrat pentru a putea fi reprezentat pe scenă). Citește acest dialog împreună cu un coleg, în fața clasei, ținând cont de indicațiile din paranteze și de semnele de punctuație:

Băiatul din prima bancă (*nedumerit, cu un creion în mână, pregătindu-se să îl ascută*): Ce-i aia? Poți să mă lămurești? Pare un fruct ciudat în crengile teiului. Și totuși e cu neputință... în primul rând, fructele – niciun fel de fructe – nu sunt din hârtie... iar, în al doilea rând, nu cresc pe sfori, în copaci.

Băiatul din a doua bancă (*fără să se mire, șoptind*): E zmeul meu care s-a agățat în crengi. Nu-l desena! Dar tu poți să-mi explici ce floare o fi aceea, roșie, la marginea rondului? Săptămâna trecută nu era...

Băiatul din prima bancă (*continuând să își ascute creionul*): Nu e floare. E bara de la poarta de fotbal. Am făcut-o în recreație din cărămizi și a rămas acolo. N-o desena nici tu.

2. Continuă dialogul cu încă cinci replici pentru fiecare personaj. Fiecare intervenție a vorbitorului trebuie însoțită de o indicație referitoare la starea sa emoțională sau la atitudinea sa față de ascultător..

Descoperă!

IDEEA PRINCIPALĂ. IDEEA SECUNDARĂ

1. Citește al doilea paragraf al textului „Desen după natură” de Mircea Sântimbreanu. Identifică temele acestui fragment.

2. Alege, din listă, cuvintele-cheie care apar în al doilea paragraf al textului.

a) ore;	d) fiecare;
b) albe;	e) rotocol;
c) școlar;	f) desen.

Reține!

Cu ajutorul cuvintelor-cheie, poți construi un enunț care să transmită esența conținutului unui fragment dintr-un text. Acest enunț reprezintă ideea principală a fragmentului.

- Ideea principală trebuie să conțină informații generale.
- Nu există o singură formulare a unei idei principale.

Spre exemplu, ideea principală a fragmentului de mai sus poate fi formulată:

- Școlarii desenează în timpul orei, inspirați de natura înconjurătoare.

sau

- Elevii folosesc ceea ce văd în jurul lor, ca model, la ora de desen.

Lucrează în echipă!

1. Recitiți textul „Desen după natură” de Mircea Sântimbreanu.
2. Delimitați, împreună, fragmentele logice ale textului.
3. Identificați ideea principală corespunzătoare fiecărui fragment și notați-o în caiet.
4. Transcrieți din următoarea listă doar enunțurile care reprezintă ideile principale:
  - a) Ora de desen este scurtă.
  - b) Băiatul din banca întâi s-a oprit nedumerit.
  - c) Elementele din natură pe care le deseneau elevii își schimbă aspectul.
  - d) Elevii trebuie să-și imagineze cum arată un pom fără zmeie.
  - e) Elevii decid să igienizeze curtea școlii.
5. Prezentați clasei rezultatele obținute și exprimați-vă opinia în legătură cu formulările ideilor principale propuse de colegi.

Reține!

Ideea secundară conține amănunte referitoare la modul în care s-a desfășurat o acțiune, la timpul/locul desfășurării unui eveniment sau la comportamentul unor personaje.

- Ideea secundară nu este un enunț din text.
- Numărul ideilor secundare poate varia.
- O idee secundară poate fi formulată diferit.

O idee principală poate fi dezvoltată cu ajutorul uneia sau mai multor idei secundare.

Spre exemplu:

Pentru ideea principală: *Școlarii desenează în timpul orei inspirați de natura înconjurătoare, îți propunem următoarele idei secundare:*

- a) *Fiecare elev își alege singur modelul pentru ora de desen.*
- b) *Elevii care stau în băncile de la perete își aleg un model din sala de clasă.*
- c) *Elevii care stau la geam își aleg un model din curtea școlii.*

Exersează!

Citește fragmentul următor din textul studiat:

Într-adevăr... Nu desena pomul, că e aerodrom de zmeie, nu desena rondul de flori, că e teren de fotbal, nu desena pomișorul, că e cuier, nu desena iarba, că e hârtie... Ce-i de făcut? Cei doi găsesc și la această întrebare răspunsul. Și nu ni se pare deloc nepotrivit:

– În prima recreație facem ordine... la modele. Punem mâna toată grupa...

În ora următoare de desen peisajul arăta ca totul altfel: pomii erau pomi, iarba era iarbă, iar rondurile de flori, proaspăt stropite. Nu așteptau decât ca toate creioanele colorate să fie ascuțite.

Meritau un nou desen. Cu totul altul.

1. Transcrie varianta corectă:

Ideea *Elevii igienizează curtea școlii pentru a putea desena după natură este/nu este* ideea principală a fragmentului.

2. Transcrie, din listă, numai ideile secundare din text:

- Elevii își dau seama că nu pot folosi curtea școlii ca model pentru un desen.;
- Ce-i de făcut?;
- Elevii se sfătuiesc între ei ce trebuie să facă.;
- Elevii hotărăsc să facă ordine împreună, în curte, în prima pauză.;
- Curtea școlii este curățată.
- Elevii pot să-și aleagă, din nou, modele din curtea școlii, pentru ora de desen.

Activități de post-lectură

Știi că...?

Ecologia este știința care se ocupă cu studiul relațiilor dintre organismele vii și mediul lor de viață. Termenul provine din îmbinarea cuvintelor grecești *ecos* (*casă*) și *logos* (*știință*).

Ecologii, specialiștii în ecologie, nu trebuie confundați cu **ecologiștii**, persoane care militează pentru protecția mediului înconjurător.

Fii creativ!

1. Alcătuiește un scurt discurs prin care să-ți convingi colegii că trebuie să protejeze mediul înconjurător. Pentru a fi convingător, poți folosi imagini, scheme, fragmente din filme documentare cu tematică ecologică.

2. Alcătuiește un chestionar cu patru întrebări pe care să-l aplici colegilor tăi, pentru a afla dacă doresc să participe la o acțiune de ecologizare a curții școlii voastre. Acțiunea pe care o propui tu este una de voluntariat, colegii tăi trebuie să se implice din proprie inițiativă, fără a fi constrânși.

Progresează!

Alcătuiește-ți portofoliul educațional! Acesta reprezintă cartea ta de identitate școlară.

Portofoliul va conține rezolvarea cerințelor introduse de îndemnurile: *Fii creativ!* *Lucrează în echipă!* și *Progresează!*, organizate tematic într-un dosar.

Pe parcursul întregului an școlar, la acestea poți adăuga:

- prezentări ale activităților extrașcolare la care ai participat;
- documente/diplome/certificate obținute la diverse concursuri;
- documente/diplome/certificate care să ateste implicarea ta în proiecte derulate în școală.

PUNCTUAȚIA ENUNȚULUI (II)

ENUNȚURI ASERTIVE, INTEROGATIVE, EXCLAMATIVE

În funcție de scopul comunicării, enunțurile pot fi:

- **asertive** (enunțative), atunci când transmit o informație: *Copiii desenează frumos.*
  - **interogative**, atunci când solicită o informație: *Poți să mă lămurești?*
  - **exclamative**, atunci când exprimă o stare afectivă puternică (bucurie, mirare, admirație, regret, dezaprobare, tristețe etc.): *Ce frumoasă este natura! / Of, mi-am pierdut creionul!*
- Enunțurile exclamative au o intonație specifică, în concordanță cu starea exprimată.

PUNCTUL, SEMNUL ÎNTREBĂRII, PUNCTELE DE SUSPENSIE, SEMNUL EXCLAMĂRII

I. Citește următoarea replică din textul „Desen după natură” de Mircea Sântimbreanu:

– E zmeul meu care s-a agățat în crengi. Nu-l desena! Dar tu poți să-mi explici ce floare o fi aceea, roșie, la marginea rondului? Săptămâna trecută nu era...

- Transcrie enunțul care se termină cu „.”. Ce atitudine exprimă?
Punctul este semnul de punctuație care marchează sfârșitul unui enunț asertiv.
- Identifică un exemplu de enunț asertiv din textul *Desen după natură*.
- Alcătuiește un enunț asertiv care să conțină cuvântul „zmeu”.

- Transcrie enunțul care se termină cu „?” Alege din listă atitudinea pe care o exprimă: a) îndemn; b) rugămintă; c) întrebare; d) constatare.
Semnul întrebării este semnul de punctuație specific enunțului interogativ.
- Identifică un alt exemplu de enunț interogativ din textul „Desen după natură”.
- Alcătuiește un enunț interogativ care să conțină cuvântul „aerodrom”.

- Transcrie enunțul care se termină cu „...”
Punctele de suspensie marchează întreruperea șirului vorbirii, pot avea un rol expresiv, accentuând stările transmise: surpriză, nesiguranță, disperare etc.
- Motivează folosirea punctelor de suspensie în următoarele enunțuri:
a) „– Ce-ai scris acolo, în rândul al treilea? Cloșcă sau ploscă?... Troscot?!”
b) „– Nu, izbucnește nefericitul copist. Că scrii urât și... și indescifrabil!”
- Explică folosirea punctelor de suspensie care apar în titlul textului studiat, „O lucrare scrisă... vorbită”.

II. Citește următorul fragment din textul studiat:

Acum, poftim de-l mai colorează! Parcă-i un pom din planeta Marte: frunze roșii, tulpina pestriță, de crengi nu mai vorbesc, parc-ar avea nasturi, cataramă, mai știi eu ce.

- Transcrie enunțul care se termină cu „!” Alege starea exprimată de acesta:
a) bucurie; b) dezamăgire; c) mirare; d) reproș.
Semnul exclamării (!) apare la sfârșitul unor enunțuri exclamative care exprimă diverse stări sufletești.
- Alcătuiește un enunț exclamativ care să conțină cuvintele „desen” și „roșu”.

ȘCOALA ROMÂNEASCĂ ȘI CEA NIPONĂ

1. Citește următoarele texte și asociază-le celor două imagini:

TEXTUL 1

Din piele, din fâș, pe rotițe, cu cadru sau fără, cu Batman sau cu Barbie, cu Led Zepelin sau Justin Bieber, fără de el nu se poate. Te însoțește în fiecare zi de școală, stă în bancă cu tine, îți știe toate orele și notele. Și fițuicile. Câteodată îl mai cară când un părinte, când un bunic și atunci îi auzi invariabil: ce tot cari în ghiozdanul ăsta, parcă ai toată casa în el?! Și nici nu-s departe de adevăr!

În primul rând, ghiozdanele sunt prevăzute cu un buzunar special, invizibil, dar care atârână foarte greu. Acolo sunt puși bine cei șapte ani de acasă. Că-i vorba de politețe, de reguli, de zâmbet, trebuie să-i ai cu tine. Și apoi, cu timpul, doar îi transferi în geanta diplomat sau în borsetă. Când îi uiți acasă... hm, s-ar putea să nu fie o experiență prea plăcută pentru cei cu ghiozdanele necorespunzător făcute.

În ghiozdan mai pui, invariabil, cărți. Multe, groase. Cele mai multe sunt în limba pe care o vorbești acasă, chiar dacă ți se pare că manualul de algebră este într-o limbă străină, aparte, inaccesibilă poeziilor și visătorilor. O să spui că-i un lucru banal, dar limba asta, a cărților, tot de acasă o ai. Oricâte limbi străine știi, când o să vrei să alinți pe cineva sau chiar să muștruluiești, când vei fi fericit sau trist, oriunde în lume, cuvintele care-ți vor veni în minte vor fi cele din limba folosită acasă.

(Magda-Raluca Oprea Minoiu, *Casa din ghiozdan, Ghidul pozneț de cultură*, nr. 9, decembrie 2016).

TEXTUL 2

O ieșeancă stabilită în Japonia din 1998, mama unui copil în vârsta de 14 ani, venită în concediu la părinți, ne-a povestit cum este sistemul de învățământ preuniversitar de acolo.

„Cu telefoane mobile nu au voie în general, nu numai la școală. Ne-au spus să nu le cumpărăm, că nu e vreme de vorbit la telefon și nu e momentul, fiind pentru adulți. Părinții nu au voie să îi aducă pe copii cu mașina la școală sau să vină să îi ia. Elevii trebuie să vină singuri pe jos, ori cu bicicleta, probabil ca să învețe să fie independenți.”, a spus Iulia Mihalache.

În școlile din Japonia, elevii poartă obligatoriu uniformă, nu au voie să poarte niciun fel de bijuterie, să aibă tunsori fistichii sau părul vopsit.

(Loredana Oprea, *Școala unde elevii învață 12 ore pe zi*, www.ziaruldeiasi.ro, text adaptat)

Compară!

Copiază, în caiet, tabelul de mai jos și bifează căsuța potrivită, folosind numai informațiile din cele două texte.

Afirmație	Textul 1	Textul 2
	România	Japonia
Elevii pot avea în ghiozdan un telefon mobil.		
Părinții sunt îndemnați să nu dea telefoane mobile copiilor.		
Elevii vin singuri la școală.		
Elevii vin la școală însoțiți de părinți.		

Fii creativ!

1. Alcătuieste un referat cu titlul „Școala românească și cea niponă”, folosind informațiile din textele citite, dar și experiența personală sau informații din alte surse. Toate lucrările consultate trebuie menționate în bibliografia lucrării, astfel:

- nume, prenume autor, titlu, editură/revistă, an de apariție, pagina (p.)/paginile (pp.)
- (autor), titlu, website.

Exemple: Bornoff, Nicolas, *Japonia*, Editura Adevărul Holding, 2010, p. 4.
Învățământ preuniversitar-Descriere, www.edu.ro.

Recomandări:

- Identifică deosebirile, dar și asemănările dintre cele două sisteme de învățământ.

Exemple: *multe școli din țara noastră impun purtarea uniformei, este interzisă folosirea telefonului mobil în timpul orei, fără acordul profesorului etc.*

2. Imaginează-ți că un grup de elevi de vârsta ta din Japonia vizitează școala în care înveți.

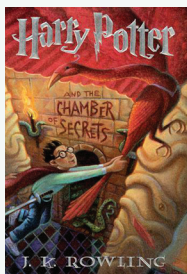
a) Alcătuieste o prezentare (de 10- 15 rânduri) a școlii tale, menționând valorile promovate de aceasta.

Exemple: creativitatea, munca în echipă, corectitudinea etc.

b) Alcătuieste un itinerar sau o hartă culturală, în care să incluzi toate locurile reprezentative pentru cultura locală pe care ți-ai dori ca elevii japonezi să le viziteze.

EVALUARE

De când se întorsese acasă, la începutul vacanței de vară, unchiul Vernon se purta cu Harry de parcă ar fi fost o bombă ce ar fi putut exploda în orice clipă. Asta fiindcă Harry Potter nu era un băiat normal. De fapt, era anormal de-a binelea.

Harry Potter era un vrăjitor! Un vrăjitor care tocmai terminase primul an de studii la Școala pentru Vrăjitoare și Vrăjitori, Hogwarts. Și dacă familiei Dursley nu-i convenea că Harry venise să-și petreacă vacanța la ei, lui Harry cu atât mai abitir nu-i convenea.

Așa de dor îi era de Hogwarts, că tot timpul avea impresia că-l doare burta. Îi lipseau castelul, cu coridoarele lui secrete și cu stafii, lecțiile (poate nu și cele cu Snape, profesorul de filtre și elixire), mesajele aduse de bufnițe, banchetele din sala mare de festivități, îi era dor să doarmă în patul lui cu baldachin din dormitorul din turn, îi era dor de vizitele pe care i le făcea lui Hagrid, paznicul domeniului, în coliba lui din apropiere de Pădurea Interzisă, și mai ales, îi era dor de Quidditch, sportul cel mai popular din lumea vrăjitorilor (șase porți înalte, patru mingi zburătoare și paisprezece jucători călare pe cozi de mătură).

Din clipa în care Harry ajunsese acasă, unchiul Vernon îi încuiase, într-o debara de sub scară, toate manualele de farmece și vrăji, bagheta magică, mantia, cazanul, dar și mătura lui, Nimbus Două Mii de ultimă generație. Ce le păsa celor din familia Dursley că, dacă nu exersa toată vara, Harry și-ar fi putut pierde locul în echipa lui de Quidditch? Ce îi dura pe ei că Harry se întorcea la școală fără nicio temă făcută? Familia Dursley făcea parte dintre cei numiți de vrăjitori Mageamii (adică cei care nu aveau niciun strop de sânge magic în vene). Din punctul lor de vedere, o rușine mai mare decât să aibă un vrăjitor în familie nu era cu puțință. Unchiul Vernon o încuiase și pe bufnița lui Harry, pe Hedwiga, în colivia ei, ca nu cumva să ducă vreun mesaj cuiva din lumea vrăjitorilor.

(J. K. Rowling, *Harry Potter și Camera Secretelor*)

1. Identifică tema textului și transcrie un cuvânt-cheie. (0,5 p.)
  2. Transcrie următoarele enunțuri. Încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F), justificând alegerea cu secvențe din text:
    - a) Unchiul Vernon nu era de acord ca Harry să studieze magia. A F (1 p.)
Justificare: ...
    - b) Unchiul Vernon nu avea calități de vrăjitor. A F (1 p.)
Justificare: ...
  3. Completează spațiile libere cu informații selectate din text. (1 p.)
    - a) Harry ar fi vrut să exerseze Quidditch pentru că ...
    - b) Hedwiga este închisă în colivie deoarece ...
  4. Identifică o idee principală și o idee secundară în textul dat. (1 p.)
  5. Transcrie un enunț asertiv, unul interogativ și unul exclamativ. (0,75 p.)
  6. Alcătuieste un enunț exclamativ în care să exprimi sentimentele lui Harry Potter față de Hogwarts. (0,25 p.)
  7. Explică rolul virgulei și al parantezelor rotunde în secvența: „Îi lipseau castelul [...], lecțiile (poate nu și pe cele cu Snape, profesorul de filtre și elixire), mesajele aduse de bufnițe, banchetele din sala mare de festivități [...]”. (0,5 p.)
  8. Identifică două asemănări și două diferențe între școala în care înveți tu și școala în care a învățat Harry Potter, folosind numai informații din text. (2 p.)
  9. Alcătuieste o compunere (150–200 de cuvinte) cu titlul: „Cum și-a petrecut Harry Potter primul an la Hogwarts”, folosind informațiile din text. (2 p.)
- Se acordă 1 punct din oficiu.**

UNITATEA 2

COPILĂRIA

Conținuturi:

Comunicare orală

Reguli de acces la cuvânt

Respectarea regulilor de acces la cuvânt

Lectură:

Strategii de comprehensiune

Strategii de interpretare: personificarea

Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei

Redactare

Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație

Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei

Elemente de construcție a comunicării

Cuvântul, unitate de bază a vocabularului

Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor

Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic.

Dicționarul. Articolul de dicționar

Tipuri de sunete: Vocală. Consoană. Semivocală

Correspondența sunet-literă

Silaba.

Accentul (aplicativ)

Elemente de interculturalitate

Identitate personală-identitate națională-diversitate culturală și lingvistică

Activități de pre-ascultare

Exprimă-ți opinia!

1. Privește imaginea! Ce înfățișează ea?
2. Identifică două trăsături specifice ale acestei păsări.
3. Ai ascultat vreodată cântecul ei? Ce sunete conține?

♦ Citește următorul fragment din textul literar „Amintiri din copilărie“ de Ion Creangă. Acesta a constituit sursa de inspirație a cântecului pentru copii „Pupăza din tei”.

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

de Ion Creangă

Mă trezește mama într-o dimineață din somn, cu vai-nevoie, zicându-mi: „Scoală, duglișule¹, înainte de răsăritul soarelui; iar vrei să te puppe cucul armenesc² și să te spurce³, ca să nu-ți meargă bine toată ziua?”... Căci așa ne amăgea mama cu o pupăză care-și făcea cuib, de mulți ani, într-un tei foarte bătrân și scorburos, pe coasta dealului, la moș Andrei, fratele tatei cel mai mic. Și numai ce-o auzai vara: Pu-pu-pup! Pu-pu-pup! dis-diminează, în toate zilele, de vuia satul. Și cum mă scol, îndată mă trimite mama cu demâncare⁴ în țarină⁵, la niște lingurari⁶ ce-i aveam tocmiți prășitori⁷, tocmai în Valea-Seacă, aproape de Topolița⁸. Și pornind eu cu demâncarea, numai ce și aud pupăza cântând:

– Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup!

Eu atunci, să nu-mi caut de drum tot înainte? mă abat pe la tei, cu gând să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dânsa: nu numai pentru pupat, cum zicea mama, ci pentru că mă scula în toate zilele cu noaptea-n cap din pricina ei. Și cum ajung în dreptul teiului, pun demâncarea jos în cărare pe muchea dealului, mă sui încetișor în teiu care te adormea de mirosul... floarei, bag mâna în scorbura, unde știam, și norocul meu!... găbuiesc⁹ pupăza pe ouă și zic plin de mulțumire: Taci, leliță¹⁰, că te-am căptușit¹¹ eu! [...]

– Mai auzit-ai dumneata, cumnată, una ca asta, să fure Ion pupăza, care, zicea mătușa cu jale, ne trezește des-diminează la lucru de atâția ani?

¹ dugliș = (cuvânt folosit în Moldova) om leneș, trândav.

² cuc armenesc = s.m. pupăză.

³ a spurca = (cuvânt popular) a murdări, a necinsti.

⁴ demâncare = (cuvânt popular) hrană, bucate.

⁵ țarină = (cuvânt popular) câmp cultivat, ogor.

⁶ lingurar = s.m. meșter care lucrează (sau vinde) linguri de lemn.

⁷ prășitor = s.m. persoană care lucrează cu sapă sau cu prășitoarea solul pentru a distruge buruienile și a afâna pământul.

⁸ Topolița = sat din județul Neamț, Moldova.

⁹ a găbui = (cuvânt popular) a pune mâna (pe ceva sau pe cineva).

¹⁰ leliță = (cuvânt popular, de la „lele”), termen de respect cu care se adresează la țară un copil sau o persoană mai tânără unei femei în vârstă sau cu care vorbește despre ea.

¹¹ a căptuși = (cuvânt familiar) a pune mâna pe...; a înșfăca.

Grozav era de tulburată, și numai nu-i venea să lăcrimeze când spunea aceste. Și acum văd eu că avea mare dreptate mătușa, căci pupăza era ceasornicul satului. Însă mama, sărmana, nu știa de asta nici cu spatele.[...]

Eu, fiind ascuns în cămară, cum aud unele ca aceste, iute mă sui în pod, umflu pupăza de unde era, sar cu dânsa pe sub streășina casei și mă duc de-a dreptul în târgul vitelor, s-o vând, căci era tocmai luna, într-o zi de târg. Și cum ajung în iarmaroc¹², încep a mă purta țațoș printre oameni, de colo până colo, cu pupăza-n mână, că doar și eu eram oleacă¹³ de fecior de negustor. Un moșneag nebun, c-o vițică de funie, n-are ce lucra?

- De vânzare-ți e găinușa ceea... măi băiete?
- De vânzare, moșule!
- Și cât cei¹⁴ pe dânsa?
- Cât crezi și dumneata că face!
- la ad-o-ncoace la moșu, s-o drămăluiscă¹⁵!

Și cum i-o dau în mână, [...] se face a o căuta de ou și-i dezleagă atunci frumușel ața de la picior, apoi mi-o aruncă-n sus, zicând: „laca poznă, c-am scăpat-o!” Pupăza, zbrrr! pe-o dugheană¹⁶ și, după ce se mai odihnește puțin, își ia apoi drumul în zbor spre Humulești și mă lasă mare și devreme cu lacrimile-n obraz, uitându-mă după dânsa! Eu atunci, haț de sumanul¹⁷ moșneagului, să-mi plătească pasărea...

- Ce gândești dumneata, moșule? Te joci cu marfa omului? Dacă nu ți-a fost de cumpărat, la ce i-ai dat drumul? Că nu scapi nici cu junca¹⁸ asta de mine? Înțeleș-ai? Nu-ți pară lucru de șagă! Și mă băgam în ochii moșneagului, și făceam un tărăboi, de se strânsese lumea ca la comedie împrejurul nostru; [...]

- Dar știi că ești amarnic la viață, măi băiete?! zise moșneagul de la o vreme, râzând. În ce te bizui de te îndârjești așa, nepoate? Dec! nu cumva ai pofti să-mi iei vițica pentr-un cuc armenesc? Pesemne că te mănâncă spinarea, cum văd eu, măi țică¹⁹[...]

- Dă pace băietului, moșule, zise un humuleștean²⁰ de-ai noștri, că-i feciorul lui Ștefan a Petrei, gospodar de la noi din sat, și ți-i găsi bealeaua²¹ cu dânsul pentru asta. [...]

1. Selectează cuvintele pe care le asociezi negustoriei:

a) marfă	d) prășitor
b) iarmaroc	e) târg
c) țarină	f) pupăză

2. Asociază următoarele expresii cu definițiile lor:

a) a veni de hac	1. a o încurca
b) a i-o coace cuiva	2. a învinge (pe cineva)
c) până-n veacul de apoi	3. cu dificultate
d) a-și găsi bealeaua	4. a-i întinde (cuiva) o cursă.
e) cu voie-nevoie	5. niciodată

¹² iarmaroc = s.n. târg ținut la date fixe, bălci.

¹³ oleacă = (cuvânt popular) puțin, nițel.

¹⁴ cei = ceri.

¹⁵ a drămălui = v. a drămui, a cântări, a măsura.

¹⁶ dugheană = s.f. prăvălie, magazin mic, sărăcăcios.

¹⁷ suman = s.n. haină țărănească lungă (până la genunchi), ornamentată, făcută dintr-un material gros, dulamă.

¹⁸ junca = s.f. vacă tânără (între doi și trei ani) care nu a avut încă vițel.

¹⁹ țică = s.m. (cuvânt familiar) termen de adresare pentru un copil.

²⁰ humuleștean = din Humulești, localitate din județul Neamț, unde s-a născut și a copilărit scriitorul Ion Creangă.

²¹ a-și găsi bealeaua = (expresie) a da de belea, a o încurca.

Activități de ascultare propriu-zisă

Ascultă

◆ Ascultă cu atenție cântecul pentru copii „Pupăza din tei”. [Textul 2 A] Încearcă să reții cât mai multe detalii.

◆ Citește cu atenție următoarele două exerciții. În timp ce vei asculta cântecul din nou, vei scrie în caiet răspunsurile corecte.

1. Alege varianta corectă de răspuns:

1. Prețul pe care îl stabilește copilul pentru pupăza furată este:

- a) 2 lei   b) 3 lei   c) 5 lei

2. Pupăza își are cuibul într-un:

- a) nuc   b) tei   c) plop

3. După ce o fură, copilul duce pupăza:

- a) acasă   b) la târg   c) la școală

4. Pupăza este eliberată de:

- a) copil   b) un humuleștean   c) un moș

2. Selectează varianta corectă: În final, copilul **vrea/nu mai vrea** să prindă pupăza.

Activități de post-ascultare

1. Pune, în ordinea din cântec, următoarele versuri:

- a) „Și la târg ajuns cu dânsa, printre lume îmi fac loc.”
 b) „Nu mai fac negustorie cu moțate de-alde voi!”
 c) „Pu, pu, pu, strici mereu somnul meu pupăză din tei.”
 d) „Moșul însă, rupând sfoara, zvârle pupăza spre nor...”
 e) „Ha, ha, ha, vezi așa, mi te-am prins, că de mult ți-o coc!”

2. Povestește, oral, întâmplările prezentate în textul cântecului.

3. Compară furtul pupezei din tei așa cum este prezentat el în opera literară și în cântecul pe care l-ai ascultat. Ce observi? De ce crezi că în versuri nu apar unele întâmplări sau personaje?

4. Exprimă-ți opinia în legătură cu următoarea afirmație:

Fiind ceasornicul satului, pupăza este apreciată de unele persoane și antipatizată de altele.

5. Notează principalele trei calități pe care ar trebui să le aibă un negustor.

Fii creativ!

• Imaginează-ți că ești personajul principal. Te afli în târg și dorești să vinzi pupăza. Ține un scurt discurs în fața colegilor, încercând să-i convingi să-ți cumpere pasărea.

Începe cu replica: „Negustor, pupezi vând, marfa mea-i blândă ca un miel”.

Discursul tău poate fi în versuri, acompaniat sau nu de muzică.

Lucrează în echipă!

- Cu ajutorul colegilor citește următorul schimb de replici în două variante de interpretare.
  - a) În prima variantă, respectă accesul celuilalt la cuvânt și așteaptă ca acesta să își termine replica.
  - b) În a doua variantă, începe replica înainte ca celălalt să termine de pronunțat ultimul cuvânt, astfel încât să vă suprapuneți.
- Care dintre cele două variante de interpretare ți se pare că reflectă mai bine conflictul dintre personaje? Motivează-ți răspunsul.

Copilul (făcând tărăboi): Ce gândești dumneata, moșule? Te joci cu marfa omului? Dacă nu ți-a fost de cumpărat, la ce i-ai dat drumul? Că nu scapi nici cu junca asta de mine? Înțeles-ai? Nu-ți pară lucru de șagă!

Moșneagul (râzând): Dar știi că ești amarnic la viață, măi băiete?! În ce te bizui de te îndârjești așa, nepoate? Dec! nu cumva ai pofti să-mi iei vițica pentr-un cuc armenesc? Pesemne că te mănâncă spinarea, cum văd eu, măi țică...

Un humuleștean: Dă pace băiatului, moșule, că-i feciorul lui Ștefan a Petrei, gospodar de la noi din sat, și ți-ai găsit beleaua cu dânsul pentru asta.

Reține!

Regulile de acces la cuvânt

- Nu întrerupe persoana cu care vorbești! Așteaptă-ți rândul la cuvânt!
- Nu vorbi în același timp cu altcineva! Suprapunerea vocilor face ca mesajul să nu mai poată fi înțeles corect.
- În clasă, solicită luarea/predarea cuvântului prin ridicarea mâinii. În acest fel, semnalizezi că dorești să vorbești, fără să perturbi discursul altei persoane.
- Respectă dreptul fiecăruia de a se exprima! Nu monopoliza discuția!

Exprimă-ți opinia!

- Gândește-te la următoarea situație:

În timp ce un coleg vorbește în fața clasei, observi că din clasa alăturată iese fum pe geam.

Cum reacționezi? Respecti regulile enunțate mai sus sau intervii imediat? Motivează-ți răspunsul.

Progresează!

1. Alcătuieste un discurs prin care să-ți convingi colegii să cumpere un obiect care nu ți mai place sau pe care nu-l mai folosești (poate fi o carte pe care ai citit-o, un telefon mai vechi etc.).
2. Învăță cântecul „Pupăza din tei”.

RESPECTAREA NORMELOR ORTOGRAFICE ȘI DE PUNCTUAȚIE

Activități de pre-redactare

1. Care sunt semnele de punctuație pe care le cunoști?
2. Care sunt semnele ortografice în fragmentul din „Amintiri din copilărie”?
3. Transcrie tabelul, completându-l cu exemplele potrivite de mai jos:

Cratima (-) este un semn ortografic. Ea unește două cuvinte/părți din cuvinte care se rostesc împreună, într-o silabă.	
Apostroful (') este un semn ortografic. El marchează căderea accidentală a unui sunet.	
Punctul (.) Ca semn ortografic, se folosește după majoritatea abrevierilor.	
Punctul (.) Ca semn de punctuație, este folosit pentru a marca sfârșitul unui enunț asertiv.	
Virgula (,) este un semn de punctuație. Ea separă cuvântul care exprimă o adresare directă de celelalte cuvinte ale enunțului.	
Semnul întrebării (?) este un semn de punctuație, marchează sfârșitul unui enunț interogativ.	

a) Pupăza era ceasornicul satului.	d) Las' că mi te prind, moțato...
b) Și numai ce-o auzai vara...	e) –Și cât cei pe dânsa?
c) Taci, leliță, că te-am căptușit	f) dugheană = s. f. prăvălie

Activități de redactare

1. Scrie, după autodictare, textul cântecului „Pupăza din tei”.
2. Scrie, după dictare, [Textele 2 B și 2 C](#).
3. Transcrie textul, introducând semnele de punctuație potrivite:

Mamă strigă copilul năvălind în cameră ca un uragan L-am găsit mamă uite l-am găsit Ultimul Bilet de Aur e al meu Am găsit niște bani pe stradă și am luat două ciocolate și a doua era câștigătoare și s-au adunat o grămadă de oameni să-l vadă și vânzătorul m-a ajutat să ies de acolo și-am fugit până acasă și iată-mă-s AM GĂSIT BILETUL DE AUR L-AM GĂSIT CHIAR EU
Doamna Bucket înlemnise [...] Apoi Bunicul Joe șopti Charlie râzi de noi așa-i Glumești băiete
(Roald Dahl, *Charlie și fabrica de ciocolată*)

4. Alcătuieste enunțuri cu ortogramele: sau/s-au, s-a/sa.

Activități de post-redactare

- Cum te-ai descurcat cu rezolvarea exercițiilor?
Alege emoticonul potrivit.

Foarte bine!

Am avut nevoie de explicații!

Of, trebuie să exersezi mai mult!

CUVÂNTUL, UNITATE DE BAZĂ A VOCABULARULUI

- Citește următoarele fragmente din textul studiat:

Mă trezește mama într-o dimineață din somn, cu vai-nevoie, zicându-mi: „Scoală, duglișule, înainte de răsăritul soarelui; iar vrei să te pupe cucul armenesc și să te spurce ca să nu-ți meargă bine toată ziua?” ...Căci așa ne amăgea mama cu o pupăză care-și făcea cuib, de mulți ani, într-un tei foarte bătrân și scorbuos, pe coasta dealului, la moș Andrei, fratele tatei cel mai mic. [...]

Și cum ajung în dreptul teiului, pun demâncarea jos în cărare pe muchea dealului, mă sui încetișor în tei care te adormea de mirosul ...florii, bag mâna în scorbură, unde știam, și norocul meu!...găbuiesc pupăza pe ouă și zic plin de mulțumire: Taci, leliță, că te-am captușit eu! [...]

Amintește-ți!

Cuvântul are:

- o **formă**, o îmbinare de sunete (uneori, un singur sunet), în vorbire; o îmbinare de litere (uneori, o singură literă), în scriere;
- un **conținut** (unul sau mai multe sensuri).

Exemplu: Cuvântul *tei* este format din literele T, E, I, sunetele [T], [E], [I] și are următoarele sensuri:

1. arbore cu frunze mari în formă de inimă, cu flori albe sau albe-gălbui, puternic parfumate;
2. fibră din scoarța de tei, folosită la legat și la fabricat sfori, frânghii, rogojini.

CUVÂNTUL ȘI CONTEXTUL

FORMA CUVINTELOR. DICȚIONARUL. ARTICOLUL DE DICȚIONAR: DOOM₂

- Care sunt sunetele care formează cuvântul *deal*?
- Care sunt literele care formează cuvântul *muche*?
- Cum se scrie și se pronunță corect: *muche* sau *muchie*?

Reține!

Pentru a afla cum se scrie și cum se pronunță corect un cuvânt, trebuie să consulți Dicționarul Ortografic¹, Ortoepic² și Morfologic³ al Limbii Române, ediția a II-a, prescurtat DOOM₂.

Observă!

- Forma corectă a cuvântului, înregistrată în DOOM₂ este: **muchie** (-chi-e) s.f. *muchia, muchiei, muchii, muchiile*
- În dicționare apar frecvent abrevieri, care sunt explicate la începutul lucrării: s.f. = substantiv, genul feminin.

¹ortografie = s.f. ansamblu de reguli care stabilesc scrierea corectă a cuvintelor unei limbi; aplicarea practică a acestor reguli.

²ortoepie = s. f. ansamblu de reguli proprii unei limbi care privesc pronunțarea corectă a cuvintelor.

³morfologie = s.f. parte a gramaticii care se ocupă cu studierea părților de vorbire.

Descoperă!

Articolele de dicționar din DOOM₂ conțin:

- precizarea părții de vorbire a cuvântului căutat (*muchie* = substantiv, genul feminin);
- menționarea modului în care acest cuvânt se desparte în silabe (*mu-chi-e*);
- o listă de forme corecte ale cuvântului (*muchia, muchiei, muchii*), cu scopul de a evita greșelile.

1. Cum se scrie și se pronunță corect: „voiam” sau „vroiam”? Caută în DOOM₂ formele verbelor „a voi” și „a vrea”.

2. Caută în DOOM₂ articolele următoarelor cuvinte: „mamă”, „tată”, transcrie formele cuvintelor și alcătuieste cu ele enunțuri.

ORDONAREA CUVINTELOR DUPĂ CRITERIUL ALFABETIC. ALFABETUL LIMBII ROMÂNE

Observă!

- În dicționare, cuvintele sunt așezate în ordine alfabetică.
- Alfabetul reprezintă totalitatea literelor care notează sunetele, așezate într-o anumită ordine.

LITERA (DENUMIREA/CITIREA LITEREI)

a, A (a)	g, G (ge/ghe/gî)	n, N (en/ne/nî)	ț, Ț (țe/ți)
ă, Ă (ă)	h, H (haș/hî)	o, O (o)	u, U (u)
â, Â, (î/î din a)	i, I (i)	p, P (pe/pî)	v, V (ve/vî)
b, B (be/bî)	î, Î (î/î din i)	q, Q (kû)	w, W (dublu ve/vî)
c, C (ce/cî)	j, J (je/ji)	r, R (er/re/rî)	x, X (ics)
d, D (de/dî)	k, K (ca/capa)	s, S (es/se/sî)	y, Y (igrec)
e, E (e)	l, L (el/le/lî)	ș, Ș (șe/șî)	z, Z (ze/zet/zî)
f, F (ef/fe/fî)	m, M (em/me/mî)	t, T (te/tî)	

• Limba română are 31 de litere, 4 dintre acestea: **k, q, w, y** fiind folosite în cuvinte care au fost împrumutate din alte limbi, în nume de persoane/personaje sau locuri străine.

Exemple: *weekend, hobby, Don Quijote, Irak.*

1. Transcrie, în ordinea din dicționar, următoarele cuvinte: *zi, răsărit, deal, soare, trezi, bătrân, dimineață, mic, frate, jos.*

2. Completează enunțurile cu formele corecte ale cuvintelor din paranteză.

Soarele (dimineață) ... m-a trezit. Soarele dimineții m-a trezit.

- Mirosul (*floare*) ... mi-a plăcut foarte mult.
- Nu îmi (*a zice*) ... mie că nu se poate!
- Vopsitul (*ouă*) ... este o tradiție în satul meu.

SENSUL CUVINTELOR. ARTICOLUL DE DICȚIONAR: DEX

- Menționează sensul cuvântului „iarmaroc”. Cât de frecvent folosești acest cuvânt?

Reține!

Pentru a afla ce înseamnă un cuvânt pe care nu-l înțelegi, consultă Dicționarul Explicativ al Limbii Române, prescurtat DEX.

- Observă definiția cuvântului:

IARMAROC, *iarmaroace*, s.n. Târg ținut la date fixe, bâlci.– Din ucr. jarmarok.

Prescurtările folosite sunt următoarele:

s.n. = substantiv, genul neutru

ucr. = (din) limba ucraineană

- Observă definiția din DEX a cuvântului „deal”:

DEAL, *dealuri*, s. n. **1.** Formă de relief pozitivă cu înălțime nu prea mare (sub 1000 m). ◇ *La deal* = în sensul urcușului, în sus. ◇ *(De) la deal de...* = mai sus de..., în sus de... ◇ (Fam.) *Dă la deal, dă la vale* = se silește în toate chipurile, încearcă toate posibilitățile. *Greu la deal și greu la vale* = oricum faci, e tot greu. *Ce mai la deal, la vale* = a) ce să mai lungim vorba de pomană, ce mai încoace și încolo, e inutil să mai discutăm; b) să spunem lucrurilor pe nume. *Deal cu deal se întâlnește, dar (încă) om cu om, se spune cu ocazia unei întâlniri neașteptate sau în nădejdea unei revederi posibile. **2.** (Reg.) Regiune de vii; vie, podgorie. ◇ Zonă a ogoarelor. – Din sl. **dělŭ**.*

Prescurtări:

s.n. = substantiv, genul neutru.

Fam.= sens familial.

Reg. = sens folosit în unele regiuni.

sl. = (din) limba slavă veche.

Exersează!

1. Alcătuieste două enunțuri în care cuvântul „deal” să fie folosit în contexte diferite.
2. Selectează din listă și transcrie în caiet tipul de informații care se regăsesc în articolul de dicționar, reprodus mai sus:

- informații gramaticale (este menționată partea de vorbire a cuvântului);
- sensul/sensurile cuvântului, ordonate în funcție de frecvență și de importanță;
- îmbinările de cuvinte în care apare cuvântul respectiv și sensul acestora;
- originea cuvântului/modul de formare.

3. Alege varianta corectă de răspuns. Caută definiția cuvintelor necunoscute în dicționar.

a) Acțiunea operei literare „Amintiri din copilărie” este plasată în mediul **urban/rural**.

b) Dezvoltarea **urbană/rurală** include modernizarea Pieței Obor din București.

4. Completează cu forma corectă a cuvintelor din listă: *demâncare/de mâncare, de-al/deal, soare/Soare, somn/somn*.

În vacanța din cel ... doilea semestru, Sabina merge des la casa bunicilor, care se afla pe un ... Acolo, în nopțile senine, folosește telescopul pentru a vedea astrele. A reușit să observe într-o seară culoarea roșiatică a lui Marte, a patra planetă de la ... Nu a reușit niciodată să vadă răsăritul planetei Venus pentru că a furat-o...

În zilele pline de ..., ea obișnuiește să meargă împreună cu alții copii la o baltă unde poate să pescuiască. Aduce cu ea ... pentru toți. I-ar fi plăcut să poată prinde un ... de peste 50 de kilograme. A văzut acest pește la Acvariul din Constanța, dar nu a putut să-i dea ..., acest lucru fiind strict interzis.

Să evităm confuziile!

Explică următoarele jocuri de cuvinte bazate pe confuzii lexicale. Consultă o enciclopedie pentru a afla mai multe informații despre opereta „Liliacul” (*Die Fledermaus*) de J. Strauss-fiul și opera „Nunta lui Figaro” (*Le nozze di Figaro*) de Wolfgang Amadeus Mozart.

a) Mergem în centru să vedem „Liliacul”.
Avem liliacul înflorit și la noi pe stradă.

b) Am primit o invitație la „Nunta lui Figaro”!
–Nu știam că ai pe cineva în familie cu acest nume.

Activități de pre-producere a mesajului oral

Citește textul în gând

REGULILE COPILĂRIEI

RECOMANDĂRILE POLIȚIȘTILOR PENTRU ELEVI

- Nu legați prietenii cu persoane care manifestă un **comportament deviant**. Nu intrați în **anturaje dubioase!** Fiți prudenți în relațiile cu persoanele cunoscute întâmplător!
- Nu primiți nimic de la persoane necunoscute sau despre care aveți puține informații!
- Evitați frecventarea locurilor și mediilor unde se consumă alcool sau se practică jocuri de noroc!

Atenție la „lumea virtuală”!

- Polițiștii îi sfătuiesc pe tineri să nu ofere date personale sau poze celor cu care corespund pe Internet.

Strada nu este loc de joacă!

Copii, să evităm accidentele, învățând și respectând câteva reguli de circulație!

- Circulați doar pe trotuar. Pe drumurile unde nu există trotuare, circulați întotdeauna pe partea stângă, cât mai aproape de marginea drumului, astfel ca mașinile care circulă pe partea carosabilă să vină din fața voastră.
- Dacă circulați cu bicicleta, evitați zonele aglomerate și arterele principale cu trafic mare. Dacă totuși ajungeți cu bicicleta într-o intersecție, respectați semnificația indicatoarelor și fiți foarte atenți!
- Traversarea străzii se face numai pe trecerea de pietoni. Nu fugiți pe trecerea de pietoni, opriți-vă pe marginea acesteia și așteptați ca mașinile să se oprească pentru a vă permite traversarea!

(www.b365.ro)

ATENȚIE! Dacă se apropie de trecerea de pietoni mașinile poliției, salvării sau pompierilor, **NU TRAVERSAȚI**, chiar dacă semaforul arată culoarea verde.

Exersează vorbind!

1. Identifică tema textelor.
2. De ce crezi că unele cuvinte din text au fost scrise cu litere de tipar?
3. Identifică acel cuvânt din listă care nu are legătură cu celelalte două. Folosește un dicționar pentru a afla sensul cuvintelor necunoscute, dacă este necesar, și notează aceste cuvinte în caiet.

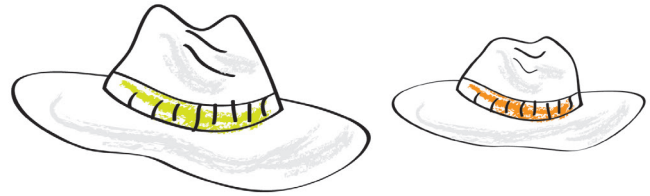
comportament	<i>deviant</i>	<i>antisocial</i>	<i>decent</i>
anturaj	<i>dubios</i>	<i>potrivit</i>	<i>suspect</i>
lumea	<i>virtuală</i>	<i>fictivă</i>	<i>reală</i>
vizibilitate	<i>optimă</i>	<i>diminuată</i>	<i>redușă</i>

4. Prezintă regulile de circulație pe care trebuie să le cunoască copiii.

Activitate de producere propriu-zisă a mesajului oral

Lucrează în echipă

Pălăriile gânditoare

Clasa este împărțită în 6 grupe, fiecare reprezentând o „pălărie”, un anumit punct de vedere:

Pălăria albă = *informații*

Elevii din această grupă vor realiza o prezentare a ideilor expuse în text.

Pălăria roșie = *emoții*

Pălăria roșie prezintă regulile evidențiind emoțiile asociate lor.

Exemplu: *Mi-e teamă să traversez prin locuri nepermise.*

Reține!

Succesul pălăriei roșii depinde foarte mult de folosirea cât mai multor cuvinte care descriu emoții.

Vocabularul emoțiilor:

- sociabil, iubitor, altruist, înțelegător, tandru, fericit, apreciat, mulțumit, recunoscător;
- vesel, amuzat, entuziast, optimist, încântat, binedispus, fără grijă, glumeț;
- implicat, plin de energie, vioi, încrezător, comunicativ, convins, interesat;
- supărat, furios, ostil, disprețuitor, revoltat, enervat, agitat;
- obosit, epuizat, descurajat, timid;
- trist, deprimat, neajutorat, nefericit, melancolic, pesimist, insensibil.

Pălăria galbenă = *beneficii*

Membrii echipei galbene trebuie să prezinte beneficiile respectării regulilor la care se referă textele suport. Ei sunt optimiști și încearcă să-i convingă pe ceilalți că aceste reguli sunt foarte bune.

Exemplu: *Voi fi în siguranță dacă nu îmi comunic datele personale necunoscuților.*

Pălăria neagră = *riscuri*

Pălăria neagră se gândește care sunt posibilele riscuri ale respectării regulilor indiferent de context. Ea este pesimistă, negativistă și se opune argumentelor aduse de pălăria galbenă.

Exemplu: *Trebuie să traversăm strada când semaforul este verde, dar înainte de a traversa trebuie să ne asigurăm că nu vine nicio mașină.*

Pălăria verde = *creativitate*

Pălăria verde este deosebit de creativă, folosește textele suport ca sursă de inspirație pentru crearea unei opere artistice (literare, muzicale, artistice sau dramatice).

Exemplu: *echipa verde poate să alcătuiască un afiș (text și desen)/o scurtă scenetă (text și mișcare scenică)/un cântec (text, muzică, dans) prin care să susțină respectarea unei reguli, la alegere.*

Pălăria albastră = *spirit critic*

Membrii echipei albastre observă modul în care lucrează colegii lor.

Pălăria albastră are rolul de a alcătui o grilă după care va evalua prezentarea fiecărei echipe împreună cu profesorul.

	Model de grilă de evaluare	Foarte bine	Bine	Trebuie să îmbunătățești!
1	Respectarea „pălăriei”, a punctului de vedere:	2p	1p	0p
2	Capacitatea de a-și susține punctul de vedere (cu argumente și exemple din textele suport):	2p	1p	0p
3	Prezentarea convingătoare și captivantă în fața clasei:	2p	1p	0p
4	Folosirea unui limbaj adecvat:	2p	1p	0p
5	Originalitate:	-	1p	0p
	TOTAL			

Scenariul activității

Elevii sunt repartizați unei echipe și primesc indicații referitoare la rezolvarea cerinței din partea profesorului.

Membrii echipelor: alb, roșu, galben, negru și verde vor susține în fața clasei o prezentare scurtă, care va sintetiza opiniile exprimate în grup.

Membrii echipei albastre, care au rol de jurați, își expun opiniile critice în legătură cu modul în care s-au prezentat celelalte echipe.

Activități de post-producere a mesajului oral

La sfârșitul exercițiului, elevii vor răspunde la următoarele întrebări:

- Care dintre prezentările colegilor tăi ți-a plăcut cel mai mult? Motivează-ți alegerea.
- Care sunt lucrurile care ar trebui îmbunătățite în prezentarea colegilor tăi?

Progresează!

Alcătuiește un discurs prin care dorești să-ți avertizezi colegii în legătură cu pericolele și capcanele lumii virtuale pentru copii. Te poți referi la furtul de identitate, la jocurile periculoase etc.

CORESPONDENȚA SUNET-LITERĂ (I)

- Citește următorul fragment din textul studiat:

Copii, să evităm accidentele, învățând și respectând câteva reguli de circulație! Circulați doar pe trotuar. Pe drumurile unde nu există trotuare, circulați întotdeauna pe partea stângă, cât mai aproape de marginea drumului, astfel ca mașinile care circulă pe partea carosabilă să vină din fața voastră.

Amintește-ți!

- Sunetul [î] poate fi redat prin literele **î** și **â**.

Scriem cu:

- la începutul și la sfârșitul cuvintelor;
- în interiorul unor cuvinte (formate cu ajutorul altor cuvinte ce încep cu **î**).

încep, a coborî,
reîncep,
bineînțeles

în interiorul cuvintelor

România,
mergând

1. Transcrie din text cuvintele care conțin sunetul [î].
2. Alcătuieste enunțuri cu următoarele cuvinte: *bineînțeles*, (a) *reîncep*, *neîntrecut*, *neînțelegând*.
3. Alege formele corecte ale cuvintelor: (a) *amără/amări*, (a) *urâ/urî*, (a) *hotărî/hotără*, *preaânălțat/preaînălțat*, *neîmpăcat/neâmpăcat*, *dînsul/dânsul*, *sfânt/sfînt*, *când/cînd*, *făcând/făcînd*, *românește/romînește*, *âți/îți*, *reîncercare/reîncercare*.

• Litera x

1. Pronunță cuvântul „există”. Ce grup de sunete notează litera **x**?
2. Pronunță cuvântul „excursie”. Ce grup de sunete notează litera **x**?

Reține!

Litera **x** poate nota sunetele:

[ks]: xilofon

[gz]: examen

3. Completează tabelul de mai jos:

Litera x se pronunță [...] în cuvintele: <i>exagera, exigent, lexic, axă</i>	Litera x se pronunță [...] în cuvintele: <i>exemplu, exaspera, exista, exersa</i>
--	---

Atenție!

Consultă DOOM₂ pentru a afla formele corecte ale cuvintelor terminate în litera **x**.

Exemplu: *fix*. adj. m., pl. *fișci*; f. *fixă*, pl. *fixe*

4. Alege șirul de cuvinte scrise corect. Consultă DOOM₂, dacă este necesar:
  - a) bineînțeles, ortodoxi, cât;
  - b) bineânțeles, ortodocși, cât;
  - c) bineânțeles, ortodoxi, cât;
  - d) bineînțeles, ortodocși, cât.

POVESTE CU OI DE TUDOR ARGHEZI

Activități de pre-lectură

- Îți plac animalele? Ai animale de companie/domestice?
- Ce reprezintă următoarele imagini?
- Ce legătură crezi că există între titlul textului și imaginile alăturate?

Exprimă-ți opinia!

- În Dicționarul Explicativ al Limbii Române (DEX), cuvântul „poveste” are mai multe sensuri:

POVÊSTE, *povești*, s.f. 1. Specie a epicii (populare) în proză în care se relatează întâmplări fantastice ale unor personaje imaginare în luptă cu personaje nefaste și în care binele triumfă; basm; p. ext. narațiune cuprinzând fapte posibile sau reale. ◇ *Ca în (sau din) poveste* = foarte frumos, minunat, miraculos. *Nici poveste* = nici pomeneală, nici vorbă (să fie așa). *A sta (sau a se apuca) de povești* = a sta de vorbă îndelung, a sta la taifas. ◇ *A spune povești* = a minți. 2. Istoria sau relatarea faptelor, a peripețiilor, a vieții cuiva. 3. Întâmplare, fapt, problemă (care atrage atenția, care merită atenție). 4. (Popular) Proverb, zicătoare, maximă. sl. povești

- La care din sensurile de mai sus, crezi că se referă cuvântul „poveste” din titlu?

Știi că...?

Autorul textului, **Tudor Arghezi**, a avut o bogată activitate literară, fiind **poet** („Cuvinte potrivite”, „Flori de mucigai” etc.), **prozator** („Ochii Maicii Domnului”, „Cartea cu jucării” etc.), **publicist**.

Dezvoltă-ți vocabularul!

„Poveste cu oi” face parte din volumul „Cartea cu jucării”, din 1931. Prin urmare, textul conține mai multe forme vechi sau populare ale unor cuvinte pe care le folosim zi de zi.

1. Notează, în caiet, forma corectă a cuvintelor subliniate din următoarele exemple din text.

- „măgarul [...] fu silit **să se supuie**”
- „**să o puie** în așternuturile albe”
- „pe o **perină** de puf brodată”
- „pisica zăcea **subt** o plapumă de păpușă”
- „Uite-l, **ăla** de colo.”

2. Completează propozițiile, folosind cuvintele potrivite din listă: *olandă, Olanda, bușteni, Bușteni, lac, lac, Lacul Roșu.*

- Am fost în Amsterdam, un oraș din... în vacanță.
- Copiii au preferat să plece în tabără la..., aproape de Ploiești.
- Pentru a rezista în timp, lemnul are nevoie de un...protector.
- Am un cearceaf confecționat din...
- În pădure am văzut mai mulți...
- ...este un punct de atracție pentru turiștii care ajung la Cheile Bicazului.

Exprimă-ți opinia!

1. Citește primele trei paragrafe ale textului studiat și împărtășește impresia ta de lectură colegilor.

2. Exprimă-ți opinia în legătură cu afirmația: „Nicio jucărie nu e mai frumoasă ca jucăria de vorbe.” Ce crezi că înseamnă o *jucărie de vorbe*?

Descoperă!

Strategii de comprehensiune a textului

- În Dicționarul Explicativ al Limbii Române, comprehensiunea este definită astfel:

COMPREHENSÍUNE s. f. 1. Capacitate de a pătrunde, de a înțelege ceva; înțelegere, pătrundere.
2. Conținut.

Strategiile de comprehensiune se referă, așadar, la mijloacele pe care le putem folosi pentru a ne asigura că am înțeles textul citit.

Exemple: împărtășirea impresiilor de lectură; utilizarea dicționarului pentru înțelegerea cuvintelor; anticiparea continuării textului; stabilirea unei relații logice între idei; împărtășirea impresiilor de lectură.

Exersează!

1. Reformulează cu propriile cuvinte secvența „rânduiala copiilor răzvrătită”. Caută cuvintele *rânduială* și *răzvrătit* în DEX și asociază definiția cuvintelor cu universul copilăriei.

2. Alege varianta de răspuns pe care o consideri corectă și motivează-ți alegerea.

Pornind de la ideile exprimate în primele paragrafe, **cred/nu cred** că textul va conține o poveste pentru copii.

3. Ce relație există între următoarele idei secundare ale textului dat: *cauză–efect* sau *problemă–soluție*?

- Copiii sunt, în general, neascultători.
- Ascultarea unei povești reușește să-i liniștească pe copii.

Activități de lectură

- ◆ Citește, cu atenție, definiția cuvintelor din subsolul textului. Te vor ajuta să înțelegi cuvintele necunoscute din text.
- ◆ Citește textul, respectând semnele de punctuație.

POVESTE CU OI (fragment)

de Tudor Arghezi

Nicio jucărie nu e mai frumoasă ca jucăria de vorbe. Copiii, ca și oamenii mari, sunt mai simțitori la vorbe decât la fapte, plăcându-le mai mult decât faptele făcute, faptele povestite.

Și, dacă povestea miroase a minciună și minciuna este ticluită¹ bine, povestea și atunci le place mult; de unde un scriitor scoate învățul că închipuirea e mai adevărată decât adevărul și că viața trebuie răscolită, ca să fie scrisă pe placul cititorului mare și al ascultătorului mic.

Cu o poveste izbutim și noi să astâmpărăm rânduiala copiilor răzvrătită. La strigătul „Stați că vă spui povestea cu racii” – toate uneltele de joacă sunt părăsite. Nicio păpușă nu-i place fetiței, ca un rac spus și spilcuit² cu suliman³ din gând, și nicio mașină nu mai duce gândul băiatului, ca o visare. [...]

Neastâmpărul lui se liniștește îndată ce începe povestirea și, pe scaunelul lui, Baruțu se face băiatul cel mai ascultător.

Ieri s-a făcut, după-masă, povestea unui măgar care avea de tovarăș o pisică. Pisica aducea măgarului tot ce trebuia pentru o căsnicie de gospodină, și măgarul a trăit, ca un boier leneș, o grămadă de ani, până ce, din senin, și poate că și din pricina vârstei, pisica s-a îmbolnăvit...

Copiii n-au voit să știe cum se împăca un măgar cu o mătă și unde ședea tânăra pereche, în proprietate sau cu chirie într-un apartament. Îmbolnăvirea pisicii li s-a părut firească. I-a făcut să râdă amănuntul că pisica zăcea sub o plapumă de păpușă și că și culcase durerea de cap, înfășurată într-o basma cu dantelă, pe o perină de puf brodată cu numele ei și purtând un fluture într-o fereastră tăiată cu foarfeca în fața de olanda subțire.

Pisica tușea puțin și, slăbindu-i vederile, n-avea ochelari ca să citească.

– Destul te-am ținut eu pe tine, a zis oftând pisica. E rândul tău să umbli și să aduci.

– Natural! au adăugat copiii, mișcați de boala pisicii și convingși de sprijinul pe care trebuie să și-l dea prietenii și frații.

¹ticluit= (cuvânt popular, familiar) aranjat, inventat, născocit.

²spilcuit = (cuvânt familiar) cu un aspect (prea) îngrijit, exagerat de gătit, de dichisit.

³suliman = (cuvânt învechit și popular) fard.

– Și după ce a spus așa, ce a făcut măgaru? Întreabă Baruțu, rostindu-se, ca de obicei, din gâtlej, unde mama i-a pus, ca la muzică, o zbârnâitoare.

– Ce să faci? A ieșit din casă fără niciun gând deslușit⁴, dar a nimerit la un baci⁵ bătrân, care sufla în fluier în mijlocul oilor fermecate.

– Sunt sărac și amărât, a zis măgarul, că mi-e familia bolnavă. Nu râde de mine, am spus adevărul: am și eu o familie. Eu sunt capul familiei, și familia mi-e pisica.

– Și vrei să nu râd încă o dată? zice baciul. Cine a mai văzut măgar și pisică făcuți să se înțeleagă? Haide! fii serios, măgarule, și treci între oile mele, că tot s-a pierdut măgarul meu.

– Nu pot, că mă așteaptă pisica să-i duc de mâncare.

– Să nu mai răspunzi, că te cotonogesc⁶, zise baciul. Vezi bâta asta? Numaidacă ți-o culc pe spinare de câteva ori.

Copiii, tulburați de întorsătură, scrutară⁷ când ochii lui tătuțu, care asculta și el, foarte supărat și el pe cioban, când ochii maicii, care făcea povestea, scărpinând câteodată capul fetei, în părul căreia, castaniu, și strecurase un deget a mângâiere.

– Stați să vedeți ce s-a întâmplat! zise măicuța, asigurând astfel auditoriul că tot răul spre bine este. Întâi, măgarul, care se gândea numai la pisică, fu silit a se supuie și baciul, pornind cu turmele din loc, pe pășuni, i-a împovărat spinarea cu toate câte trebuiau duse de cineva, și cu merindea unchiașului.

Au umblat așa patruzeci și cinci de zile:

– Dar ce face pisica? întreabă, tresărind, fetița. N-are pe nimeni. Într-adevăr, în patruzeci și cinci de zile, se poate întâmpla orișice.

– Mi se pare, interveni tătuțu, că ai greșit numărul zilelor. Ia vezi, nu cumva sunt numai zece, cincisprezece, douăzeci, zise el, căutând să nimerească numărul mijlociu. Nu, au fost numai cincisprezece zile, cred, zise tătuțu, simțind că douăzeci se făcuseră, și cu scăderile lui, prea multe.

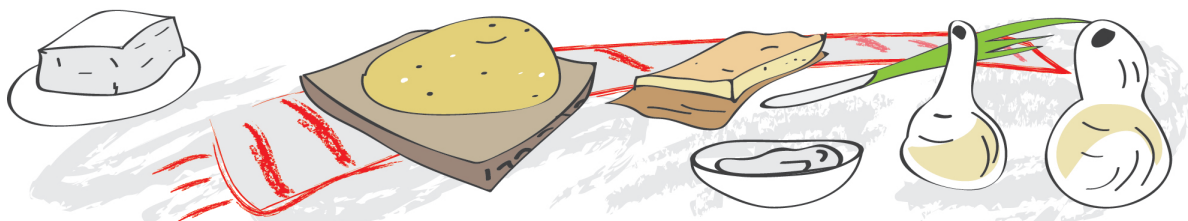
– Ai dreptate, m-am înșelat, zise măicuța. Luasem zilele potopului, cu ploile lui de o lună și jumătate. După o mai bună socoteală, nu cred să fi trecut măgarul, în pășuni, peste cincisprezece zile.

– Cel mult! apreciază Baruțu.

[Într-o seară, profitând de faptul că baciul adormise, măgarul reușește să fugă și să se întoarcă la pisică, aducându-i mâncare.]

Și se puseră pe mâncat și pe băut, în dăsiile măgarului găsindu-se, pe lângă brânză, mămăligă, slănină, și două tivgi⁸ cu lapte bun. Când s-a crăpat de ziuă, pisica, uitându-se, ca să se oglindească, în geam, și ca să-și așeze puful dintre urechi în felul cum i-ar fi stat mai frumos, văzu o lume neagră și albă în bățatură, cum nu mai văzuse niciodată.

– Nu te înfricoșa, zise măgarul. Asta e averea noastră. S-au luat oile după mine. De acum nu mai avem nevoie de nimic – și cum eu sunt cam puturos, că-mi place să dorm câte cincisprezece ore pe zi, totul vine, nu se poate mai nimerit.

⁴ deslușit = adj. limpede, precis.

⁵ baci = s.m. cioban care conduce o stână.

⁶ a cotonogi = v. a lovi puternic pe cineva.

⁷ a scruta = a privi cercetător, atent; a căuta să pătrundă cu privirea; a examina în amănunt.

⁸ tivgă = tivgă (în context) vas făcut din fructul uscat de tivgă, o plantă cu fructe mari, care devin lemnoase la maturitate.

Aci, Baruțu trase cu poftă un căscat mare, căruia, din pricina volumului, i se zice acasă: un căscat numărul unu. Și râse de plăcere, gândilat de un început de stuf somnoros prinprejurul genelor lui codate.

– Să-ți prezint, zise măgarul, pe al treilea membru al familiei, pe Grivei. Și-a ridicat nasul, de subt fereastră, la tine. Uite-l, ăla de colo.

– Între noi, zise pisica, se hotărâse o ură de moarte, încă de la început.

– A fost o prejudecată. S-a isprăvit. De azi încolo, tu, pisică, vei fi cu câinele ca o soră mai gingașe.

Și plecă măgarul, pisica și cățelul, cu oile lor, ca să străbată lumea. La marginea orașelor, pisica vindea laptele mulș de Grivei, făcea iaurt și lapte, cum îi zice Baruțu „covapsit”⁹. Pe câmp, dormeau cu toții grămadă – și Grivei avea niște colți! Când, ce să vezi? Pe un buștean, suferea un bătrân slăbănog, într-o pustietate. Era baciul.

– Va să zică, zice unchiașul, așa te-ai purtat: mi-ai furat oile.

– V-am furat eu pe voi? a întrebat măgarul pe berbeci. Berbecii deteră din cap că nu. S-au luat după mine! Și nu v-a fost bine cu mine? a întrebat măgarul din nou. Lumea oilor și a berbecilor dete o behăire veselă, salutând cu picioarele dinapoi. Vezi? zise măgarul.

– N-ai să-mi dai ceva să duc la gură? că mi-e foame, zise baciul.

– Bagă mâna în traista asta și scoate, zise măgarul.

Și cum și-a băgat-o, așa și-o și trase baciul laba mâinii, din desag înapoi, zgâriat de pisica adormită la cald.

– Ai greșit desaga, zise măgarul. Căută în perechea lui.

Aci, baciul fu mușcat de un pui de câine care visa.

– Bine i-a făcut! ziseră copiii. El a râs de familia lui și era să dea în măgar cu bâta.

Dar săracul baci era bătrân și slăbit de puteri. Măgarului i s-a făcut milă și s-au întovărășit să meargă împreună și să facă o familie mare cu toții – ceea ce s-a și întâmplat. Astăzi pisica doarme în cojocul baciului, iar câinele se încălzește lângă burta măgarului, care se culca pe o parte și căsca și el.

Urmarea, pe altă dată, dacă ne mai aducem aminte. Un somn lin începu să se cearnă¹⁰ peste un sfârșit de poveste atât de fericit, și fiecare și-a luat păpușa lui în brațe, ca să o puie în așternuturile albe. Tătuțu duce legănând fetița și, de pe scăunel, în patul din odaia mică, măicuța, pe cel mai gras, pe băiat...

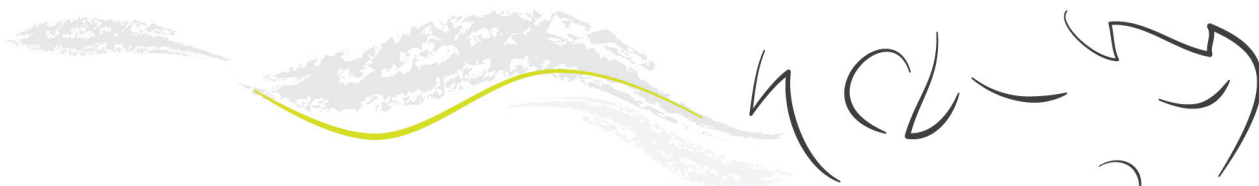

Reține!

Personificarea este o figură de stil prin care sunt atribuite însușiri umane unor ființe necuvântătoare (animale, plante), unor lucruri sau fenomene ale naturii.

Exemple: *Cățelul vorbește. Mașina se gândește la călătorie. Salcia suspină.*

• Identifică trei exemple de personificare din textul „Poveste cu oi” de Tudor Arghezi.

⁹ covapsit = formă corectă, covăsit. Lapte covăsit = lapte închegat și acrit.

¹⁰ a se cerne = a aluneca, a pătrunde.

1. Identifică personajele textului.

2. Alege varianta corectă de răspuns, în funcție de ceea ce exprimă fiecare enunț: *îndemn, întrebare, constatare, mirare.*

Exemplu:

Cine a mai văzut măgar și pisică făcuți să se înțeleagă? → mirare

a) *Copiii, ca și oamenii mari, sunt mai simțitori la vorbe decât la fapte. →*

b) *– Și după ce a spus așa ce a făcut măgaru? →*

c) *– Destul te-am ținut eu pe tine, a zis oftând pisica. E rândul tău să umbli și să aduci. →*

3. Transcrie următoarele enunțuri în caiet. Încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F), justificând alegerea cu secvențe din text:

a) Lui Baruțu îi place să asculte povești.

A F

Justificare: ...

b) Copiii sunt de acord că măgarul trebuie să o ajute pe pisică.

A F

Justificare: ...

c) Copiii ascultă cu interes povestea pe care le-o spune tatăl.

A F

Justificare: ...

d) Lui Baruțu i se face somn în timp ce ascultă povestea.

A F

Justificare: ...

4. Completează spațiile libere cu informații selectate din text:

a) Copiii nu mai sunt interesați de jucăriile lor atunci când...

b) Baruțu pronunță greșit unele cuvinte deoarece...

c) Pisica îl trimite pe măgar să aducă mâncare...

d) Măgarul îl ajută pe baci cu toate că acesta...

5. Formează un enunț în care să asociezi personajele: *Baruțu, baciul, măgarul, pisica*, cu trăsătura de caracter potrivită din următoarea listă: *vesel, agresiv, indolent, vrednică.*

Baruțu este un copilaș vesel.

Baciul este un om...

Măgarul are un comportament...

Pisica este o gospodină...

6. Transcrie în caiet varianta corectă de răspuns:

1. Atunci când ascultă povestea, copiii se află într-o:

a) cameră   b) grădină   c) pădure

2. Inițial, copiii află că măgarul a rămas la baci:

a) 15 zile   b) 20 de zile   c) 45 de zile

3. Măgarul îi spune pisicii că averea lor constă în:

a) bani   b) oi   c) mâncare

4. În finalul poveștii, din familia măgarului fac parte:

a) pisica, Grivei;

b) pisica, Grivei și puiul de cățel;

c) pisica, Grivei, puiul de cățel și baciul.

Activități de post-lectură

1. Care este diferența dintre atitudinea pisicii și atitudinea măgarului în următorul dialog:
  - *Între noi, zise pisica, se hotărâse o ură de moarte, încă de la început.*
  - *A fost o prejudecată. S-a isprăvit. De azi încolo, tu, pisică, vei fi cu câinele ca o soră mai gingașe.*
2. Exprimă-ți opinia cu privire la următoarele prejudecăți des întâlnite în mediul școlar:
  - Copiii care poartă ochelari sunt tocilari.
  - Fetele nu pot să joace fotbal.
3. Care sunt efectele negative ale prejudecăților? Poți folosi ca repere următoarele cuvinte:

DISCRIMINARE = acțiunea de a separa, de a face deosebire între persoane în funcție de anumite criterii.

BULLYING = comportament ostil de intimidare, de excludere și de luare în derâdere a cuiva, fără o cauză reală, doar din dorința unei persoane de a câștiga autoritate, punându-i pe alții într-o lumină proastă. Bullyingul poate fi inițiat de un grup de persoane (mobbing) și încurajat prin lipsa de implicare a martorilor care asistă la agresiune (bystanders).

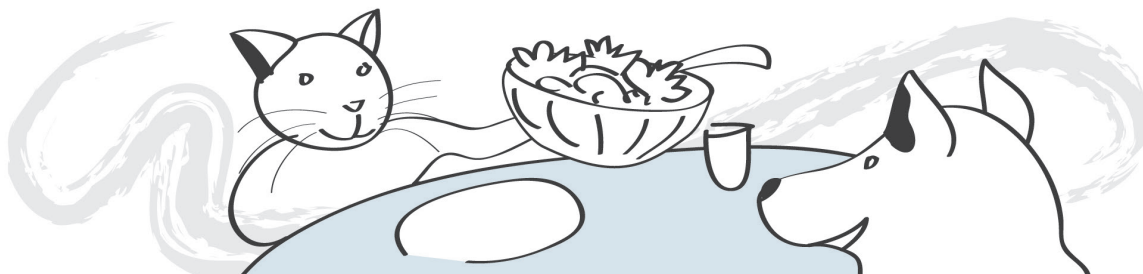
Lucrează în echipă!

Clasa ta inițiază un proiect de combatere a violenței în școală. Alcătuiște împreună cu membrii echipei tale un afiș, un pliant, o prezentare sau un filmuleț cu titlul **Stop bullying!** prin care să atragi atenția asupra impactului negativ al acestui fenomen asupra copiilor.

Progresează!

1. Povestește, într-o compunere de 100-150 de cuvinte, acțiunile la care participă următoarele personaje: pisica, măgarul și baciul.
2. Alcătuiște o compunere de 100-150 de cuvinte în care să-ți exprimi opinia în legătură cu „sprijinul pe care trebuie să și-l dea prietenii și frații”.

FONETICĂ

SILABA. TIPURI DE SUNETE: VOCALĂ. CONSOANĂ. SEMIVOCALĂ

Reține!

Fonetica este știința care se ocupă cu studierea sunetelor unei limbi.

- Citește următorul fragment din textul studiat:

Astăzi pisica doarme în cojocul baciului, iar câinele se încălzește lângă burta măgarului, care se culca pe o parte și căsca și el.

Urmarea, pe altă dată, dacă ne mai aducem aminte. Un somn lin începu să se cearnă peste un sfârșit de poveste atât de fericit, și fiecare și-a luat păpușa lui în brațe, ca să o puie în așternuturile albe. Tătuțu duce legănând fetița și, de pe scăunel, în patul din odaia mică, măicuța, pe cel mai gras, pe băiat...

Amintește-ți!

Vocalele sunt sunete care se pronunță fără ajutorul altor sunete. Ele pot forma o singură o silabă. [a , ă , î , e , i , o , u] = vocale

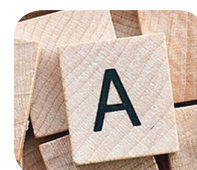
Consoanele sunt sunete care se rostesc cu ajutorul unor vocale. Ele nu pot forma singure o silabă. [b , c , d , f , g , h , j , k , l , m , n , p , q , r , s , ș , t , ț , v , x , z] = consoane

Silaba este formată dintr-un sunet (o vocală) sau o îmbinare de sunete (în care se află o singură vocală) și care se pronunță cu un singur efort expirator.

Descoperă!

1. Identifică sunetele care compun cuvântul „odaia”.

Silaba „-ia” = semivocala [i] + vocala [a]

Semivocalele sunt sunete asemănătoare cu vocalele. Ele se rostesc împreună cu o vocală și nu pot forma singure o silabă.

[a], [ă], [î] sunt tot timpul vocale.

[e], [i], [o], [u] pot fi vocale și semivocale în contexte diferite.

2. Transcrie cuvintele care conțin o semivocală, din următorul enunț:

La marginea orașelor, pisica vindea laptele muls de Grivei, făcea iaurt și lapte.

3. Copiază tabelul pe caiet și completează-l cu alte exemple:

Sunet	Vocală	Semivocală
[a]	a-du-cem, ...	
[ă]	da-tă, ...	
[î]	în- ce-pu, a-tât, ...	
[e]	e-ram, ...	ur-ma-rea, ...
[i]	lin, ...	măi-cu-ță, ...
[o]	somn, ...	doar-me, ...
[u]	ur-ma-rea, ...	no-uă, zi-ua, ...

4. Desparte cuvintele următoare în silabe și identifică tipurile de sunete din care sunt formate: *băiat, fiecare, fetița, scăunel*.

5. Transcrie următorul enunț și colorează diferit vocalele și semivocalele:

– Să-ți povestesc ce mi-a mai zis mama ta în ziua aceea, când ne-am întâlnit la cofetărie!

CORESPONDENȚA SUNET- LITERĂ (II)

Grupurile de litere (ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi)

• Câte litere și câte sunete are cuvântul „circulație”?

Reține!

Grupurile de litere (ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi) pot nota unul sau două sunete în situații diferite.

a) dacă în silaba în care apare grupul de sunete este o vocală, atunci grupul notează:				
un sunet (o consoană)	exemplu	nr. litere	nr. sunete	
ce, ci [č]	ce a -ră	5	4 [č], [a], [r], [ă]	
ge, gi [ğ]	ge a n-tă	6	5 [ğ], [a], [n], [t], [ă]	
che, chi [k']	ch i ar	5	3 [k'], [a], [r]	
ghe, ghi [g']	gh e a-tă	6	4 [g'], [a], [t], [ă]	
b) dacă grupul de litere formează o silabă, atunci el conține:			Atenție! [h] = sunet mut	
două sunete	+ vocală [e/i]	exemplu	nr. litere	nr. sunete
ce, ci [č]		ce r	3	3 [č], [e], [r]
ge, gi [ğ]		ge s t	4	4 [ğ], [e], [s], [t]
che, chi [k']		che c	4	3 [k'], [e], [c]
ghe, ghi [g']		gh i ocel	7	6 [g'], [i], [o], [č], [e], [l]

ACCENTUL (APLICATIV)

1. Citește cu voce tare următoarele enunțuri. Observă pronunțarea diferită a cuvântului *copii*.

- Am ascultat câțiva *copii* talentați.
- Dosarul conținea câteva *copii* ale documentelor.

2. Ce înțeles are cuvântul *copii* în primul exemplu? Dar în cel de-al doilea?

Reține!

Accentul reprezintă pronunțarea mai intensă a unei silabe dintr-un cuvânt.

3. Transcrie enunțul, identifică silabele care sunt pronunțate mai intens în cuvintele evidențiate și subliniază-le.

„De azi **încolo**, tu, **pisică**, vei fi cu **câinele** ca o soră mai **gingașe**.”

BUNICA

DE BARBU ȘTEFĂNESCU-DELAVRANCEA

Activități de pre-lectură

Exprimă-ți opinia!

Textul, pe care îl vei citi în întregime, prezintă un singur episod din viața unui personaj. Acesta își aduce aminte de vremea când era copil. Atunci, la un moment dat, a adormit în timp ce bunica sa îi povestea un basm.

• Răspunde la următoarele întrebări:

- Îți place să citești sau să asculți basme?
- Care este, de obicei, personajul principal care apare în acest tip de texte? Are el puteri supranaturale sau nu? Poate fi considerat un model de comportament pentru copii?
- Cum se termină basmele?
- De ce crezi că lumea basmelor este atât de apreciată de cei mici?

Știai că...?

• În categoria basmelor sunt incluse atât texte populare, create de autori necunoscuți, cât și texte prelucrate sau create de scriitori, care au folosit textele populare ca model. De exemplu: *Făt-Frumos din lacrimă* de Mihai Eminescu, *Povestea lui Harap-Alb* de Ion Creangă, *Zâna Zorilor* de Ioan Slavici.

• Petre Ispirescu a fost un important culegător de basme populare pe care le-a adunat în volumul *Legende sau Basmele românilor*.

Dezvoltă-ți vocabularul!

• Barbu Ștefănescu-Delavrancea a publicat opera literară *Bunica* în volumul *Între vis și viață* din 1893. Prin urmare, textul conține mai multe forme vechi ale unor cuvinte.

1. Scrie, pe caiet, forma actuală a cuvintelor subliniate din următoarele exemple din text.

a) „O <u>văz</u> limpede”	e) „Când m-am <u>dășteptat</u> ”
b) „Cum <u>dășchidea</u> poarta”	f) „ <u>ăști</u> doi meri înfrunzesc”
c) „ <u>genile</u> mi se prindeau și adormeam”	g) „până <u>dete</u> peste ăi doi meri”
d) „ea începea să <u>spuie</u> ”	

2. Completează propozițiile cu forma corectă a cuvântului din listă: *ochi, ochiuri, vise, visuri, capete, capii*.

Nu am reușit să îmi închid ... toată noaptea.

De dimineață, am mâncat ouă...

În timp ce dormea, copilul a avut mai multe...

A visat un balaur uriaș cu mai multe cozi și mai multe...

În copilărie, ...lui era să ajungă scriitor și sportiv.

...fotbalului românesc s-au întâlnit la Sinaia.

Exprimă-ți opinia!

• În textul pe care îl vei citi, bunica îi povestește nepotului un basm în timp ce toarce.
Crezi că există o legătură între prezentarea unei succesiuni de evenimente și firul care se înfășoară pe un fus?

În formularea răspunsului tău, poți folosi definiția următoarelor cuvinte:

A depăna vb. = 1. A înfășura firele textile de pe un fus, ◊ a desfășura, a înșira amintiri, gânduri etc. 2. A parcurge (un drum, o distanță).

Moire = Zeițe care călăuzeau destinele omenești. Puterea lor era implacabilă și mai presus de voința zeilor. Moirele, născute din unirea lui Zeus cu Themis, erau trei la număr: Atropos, Clotho și Lachesis, supranumite „torcătoarele”, deoarece una torcea, alta depăna, iar cea de-a treia curma firul vieții muritorilor. În mitologia romană ele purtau numele de *Parce*.

TEXTUL 2

Activități de lectură

- ◊ Citește, cu atenție, definiția cuvintelor din subsolul textului. Te vor ajuta să înțelegi cuvintele necunoscute din text.
- ◊ Citește textul expresiv, respectând semnele de punctuație.

BUNICA

de Barbu Ștefănescu-Delavrancea

O văz, ca prin vis.
O văz limpede, așa cum era. Naltă¹, uscățivă, cu părul alb și creț, cu ochii căprui, cu gura strânsă și cu buza de sus crestată în dinți de pieptene, de la nas în jos.

Cum dăschidea poarta, îi săream înainte.

Ea băga binișor mâna în sân și-mi zicea:

- Ghici...
- Alune!
- Nu.
- Stafide!
- Nu.
- Năut²!
- Nu.
- Turtă-dulce!
- Nu.

Până nu ghiceam, nu scotea mâna din sân.

Și totdeauna³ sânul ei era plin.

Îi sărutam mâna.

¹naltă = înaltă.

²năut = s.m. plantă din familia leguminoaselor cu fructe păstăi, care conțin semințe comestibile.

³totdeauna = totdeauna.

Ea-mi da părul în sus și mă săruta pe frunte.

Ne duceam la umbra dudului din fundul grădinii.

Ea își înfigea furca⁴ cu caierul⁵ de in în brâu și începea să tragă și să răsucescă un fir lung și subțire. Eu mă culcam pe spate și lăsam alene⁶ capul în poala ei.

Fusul îmi sfârâia pe la urechi. Mă uitam la cer, printre frunzele dudului. De sus mi se părea că se scutură o ploaie albastră.

– Ei, ce mai vrei? îmi zicea bunica.

Surâsul ei mă gândila în creștetul capului.

– Să spui...

Și niciodată nu isprăvea basmul.

Glasul ei dulce mă legăna; genile mi se prindeau și adormeam; uneori tresăream și-o întrebam câte ceva; ea începea să spuie, și eu visam înainte.

– A fost odată un împărat mare, mare...

– Cât de mare?

– Mare de tot. Și-și iubea împărăteasa ca ochii din cap. Dar copiii nu avea. Și îi părea rău, îi părea rău că nu avea copii...

– Bunico, e rău să nu ai copii?

– Firește că e rău. Casa omului fără copii e casă pustie.

– Bunico, dar eu n-am copii și nu-mi pare rău.

Ea lăsa fusul, râdea, îmi dăsfăcea⁷ părul cârlionțat în două și mă săruta în creștetul capului.

Câte-o frunză se dăsprindea⁸ din ramuri și cădea legănându-se. Eu mă luam cu ochii după ea și ziceam:

– Spune, bunico, spune.

– Și așa, îi părea grozav de rău că nu avea copii. Și... nu mai putea de părere de rău că nu are copii... Într-o zi veni la el un moș bătrân, bătrân, că-și târa barba pe jos de bătrân și de cocoșat ce era. Și era mic, mic de tot...

– Cât era de mic?

– Poate să fi fost, așa, cam ca tine.

– Va să zică, nu era mic, mic de tot...

– Era mic, da' nu așa mic de tot... Și cum veni îi zise: „Măria-ta, ai doi meri în grădină, unul lângă altul, că nu știi care sunt ramurile unuia și care sunt ale altuia; și când înfloresc nu știi care sunt florile unuia și care sunt ale altuia; și aști doi meri înfrunzesc, înfloresc, se scutură și mere nu fac. Măria-ta, să știi că atunci când or lega rod aști doi meri, împărăteasa o să nască un cocon⁹ cu totul și cu totul de aur”... Piticul se duse, și împăratul alergă în grădină, și căută, căută peste tot locul, până dete peste ai doi meri. Merii se scuturaseră de flori, că sub ei parcă ninsese, dar rod nu legaseră.

– De ce nu legau rod, bunico?

– Știu eu?... Dumnezeu știe...

Era așa de cald... așa de bine în poala bunichii... o adiere încetinică îmi răcorea fruntea... norii albi, alunecând pe cerul albastru, mă ameteau... închideam ochii.

Ea spunea, spunea înainte, mulgând repede și ușurel firul lung din caierul de in.

– Și se gândi împăratul ce să facă, ce să dreagă¹⁰ ca merii să facă mere. Unii îl sfătuiau ca să-i ude mereu; și i-a udat mereu; alții ziceau să le dea mai mult soare; și împăratul a tăiat

⁴furcă = s.f. vergea de lemn la capătul căreia se leagă caierul pentru a fi tors.

⁵caier = s.n. mănunchi de lână, de in, de cânepă sau de borangic, care se pune pe furcă pentru a fi tors manual.

⁶alene = într-un ritm încet, fără grabă.

⁷dăsfăcea = desfăcea.

⁸dăsprindea = desprindea.

⁹cocon = (cuvânt popular) s.m. fiu, copil mic.

¹⁰a drege = (în context) a pune ceva la cale; a aranja, a plănuși.

toți pomii de jur împrejur. Și merii înfloreau în fitece¹¹ săptămână, și se scuturau, și rod nu legau. Într-o zi veni la împărat o babă bătrână, bătrână și zbârcită¹², ca mine de zbârcită, și mică, mică, ca tine de mică...

– Ca moșu de mică?

– Da, ca moșu...

– Atunci nu era mică de tot...

– Așa mică de tot nu era. Și zise împăratului: „Măria-ta, până n-oi mulge un ulcior de lapte de la Zâna Florilor, ce doarme dincolo de Valea Plângerii, într-o câmpie de mușețel, și n-oi uda merii cu laptele ei, merii nu leagă rod¹³. Dar să te păzești, măria-ta, că îndată ce te-or simți florile, încep să se miște, să se bată, și multe se apleacă pe obraji ei, și ea se dășteaptă, că doarme mai ușor ca o pasăre; și vai de cel ce l-o vedea, că-l preface, după cum o apuca-o toanele, în buruiiană pucioasă¹⁴ or în floare mirositoare, dar d-acolo nu se mai mișcă”...

– Dar ce, ai adormit, flăcăul mamei?

Tresăream.

– A, nu... știi unde ai rămas... la-a-a... Zâna Florilor...

Auzisem prin vis.

Pleapele-mi cădeau încărcate de lene, de somn, de mulțumire. Și mă simțeam ușor, ca un fulg plutind pe o apă care curge încet, încetinel, încetișor...

Și bunica spunea, spunea înainte, și fusul sfârșfâr pe la urechi, ca un bondar, ca acele cântece din burienile¹⁵ în care adormisem de atâtea ori.

– Și împăratul a încălecat pe calul cel mai bun...

– Cel mai bun... îngânam eu, de frică ca să nu mă fure somnul.

– ... ș-a luat o dășagă¹⁶ cu merinde și a plecaat...

– ... ș-a plecaat...

– Și s-a dus, s-a dus, s-a dus...

– ... s-a dus, s-a dus...

– Până a dat de o pădure mare și întunecoasă...

– ... întunecoasă...

– ... de nu se vedea prin ea. Și acolo și-a legat calul d-un stejar bătrân, ș-a pus dășagele căpătâi¹⁷ și a închis ochii ca să se odihnească. Și... pasămite¹⁸ pădurea cânta și vorbea, că era fermecată. Și... cum îi aducea șoapte de departe, de pe unde ea era ca un fum, împăratul adormi, și dormi, și dormi...

Când m-am dășteptat, bunica isprăvise caierul.

Dar basmul?

Cu capul în poala buniciei¹⁹, niciodată n-am putut asculta un basm întreg.

Avea o poală fermecată, și un glas, și un fus cari²⁰ mă furau pe nesimțite și adormeam fericit sub privirile și zâmbetul ei.

¹¹ fitece = (popular) fiecare.

¹² zbârcit = adj. care prezintă riduri, cute.

¹³ a lega rod = (expresie) a face fructe.

¹⁴ pucioasă = (în context) urât mirositoare.

¹⁵ burienile = buruienile.

¹⁶ dășagă = desagă, s.f. traistă formată din două părți, care se poartă pe umăr sau pe șa.

¹⁷ căpătâi = (în context) pernă sau un alt obiect pe care se pune capul.

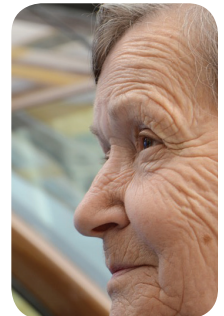
¹⁸ pasămite = pesemne, probabil.

¹⁹ buniciei = bunicii.

²⁰ cari = care.

1. Identifică personajele prezente în text.
2. Formulează câte un enunț în care să precizezi locul în care se află personajele.
3. Alege varianta corectă de răspuns, în funcție de ce exprimă fiecare enunț: *curiozitate, condiție, constatare, îndemn.*
  - a) „– A fost odată un împărat mare, mare...
– Cât de mare?”
  - b) „Eu mă luam cu ochii după ea și ziceam:
– Spune, bunico, spune.”
  - c) „Avea o poală fermecată, și un glas, și un fus cari mă furau pe nesimțite.”
  - d) „Măria-ta, să știi că atunci când or lega rod aști doi meri, împărăteasa o să nască un cocon cu totul și cu totul de aur.”
4. Transcrie următoarele enunțuri în caiet. Încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F), justificând alegerea cu secvențe din text:

a) De fiecare dată când vine în vizită, bunica aduce nepotului său un dar.	A	F
<i>Justificare: ...</i>		
b) Copilul adoarme pentru că știa deja basmul pe care i-l spunea bunica.	A	F
<i>Justificare: ...</i>		
c) Împăratul din basmul bunicii regretă că are urmași.	A	F
<i>Justificare: ...</i>		
d) Zâna Florilor transformă pe cei care îi încalcă teritoriul într-o stană de piatră.	A	F
<i>Justificare: ...</i>		
5. Completează spațiile libere cu informații selectate din text:
  - a) Copilul repeta cuvintele bunicii, pentru că...
  - b) Împăratul dorește ca merii să aibă fructe, deoarece...
  - c) Bătrâna îl avertizează pe împărat...
  - d) Pădurea în care adoarme împăratul era, probabil, una fermecată, deoarece...
6. Asociază citatele din text cu următoarele idei enunțate mai jos:
  1. Copilul este foarte bucuros atunci când bunica sa vine în vizită.
  2. Bunica își exprimă iubirea față de copil prin gesturi tandre.
  3. Pentru nepotul său, ea poate crea o atmosferă magică.
  4. La un moment dat, copilul începe să confunde realitatea cu visul.
  - a) „Avea o poală fermecată, și un glas, și un fus cari mă furau pe nesimțite.”
  - b) „Cum dăschidea poarta, îi săream înainte. [...] Îți sărutam mâna.”
  - c) „ea începea să spuie, și eu visam înainte.”
  - d) „îmi dăsfăcea părul cârlionțat în două și mă săruta în creștetul capului.”
7. Alege varianta corectă.
Ideile enunțate la exercițiul anterior sunt:
  - a) ideile principale ale textului.
  - b) ideile secundare ale textului.

Descoperă!

Planul simplu de idei

- Citește din nou textul „Bunica” de *Barbu Ștefănescu Delavrancea*
- Împarte textul în fragmente logice.
- Identifică ideile principale ale fiecărui fragment logic.
- Notează ideile principale pe caiet, în ordinea în care se regăsesc în text.

Rezultatul obținut de tine este planul simplu de idei.

Planul simplu de idei conține ideile principale ale textului, redat în ordinea apariției lor în text.

Nu există o formulare unică a ideilor principale, prin urmare, există mai multe variante posibile ale planului simplu.

Planul dezvoltat de idei

Fiecărei idei principale îi corespund una sau mai multe idei secundare.

- Identifică ideile secundare ale fiecărei idei principale identificate mai sus.
- Notează ideile principale și secundare în ordinea în care apar în text.
- Rezultatul obținut de tine este **planul dezvoltat de idei**.

Planul dezvoltat de idei este alcătuit din totalitatea ideilor principale și secundare redat în ordinea apariției lor în text.

Exersează!

1. Aranjează, în ordinea în care apar în text, următoarele idei principale pentru a alcătui planul simplu de idei:

- Copilul începe să adoarmă în timp ce bunica povestește.
- El se trezește după ce bunica a terminat basmul.
- Bunica începe să îi povestească un basm.
- Cei doi merg în grădină.
- Copilul se întâlnește cu bunica sa.

2. Transcrie afirmația adevărată:

- Ideea „Bunica vine mereu la nepoțelul său cu un dar.” face parte din planul simplu de idei.
- „Nepotul primește darul numai după ce îl ghicește.” este o idee care poate face parte din planul dezvoltat de idei.

3. Alcătuieste planul simplu și planul dezvoltat al textului studiat.

Activități de post-lectură

1. Alcătuieste o compunere de 100-150 de cuvinte în care să-ți exprimi opinia în legătură cu afirmația: „Casa omului fără copii e casă pustie”.

2. Continuă basmul început de bunica cu încă 100-150 de cuvinte. Poți începe cu următoarea idee principală:

Împăratul o întâlnește pe Zâna Pădurii.

PLANUL SIMPLU DE IDEI. PLANUL DEZVOLTAT DE IDEI

Activități de pre-redactare

- Citește din nou textul *Poveste cu oi* de Tudor Arghezi.
- Împarte textul în fragmente logice.
- Identifică ideile principale ale fiecărui fragment logic.
- Identifică ideile secundare corespunzătoare fiecărei idei principale.

Activități de redactare

- Alcătuieste planul simplu de idei selectând numai ideile principale, în ordinea în care apar în text.
- Alcătuieste planul dezvoltat de idei, selectând atât ideile principale, cât și ideile secundare, în ordinea apariției lor în text.

Activități de post-redactare

- După ce ai terminat de scris planul dezvoltat, completează fișa de autoevaluare pentru a vedea ce trebuie revizuit.

Fișa de autoevaluare a planului dezvoltat

		DA	NU
Ideile principale	• conțin informații generale;		
	• sunt scrise în ordinea apariției lor în text.		
Ideile secundare	• corespund ideilor principale ale textului;		
	• conțin informații de detaliu.		
Ortografie	Am verificat!		
Punctuație	Am verificat!		
Lizibilitate	Textul este ușor de citit, nu are ștersături.		

Lucrează în echipă!

După ce termini de corectat planul dezvoltat, lucrarea ta va ajunge la profesor care o va înmâna unui coleg/unei colege pentru a fi evaluată. Colegul/colegul ta va completa, la sfârșitul lucrării sau pe o pagină distinctă, următorul chestionar de feedback:

Aspecte pozitive	Aspecte negative
În lucrarea ta mi-au plăcut următoarele...	Trebuie să îmbunătățești...

- Observațiile primite din partea colegului/colegei tale te pot ajuta să descoperi care sunt secvențele din lucrarea ta care trebuie rescrise.

DOUĂ FELURI DE A COPILĂRI

- Citește următoarele texte și asociază-le celor două imagini

TEXTUL 1

Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stâlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam când începusem a merge copăcel, de cuptorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi, băieții de-a mijoarca, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie! Și Doamne, frumos era pe atunci, căci și părinții, și frații și surorile îmi erau sănătoși, și casa ne era îndestulată, și copiii și copilele megieșilor erau de-a pururea în petrecere cu noi, și toate îmi mergeau după plac, fără leac de supărare, de parcă era toată lumea a mea!

Și eu eram vesel ca vremea cea bună și șturlubatic și copilăros ca vântul în tulburarea sa.

Și mama, care era vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmi zicea cu zâmbet uneori, când începea a se ivi soarele dintre nori, după o ploaie îndelungată: „leși, copile cu părul bălan, afară și râde la soare, doar s-a îndrepta vremea” și vremea se îndrepta după râsul meu...

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*, fragment)

TEXTUL 2

Oborul era un loc fermecător. Mi-l amintesc și azi cu precizie, îl văd pur și simplu în fața ochilor. O intersecție simplă, nu foarte largă, dar cu un aer balcanic, negustoresc, cum nu mai găsești azi nicăieri. Dacă veneai de pe Ștefan cel Mare, te năpădea mulțimea firmelor de toate formele, dimensiunile, culorile, scrise pe sticlă sau pe lemn, cu litere de mână, caligrafiate frumos, sau cu cele mai variate caractere de tipar.

Peste drum era magazinul de jucării „Scufița roșie”, pe care îl visam noaptea. Era pentru mine un loc feeric. Cum ajungeam la Obor, o și târam pe mama înăuntru. Intram într-o încăpere lungă și scundă mirosind îngrozitor a petrosin. Podelele erau cafenii-stacojii și lumina care se strecura prin vitrine era cu totul insuficientă. Abia când înaintai adânc în spațiul acela gol, dădeai de tejghea și de rafturile cu jucării. Mă uitam pierdută la păpușile de toate mărimile, îmbrăcate în bucăți grosolane de pânză. Cele mai multe erau de cârpă, doar cu capetele dintr-un fel de ipsos care se ciobeau foarte repede și cu părul de ață neagră, galbenă sau cafenie. Erau totuși și păpuși de cauciuc, înfățișând niște negrese cârlionțate. Erau căluți albi, cu șa de pânză lăcuită, roșie ca flacăra, urși galbeni și cafenii, păsări mecanice de tablă. Mereu se aflau pe tejghea cinci-șase jucării care țopăiau, săreau, băteau toba, mașinuțe care înaintau prin frecare, rachete care scoteau scânteii din coadă. Mama îmi cumpăra de obicei jocuri ieftine, ca acela în care trebuia să reconstitui scene din *Albă-ca-Zăpada*, *Cenușăreasa*, *Crăiasa zăpezilor*, îmbinând bucățelele de carton de forme ciudate. Mă plictiseam repede de ele pentru că învățasem să refac dreptunghiurile acela și pe dos, fără să mai țin seama de desene, doar după formele cartonașelor. Îmi mai lua și cartonașe pentru cusut, desenate în culori și găurite. Nu aveai decât să treci acul cu ață prin găurelele alea, ață maro, albastră, verde, galbenă sau roșie. Conturam astfel ciobănașul cu oița sa, tractorul, băiatul și fata ținându-se de mână, stilizați frumos, fluturele. Mereu ieșeam plângând de la „Scufița roșie”.

(Mircea Cărtărescu, *REM*, fragment)

Compară!

1. Copiază în caiet tabelul de mai jos și bifează căsuța potrivită, folosind numai informațiile din cele două texte:

Afirmație	Textul 1	Textul 2
Personajele se află în mediul rural.		
Personajele se află în mediul urban.		
Jocurile copilăriei îi distrează pe cei mici.		
Magazinul de jucării este un punct de atracție pentru copil.		

2. Textele prezintă două feluri de a copilări. Care îți este familiar?

3. Alege unul din textele de mai sus. Prezintă în fața clasei acțiunile, atitudinea și starea emoțională a personajului aflat la vârsta copilăriei.

Lucrează în echipă!

♦ Alegeți-vă o operă literară care să aibă ca temă copilăria și citiți-o integral. Poate fi din literatura română sau din literatura universală.

♦ Organizați pe câteva bănci un stand de promovare a cărții respective. El poate conține: desene, afișe, pliante, machete, referate etc. Folosiți noile tehnologii!

Fiecare echipă va avea o prezentare în fața clasei, de 10-15 minute, care va conține:

- informații succinte despre autor și despre activitatea sa literară;
- prezentarea acțiunii și a personajelor cărții, pentru a evidenția tema copilăriei;
- prezentarea elementelor care compun standul și legătura lor cu acțiunea/personajele cărții (spre exemplu: *În acest desen, puteți vedea.../Pe ecran, puteți urmări secvențe din ecranizarea operei literare etc.*);
- motivele pentru care colegii ar trebui să citească cartea pe care o prezentați.

Recomandări:

I. Creangă, *Amintiri din copilărie*;
I. L. Caragiale, *Vizită...*;
M. Sadoveanu, *Domnu Trandafir*;
Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*;
J. K. Rowling, *Harry Potter și piatra filozofală*;
Roald Dahl, *Charlie și fabrica de ciocolată*;
Beverly Cleary, *Dragă domnule Henshaw*.

La sfârșitul prezentărilor, elevii și profesorul vor completa următorul chestionar de evaluare, cu note de la 1-10. Echipa care va obține cel mai bun punctaj va fi declarată câștigătoare.

Nr. stand	Aspectul standului	Prezentarea cărții și a standului	Total
1			

EVALUARE

– Hei, ce-ar fi să facem un ziar? a zis Rufus.
Chiar că era o idee tare de tot! Am fost cu toții de acord [...]
– Și ce-o să scriem în ziar? a întreat Lothar.
– Păi, aceleași lucruri ca-ntr-un ziar de-adevăratelea, a spus Ghil. Adică o grămadă de știri, poze, desene, o groază de povești cu hoți și cu oameni morți, cursul Bursei, cam asta.

Numai că nu știam ce-i ăla „cursul Bursei”. Așa că Ghil ne-a explicat că sunt o groază de numere scrise mic de tot și că e o chestie care-l interesează în mod special pe taică-său. Dar să nu credem chiar tot ce ne spune Ghil; e mincinos din cale-afară și zice vrute și nevrute.

– Să știți că nu pot să tipăresc poze, a zis Maxențiu. Aici sunt doar litere.
– Atunci să punem desene, am zis eu. De exemplu, pot să desenez un castel cu mulți oameni care pornesc un atac și cu avioane care bombardează din toate părțile.
– Iar eu știu să desenez harta țării, cu toate județele, a zis Achim. [...]
– Eu aș pune în ziar niște probleme de matematică și apoi le cerem cititorilor să ne trimită scrisori cu rezolvarea, a intervenit Achim. Și putem să le dăm și note. [...]
– Bine atunci, cred că toată lumea e de acord, eu o să fiu directorul ziarului, ne-a spus Maxențiu.
– Și de ce, mă rog, tocmai tu? l-a întreat Eusebiu.
– Pentru că tiparnița e a mea, de-asta! i-a răspuns Maxențiu.
– Stop! a țipat Rufus și a venit lângă noi imediat. A fost ideea mea să facem un ziar, așa că, normal, eu sunt directorul! [...]

Până la urmă nu mai facem niciun ziar [...] Asta e! Oricum n-aveam ce să scriem în ziarul ăla. La noi nu se întâmplă niciodată, nimic.

(Gosciny Sempé, *Hai să facem un ziar!* – fragmente din volumul *Micuțul Nicolas în recreație*)

1. Transcrie un enunț interogativ și unul exclamativ. (1 p.)
2. Identifică tipul de sunete care compun următoarele cuvinte:
avioane, matematică, chiar, facem. (2 p.)
3. Transcrie două cuvinte în care sunetul [î] să fie redat prin două litere diferite. (0,5 p.)
4. Completează enunțul:
Sunetele pe care le notează litera „x” în cuvântul „Maxențiu” sunt... (0,5 p.)
5. Citește definiția cuvântului *notă*. Alcătuiește două enunțuri în care acest cuvânt să aibă alte sensuri decât cel din text. (1 p.)

NŌTĂ, note, s. f. 1. Însemnare, înregistrare în scris a unei observații referitoare la o anumită chestiune; text scris care conține o scurtă însemnare, un comentariu. ◇ Expr. A lua notă (de ceva) = a lua cunoștință (de ceva); a ține seamă (de ceva), a reține (ceva). 2. Socoteală scrisă, document cuprinzând sumele pe care cineva trebuie să le achite pentru obiecte cumpărate, pentru consumații; document prin care se dispune livrarea unor sume, bunuri, care servește la înregistrarea unor operații contabile etc. 3. Calificativ care reprezintă, printr-o cifră sau o mențiune specială, aprecierea cunoștințelor sau a comportării unui elev, a unui student, a unui candidat, notat de către profesor, de către membrii unui juriu etc. 4. Semn convențional pentru reprezentarea grafică a sunetelor muzicale, indicând înălțimea și durata lor; sunet care corespunde acestui semn.

6. Scrie câte două idei secundare corespunzătoare fiecăreia din următoarele idei principale: (2 p.)
  - a) Copiii vor să înființeze un ziar.
  - b) Copiii renunță la înființarea ziarului.
7. Exprimă-ți opinia, în 100-150 de cuvinte, în legătură cu inițiativa copiilor de a înființa un ziar. De ce crezi că nu au reușit? (2 p.)

Se acordă 1 punct din oficiu.

UNITATEA 3

MODELUL MEU ÎN VIAȚĂ

Conținuturi:

Comunicare orală

Unitățile comunicării: actele de limbaj, perechile de adiacență

Lectură

Textul narativ. Acțiunea. Personajul

Redactare

Restrângerea unor teme la aspecte particulare

Elemente de construcție a comunicării

Verbul (flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana, modul și timpul)

Moduri verbale: indicativul și imperativul

Timpurile modului indicativ. Timpuri simple

Enunțul imperativ

Elemente de interculturalitate

Modele comportamentale în legendele greco-romane

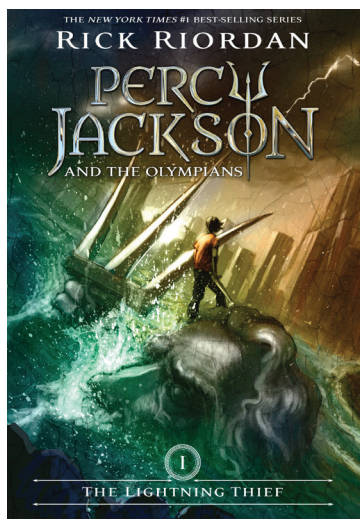
PERCY JACKSON ȘI OLIMPIENII

Activități de pre-ascultare

Exprimă-ți opinia!

1. Privește imaginile! Ce înfățișează ele?
2. Observă detaliile prin care se particularizează fiecare imagine. Ce element îți atrage atenția?
3. Identifică o asemănare și o deosebire între cele două imagini.
4. Ce ți-ar plăcea: să citești cartea sau să vezi filmul? Motivează-ți alegerea.

Dezvoltă-ți vocabularul!

1. Citește următorul text. Asociază cuvintele îngroșate cu definițiile oferite mai jos.

DESPRE MITOLOGIE

În copilărie sau la **maturitate**¹, oamenilor le plac filmele în care personajele sunt reprezentate de **zei**², cumpără bilete la producțiile realizate în spirit **hollywoodian**³ și citesc cu interes cărțile publicate cu copertă **softcover**⁴, în care personajele sunt **centauri**⁵ sau **neride**⁶. De asemenea, **oracolele**⁷ constituie o atracție încă vie a vechii **Elade**⁸, deoarece vechii greci nu ratau nicio ocazie de a afla ce le rezervă viitorul.

Definiții:

a) perioadă din viața omului;	e) divinități, idoli;
b) privitor la cinematografia din America;	f) nimfă a mării;
c) ființă cu trup de cal și bust omenesc;	g) vechea Grecie;
d) precizie, prevestire;	h) ediție broșată a unei cărți.

Descoperă!

PERSONAJUL

- În Dicționarul Explicativ al Limbii Române (DEX), cuvântul „personaj” este definit astfel:

PERSONAJ, *personaje*, s. n. 1. Persoană care deține o funcție importantă în viața politică, socială, culturală; personalitate; 2. Fiecare dintre persoanele care figurează într-o operă literară; erou dintr-o operă literară, muzicală, cinematografică sau plastică. – Din fr. personnage, it. personaggio

Observă!

♦ În enunțul „oamenilor le plac filmele în care personajele sunt reprezentate de zei”, cuvântul „personaj” are al doilea sens din dicționar, deoarece: „oamenilor le plac filmele în care *personajele* sunt reprezentate de zei” = „oamenilor le plac filmele în care *persoanele care figurează* în ele sunt reprezentate de zei”.

♦ Personaje apar nu numai în filme, ci și în operele literare.

• Care sunt personajele enumerate în textul „Despre mitologie”? Alege din listă varianta corectă:

a) greci; b) centauri și nereide; c) actori.

• Completează enunțul în caiet:

Personajul unei opere literare este...

AȚIUNEA

♦ Acțiunea reprezintă o înșiruire de evenimente. Chiar viața noastră este plină de acțiune, deoarece zilnic ni se întâmplă diverse lucruri.

♦ În general, într-un text, întâmplările se petrec într-o ordine cronologică.

Amintește-ți!

1. Care este partea de vorbire care exprimă o acțiune?

2. Selectează, din listă, cuvintele care reprezintă acțiuni în textul de mai sus:

a) cumpără;

b) carte;

c) constituie;

d) greci.

3. Completează enunțul:

Într-un text literar, acțiunea reprezintă...

Știi că...?

Elada, așa cum se numea Grecia în vechime, reprezintă teritoriile unde s-a născut vechea civilizație grecească, care a contribuit la răspândirea civilizației în Europa. Vechii greci considerau că educația asigura funcționarea normală a cetății, iar cetatea se ocupa, deopotrivă, de educația fetelor și a băieților.

UNITĂȚILE COMUNICĂRII (I): ACTELE DE LIMBAJ

(A AFIRMA, A ÎNTREBA, A SOLICITA, A RECOMANDA, A PROMITE, A FELICITA, A DECLARA)

Actele de limbaj reprezintă o acțiune prin care se transformă realitatea. Ele pot indica:

- **afirmația:** *Numele meu este Percy Jackson.*
- **întrebarea:** *Când se lansează filmul în România?*
- **solicitarea:** *Cumpără-mi și mie cartea, te rog!*
- **recomandarea:** *Îți recomand să citești cartea lui Rick Riordan.*
- **promisiunea:** *Îți promit că voi vedea filmul realizat după cartea cu Percy Jackson.*
- **felicitatea** (cuiva): *Bravo! Felicitări! Ai câștigat o carte cu autograf!*

Interpretarea unui act de limbaj este determinată de context.

1. Identifică actul de limbaj din următorul enunț: *Credeți că dacă zeii greci sunt vii și trăiesc în America este o problemă?*

2. Construiește un dialog, de 6 – 8 replici, cu un coleg din clasă în care să accepți invitația pe care ți-o face la sărbătorirea zilei lui de naștere. Folosește formulele de politețe și pe cele de adresare.

3. Ai câștigat premiul I la un concurs de înot și toți colegii te felicită.

Alcătuiește un dialog folosind formulele: *Dragi colegi..., Domnule antrenor..., Dragi părinți..., Mulțumesc mult ..., Vă mulțumesc din inimă...*

Activități de ascultare propriu-zisă

Ascultă!

◆ Vei asculta un text despre o carte și despre filmul realizat pe baza acesteia. În text sunt inserate și pasaje din carte.

◆ Citește cu atenție următorul chestionar. În timp ce vei asculta **Textul 3 A** din nou, vei scrie în caiet răspunsurile corecte.

1. Percy Jackson este elev într-o școală:
a) publică; b) privată; c) pentru semizei.
2. El învață în:
a) New York; b) New Jersey; c) Olimp.

3. Câte pagini are cartea lui Rick Riordan?
a) 300; b) 315; c) 351.
4. Cine jucat rolul centaurului în film?
a) Percy Jackson; b) Pierce Brosnan; c) Steve Coogan.

◆ În timp ce vei asculta **Textul 3 B**, vei indica, prin bifare, afirmațiile adevărate.

1. Nereida îi oferă lui Percy un oracol.
2. Percy vrea să ajungă pe tărâmul lui Hades.
3. Percy discută cu Hercule.
4. Hades se hrănește cu îndoială și lipsă de speranță.

Grila de observare

Nr. propoziție	Propoziție adevărată
1	
2	
3	
4	

Activități de post-ascultare

- Răspunde la următoarele întrebări, folosind informațiile din textul ascultat.
  - Unde se desfășoară acțiunea cărții/filmului?
  - Ce i-au prezis oracolele lui Percy?
- Notează două idei referitoare la cartea lui Rick Riordan care ți s-au părut interesante.
- Exprimă-ți opinia în legătură cu următoarea afirmație.
Sunt curios cum e cartea, am așteptări mari.
- Notează principalele calități ale lui Percy, așa cum apar ele în textele pe care le-ai ascultat. De ce crezi că nereida i se adresează: „tinere erou”?
- Completează, în dialog cu un coleg, enunțurile următoare, pornind de la ideile principale ale textului studiat.
  - Textul ... scris de ... îl are ca personaj pe ... . El are o misiune importantă. Care este aceea?
  - El trebuie să ... și este ajutat de ...
  - Ce recomandare primește pentru a ieși din ... nevătămat?
  - ... îi spune că va reuși doar dacă ... deoarece ...

Autoevaluare

Transcrie în caiet chestionarul de la pagina 11. Bifează afirmațiile cu care ești de acord și adună punctajul obținut. Interpretează chestionarul.

Lucrează în echipă!

- Desenează, pe o foaie A4, o posibilă copertă pentru cartea *Percy Jackson și olimpicii*. Nu uita să treci autorul (în partea de sus) și titlul (în centru). Prezintă-ți desenul în fața clasei!
- Folosește noile tehnologii pentru a realiza, în echipă, afișul publicitar al cărții.
- Expuneți-vă afișul în sala de clasă și invitați-vă colegii mai mari și profesorii să îl vadă.

Progresează!

- Află mai multe informații despre Grecia Antică. Notează, în caiet, 3-5 informații pe care dorești să le împărtășești colegilor.
  - Să ne jucăm de-a dialogul!**
Compune un dialog între „tine” și Percy Jackson în care să folosești cuvintele: *zeu, centaur, nereidă*. Nu trebuie să lipsească niciunul!
- Reguli:**
- Poți să alcătuești dialogul singur sau împreună cu un coleg/colegă.
  - După ce l-ai scris în caiet, înregistrează acest dialog, singur sau cu ajutorul unui coleg, folosind un telefon sau un reportofon. Dacă nu ai niciun mijloc la dispoziție sau dacă nu vrei să-l folosești, poți învăța replicile pe de rost, ca un adevărat actor.
  - Când înregistrezi sau atunci când prezinți, folosește cuvintele „Eu” și „Percy Jackson” pentru a indica cine vorbește la un anumit moment.

Citește textul în gând:

ÎNTR-O POVESTE

de Marin Sorescu

Fără veste, intrați și într-o poveste. Așa, fără vorbe prea multe, unul după altul, cu mine în frunte. Luați-o pe poarta asta pe care scrie „A fost odată ca niciodată”, care ne așteaptă desferecată. I-am spus portarului că aveți treabă pe-aici, fiindcă voi sunteți cei doisprezece pitici. De fapt, sunteți paisprezece (dacă-o să observe, doi dintre voi spuneți „Suntem rezerve”). Și mai spuneți că sunteți în căutarea Zânei-Zânelor, furată de-un zmeu din greșeală, crezând că e cine știe ce pricopseală.

Atenție! Aici la fiecare pas te poți întâlni cu primejdia nas în nas. Uite, parcă ne-ar fi auzit, un balaur s-a și ivit. Unul, două, trei, patru... are capete șapte. Numai ca să le numeri, pierzi o zi și-o noapte. Ca scamatorul, suflă foc pe nări. [...] Luați-o voi înainte, că mie mi-e că fug prea tare. E pe urmele noastre, care de frică s-au făcut stele verzi și albastre. Mirela, aruncă tu acum o gresie, să nu-și facă balaurul cine știe ce impresie. Să știe și el că noi l-am citit pe Ispirescu Petre și știm că apar munți înalți, numai dacă arunci în urmă cu niște pietre. Priviți-i acum, he, he, he! Munții au răsărit și-n vârful lor sunt oi care behăie. Ce mari sunt, bată-i vina! Eu nu i-aș sări nici cu prăjina. Dar balaurul—cu el te pui? Ar mai sări peste încă un munte, dar nu-i. Nu mai rămâne decât să azvârl eu plușul de pantofi, nedespărțitul meu pluș, să se facă în urmă un mare ghețuș! Va aluneca pe el și va cădea, Ha, ha, ha; dacă-o să-și spargă măcar un cap, tot e ceva. Mi s-a părut ori l-a trecut și n-a căzut? E lângă noi, cum bine vedem. Opriți-vă, n-are niciun rost să mai fugim când nu mai putem. Balaurul s-a oprit și el, la un pas. De ce-o fi strâmbând din nas? Zice:

– Hei, voi sunteți din povestea *Merele de aur*?

Răsuflăm ușurați.

– Bată-te să te bată de balaur! Povestea Merelor de aur e pe aleea cealaltă, frățioare. N-ai văzut tăblița indicatoare? În concluzie, bine c-a fost o confuzie.

Și uite-așa mergi și mergi... Zi de vară, zăpușeală. Nici tu troleibuze, care alunecă pe ațe, nici tu bunici, să te ia în brațe. Până când... ce sclipește acolo în depărtare? Un palat la care nu te poți uita decât cu ochelari de soare. De altfel, în față se-află și trei stejari, în care sunt agățați tot felul de ochelari. Puneți-vă pe nas sticlele astea colorate – cred că nu-i vreuna lipsă –,afumate ca pentru o mare eclipsă. Uite și-un copac ceva mai măricel. Vă dau voie să vă suiți în el. Cât mai sus, care mai de care, poate vedeți ce urmează-n continuare.

Exersează vorbind!

1. Identifică un personaj din textul de mai sus.
2. De ce crezi că „A fost odată ca niciodată” este scris între ghilimele în text?
3. Pronunță următoarele cuvinte din text: *desferecată*, *pricopseală*, *azvârl*.
4. Identifică acel cuvânt din listă care nu are legătură cu celelalte două. Folosește un dicționar pentru a afla sensul cuvintelor necunoscute, dacă este necesar, și notează aceste cuvinte în caiet.

Exemplu: *pluș*, *ghețuș*, *catifea*

- a) poveste, narațiune, pricopseală;
- b) zmei, oi, balauri;
- c) poartă, urme, portar.

Activități de pre-producere a mesajului oral

Exprimă-ți opinia!

- Există replici în textul de mai sus? Cine întreabă: *Hei, voi sunteți din povestea Merele de aur?*

Descoperă!

- ◇ Verbul „a întreba” are mai multe sensuri:

ÎNTREBA, *întreb*, vb.

1. A-și pune întrebări, în scopul de a afla un răspuns. 2. A cere (cuiva) vești sau lămuriri despre..., a se interesa, a se informa de..., a cerceta.
3. A pune cuiva întrebări pentru a-i evalua, din răspunsuri, nivelul cunoștințelor; a chestiona, a examina.

- ◇ În textul „Într-o poveste”, întrebarea reprezintă un act de comunicare, iar răspunsul este așteptat de la ascultător.

Joc de rol

1. Interpretează textul „Într-o poveste” de Marin Sorescu în fața clasei, cu ajutorul colegilor, ținând cont de observațiile profesorului.

Rolurile sunt următoarele:

- Povestitorul
- Copiii
- Balaurul

2. Folosește-ți imaginația și continuă dialogul dintre povestitor și copil (cu încă 3 replici pentru fiecare personaj), pornind de la text. Copilul solicită informații suplimentare despre „intrarea în poveste”.

Povestitor: – Luați-o pe poarta asta pe care scrie „A fost odată ca niciodată”.

Copilul: – Ce vom spune portarului?

Povestitorul: ...

3. Completează, în dialog cu un coleg, enunțurile următoare, pornind de la ideile principale ale textului studiat.

- Textul ... scris de ... prezintă călătoria unor copii în poveste. Ei ar fi trebuit să spună portarului că sunt cei ... din poveste, dar erau mai mulți. Îți aduci aminte câți?
- Da, erau ... . Dar tu știi cu cine s-au întâlnit ei?
- Cu ... . S-au speriat îngrozitor, dar în final totul a fost ...
- În cele din urmă, copiii ajung ... . De ce au nevoie de ochelari de soare?
- Pentru că ...

UNITĂȚILE COMUNICĂRII (II): PERECHILE DE ADIACENȚĂ (întrebare-răspuns, invitație - acceptarea/refuzarea invitației, reproș - acceptarea/refuzul reproșului, a face un compliment - a răspunde la un compliment)

Producerea unui act de limbaj este determinată de context. Observă următorul tabel și exemplele alăturate.

Context: *Evelina și Radu au fost invitați să participe la un concurs literar, însă doar Evelina a acceptat. Ea a avut de rezolvat câteva cerințe formulate pe baza textului „Într-o poveste” de Marin Sorescu.*

Invitație- acceptarea/ refuzarea invitației	Doamna profesoară: <i>Vă invit să participați la acest concurs literar!</i> Evelina: <i>Mulțumesc, mă voi înscrie.</i> Radu: <i>Îmi pare rău, în acea zi plec la bunici.</i>
Întrebare-răspuns	Membru al juriului: <i>Care este povestitorul la care face referire textul studiat?</i> Evelina: <i>Povestitorul la care vă referiți este Petre Ispirescu.</i>
Reproș- acceptarea/ refuzul reproșului	Membru al juriului: <i>Lucrarea ta are câteva ștersături.</i> Evelina: <i>Da, îmi pare rău, m-am grăbit.</i> Membru al juriului: <i>Încheierea lucrării tale este ilizibilă.</i> Evelina: <i>Vă rog să îmi arătați! Știu că am scris citeț la final.</i>
A face un compliment/ a răspunde la un compliment	Doamna profesoară: <i>Bravo, Evelina! Ai obținut Premiul al III-lea cu o lucrare foarte interesantă!</i> Evelina: <i>Vă mulțumesc din inimă! Am încercat să scriu ceva diferit față de ce ar scrie colegii mei.</i>

Activitate de producere propriu-zisă a mesajului oral

Joc de rol

Imaginează-ți că ești unul dintre copiii care intră în poveste și se întâlnește cu un balaur. Descrie sentimentele tale, în fața colegilor.

Recomandări:

- vorbește liber!
- fii atent la reacția colegilor tăi, pentru a vedea dacă te înțeleg!
- folosește-ți imaginația!

Activități de post-producere a mesajului oral

La sfârșitul exercițiului elevii vor răspunde la următoarele întrebări:

- Care dintre prezentările colegilor tăi ți-a plăcut cel mai mult? Motivează-ți alegerea.
- Care sunt lucrurile care ar trebui îmbunătățite în prezentarea colegilor tăi?

ALEODOR ÎMPĂRAT

(basm popular)

Activități de pre-lectură

1. Indică patru cuvinte pe care le asociezi cu imaginea alăturată.
2. Citește primele trei paragrafe din text. Care crezi că va fi personajul principal?

Știi că...?

- În *Dicționarul Explicativ al Limbii Române (DEX)*, cuvântul „împărat” are un singur sens:

ÎMPĂRAT, *împărați*, s. m. Suveran (absolut) al unui imperiu. ◇ Stăpân, conducător. – Lat. **imperator**.

- Petre Ispirescu a fost un povestitor și culegător de basme populare. El a alcătuit o culegere numită „*Legende sau basmele românilor*”, în care este inclus și textul „*Aleodor Împărat*”.

Dezvoltă-ți vocabularul!

1. Scrie forma actuală a cuvintelor subliniate din următoarele exemple din text.

a) Eu văz că tu ai să ajungi om mare	d) o ascultă și o dete în apă
b) asupra cârmuirii împărăției	e) nu știau ce să răspună
c) fără voia mea am călcat coprinsul tău	f) nu voia să rămâie

2. Asociază îmbinările de cuvinte subliniate cu verbul din listă care are un sens asemănător:
a coborî, a se agita, a-și aminti, a muri.

a) Sunt în clipa de a-mi da obștescul sfârșit .	d) Ea se da de ceasul morții , căci îl simțea.
b) El ținea minte ce-i spusese tătâne-său.	e) Se dete binișor jos .

3. Asociază cuvintele subliniate din următoarele citate din text cu sensul lor.

1. Adesea ieșea Aleodor la vânătoare ca să-și petreacă ceasurile ce-i **prisosea** de la trebile împărăției.

a) a avea în cantitate mare;	b) a-i lipsi.

2. **Făgădui** în cele din urmă să-i facă slujba cu care-l însărcina.

a) a promite;	b) a minți.

3. **Iată că dete** peste un **tăune**.

a) animal asemănător unui taur;	b) insectă asemănătoare cu o muscă.

4. Pe drum, ei stătură să facă **popas**.

a) pomenire;	b) pauză.

Activități de lectură

◆ Citește cu atenție definiția cuvintelor din subsolul textului. Te vor ajuta să înțelegi cuvintele necunoscute din text.

◆ Citește textul, respectând semnele de punctuație.

TEXTUL 1

ALEODOR ÎMPĂRAT

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat. El ajunsese la cărunțe¹, și nu se învrednicise a avea și el măcar un copil. Se topea d-a-n picioarele, bietul împărat, să aibă și el, ca toți oamenii, măcar o stârpitură² de fecior, dară în deșert.

Când, tocmai la vreme de bătrânețe, iată că se îndură norocul și cu dânsul și dobândi un drag de copilaș, de să-l vezi și să nu-l mai uiți. Împăratul îi puse numele Aleodor. Când fu a-l boteza, împăratul adună Răsărit și Apus, Miazăzi și Miazănoapte, ca să se veselească de veselie lui. Trei zile și trei nopți ținură petrecerile și se chefură și se bucurară, de o ținură minte cât trăiră.

Băiatul de ce creștea, d-aia se făcea mai isteț și mai iscusit. Nu mai trecu mult și iată că împăratul ajunsese la marginea groapei. Când fu la ceasul morții, el luă copilul pe genunchi și-i zise:

– Dragul tatei, iată că Dumnezeu mă cheamă. Sunt în clipa de a-mi da obștescul sfârșit. Eu văz că tu ai să ajungi om mare. Și chiar mort, oasele mele se vor bucura în mormânt de isprăvile tale. Asupra cârmuirii împărăției n-am nimic să-ți zic, fiindcă tu, cu iscusința ta, știu că ai s-o duci bine. Un lucru numai am să-ți spui: Vezi tu muntele acela de colo, să nu te ducă păcatele să vânezi p-acolo, că este nevoie de cap. Acel munte este moșia lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop, și cine calcă pe moșia lui nu scapă nepedepsit.

Acestea zicând, căscă gura de trei ori și-și dete sufletul. Se duse și el ca toată suflarea de pe pământ, de pare că n-a fost de când lumea și pământul.

Îl jeliră ai săi, îl jeliră boierii, îl jeliră și poporul; în cele de pe urmă trebuiră să-l îngroape.

Aleodor, după ce se urcă în scaunul tătâne-său, deși copilandru, puse țara la cale ca și un om matur. Toată lumea era mulțumită de domnirea sa, și oamenii se făleau că le-a fost dat de sus ca să trăiască în zilele lui.

Adezea ieșea Aleodor la vânătoare ca să-și petreacă ceasurile ce-i prisosea de la trebile împărăției. El ținea minte ce-i spusese tătâne-său și se silea să-i păzească cuvintele cu sfințenie.

Într-o zi, nu știu cum făcu, dus fiind pe gânduri, și alunecă de călcă pe pământul pocitului de om. N-apucă să facă zece, douăzeci de pași, și iată că se pomeni cu dânsul dinaintea lui.

¹ cărunțeță = s.f. bătrânețe.

² stârpitură = s.f. ființă mică, nedezvoltată.

Acum nu-i era lui pentru că trecuse pe pământul omului celui slut și scârbos, ci îi era ciudă cum de să calce vorba tatălui său ce-i spusese cu grai de moarte.

Pocitania pământului îi zise:

- Toți nelegiuții ce-mi calcă hotarul cad în robia mea.
- Mai întâi trebuie să știi, îi răspunse Aleodor, că din nebagare de seamă și fără de voia mea am călcat pe coprinsul tău, și n-am niciun gând rău asupra-ți.
- Eu te socoteam mai altfel; dară văz că ai de gând să-ți ceri iertăciune de la mine ca toți fricoșii.
- Ba să mă ferească Dumnezeu! Eu ți-am spus curatul adevăr, și dacă vrei luptă, alege-ți: în săbii să ne tăiem, în buzdugane să ne lovim, ori în luptă să ne luptăm.
- Nici una, nici alta. Ci, ca să scapi de pedeapsă alt chip nu e, decât să te duci să-mi aduci pe fata lui Verdeș împărat.

Aleodor voi să se codească oarecum, ba că trebile împărăției nu-l iartă să facă o călătorie așa de lungă, ba că n-are călăuz, ba că una, ba că alta; dară ași! unde vrea să știe pocitul de toate astea! El o ținea una, să-i aducă pe fata lui Verdeș împărat, dacă vrea să scape de ponosul³ de tâlhar, de călcător de drepturile altuia, și să rămâie cu sufletul în oase.

Aleodor se știa vinovat. Deși fără voia lui, dară știa că a făcut un păcat de a călcat pe moșia slutului. Mai știa iară că de omul dracului, să dai și să scapi. Să n-ai nici în clin, nici în mână cu dânsul. Făgădui în cele din urmă să-i facă slujba cu care-l însărcina.

Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop știa că, deoarece Aleodor i-a făgăduit, apoi are să-și ție cuvântul, ca unul ce era om de omenie, și-i zise:

- Pasă cu Dumnezeu, și să-ți ajute să vii cu izbândă bună.

Aleodor plecă. Și cum mergea el gândindu-se și răzgândindu-se cum să-și îplinească sarcina mai bine, căci își dăduse cuvântul, se pomeni pe marginea unui eleșteu și o știucă se zbătea de moarte pe uscat.

Cum o văzu, el se duse să o ia să-și aline foamea cu dânsa.

Știuca îi zise:

- Nu mă omorî, Aleodor; ci mai bine dă-mi drumul în apă, că mult bine ți-oi prinde când cu gândul n-ai gândi.

Aleodor o ascultă și o dete în apă. Atunci știuca îi mai zise:

- Ține acest solzișor, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Flăcăul plecă mai înainte și se tot mira de o astfel de întâmplare.

Când, iacă se întâlnește cu un corb ce avea o aripă ruptă.

Și voind să vâneze corbul, el îi zise:

- Făt-Frumos, Făt-Frumos, decât să-ți încarci sufletul cu mine, mai bine ai face să-mi legi aripa, că mult bine ți-oi prinde.

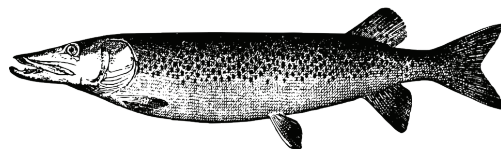
Aleodor îl ascultă, căci era băiat viteaz și de treabă, și îi legă aripa. Când era să plece, corbul îi zise:

- Ține penița asta, voinicule, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Luă penița Aleodor, și-și cătă de drum. Dară nu făcu ca la o sută de pași și iată că dete peste un tăune. Când se gătea a-l strivi cu piciorul, tăunele zise:

- Cruță-mi viața, Aleodor împărat, și eu te voi mântui pe tine de la moarte. Ține acest pufuleț din aripioara mea, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Auzind Aleodor unele ca acestea, și că îi zise și pre nume, odată ridică piciorul și lăsă pe tăune să se ducă în voia lui.

³ ponosul = s.n. necaz.

Și mergând înainte, cale de nu știu câte zile, dete de palaturile lui Verdeș împărat. Cum ajunse aci, se puse la poartă și așteptă că doar de va veni cineva să-l întrebe ce caută.

Stete o zi, stete două; și ca să vie cineva să-l întrebe ce voiește, ba. Când fu în ziua d-a treia, Verdeș împărat chemă slujitorii și le dete o gură de or pomeni-o.

– Cum se poate, le zise el, să stea omul trei zile la poarta mea și să nu meargă nimeni să-l cerceteze? Pentru asta vă plătesc eu simbrie⁴? Pentru asta vă am eu la mine pe procopseală⁵?

Slujitorii dădeau din colț în colț și nu știau ce să răspundă. În cele de pe urmă, chemă pe Aleodor și-l duse înaintea împăratului.

– Ce vrei, flăcăule, îi zise împăratul, și ce aștepți la poarta curților mele?

– Ce să voi, mărite împărate, îi răspunse el, iată sunt trimis să-ți cer fata.

– Bine, băiete. Dară mai întâi trebuie să facem legătură, căci așa este obiceiul la curtea mea. Ai voie să te ascunzi unde vei voi, în trei zile d-a rândul. Dacă fie-mea te va găsi, capul ți se va tăia și se va pune în parul ce a mai rămas, din o sută, fără cap. Iară de nu te va găsi, atunci cu cinste împărătească o vei lua de la mine.

– Am nădejde la Dumnezeu, mărite împărate, că nu mă va lăsa să piei. Parului îi vom putea da și altceva, nu tot cap de om. Să facem legătura.

– Așa?

– Așa.

Se puseră și făcură legătura; scriseră carte și o întăriră.

Viind fata de față, se învoiră ca a doua zi el să se ascunză cum va ști mai bine. Iară dacă se învoiră, el rămase într-un neastâmpăr ce-l chinuia mai cumplit decât moartea. El se gândea și se răzgândea cum să se ascunză mai bine. Vezi că era vorba de capul lui, iară nu de altceva. Și tot mergând pe gânduri și tot plănuid, iată că-și aduse aminte de știucă. Scoase solzul, se uită și gândi la stăpâna lui; când iată, mare, că știuca și venise și-i zise:

– Ce poftești de la mine, Făt-Frumos?

– Ce să poftesc? Iacă, iacă, ce mi s-a întâmplat. Nu știi tu ceva să mă înveți ce să fac?

– Ia nu te mai îngrija. Lasă pe mine.

Și îndată, lovind din coadă, făcu pe Aleodor un cosăcel⁶ și îl ascunse pe fundul mării, printre ceilalți cosăcei.

Când se sculă, fata își luă ocheanul și se uită cu el în toate părțile. Nu-l văzu. De unde ceilalți cari venise să o ceară în căsătorie se ascundeau prin pivniți⁷, pre după case, pre după câte o șiră⁸ de paie, sau prin vreo culă⁹ părăsită, Aleodor se ascunse astfel, încât fata intră la grije că a să fie biruită. Ce-i veni ei, se uită cu ocheanul și în mare, și îl zări pe fundul mării, printre cosăcei. Pasămite, ocheanul ei era năzdrăvan.

– Ieși d-acolo, hoțomanule, îi zise ea râzând. Ce mi te-ai posmăgit așa? Din coșcogeamite omul te-ai făcut un cosac și mi te-ai ascuns în fundul mării.

N-avu încotro și trebui să iasă.

Ea și zise împăratului:

– Mi se pare, tată, că flăcăul ăsta mi-a venit de hac. Și mult e nurliu¹⁰ și drăgălaș. Chiar de l-oi afla până la a treia oară, să-l ierți, tată, că nu e prost ca ceilalți. Boiul¹¹ lui îl arată a fi ceva mai deosebit.

⁴ simbrie = s.f. salariu.

⁵ procopseală = s.f. pricopseală, bunăstare.

⁶ cosăcel = s.n. pește.

⁷ pivniți = s.f. încăpere zidită sub o clădire, destinată păstrării unor materiale.

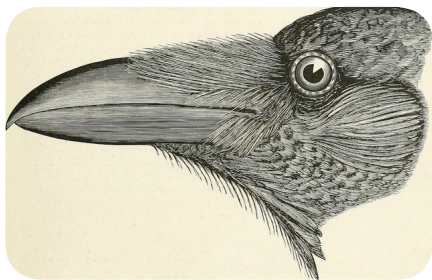
⁸ șiră = s.f. grămadă de paie.

⁹ culă = s.f. beci.

¹⁰ nurliu = adj. atrăgător.

¹¹ boiul = s.n. înfățișare.

- Vom vedea, îi răspunse împăratul.
- A doua zi, ce-i veni lui, se gândi la corb. Acesta fu numai-decât înaintea lui, și-i zise:
  - Ce mai vrei, stăpâne?
  - Ia uită-te, neiculiță, ce mi s-a întâmplat; nu știi tu ceva să mă înveți?
  - Să cercăm.

Și lovindu-l cu aripa, îl făcu un pui de corb și îl vârî într-un stol de corbi ce se urcase până la vântul turbat.

Cum se sculă, fata își luă ocheanul și iarăși îl căută prin toate locurile. Nu e. Caută-l pe pământ, nu e. Caută-l prin ape și prin mări, nu e. Se luă de gânduri fata. Când, către nămiezi, ce-i veni ei, se uită și în sus. Și zărindu-l în slava cerului, printre stolul de corbi, începu a-i face cu degetul, și-i zise:

– Ghidi, ghidi, tâlharule ce ești! Dă-te jos d-acolo, omule, ce mi te-ai făcut așa pitcoace de pasăre? Nici în rai nu scapi de mine!

Se dete jos, că n-avea ce face. Împăratul începu a se minuna și el de istețimea lui Aleodor și-și plecă urechea la rugăciunea fiicei sale.

Însă, fiindcă legătura era ca să se ascundă până de trei ori, împăratul zise:

– D-a minune, ia să vedem unde are să se mai ascundă?!

A treia zi, dis-de-dimineată, se gândi la tăune. Acesta veni într-un suflet. După ce îi spuse ce voiește, tăunele zise:

– Lasă pe mine, și de te-oi găsi, eu aici sunt.

Îl făcu o lindină¹² și-l ascunse chiar în coada fetei, fără să simțea ea.

Sculându-se fata și luând ocheanul, îl căută toată ziua, și, ca să dea de dânsul, nici cât. Ea se da de ceasul morții, căci îl simțea, i se arăta ei a fi p-aci prin preajmă, dară de văzut nu-l vedea. Căută cu ocheanul prin mare, pre pământ, prin văzduh, dară nu-l văzu nicăiri. Către seară, obosită de atâta căutare, strigă:

– Ci ia arată-te odată. Te simt că ești p-aci pe-aproape, dară nu te văz. Tu m-ai biruit, a ta să fiu.

Dacă auzi el că este biruită, se dete binișor jos din coada ei și se arată. Împăratul n-avu nici el ce mai zice, și îi dete fata.

Când plecară, îi petrecu cu mare cinste și alai, până afară din împărăția lui.

Pe drum, ei stătură să facă popas. Și după ce îmbucară câte ceva, el puse capul în poala ei și adormi. Fata de împărat, tot uitându-se la el, i se scurgea ochii după frumusețea și după boiul lui. Inima îi dete brânci și ea nu se putu opri, ci îl sărută. Aleodor, cum se deșteptă, îi trase o palmă de auzi câinii în Giurgiu. Ea plânse și îi zise:

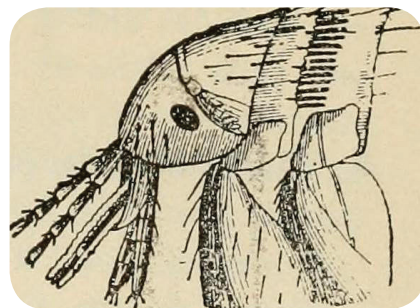
– ! Aleodor dragă, dară grea palmă mai ai!

– Te-am palmuit pentru fapta ce ai făcut; căci eu nu te-am luat pentru mine, ci pentru cela ce m-a trâmisi pe mine.

– Apoi bine, frățioare, de ce nu mi-ai spus așa de acasă; căci atunci știam și eu ce să fac; dară lasă, nici acum nu e timpul trecut.

Pornind și de aici, ajunseră cu sănătate la Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop.

– Iată, m-am închinat cu slujba, zise Aleodor, și voi să plece.

¹² lindină = s.f. ou de păduche.

Fata, când văzu pe acea iazmă, se cutremură de scârbă și nu voia să rămâie la dânsul odată cu capul.

Slutul se dete pe lângă fată și începu s-o lingusească cu vorbe mierloitoare și să se ia cu binele pe lângă dânsa.

Dară fata îi zise:

– Piei de dinaintea mea, satano, că te trimit la mumă-ta, ladul, care te-a vărsat pe fața pământului.

Slușenia de neom se topea de dragostea fetei, se lungea cu burta pe pământ și umbla cu șoșele, cu momela să înduplece pre fată a-l lua de bărbat.

Dară, ași! feritu-l-a sântulețul să se apropie de dânsa! Căci îl ținea țintuit în loc cu ochii cât de colo. Din satană, din iazmă, și din spurcăciune nu-l mai scotea.

– Piei, necuratule, de pe fața pământului, să scape lumea de o ciumă și de o holeră ca tine.

Mai stărui ce mai stărui, și dacă se văzu înfruntat până într-atât, iazma plesni de necaz, cum de să fie el ocărât atât de mult de o cutră de muier.

Atunci Aleodor întinse coprinsul său și peste moșia lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop, luă de soție pe fata lui Verdeș împărat și se întoarse la împărăția lui.

Când îl văzură alde gloatele venind teafăr, alături cu o soțioară de-i râdea și stelele de frumoasă, îl primiră cu mare bucurie; și, urcându-se din nou în scaunul împărăției, domni și trăi în fericire, până se istoviră.

Iară eu încălecai p-o șea și v-o spusei dumneavoastră așa.

1. Identifică personajele textului.

2. Alege varianta corectă de răspuns, în funcție de ceea ce exprimă fiecare enunț: *constatare, curiozitate, îndemn, sfat*.

a) *Vezi tu muntele acela de acolo, să nu te ducă păcatele să vânezi p-acolo...*

b) *mai bine dă-mi drumul în apă...*

c) *Ce vrei, flăcăule, îi zise împăratul și ce aștepti la poarta curților mele?*

d) *I, Aleodor dragă, dară grea palmă mai ai!*

3. Transcrie următoarele enunțuri în caiet. Încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F), justificând alegerea cu secvențe din text:

a) Împăratul era în vârstă când a avut un fiu.

A F

Justificare: ...

b) Lui Aleodor îi părea rău că nu a respectat promisiunea pe care i-a făcut-o părintelui său.

A F

Justificare: ...

c) Aleodor este primit imediat de împăratul Verdeș.

A F

Justificare: ...

d) Fata de împărat se îndrăgostește de Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop.

A F

Justificare: ...

e) Aleodor se căsătorește cu fata împăratului.

A F

Justificare: ...

f) Aleodor se întoarce în împărăția lui unde este primit cu mare bucurie.

A F

Justificare: ...

4. Completează spațiile libere cu informații selectate din text:

- Aleodor nu voia să plece spre Verdeș împărat pentru că ...
- Aleodor nu mănâncă știuca pentru că ...
- După a treia transformare a lui Aleodor, fata de împărat ...
- Aleodor s-a întors la împărăția lui după ce ...

5. Ordonează întâmplările de mai jos în ordine cronologică:

- În drumul său, Aleodor întâlnește o știucă, un tăuș și un corb.
- Tatăl său l-a sfătuit pe Aleodor să nu calce pe moșia lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop.
- Aleodor și fata lui Verdeș împărat se căsătoresc.
- Aleodor ajunge, din greșeală, pe pământurile lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop.
- Fata refuză căsătoria cu Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop.
- La curtea lui Verdeș împărat, Aleodor este supus unor probe.
- Aleodor trece probele la care este supus.

Descoperă!

TEXTUL NARATIV. ACȚIUNEA

• Identifică, în text, două acțiuni obișnuite și două acțiuni neobișnuite pe care le face Aleodor.

Exemplu: Aleodor își conduce împărăția. (acțiune obișnuită)

El poate vorbi cu știuca. (acțiune neobișnuită)

• Notează, în caiet, ideile principale ale textului citit.

Reține!

Textul narativ prezintă o succesiune de întâmplări la care participă unul sau mai multe personaje.

Într-un text narativ pot exista pasaje descriptive sau dialoguri, acțiunile sunt însă predominante, deoarece modul principal de expunere este narațiunea.

NARAȚIUNE, *narațiuni*, *s. f.* Expunere, relatare în formă literară a unui fapt, a unui eveniment etc., specifică genului epic; povestire.

ÉPIC, *-Ă, epici, -ce, adj., s. f. 1.* adj. Care exprimă, în formă de narațiune, idei, sentimente, acțiuni etc. ale eroilor unei întâmplări reale sau imaginare.

PERSONAJUL

1. Transcrie, în caiet, tabelul și bifează răspunsul corect, valorificând informațiile din text:

PERSONAJUL	REAL	FANTASTIC	ANIMALIER
Aleodor			
Știuca			
Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop			
Verdeș împărat			

2. Notează numele personajelor care au un rol important în acțiune.

3. Identifică două trăsături ale personajului Aleodor.

4. Completează spațiile libere cu numele unor personaje din text:

- personaje ce reprezintă binele: ...
- personaje ce reprezintă răul: ...

Reține!

Personajul este o ființă imaginară/un animal/un lucru sau un obiect care participă la întâmplările dintr-un text narativ.

Personajele pot fi:

- principale – ocupă locul central în text;
- secundare – au un rol mai puțin important în textul narativ;
- episodice – apar într-un singur episod.
- În basme, personajele pot fi pozitive sau negative.

Activitate de post-lectură

Continuă textul, povestind în 150–200 de cuvinte, o întâmplare în care personaj principal este Aleodor.

Fii creativ! Lucrează în echipă!

În grupe de câte doi, alcătuiți un interviu cu Aleodor, după ce acesta reușește să treacă probele la care este supus la curtea lui Verdeș împărat.

Progresează!

Un producător important de la Hollywood vrea să facă un film după un scenariu inspirat de povestea lui Aleodor Împărat. În acest moment are nevoie de o idee pentru a realiza posterul viitorului film.

- Realizează un afiș care să reprezinte un episod din textul citit. Poți folosi noile tehnologii.
- Vei include titlul filmului: *Aleodor* și numele actorilor care consideri tu că ar putea juca în rolurile principale. Afișul trebuie să conțină și un mesaj scurt prin care să atragi publicul în sala de cinema.

VERBUL

FLEXIUNEA VERBULUI ÎN RAPORT CU NUMĂRUL, PERSOANA ȘI TIMPUL

1. Citește enunțurile de mai jos:

- Aleodor **face** o călătorie până la Verdeș împărat.
- Corbul, tăunele și știuca **fac** ce pot pentru a-l ajuta pe Aleodor.

2. Ce exprimă cuvintele subliniate? Alege răspunsul corect din listă:

- a) acțiuni;
- b) numele unor acțiuni;
- c) caracteristici ale unor obiecte.

Amintește-ți!

Verbul este o parte de vorbire care exprimă acțiunea, starea sau existența.

3. Citește următorul fragment din textul studiat. Indică, pentru verbele subliniate, numărul, persoana și timpul.

„Aleodor **voi** să se codească oarecum, ba că trebile împărăției **nu-l iartă** să facă o călătorie așa de lungă, ba că **n-are** călăuz, ba că una, ba că alta; dară ași! unde **vrea** să știe pocitul de toate astea!”

Reține!

Verbul este o parte de vorbire flexibilă, își schimbă forma în funcție de persoană, număr, timp.

Amintește-ți!

Verbul	Persoană	• trei persoane (I, a II-a și a III-a)
	Număr	• două numere (singular și plural)
	Timp	• timpul trecut – acțiunea se petrece înainte de momentul vorbirii; • timpul prezent – acțiunea se petrece în momentul vorbirii; • timpul viitor – acțiunea se petrece după momentul vorbirii.

Exersează!

1. Trece verbe din următoarele enunțuri de la numărul singular la numărul plural:

- a) Împăratul avea un singur fiu.
- b) El nu dorea o călătorie lungă.
- c) Fiul de împărat a călcat pe tărâmul interzis.
- d) Corbul l-a ajutat pe Aleodor.

2. Asociază, prin unire, verbele cu sens opus:

- a) a vinde
- b) a umbla
- c) a veni
- d) a uita
- 1. a sta
- 2. a pleca
- 3. a coborî
- 4. a cumpăra

3. Trece verbele dintre paranteze, la timpul viitor:

După moartea tatălui său, Aleodor (a deveni) ... împărat. El (a fi) ... un împărat care îi (a mulțumi) ... pe supușii săi. Greșeala lui (a fi) ... aceea că (a călca) ... pe pământurile lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop. În cele din urmă, Aleodor (a se căsători) ... cu fiica împăratului Verdeș.

4. Completează tabelul următor cu informații referitoare la verbele: **merge, va sta, au jucat, citeau, vor cânta, lucrez, mâncați, veți învăța, țineau, au dat.**

Verbul	Timpul	Numărul	Persoana
--------	--------	---------	----------

5. Încercuiește **A** (adevărat) sau **F** (fals):

- a) Verbul este o parte de vorbire flexibilă. A F
- b) Timpul prezent al verbului reprezintă o acțiune desfășurată înainte de momentul vorbirii. A F
- c) Verbul subliniat din enunțul: „**Vor merge** la împărat pentru a-i cere iertare.” este la persoana a II-a, numărul singular. A F
- d) Verbul „a trăi” are un sens asemănător verbului subliniat din enunțul: „**A fost** odată un împărat.” A F

MODURILE VERBALE PREDICATIVE

Exprimă-ți opinia!

◆ Citește, cu atenție, enunțurile:

- a) „**A fost** odată un împărat. El ajunsese la căruntețe, și **nu se învrednicise** a avea și el măcar un copil.”
- b) „– **Nu mă omori**, Aleodor ...”
- c) „Cum o **văzu**, el **se dusesă s-o ia** și **să-și aline** foamea cu dansa.”
- d) Aleodor **ar dori** să nu fie găsit de fata împăratului, el **ar vrea să îndeplinească** dorința lui Jumăta-te-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop.

1. Observă verbele subliniate din enunțurile de mai sus și spune cum le consideri din punctul de vedere al acțiunii exprimate de acestea.

Reține!

Forma pe care o ia verbul pentru a indica felul în care este considerată acțiunea din punctul de vedere al realizării acesteia se numește mod.

2. Verbele subliniate își pot modifica forma în funcție de persoană? Motivează-ți răspunsul prin exemple.

Reține!

Modurile la care verbul își poate schimba forma în funcție de persoană se numesc moduri personale.

3. Care este funcția sintactică pe care o îndeplinesc verbele subliniate din textele de mai sus?

Reține!

Modurile la care verbul îndeplinește funcția sintactică de predicat se numesc predicative.

MODURILE PREDICATIVE	
Denumire	Valoare expresivă
Modul indicativ	• exprimă o acțiune sigură. Spre exemplu: <i>lucrez, lucram, am lucrat, voi lucra.</i>
Modul imperativ	• exprimă o poruncă, un îndemn, o dorință. Spre exemplu: <i>Lucrează!</i>
Modul conjunctiv (pe care-l vei studia în clasa a VI-a)	• exprimă o acțiune realizabilă, posibilă. Spre exemplu: <i>să lucrez, să fi lucrat.</i>
Modul condițional- optativ (pe care-l vei studia în clasa a VI-a)	• exprimă o acțiune a cărei realizare depinde de îndeplinirea altei acțiuni; o acțiune dorită. Spre exemplu: <i>aș lucra, aș fi lucrat.</i>

Exersează!

4. Alcătuieste enunțuri în care verbul *a citi* să exprime, pe rând:

- un îndemn;
- o acțiune sigură.

5. Identifică verbele la modurile personale din fragmentul:

„Auzind Aleodor unele ca acestea, și că îi zise și pre nume, odată ridică piciorul și lăsă pe tăune să se ducă în voia lui.

Și mergând înainte, cale de nu știu câte zile, dete de palaturile lui Verdeș împărat. Cum ajunse aci, se puse la poartă și așteptă că doar de va veni cineva să-l întrebe ce caută.”

6. Completează tabelul de mai jos cu informații referitoare la verbele: **știuse, vor cânta, mergi!, ai mers, știam, vorbiți!**

Verbul	Modul	Timpul (trecut/prezent/ viitor)	Numărul	Persoana

MODUL IMPERATIV

♦ Citește textul:

„Știuca îi zise:

– **Nu** mă **omori**, Aleodor; ci mai bine dă-mi drumul în apă, că mult bine ți-oi prinde când cu gândul n-ai gândi.

Aleodor o ascultă și o dete în apă. Atunci știuca îi mai zise:

Ține acest solzișor, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.”

- Ce fel de acțiune exprimă verbele subliniate?
- Trece verbele subliniate la numărul plural.

Reține!

Verbul la modul imperativ are forme numai pentru persoana a II-a, singular și plural.

Modul imperativ				
persoana a II-a, singular, afirmativ	Uită!	Vezi!	Scrie!	Citește!
persoana a II-a, singular, negativ	Nu uita!	Nu vedea!	Nu scrie!	Nu citi!
persoana a II-a, plural, afirmativ	Uitați!	Vedeți!	Scrieți!	Citiți!
persoana a II-a, plural, negativ	Nu uitați!	Nu vedeți!	Nu scrieți!	Nu citiți!

1. Alcătuieste enunțuri în care verbele *a face* și *a zice* să fie folosite la modul imperativ, formele afirmativă și negativă.

2. Construiește un dialog, de 6–8 replici, cu ajutorul unui coleg/unei colege. Folosește trei verbe la modul imperativ și subliniază-le.

3. Imaginează-ți că ești Aleodor. Alcătuieste o scrisoare (de 50–80 de cuvinte) prin care să-l înștiințezi pe Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop că ai reușit să îți îndeplinești misiunea și că te întorci cu fata lui Verdeș împărat. Folosește cel puțin opt verbe la modurile indicativ și imperativ.

ENUNȚUL IMPERATIV

- Identifică modul verbului din enunțul: *Copile, citește!*
- Cu ce semn de punctuație a fost marcat enunțul de mai sus?

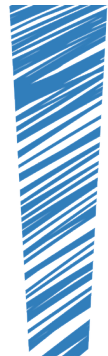
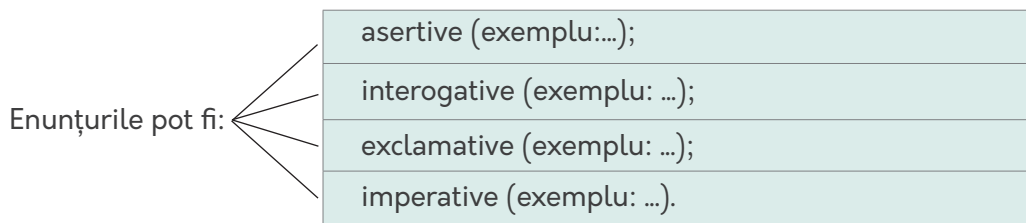
Reține!

Enunțul care conține un verb la modul imperativ se numește enunț imperativ. El transmite o poruncă, un îndemn, un ordin. Enunțul imperativ nu trebuie confundat cu enunțul exclamativ, care transmite stări și sentimente.

Exersează!

1. Alcătuieste două enunțuri exclamative și două enunțuri imperative.
2. Analizează verbele din enunțurile imperative.
3. Transcrie și completează următoarea schemă recapitulativă:

MODUL INDICATIV. TIMPUL PREZENT

◆ Citește textul:

Aleodor vine la supușii săi și le spune că acum domnește și peste moșia lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop, iar fata lui Verdeș împărat este soția lui. Aceștia își arată bucuria pentru norocul împăratului lor și pentru că au o împărăteasă așa de frumoasă.

1. Subliniază verbele din textul de mai sus.
2. Când se desfășoară acțiunea pe care o exprimă acestea, raportat la momentul vorbirii?

3. Când se petrece acțiunea exprimată de verbele subliniate din cele două enunțuri de mai sus?

Reține!

Timpul prezent al verbelor exprimă o acțiune care se petrece în momentul vorbirii.

Timpul prezent poate avea și alte valori.

Exemple: Ștefan cel Mare, domnul Moldovei, **pornește** la război împotriva turcilor.
Săptămâna viitoare, **plec** la Suceava să vizitez cetatea de scaun a Moldovei.

Formele verbului la timpul prezent

persoana	a uita	a crea	a afla	a vedea	a scrie	a citi	a simți	a urî
I, sg.	uit	creez	aflu	văd	scriu	citesc	simt	urăsc
a II-a, sg.	u i ți	cre e zi	a fl i	ve z i	s cri i	ci te ști	si m ți	ur ă ști
a III-a, sg.	ui tă	cre ea ză	a flă	ve d e	s cri e	ci te ște	si m te	ur ă ște
I, pl.	ui tăm	cre ăm	a flăm	ve d em	s cri em	ci ti m	si m țim	ur âm
a II-a, pl.	ui ta ți	cre a ți	a fla ți	ve d eți	s cri eți	ci ti ți	si m țiți	ur â ți
a III-a, pl.	ui tă	cre ea ză	a flă	văd	scriu	citesc	simt	urăsc

4. Completează spațiile libere cu verbele potrivite din coloana din dreapta, la timpul prezent:

Aleodor ... un împărat iubit de supușii săi. Tatăl lui, îl ... să nu calce pe moșia lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop, pentru că acela care ... moșia acestuia, ... cu viața. De asemenea, bătrânul împărat ... că Aleodor va ajunge un om important.

- a fi
- a sfătui
- a considera
- a plăti
- a călca

5. Trece la timpul prezent toate verbele la modul indicativ din textul următor:

Acestea zicând, căscă gura de trei ori și-și dete sufletul. Se duse și el ca toată suflarea de pe pământ, de pare că n-a fost de când lumea și pământul.

Îl jeliră ai săi, îl jeliră boierii, îl jeliră și poporul; în cele de pe urmă trebuiă să-l îngroape.

6. Alege numai verbele la timpul prezent din lista următoare: *venii, dau, petrecuse, țin, duc, prinse, încărcau, gândeam, țin, pot, răspund.*

MODUL INDICATIV

TIMPUL IMPERFECT. TIMPUL PERFECT SIMPLU. TIMPUL MAI-MULT-CA-PERFECT

- Citește textul:

„A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat. El **ajunsese** la cărunțețe, și **nu se învrednicise** a avea și el măcar un copil.

Se topea d-a-n picioarele, bietul împărat, să aibă și el, ca toți oamenii, măcar o stârpitură de fecior, dară în deșert.

Când, tocmai, la vreme de bătrânețe, iată că **se îndură** norocul și cu dânsul și **dobândi** un drag de copilăș, de să-l vezi și să nu-l mai uiți. Împăratul îi **puse** numele Aleodor.”

1. Când se petrece acțiunea denumită de verbele subliniate, raportat la momentul vorbirii?

Observă!

Verbele subliniate sunt la timpul trecut, dar exprimă acțiuni care se desfășoară în mod diferit. Astfel, verbul *se topea* exprimă o acțiune în desfășurare, în timp ce verbul *se îndură* exprimă o acțiune încheiată de curând. Verbul *ajunsese* exprimă o acțiune petrecută înaintea altei acțiuni trecute.

◆ Timpul imperfect exprimă o acțiune trecută, în desfășurare.

Formele verbului la timpul imperfect								
persoana	a uita	a crea	a afla	a vedea	a scrie	a citi	a simți	a urî
I, sg.	uitam	cream	aflam	vedeam	scriam	citeam	simțeam	uram
a II-a, sg	uitai	creai	aflai	vedeai	scriai	citeai	simțeai	urai
a III-a, sg	uita	crea	afla	vedea	scria	citea	simțea	ura
I, pl.	uitam	cream	aflam	vedeam	scriam	citeam	simțeam	uram
a II-a, pl.	uitați	creați	aflați	vedeați	scriați	citeați	simțeați	urați
a III-a, pl	uitau	creau	aflau	vedeau	scriau	citeau	simțeau	urau

◆ Timpul perfect simplu exprimă o acțiune trecută și încheiată de curând; reprezintă și un timp al povestirii, dacă ne raportăm la literatură.

În limba vorbită, perfectul simplu este folosit mai ales în Oltenia.

Formele verbului la timpul perfect simplu								
persoana	a uita	a crea	a afla	a vedea	a scrie	a citi	a simți	a urî
I, sg.	uitai	creai	aflai	văzui	scrisei	citii	simții	urâi
a II-a, sg	uitași	creași	aflași	văzuși	scriseși	citiși	simțiși	urâși
a III-a, sg	uită	creă	află	văzu	scrise	citi	simți	urî
I, pl.	uitarăm	crearăm	aflarăm	văzurăm	scriserăm	citirăm	simțirăm	urărăm
a II-a, pl.	uitarăți	crearăți	aflarăți	văzurăți	scriserăți	citirăți	simțirăți	urărăți
a III-a, pl	uitară	creară	aflară	văzură	scriseră	citiră	simțiră	urără

◆ Timpul mai mult ca perfect exprimă o acțiune trecută și încheiată înaintea altei acțiuni trecute.

Formele verbului la timpul mai-mult-ca-perfect								
persoana	a uita	a crea	a afla	a vedea	a scrie	a citi	a simți	a urî
I, sg.	uitasem	creasem	aflasem	văzusem	scrisesem	citisem	simțisem	urâsem
a II-a, sg	uitaseși	creaseși	aflaseși	văzuseși	scriseseseși	citiseși	simțiseși	urâseși
a III-a, sg	uitase	crease	aflase	văzuse	scrisesese	citise	simțise	urâse
I, pl.	uitaserăm	creaserăm	aflaserăm	văzuserăm	scriseserăm	citiserăm	simțiserăm	urâserăm
a II-a, pl.	uitaserăți	creaserăți	aflaserăți	văzuserăți	scriseserăți	citiserăți	simțiserăți	urâserăți
a III-a, pl	uitaseră	creaseră	aflaseră	văzuseră	scriseseră	citiseră	simțiseră	urâseră

1. Completează tabelul următor cu formele potrivite ale verbelor: **venii, mergea, cântam, mâncasem, dădu, făcuși, fugirăți, visaserăți, înțelegeai, zâmbeau, cântase.**

Verbul	Timpul imperfect	Timpul perfect simplu	Timpul mai-mult-ca-perfect
--------	------------------	-----------------------	----------------------------

2. Treceți verbele *a primi* și *a se sfi* la timpurile imperfect, perfect simplu și mai mult ca perfect.

3. Analizează verbele la timpurile imperfect, perfect simplu și mai-mult-ca-perfect din fragmentul de la începutul lecției, reprodus la pagina 89.

Exemplu: *se topea* = verb, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular.

Exersează!

1. Completează următoarele enunțuri cu informațiile potrivite:

- Verbul este o parte de vorbire ...
- Modurile predicative sau personale sunt: ... , ... , ... , ...
- Forma verbului *a veni* la modul imperativ, persoana a II-a, numărul singular este ...
- În enunțul „Aleodor îl asculta pe tatăl său.”, verbul este la modul indicativ, timpul ...

2. Notează în dreptul fiecărui enunț, modul predicativ la care se află verbul/verbele subliniate:

- Fugise** la concurs pentru a câștiga premiul I.
- I-**a plăcut** plecarea la mare.
- El **nu voia** să scrie tema.
- Elevii **vor** să știe dacă **vor scrie** sau **vor citi** mâine.

3. Transcrie verbele la modul imperativ din enunțurile:

- la o carte și citește!
- Rămâi la noi în această seară!
- Describe peisajul văzut!
- Învață poezia pe de rost!

4. Completează tabelul cu informațiile referitoare la verbele subliniate din textul de mai jos:

*Fata, când **văzu** pe acea iazmă, **se cutremură** de scârbă și **nu voia** să rămâie la dânsul o dată cu capul.*

„Slutul **se dete** pe lângă fată și **începu** s-o lingușească cu vorbe mierloitoare și să se ia cu binele pe lângă dânsa.

Dară fata îi **zise**:

– **Piei** de dinaintea mea, satano, că te **trimit** la mumă-ta, ladul, care te-**a vărsat** pe fața pământului.

Slușenia de neom **se topea** de dragostea fetei, **se lungea** cu burta pe pământ și **umbra** cu șoșele, cu momele să înduplece pre fată a-l lua de bărbat.

Dară, ași! feritu-l-a sântulețul să se apropie de dânsa! Căci îl **ține**a țintuit în loc cu ochii cât de colo. Din satană, din iazmă, și din spurcăciune nu-l mai **scotea**.”

Verbul	Modul	Timpul	Numărul	Persoana

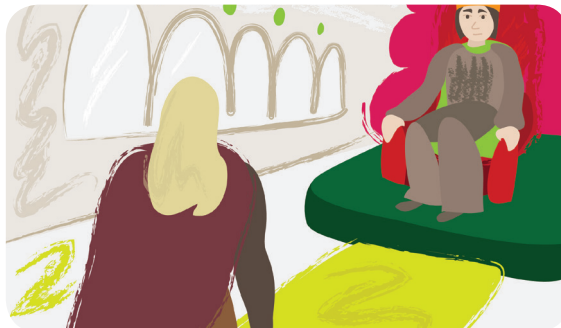
5. Alcătuieste un dialog între Aleodor și Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop, în care să folosești 10 verbe la modurile indicativ (timpurile imperfect și perfect simplu) și imperativ. Subliniază verbele pe care le-ai folosit în dialogul tău și precizează modurile și timpurile.

RESTRÂNGEREA UNOR TEME LA ASPECTE PARTICULARE: PREZENTAREA UNEI SECVENȚE NARATIVE DINTR-O CREAȚIE LITERARĂ

Activități de pre-redactare

1. Personajele din imaginea alăturată apar într-o secvență din textul literar „Aleodor Împărat”. Identifică-le și notează pe caiet un element specific fiecăruia.

2. Observă definițiile cuvintelor „secvență” și „narativ” și notează o posibilă definiție a îmbinării de cuvinte: „secvență narativă”.

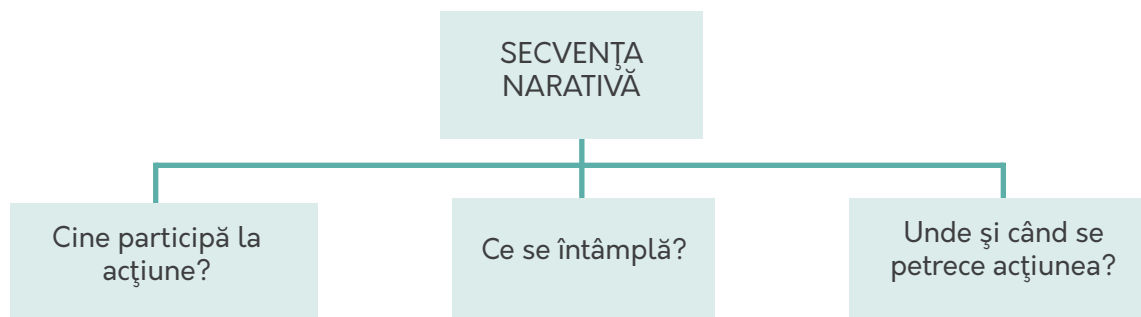
SECVENȚĂ, *secvențe*, s. f. Șir de imagini sau de scene dintr-un film, care formează un anumit episod.
◇ Fig. Serie de fapte, de evenimente, de stări etc., care se succedă într-o anumită ordine și formează un tot unitar.

NARATÍV, *-Ă, narativi, -e*, adj. Care aparține narațiunii, privitor la narațiune, specific narațiunii.

Observă!

Textul literar narativ este format din mai multe secvențe. Pentru a le delimita trebuie să ții cont de caracterul unitar al faptelor pe care le prezintă.

3. Selectează o secvență din basmul studiat care te-a impresionat în mod deosebit și completează următoarea schemă.

4. Ai primit următoarea cerință de redactare: „Alcătuiește o compunere în care să prezinți o secvență narativă dintr-o operă literară”. Ce elemente va conține compunerea ta? Cum vei organiza informațiile respectând părțile componente ale unei lucrări scrise?

- Împărtășește-ți ideile colegilor și profesorului și solicită-le un punct de vedere. Notează observațiile care rezultă în urma discuției.

- Citește următorul plan al compunerii, propus ca model și adaptează-l în funcție de recomandările profesorului și de particularitățile secvenței narative pe care ți-ai ales-o.

Planul compunerii		
Introducere	Definește secvența narativă!	
Cuprins	Acțiuni	Identifică acțiunile din secvență.
	Cadrul spațial și temporal	Distinge cuvintele din secvența narativă aleasă sau din secvența anterioară care indică timpul și locul acțiunii.
	Personaje	Prezintă: • relația dintre personajele care apar în secvența narativă.
	expresivitate	Analizează: • valoarea expresivă a verbelor din text.
	semnificație	Formulează un punct de vedere! • Ce semnificație are secvența narativă aleasă pentru desfășurarea ulterioară a acțiunii? • Care este importanța acțiunilor personajului principal, identificate în secvența aleasă, pentru evoluția lui ulterioară?
Încheiere	Sintetizează argumentele prezentate în cuprins!	

Activități de redactare

1. Având în vedere etapele indicate, scrie secvențe din compunere, completând enunțuri al căror început este deja formulat:

- *Secvența narativă este...*
- *Opera literară „Aleodor Împărat” prezintă ...*
- *În secvența narativă, personajul principal ...*
- *Acțiunile se desfășoară într-o ordine logică și cronologică. Spre exemplu, ...*
- *Cadrul spațio-temporal este redat cu ajutorul cuvintelor ...*
- *Verbele la modul ..., timpul ... exprimă ...*

2. Alcătuieste o compunere de 150-200 de cuvinte în care să prezinți o secvență narativă din textul literar „Aleodor Împărat”.

Activitate de post-redactare

După ce ai terminat de scris compunerea, schimbă caietul cu colega/colegul de bancă și evaluează lucrarea acestuia/acesteia folosind chestionarul următor:

Criteria	DA	NU
Respectă părțile unei compuneri (introducere, cuprins, încheiere).		
Respectă subiectul propus.		
Vocabularul este adecvat, ușor de înțeles.		
Respectă normele de ortografie.		
Respectă normele de punctuație.		
Textul este lizibil, așezat corect în pagină.		

LEGENDELE OLIMPULUI: HERACLE ÎN ȚINUTUL LUI HADES

Se spune că, de ciudă, regele Euristeu s-a dus pe urmă-n templul zeiței și, plângând, îi glăsuia astfel: – Cum? Nu e nici un mijloc să-l răpun pe Heracle? Nu este niciun monstru să-l facă bucățele? O, Hera, tu mă-nvață unde să-l mai trimit [...]

– Nu plânge, zicea Hera. De-asta te-am înălțat pe tronul din Micena, ca tu să te jelești? Iar el să biruiască un monstru după altul, fără a păți nimic? Ascultă, Euristeu. Nu pierde nicio clipă. Trimite-l dar la Hades, să-ți aducă pe Cerber, câinele lui de pază, cel cu trei capete. Așa se va sfârși!...

– Pe Cerber?... Cum?... La Hades?... Cum de nu m-am gândit?... Îți mulțumesc, zeiță! Și-ndată-a dat poruncă regele din Micena sclavului său, Heracle, să plece în ținutul cel negru al lui Hades. Să-i aducă pe Cerber, teribilul dulău, cu capete de-aramă, cu inimă de piatră și șerpi încolăciți, în gheme, pe grumaz. [...]

Răpirea câinelui Cerber

Și-a mers, a căutat locul, o peșteră adâncă, prin care se putea pătrunde în Infern. Înfruntând genii, monștri, care-i stăteau în cale, ajunge pân' la Hades. Umbrele din Infern, cum îl zăresc, aleargă și s-ascund prin cotloane. Pentru că și Heracle era-nfiorător, mai ales la mânie. Și ghioaga lui uriașă, și chiar pielea de leu purtată pe spinare îl făceau mai cumplit. Pe-o stâncă, stă în lanțuri, greu osândit, Tezeu, acel care-l urmase la Pontul Euxin, în țara amazoană, pe viteazul Heracle. Era înlănțuit pentru că încercase s-o fure pe soția regelui din Infern, pe Cora-Persefona, pentru prietenul său, regele Piritou. Heracle-i rupe lanțul doar cu o smucitură, îl trage de pe stâncă și îi arată calea de-ntoarcere acasă prietenului Tezeu. Pe urmă se îndreaptă către tronul lui Hades și-i glăsuiește tare:

– Venit-am pân' aci ca să ți-l iau pe Cerber, paznicul tău și-al morții. Și nu te-mpotrivi. Căci îl voi lua oricum...

Hades a înțeleș, la fel ca zeul Ares, că lupta cu Heracle nu ar fi fost ușoară. N-a îndrăznit să-i stea prea tare împotriva, dar i-a răspuns viclean:

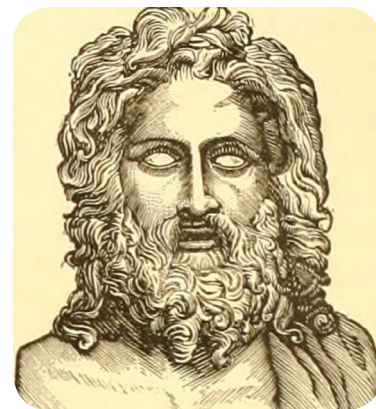
– Poți să mi-l iei, Heracle, dacă te simți în stare să mi-l dobori pe Cerber, fără să lupți cu arme.

– Las ghioaga la o parte, nu folosesc nici arc, nici paloș și nici lance. Cu mâna ți-l dobor! a mai rostit Heracle. Și s-a și repezit. L-a înșfăcat pe Cerber, temeinic, de grumazuri, și l-a strâns ca-ntr-un clește. Șerpii lui șuierau și încercau să-l muște. Coada i se zbătea. Însă era-n zadar. L-a strâns atât pe Cerber, atât l-a gătuț, până ce și-acest monstru s-a prăvălit ca mort.

– Lasă-! a strigat Hades. Lasă-! L-ai biruit. Poți să mi-l iei, Heracle, numai nu-mi omorî pe bietu-mi câine, Cerber.

Și-atunci, eroul nostru l-a aruncat pe-un umăr pe câinele lui Hades, și-a pornit spre Micena, spunându-i la plecare zeului din Infern:

– Nu fi mâniat, Hades, că ți-am înfrânt pe Cerber. Și moartea uneori o putem birui, dacă o înfruntăm, dar pe un biet cățel, care-i paznicul ei!... Pe drum, pe cât se spune, din gurile lui Cerber a picurat venin, și de pe trup o spumă. Era sudoarea lui. Unde au căzut spuma sau verdele venin, au crescut buruiene: cucută, mătrăgună... Tot ce-i otrăvitor. Și-așa, după legendă, s-au ivit plan-tele veninoase.

Auzind Euristeu că a sosit Heracle cu Cerberul pe spate, înspăimântat de moarte și tremurând ca varga, a sărit în butoi. În butoiul de-aramă, unde se ascundea de câte ori Heracle aducea câte-un monstru – tot din porunca lui. Și de-acolo țipa:

– Du-l înapoi, Heracle ... Du-l înapoi, te rog ... A fost numai o glumă. Ce să fac eu cu Cerber? Nu am câini destui? Du-l înapoi lui Hades. Te rog acum ca prieten. Nici nu-ți mai sunt dușman. S-a-ntors din nou Heracle în Infernul lui Hades și i-a zvârlit dulăul în peștera de piatră unde sălășluia.

(Alexandru Mitru, *Legendele Olimpului*, fragmente)

• Copiază în caiet propozițiile de mai jos și bifează afirmațiile adevărate, folosind numai informațiile din text.

1. Euristeu vrea să-l răpună pe Heracle.	3. Heracle purta o piele de leu.
2. Hera nu vrea să-l ajute pe Euristeu.	4. Heracle îl omoară pe Cerber.
5. Euristeu îl primește cu drag pe Cerber.	

Progresează!

1. Află mai multe informații despre Legendele Olimpului.
2. Alcătuieste un referat/o prezentare (folosind noile tehnologii) cu titlul: *Eroii mei preferați din mitologia greco-romană*.

Repere:

Alege 3 eroi mitologici pe care îi consideri reprezentativi și motivează-ți alegerea printr-un enunț. Prezintă succint principalele acțiuni și trăsături (fizice/morale) ale eroilor aleși.

Poți folosi informații din textul citat, dar și din alte texte.

Însoțește textul prezentării tale cu imagini/desene relevante.

Lucrează în echipă!

• Realizează un proiect folosind noile tehnologii care să aibă ca temă „Modele comportamentale în legendele greco – romane și în literatura română populară”.

Te poți referi la Hercule și Aleodor, dar poți să-ți alegi și un alt erou mitologic pe care să-l compari cu un erou dintr-un basm românesc.

• Proiectul se va realiza în grupe de 4 – 5 elevi. Atenție la rolurile pe care trebuie să le stabiliți pentru fiecare membru al echipei!

• Fiecare echipă va prezenta proiectul în fața clasei în 10 – 15 minute. Prezentarea va conține:

- enumerarea modelelor comportamentale identificate;
- exemplificarea modelelor prin secvențe narative reprezentative;
- identificarea unor elemente comune textelor alese.

• La sfârșitul prezentărilor, elevii și profesorul vor completa următorul chestionar de evaluare, cu note de la 1-10.

Nr. proiect	Calitatea informațiilor prezentate	Calitatea prezentării realizate	Total
1.			
2.			

EVALUARE

... Ați vizitat, desigur, o expoziție de gravură sau de sculptură în lemn. Nu-i așa că v-a cuprins un sentiment de admirație față de măiestria omului care dintr-un butuc neînsuflețit, cu o simplă daltă și un cuțitaș, a putut scoate din mâinile lui asemenea minuni? Bineînțeles, trebuie răbdare, multă răbdare. Săptămâni și luni de zile să tot cioplești, să tai, să scrijelezi ... Dar, în definitiv, timp aveau și băieții dintr-a cincea, cuțitașe aveau, slavă domnului, aproape toți sau măcar lame, iar lemn? Berechet. Băncile erau parcă făcute să fie sculptate. Nu toți erau, firește, artiști înnăscuți. Dar setea de eternitate o aveau aproape toți. Dacă nu poți să cioplești în bancă o locomotivă cu șase roți, o cămilă sau o păsărică, așa ca Riza, Ticu și Vlăduț, măcar numele să-ți rămână săpat pentru veșnicie. Și apoi, ce distracție grozavă în toate orele! Să tot aluneci cu creionul pe jgheburile sculptate. Cu creionul roșu, la pliscul unui botgros, cu cel verde, la picioare, iar la aripi, cum te taie capul. Și ce simpatică este o cămilă cu copite violete și cocoașă multicoloră! Și se poate compara oare o bancă cu cea mai aerodinamică și mai albastră locomotivă din lume pe capacul ei cu o biată bancă obișnuită, cu tăblia spălăcită?

(Mircea Sântimbreanu, *Sport, artă și istorie*, din volumul *Recreația mare*)

1. Identifică un personaj din textul citat. (0,25 p.)
  2. Transcrie următoarele enunțuri. Încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F), justificând alegerea cu secvențe din text:
    - a) Oamenii care fac gravuri sunt demni de admirat. A F (1 p.)
Justificare: .....
    - b) Băieții din clasa a V-a erau artiști înnăscuți. A F
Justificare: .....
  3. Completează spațiile libere cu informații selectate din text. (1 p.)
    - a) Când vizitezi o expoziție de gravură sau de sculptură te cuprinde un sentiment de admirație deoarece ...
    - b) Băieții din clasa a cincea sunt interesați să cioplească băncile pentru că ...
  4. Transcrie un verb la timpul prezent și unul la timpul imperfect. (1 p.)
  5. Precizează modul și timpul următoarelor verbe: *a cuprins, aveau*. (1 p.)
  6. Alcătuieste un enunț în care verbul *a compara* să fie folosit la modul indicativ, timpul mai mult ca perfect. (0,5p.)
  7. Identifică în text un verb auxiliar. (0,75 p.)
  8. Identifică o asemănare și o deosebire între elevii din text și colegii tăi. (0,5 p.)
  9. Alcătuieste o compunere (150-200 de cuvinte) cu titlul: *Cum îmi petrec timpul liber*. (3 p.)
- Se acordă 1 punct din oficiu.**

UNITATEA 4

FAMILIA ȘI COMUNITATEA ÎN CARE M-AM FORMAT

Conținuturi:

Comunicare orală

Strategii de ascultare activă

Lectură

Narativul literar. Timpul. Spațiul

Redactare

Încadrarea în subiect

Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație

Elemente de construcție a comunicării:

Modul indicativ. Timpuri compuse. Structura timpurilor compuse: verbe auxiliare (*a fi, a avea, a vrea*) și forme verbale nepersonale (infinitivul, participiul)

Predicatul verbal

Elemente de interculturalitate

Identitate personală-identitate națională-diversitate culturală și lingvistică

SĂRBATORI DE IARNĂ

Activități de pre-ascultare

Exprimă-ți opinia!

1. Privește imaginile! Ce înfățișează ele?
2. Cum ai descrie comunitatea din care faci parte?
3. Care sunt obiceiurile/tradițiile zonei din care provii? Ai luat parte vreodată la acestea?
4. Ce sărbători de iarnă cunoști? Sunt ele celebrate la fel peste tot în țară?
5. Desenează harta locului tău natal/a comunității în care te-ai format.

- Indică locurile importante pentru viața socială, în funcție de apropierea/depărtarea lor față de casa ta.

Dezvoltă-ți vocabularul!

- Asociază cuvintele subliniate în următoarele contexte cu definiția lor.
1. „originea acestei tradiții ”	a) obiceiuri
2. „povestea personajului legendar ”	b) generos
3. „este invocat în timpul luptelor”	c) chemat
4. „în nopțile sfinte de sărbători”	d) neobișnuit
5. „ziua darurilor și a activităților caritabile ”	e) sacre

Știi că?

Moș Nicolae este un personaj legendar care aduce daruri copiilor, în seara zilei de 5 decembrie. El nu este specific României, îl găsim în mai multe țări din Europa Centrală, sub diverse nume: Mikuláš (Ungaria), Mikuláš (Republica Cehă și Slovacia), Mikołaj (Polonia).

Activități de ascultare propriu-zisă

Ascultă!

1. Transcrie următoarele enunțuri. În timp ce vei asculta **Textul 4**, vei indica, prin bifare, informațiile adevărate:

1. Copiii neascultători primesc o nuielușă de la Moș Nicolae.
2. Moș Nicolae provenea dintr-o familie săracă.
3. În tradițiile românești, Moș Nicolae apare pe un cal alb.
4. În ziua de Moș Nicolae, se stabilește gazda repetițiilor pentru colindele de Crăciun.

2. În timp ce vei asculta **Textul 4** din nou, vei indica varianta corectă de răspuns:

1. Moș Nicolae vizitează copiii:
  - a) să le aducă daruri;
  - b) să-i pedepsească;
  - c) să-i distreze.
2. Originea tradiției de Moș Nicolae este în:
  - a) Grecia
  - b) Turcia
  - c) România.
3. În ziua de Moș Nicolae se pun în apă:
  - a) flori
  - b) iarbă
  - c) crenguțe de pomi fructiferi
4. Moș Nicolae ajută:
  - a) văduvele, orfanii, corăbierii;
  - b) văduvele, bogații, corăbierii;
  - c) văduvele, săracii, aviatorii.

Activități de post-ascultare

1. Răspunde la următoarele întrebări, folosind informațiile din textul ascultat.

- a) Cum se traduce numele lui Nicolae de Mira?
- b) La ce face trimitere apariția pe cal alb a lui Moș Nicolae?

2. Exprimă-ți opinia în legătură cu următoarea afirmație:

În Europa, în secolul al XII-lea, ziua Sfântului Nicolae a devenit ziua darurilor și a activităților caritabile.

Lucrează în echipă!

- Alcătuiți o prezentare despre tradițiile de Moș Nicolae la care se referă textul ascultat.

Pentru a rezolva această cerință este necesar să vă documentați și să respectați câteva reguli simple ale dialogului: vorbiți pe rând și nu vă întrerupeți. Ascultați cu atenție prezentările celorlalți colegi.

Reține!

Strategiile de ascultare activă sunt: ascultarea atentă a interlocutorului, fără a-l întrerupe; reținerea corectă a informațiilor; întrebările de clarificare; reformularea unui pasaj.

◆ Pentru a înțelege mesajul transmis oral, este necesar ca ascultătorul:

- să fie atent la vorbitor;
- să pună întrebări atunci când nu înțelege ceva.

Exemple:

Îmi pare rău, dar nu am înțeles cuvântul ... Ce înseamnă? Îl poți defini?

Din păcate, din prezentarea ta nu am înțeles ideea/argumentul/informația ... Le poți reformula?

Poți oferi exemple concludente? Poți fi explicit?

◆ Într-o comunicare orală, vorbitorul trebuie:

- să transmită informații corecte pentru ca acestea să poată fi reținute/folosite de ascultător;
- să reformuleze informațiile transmise pentru a fi înțelese.

Exemple:

În context, cuvântul înseamnă ...

Cu alte cuvinte, ...

Am dorit să mă refer la/să surprind/să explic ...

Autoevaluare

Transcrie, în caiet, chestionarul de la pagina 11. Bifează afirmațiile cu care ești de acord și adună punctajul obținut. Interpretează chestionarul.

Lucrează în echipă!

◆ Alcătuieste o felicitare cu ocazia unei zile speciale pentru colegul/colega ta de bancă. Poate fi o sărbătoare religioasă, ziua de naștere sau Anul Nou.

- Poți folosi o foaie A4 sau un carton.
- Însușește-ți urările de un desen sugestiv, în concordanță cu mesajul transmis.
- Nu uita să te semnezi!

Progresează!

1. Află mai multe informații despre tradițiile legate de o sărbătoare religioasă. Notează, în caiet, două-patru informații pe care dorești să le împărtășești colegilor.

2. Să ne imaginăm!

Se apropie ziua onomastică a Nicoletei, colega voastră. Ea este pasionată de istorie și îi place să afle cât mai multe lucruri despre sărbătorile diferitelor popoare.

• Compune un dialog între tine și un alt coleg în care să stabiliți ce surpriză vreți să îi faceți de ziua ei. Poate să fie o felicitare, un tort sau un cadou care îi va face plăcere.

Reguli:

• Alcătuieste dialogul (de 15-20 de replici) împreună cu un coleg/colegă.
 • După ce l-ai scris în caiet, înregistrează acest dialog cu ajutorul colegului/colegei, folosind un telefon sau un reportofon. Dacă nu aveți niciun mijloc la dispoziție sau dacă nu vreți să-l folosiți, puteți învăța replicile pe de rost, ca niște adevărați actori.

• Prezintă dialogul în fața clasei. Clarifică și reformulează pasajele pe care colegii tăi nu le-au înțeles.

Citește textul în gând:

SORCOVA

de Ioan Alexandru Brătescu Voinești

Troienele se ridicau namilă până în tinda creștinului. Vântul spulbera fulgii de zăpadă în vârteje și stoluri, repezite în lungul ulițelor, sparte la răspântii și împrăștiate fără căpătâi în largul maidanelor de la Olănița. Pârția nu se mai cunoștea. Zăpada îți trecea de glezne și mai bine.

Fumul căminelor, zăpăcit de bătaia crivățului, se zvârcolea pe loc și, ca și cum ar fi fost sorbit de vetre, se prăbușea îndărăt pe gâtul coșurilor. Mahalaua înțepenise îngropată în troiene.

Nu se pomenea nici gură de om, nici lătrat de câine. Așa An Nou, așa Sân-Vasile, să-l hărăzească Domnul vrăjmașilor noștri, că și de-ai avea tufă în bătătură, uiți și de topor, te dai cât mai afund în plapumă, îți răstorni toate țoalele în spinare, și tot gheață rămâi din tălpi până la creștet.

Taraful lăutarilor, al lui Sotir Ciupitul, țambalagiul Olăniței, împodobise din prețiuă un cap de porc cu tibet¹ conabiu² și albastru, cu busuioc și cu cercei roșii în amândouă urechile, și mi-i vârâse, în dinții rânjiți, un trandafir umplut cu tocătură rumenă.

Toți așteptau să vadă astă grozavă „Vasilcă”, și nimeni n-o mai vedea, deși trecuseră ca la trei ceasuri de când se luminase de ziuă.

Nu se pomenea nici de sorcovăială, după cum s-ar fi convenit de la moși, de la strămoși. Ți se prindea pleoapă de pleoapă, nară de nară, falcă de falcă, degera oul în găină de ger ce se pornise.

Exersează vorbind!

1. Identifică tema textului.
2. Pronunță următoarele cuvinte: *vârteje*, *împrăștiate*, *zvârcolea*, *împodobite*.
3. Subliniază cuvântul care nu are legătură cu celelalte. Folosește un dicționar dacă este necesar.
  - a) troiene, nămeți, ploaie;
  - b) maidan, vârtej, teren;
  - c) mahală, periferie, vizită;
  - d) taraf, teatru, muzică.

Activități de pre-producere a mesajului oral

Exprimă-ți opinia!

1. Citește cu intonația adecvată textul „Sorcova” de Ioan Alexandru Brătescu Voinești, ținând cont de semnele de punctuație.
2. Completează următorul tabel:

Cuvinte care indică timpul acțiunii	Cuvinte care indică spațiul acțiunii

¹tibet = s.n. (cuvânt învechit) numele unei țesături de lână.

²conabiu = adj. roșu-închis, de culoarea vișinei coapte, vișiniu.

Activitate de producere propriu-zisă a mesajului oral

Discursul de 1 minut

Continuă, oral, textul ascultat, timp de 1 minut. Nu ai voie să te oprești înainte de expirarea timpului.

Recomandări:

- Vorbește liber! Improvizează, introducând detalii referitoare la timpul/locul unei acțiuni!
- Fii atent la reacția colegilor tăi, pentru a vedea dacă te înțeleg! Reformulează!
- Folosește-ți imaginația!

Activități de post-producere a mesajului oral

La sfârșitul exercițiului, răspundeți la următoarele întrebări:

- Care dintre discursurile colegilor tăi ți-a plăcut cel mai mult? Motivează-ți alegerea.
- Care sunt lucrurile pe care ar trebui să le îmbunătățească ei în susținerea unui discurs liber?

Autoevaluare

Transcrie în caiet chestionarul de la pagina 16. Bifează afirmațiile cu care ești de acord și adună punctajul obținut. Interpretează chestionarul.

Progresează!

◆ Continuă dialogul de mai jos dintre Ioana și Maria cu încă 5 replici pentru fiecare vorbitor. Vei avea în vedere ilustrarea strategiilor de ascultare activă:

- transmiterea/reținerea corectă a informațiilor;
- întrebări de clarificare;
- reformularea unui pasaj.

Ioana: Bună! Pleci la bunici în vacanța de iarnă?

Andrei: Bună!...

AMINTIRI DIN COPILĂRIE DE ION CREANGĂ

Activități de pre-lectură

1. Privește imaginile. Ce reprezintă fiecare?
2. Care dintre imagini îți place mai mult? Motivează-ți alegerea.

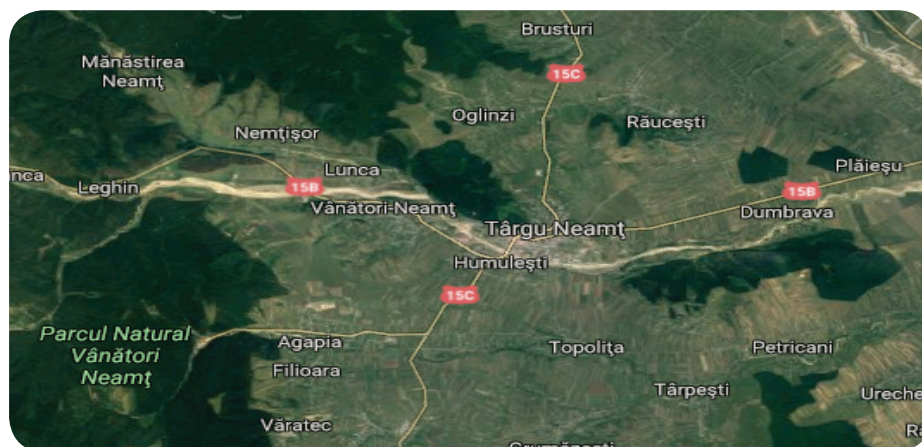
?

Știi că?

Ion Creangă, autorul textului, a fost bun prieten cu poetul Mihai Eminescu. Pe lângă „Amintiri din copilărie”, I. Creangă a mai scris: „Capra cu trei iezi”, „Soacra cu trei nurori”, „Povestea porcului”, „Povestea lui Harap-Alb”.

Volumul „Amintiri din copilărie” cuprinde patru capitole, scrise între 1881 și 1888. Așadar, textul conține cuvinte vechi sau cuvinte folosite în regiunea din care provine scriitorul.

• Acțiunea din „Amintiri din copilărie” se petrece în satul Humulești. Identifică satul pe harta de mai jos.

3. Scrie forma actuală a cuvintelor subliniate din următoarele exemple din text.

a) „ne prindem noi **vro** câțiva băieți”

b) „**acuș** te descalți”

c) „hai să intrăm **ici**, în ograda asta”

4. Asociază cuvintele/grupurile de cuvinte subliniate, din citatele următoare, cu definiția lor.

1. „văzând eu că **mi-am aprins paie-n cap** cu asta...”

a) a-și crea o neplăcere;

b) a da foc casei.

2. „**am șterpelit-o** de acasă”

a) a fura;

b) a pleca.

3. „**D-abia s-au culcat găinile**, și voi ați început”

a) a se liniști găinile;

b) a se însera.

4. „și numa-ți **crăpa inima-n tine** de necaz”

a) a-ți părea rău;

b) a muri.

TEXTUL 1

Activități de lectură

1. Citește, cu atenție, definiția cuvintelor din subsolul textului. Te vor ajuta să înțelegi cuvintele necunoscute din text.

2. Citește textul, respectând semnele de punctuație.

AMINTIRI DIN COPILĂRIE (fragment)

de Ion Creangă

Și, să nu-mi uit cuvântul! Odată, la un Sfântul Vasile, ne prindem noi vro câțiva băieți din sat să ne ducem cu plugul; căci eram și eu mărișor acum, din păcate. Și în ajunul Sfântului Vasile toată ziua am stat de capul tatei, să-mi facă și mie un buhai¹ ori, de nu, batăr² un harapnic³.

– Doamne, ce harapnic ți-oi da eu, zise tata de la o vreme. N-ai ce mânca la casa mea? Vrei să te bușască cei nandralăi⁴ prin omăt? Acuș te descalți!

Văzând eu că mi-am aprins paie-n cap cu asta, am șterpelit-o de-acasă numai cu beșica cea de porc, nu cumva să-mi ia tata ciubotele⁵ și să rămân de rușine înaintea tovarășilor. Și nu știu cum s-a întâmplat, că niciunul din tovarăși n-avea clopot. Talanca mea era acasă, dar mă puteam duce s-o iau? În sfârșit, facem noi ce facem și sclipui⁶ de colè o coasă ruptă, de ici o cârceie de tânjală⁷, mai un

¹ buhai = s.n. instrument muzical popular.

² batăr = adv. cel puțin.

³ harapnic = s.n. bici mare împletit din cânepă sau din curele.

⁴ nandralău = s.m. vlăjgan.

⁵ ciubotă = s.f. cizmă, gheată.

⁶ a sclipui = vb. a face rost.

⁷ tânjală = s.f. proțap folosit pentru a lega vitele la jug în pereche.

vătrar cu belciug, mai beșica cea de porc a mea, și, pe după toacă, ne pornim pe la case. Ș-o luăm noi de la popa Oșlobanu, tocmai din capul satului din sus, cu gând să umblăm tot satul ... Când colo, popa tăia lemne la trunchi afară și, cum a văzut că ne așezăm la fereastră și ne pregătim de urat, a început a ne trage câteva nașteri îndesate și a zice:

– De-abia s-au culcat găinile, și voi ați început? [...]

– Ei, amu, ce-i de făcut? Hai să intrăm ici, în ograda asta, zise Zaharia lui Gâtlan, că ne trecem vremea stând în mijlocul drumului.

Și intrăm noi la Vasile-Aniței și ne așezăm la fereastră după obicei. Dar parcă naiba vrăjește: cela nu sună coasa, că-i e frig; celuia că-i îngheață mâinile pe cârceie; văru-meu Ion Mogorogea, cu vătrarul subsuoară, se punea de pricină că nu ură, și numa-ți crăpa inima-n tine de necaz!

– Ură tu, măi Chiriece, zic eu lui Goian; și noi, măi Zaharie, să pufnim din gură ca buhaiul; iar iștialați să strige: hăi, hăi!

Și-odată și începem. Și ce să vezi? Unde nu se ia hapsâna de nevasta lui Vasile-Aniței cu cociorva⁸ aprinsă după noi, căci tocmai atunci trăgea focul, să dea colacii în cuptor.

– Vai, aprinde-v-ar focul, să vă aprindă! zise ea, burzuluită grozav; dar cum se cheamă asta? În obrazul cui v-a învățat!...

Atunci noi, la fugă, băieți, mai dihai decât la popa Oșlobanu ... „Dar bun pocinog⁹ a mai fost ș-aista, zicem noi, oprindu-ne în răscrucile drumului din mijlocul satului, aproape de biserică. Încă una-două de aiestea, și ne scot oamenii din sat afară ca pe niște lăieși¹⁰. Mai bine să mergem la culcare”. Și după ce ne arvonim noi și pe la anul, cu jurământ, să umblăm tot împreună, ne-am despărțit unul de altul, răbegiți de frig și hămesiți de foame, și hai fiecare pe la casa cui ne are, că mai bine-i pare. Și iaca așa ne-a fost umblarea cu plugul în anul acela.

⁸ cociorva = s.f. unealtă cu care se scoate jarul sau cenușa din cuptor.

⁹ pocinog = s.n. întâmplare neplăcută.

¹⁰ lăieș = s.m. lăieț, om cu înfățișare neîngrijită.

1. Identifică personajele textului.
2. Alege varianta corectă de răspuns, în funcție de ceea ce exprimă fiecare enunț: *constatare, amenințare, îndemn*.
  - a) „– Vai, aprinde-v-ar focul, să vă aprindă!”
  - b) „că ne trecem vremea stând în mijlocul drumului”
  - c) „– Ură tu, măi Chiriece, zic eu lui Goian; și noi, măi Zaharie, să pufnim din gură ca buhaiul; iar iștialați să strige: hăi, hăi!”
3. Identifică și explică folosirea ultimului semn de punctuație din enunțurile de mai sus.
4. Transcrie următoarele enunțuri în caiet. Încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F), justificând alegerea cu secvențe din text.
  - a) Băiatul a plecat repede de acasă, de teamă ca tatăl său să nu-i ascundă cizmele și să fie rușinat în fața prietenilor. A F
Justificare: ...
  - b) Preotul satului consideră că băieții au început prea târziu cu uratul. A F
Justificare: ...
  - c) Al doilea loc în care s-au oprit băieții a fost a lui Vasile-Aniței. A F
Justificare: ...
  - d) Băieții au promis că vor mai merge împreună la urat. A F
Justificare: ...
5. Completează spațiile libere cu informații selectate din text:
  - a) De Sf. Vasile, personajul dorește să meargă cu plugușorul pentru că ...
  - b) Când au ajuns la preotul Oșlobanu, acesta ...
  - c) Băieții se gândeau că, dacă mai continuă cu uratul, ...
6. Identifică în text două cuvinte/grupuri de cuvinte prin care se precizează timpul desfășurării acțiunii.

NARATIVUL LITERAR. TIMPUL

Un element important al narațiunii îl reprezintă cadrul spațio-temporal. Acesta este ilustrat cu ajutorul unor cuvinte/grupuri de cuvinte (indici).

- Observă sensul al doilea al cuvântului *indice*:

INDICE, *indici*, s m. 1. Număr, literă sau simbol literal așezat la dreapta sau la stânga (mai sus sau mai jos) față de un număr sau de o literă, cărora le precizează valoarea sau înțelesul. 2. Fapt, indicație care, sub forma unui număr, a unei formule sau a unei expresii, înfățișează aspectul unui fenomen, al unei acțiuni, al unei situații etc.

Reține!

Indicii temporali (de timp) se pot referi la:

- momentul în care se petrece o acțiune;
- durata acțiunii;
- ordinea desfășurării evenimentelor.

Cadrul temporal poate fi ilustrat prin:

- substantive: *an, lună etc.*
- alte părți de vorbire: *imediat, acum, 2017 etc.*

Amintește-ți!

Timpurile verbale au valori expresive, ele contribuie la plasarea acțiunii în timp.

Modul indicativ exprimă acțiuni reale, sigure.

Valorile expresive ale timpurilor verbale (modul indicativ)			
Prezent	Imperfect	Perfect simplu	Mai-mult-ca-perfect
- creează cititorului impresia participării directe la evenimente: <i>„Odată, la un Sfântul Vasile, ne prindem noi vro câțiva băieți din sat...”</i>	- indică o acțiune trecută, repetată: <i>„Mergeam cu Sorcova în fiecare an.”;</i> - are un rol evocator: <i>„căci eram și eu mărișor acum”;</i> - transmite anumite stări, precum rezerva sau indecizia: Doream să-ți spun ceva...	- indică o acțiune trecută finalizată de curând: Merse la doctor.	- exprimă o acțiune trecută, finalizată înaintea altei acțiuni trecute: Mersesem mai întâi la vecini, apoi la prieteni.; - indică ordinea desfășurării evenimentelor într-o scriere istorică: <i>A fost ucis după ce luptase cu mult curaj.</i>

3. Identifică timpul verbelor la modul indicativ din primul paragraf al textului studiat. Ce fel de acțiuni exprimă?

Activitate de post-lectură

- ◆ Răspunde la următoarele întrebări. Motivează-ți răspunsurile.
- Ți-ar fi plăcut să faci parte din grupul de băieți care mergea cu uratul? Motivează opțiunea.
- Alcătuieste planul dezvoltat de idei al acestui fragment din „Amintiri din copilărie”.

Activitate de pre-lectură

Completează următoarele enunțuri:

- Locul meu natal este ...
- Locul copilăriei mele mă impresionează prin...

Activitate de lectură

1. Citește cu atenție definiția cuvintelor din subsolul textului. Te vor ajuta să înțelegi cuvintele necunoscute din text.

2. Citește textul, respectând semnele de punctuație.

AMINTIRI DIN COPILĂRIE (fragment)

de Ion Creangă

Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre pe când începusem și eu, drăgăliță-Doamne, a mă ridica băiețuș la casa părinților mei, în satul Humulești, din târg drept peste apa Neamțului; sat mare și vesel, împărțit în trei părți, care se țin tot de una: Vatra satului, Delenii și Bejenii.

Ș-apoi Humuleștii, și pe vremea aceea, nu erau numai așa, un sat de oameni fără căpătâi, ci sat vechi răzășesc, întemeiat în toată puterea cuvântului: cu gospodari tot unul și unul, cu flăcăi voinici și fete mândre, care știau a învăța și hora, dar și suveica¹, de vuia satul de vatale² în toate părțile; cu biserică frumoasă și niște preoți și dascăli și poporeni³ ca aceia, de făceau mare cinste satului lor.

Și părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai pomi s-au pus în țintirim⁴, care era îngrădit cu zăplaz de bârne, streșinit cu șindilă, și ce chilie durată⁵ s-a făcut la poarta bisericii pentru școală; și-apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădița Vasile a Ilioaei, dascălul bisericii, un holtei zdravăn, frumos și voinic, și sfătuia pe oameni să-și dea copiii la învățătură. Și unde nu s-au adunat o mulțime de băieți și fete la școală, între care eram și eu...

1. Identifică personajele din text.
2. Care sunt personajele individualizate? Ce rol au acestea în viața comunității?
3. Identifică în text cuvintele care se referă la universul rural în care se desfășoară acțiunea textului.

Retine!

Narativul literar. Spațiul

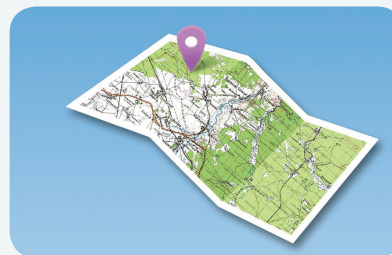
Indicii spațiali (de spațiu) pot fi:

- substantive: *casă, cameră, România etc.*
- alte părți de vorbire: *aici, acolo etc.*

Cadrul spațial al acțiunii este ilustrat cu ajutorul unor indici.

Aceștia se pot referi la:

- plasarea în spațiu a acțiunii și a personajelor;
- deplasarea personajelor în spațiu;
- poziția geografică a unei localități

Într-un text, verbele de mișcare pot dinamiza acțiunea, indicând deplasarea personajelor în spațiu: *a pleca, a merge, a fugi etc.*, spre deosebire de verbele care pot transmite o atmosferă de liniște, de calm: *a sta, a se găsi, a locui etc.*

4. Prezintă, pe scurt, lumea satului reflectată în aceste fragmente din opera literară „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă, menționând prezența indicilor de spațiu.

¹ suveică = s.f. piesă de lemn la războiul de țesut.

² vatale = s.f. componentă mobilă a războiului de țesut.

³ poporeni = s.m. săteni, locuitori ai satului.

⁴ țintirim = s.n. cimitir.

⁵ durată = adj. zidită, construită.

Activitate de post-lectură

- ◆ Răspunde la următoarele întrebări. Motivează-ți răspunsurile.
- Ți-ar fi plăcut să locuiești în satul Humulești? Motivează-ți răspunsul.
- Compară satul Humulești cu locul tău natal! Notează asemănările și deosebirile.

Joc de rol

1. Clasa este împărțită în grupe de câte 4 elevi. În cadrul echipei, exprimați-vă opinia în legătură cu următoarea afirmație: *Un singur om poate să schimbe, în mod pozitiv, viața comunității în care trăiește.* Notați ideile care apar în urma discuției.

2. Imaginați-vă că sunteți personajele care apar în următorul fragment din text:

„Și părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai pomi s-au pus în țințirim, care era îngrădit cu zăplaz de bârne, streșinit cu șindilă, și ce chilie durată s-a făcut la poarta bisericii pentru școală; ș-apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădița Vasile a Ilioaei, dascălul bisericii, un holtei zdravăn, frumos și voinic, și sfătuia pe oameni să-și dea copiii la învățătură.”

• Dramatizați următoarea situație: părintele Ioan și bădița Vasile încearcă să-i convingă pe oamenii din sat să își înscrie copiii la școală. Unii dintre săteni sunt atenți și deschiși dialogului, ceilalți îi întrerup constant pe vorbitori și le solicită argumente.

Progresează!

1. Alcătuieste o compunere de 100-150 de cuvinte în care să prezinți OMUL comunității tale. Observă scrierea cu litere mari a substantivului! Compunerea ta se va referi la un om cu merite și calități deosebite, la o persoană/personalitate a vieții culturale/sportive, care locuiește sau provine din localitatea ta. Îți poți însoți compunerea cu imagini, desene, fragmente din interviuri (prezentate clasei folosind noile tehnologii).

2. Alcătuieste o compunere de 100-150 de cuvinte în care să prezinți o întâmplare deosebită reală sau imaginară petrecută în timpul unei sărbători, în comunitatea ta.

VERBELE AUXILIARE

Citește enunțurile:

- **Am spus** ieri că am destule cărți pe care le voi citi în vacanță, dacă voi vrea.
- Aleodor ar dori să câștige probele la care l-a supus fata împăratului Verdeș.
- Mihai ar fi vrut să nu fi mers la acel film, dar l-au convins colegii.

1. Precizează modul verbelor subliniate.

2. Trece verbe subliniate la toate persoanele. Precizează modificările apărute.

3. Pune verbe dintre paranteze la modul și la timpul potrivite:

Deși (a vrea – mod indicativ, timp perfect compus) ... să merg la colindat, nu (a reuși – mod indicativ, timp perfect compus) ..., deoarece zăpada (a cădea – mod indicativ, timp imperfect) ... continuu și drumurile (a fi – mod indicativ, timp imperfect) ... înfundate. Troienele (a fi – mod indicativ, timp imperfect) ... cât casa.

4. Corectează!

Transcrie textul de mai jos, corectând greșelile:

Nică șia dorit să plece cu plugușorul, dar tatăl său nu la lăsat. Cu toate acestea, au plecat l-a colindat prea devreme șiau fost certați de gazde.

Reține!

Verbele pot fi predicative, atunci când pot forma singure predicatul, și nepredicative, atunci când nu pot forma singure predicatul.

Verbele auxiliare ajută la formarea timpurilor și a modurilor compuse. Verbele auxiliare sunt: *a fi*, *a avea*, *a vrea*.

5. Transcrie tabelul următor și completează-l cu informații referitoare la verbele: *am spus*, *am*, *voi citi*, *voi vrea*, *a supus*, *au convins*.

Verbul	Modul	Timpul	Auxiliar
--------	-------	--------	----------

Reține!

Verbul *a avea* ajută la formarea:

- timpului perfect compus (**am mers**), modul indicativ;
- timpului prezent al modului condițional-optativ (**aș merge**) (despre care vei învăța în clasa a VI-a).

Verbul *a fi* ajută la formarea:

- timpului perfect al modului condițional-optativ (**aș fi mers**) (despre care vei învăța în clasa a VI-a);
- timpului perfect al modului conjunctiv (**să fi mers**) (despre care vei învăța în clasa a VI-a).
- timpului viitor anterior (**voi fi mers**)

Verbul *a vrea* ajută la formarea:

- timpului viitor (**voi merge**).

6. Identifică verbele auxiliare și verbele predicative din textul următor:

Încă de mic am descoperit farmecul basmelor pe care mi le-au spus părinții și bunicii, atunci când nu știam să citesc. Am promis că voi citi multe basme când voi ști literele și îmi voi îmbogăți cunoștințele culturale. Le voi spune și colegilor mei despre farmecul acestor texte.

7. Alcătuieste două enunțuri în care să apară verbele auxiliare *a avea*, *a vrea* și subliniază-le.

MODUL INDICATIV. TIMPUL PERFECT COMPUS

- Citește următoarele enunțuri:

Aleodor **a plecat** de pe moșia sa pentru a se plimba. Fără să vrea, într-o zi, el a călcat pe moșia lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop. Acesta l-**a oprit** și i-**a spus** că nu vrea să se bată, ci să i-o aducă pe fata lui Verdeș împărat. Așadar, Aleodor **a pornit** la drum.

1. Ce fel de acțiuni exprimă verbele subliniate?
2. Ce verb auxiliar a fost folosit?

Reține!

Timpul perfect compus exprimă o acțiune trecută și încheiată.
El este compus din:

verbul auxiliar
A AVEA

participiul verbului
de conjugat

Formele verbului predicativ „a avea”	Formele verbului auxiliar „a avea”
Eu am o carte.	Eu am citit.
Tu ai o carte	Tu ai citit.
El/ea are o carte.	El/ea a citit.
Noi avem o carte.	Noi am citit.
Voi aveți o carte.	Voi ați citit.
Ei/ele au o carte.	Ei/ele au citit.

Participiu (formă verbală nepersonală)

• ajută la formarea timpului perfect compus.

Exemple:

am *aprin*s, am *cit*it, am *ur*at.

Formele verbului la timpul perfect compus

persoana	a uita	a crea	a afla	a vedea	a scrie	a citi	a simți	a urî
I, sg.	am uitat	am creat	am aflat	am văzut	am scris	am citit	am simțit	am urât
a II-a, sg.	ai uitat	ai creat	ai aflat	ai văzut	ai scris	ai citit	ai simțit	ai urât
a III-a, sg.	a uitat	a creat	a aflat	a văzut	a scris	a citit	a simțit	au râț
I, pl.	am uitat	am creat	am aflat	am văzut	am scris	am citit	am simțit	am urât
a I-a, pl.	ați uitat	ați creat	ați aflat	ați văzut	ați scris	ați citit	ați simțit	ați urât
a III-a, pl.	au uitat	au creat	au aflat	au văzut	au scris	au citit	au simțit	au urât

3. Pune verbele dintre paranteze la timpul perfect compus:

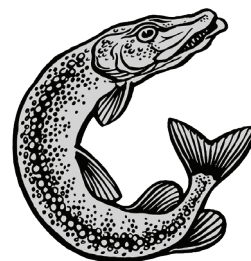
Când (*a ajunge*) ... la curtea împăratului Verdeș, Aleodor (*a aștepta*) ... la poartă. Slujitorii împăratului nu l-(*a vedea*) ... și nu i-(*a deschide*) ... poarta. Împăratul i-(*a chema*) ... pe aceștia și i-(*a certa*) ... pentru că nu l-(*a întreba*) ... nimic pe cel care stătea la poartă.

4. Analizează verbele subliniate din textul de la începutul lecției.

5. Alcătuieste enunțuri în care să folosești cuvintele/îmbinările de cuvinte: *ieri*, *săptămâna trecută*, *anul trecut*, alături de verbe la timpul perfect compus.

6. Scrie un dialog, de 6-8 replici, în care să-i povestești colegului/coligei de bancă modul în care ți-ai petrecut vacanța de iarnă, anul trecut. Folosește cel puțin cinci verbe la modul indicativ, timpul perfect compus. Subliniază aceste verbe.

MODUL INDICATIV. TIMPUL VIITOR

- Citește următorul text:

Aleodor o ascultă și o dete în apă. Atunci știuca îi mai zise:

– Ține acest solzișor, și când **vei gândi** la mine, eu **voi fi** la tine. [...]

Și voind să vâneze corbul, el îi zise:

– Făt-Frumos, Făt-Frumos, decât să-ți încarci sufletul cu mine, mai bine ai

face să-mi legi aripa, ca mult bine ți-**oi prinde**.

Aleodor îl ascultă, căci era băiat viteaz și de treabă, și îi legă aripa. Când era să plece, corbul îi zise:

– Ține penița asta, voinicule, și când **vei gândi** la mine, eu **voi fi** la tine.

1. Când se desfășoară acțiunea exprimată de verbele subliniate?

Reține!

Timpul viitor exprimă acțiuni care se petrec după momentul vorbirii.

El este format din:

verbul auxiliar
A VREA

infinitivul verbului
de conjugat

Formele verbului predicativ „a vrea”	Formele verbului auxiliar „a vrea”
Eu vreau un caiet.	Eu voi citi.
Tu vrei un caiet.	Tu vei citi.
El/ea vrea un caiet.	El/ea va citi.
Noi vrem un caiet.	Noi vom citi.
Voi vreți un caiet.	Voi veți citi.
Ei/ele vor un caiet.	Ei/ele vor citi.

Infinitiv (formă verbală nepersonală)

- exprimă numele acțiunii;
- are terminații diferite în funcție de care verbele se grupează în clase de conjugări:
- conjugarea I: *a lucra, a vâna* etc.;
- conjugarea a II-a: *a părea* etc.;
- conjugarea a III-a: *a merge* etc.;
- conjugarea a IV-a: *a citi, a hotărî* etc.

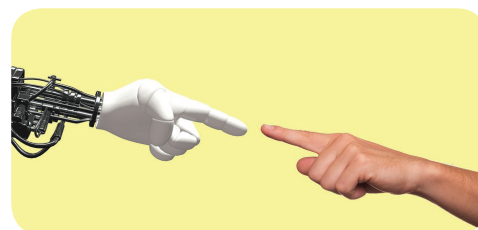
Reține!

Formele verbului la timpul viitor								
persoana	a uita	a crea	a afla	a vedea	a scrie	a citi	a simți	a urî
I, sg.	voi uita	voi crea	voi afla	voi vedea	voi scrie	voi citi	voi simți	voi urî
a II-a, sg.	vei uita	vei crea	vei afla	vei vedea	vei scrie	vei citi	vei simți	vei urî
a III-a, sg.	va uita	va crea	va afla	va vedea	va scrie	va citi	va simți	va urî
I, pl.	vom uita	vom crea	vom afla	vom vedea	vom scrie	vom citi	vom simți	vom urî
a II-a pl.	veți uita	veți crea	veți afla	veți vedea	veți scrie	veți citi	veți simți	veți urî
a III-a, pl.	vor uita	vor crea	vor afla	vor vedea	vor scrie	vor citi	vor simți	vor urî

Atenție!

Există și alte forme de exprimare a timpului viitor.

<i>persoana</i>	<i>a crea</i>	<i>a vedea</i>	<i>a scrie</i>	<i>a citi</i>
I, sg.	am să creez	am să văd	am să scriu	am să citesc
a II-a, sg.	ai să creezi	ai să vezi	ai să scrii	ai să citești
a III-a, sg.	are să creeze	are să vadă	are să scrie	are să citească
I, pl.	avem să creăm	avem să vedem	avem să scriem	avem să citim
a II-a, pl.	aveți să creați	aveți să vedeți	aveți să scrieți	aveți să citiți
a III-a, pl.	au să creeze	au să vadă	au să scrie	au să citească

<i>persoana</i>	<i>a crea</i>	<i>a vedea</i>	<i>a scrie</i>	<i>a citi</i>
I, sg.	o să creez	o să văd	o să scriu	o să citesc
a II-a, sg.	o să crezi	o să vezi	o să scrii	o să citești
a III-a, sg.	o să creeze	o să vadă	o să scrie	o să citească
I, pl.	o să creăm	o să vedem	o să scriem	o să citim
a II-a, pl.	o să creați	o să vedeți	o să scrieți	o să citiți
a III-a, pl.	o să creeze	o să vadă	o să scrie	o să citească

2. Identifică verbele la timpul viitor din enunțurile:

- Are să vină mâine la școală.
- O să vă spună doamna dirigintă mai multe despre vizitarea casei memoriale a lui Ion Creangă.
- Va cânta la Operă duminică.
- El va ști mai multe despre colega sa, mâine, când o va vizita.

3. Analizează verbele subliniate din textul de la începutul lecției, menționând: modul, timpul, persoana și numărul.

Verbul	Modul	Timpul	Persoana	Numărul
va aduce				
aduce				
avem să învățăm				
învățăm				

4. Indică formele de:

- indicativ (timpul viitor, persoana a III-a singular) ale verbelor: *a face*, *a agreea*, *a apărea*;
- indicativ (timpul perfect compus, persoana a II-a plural) ale verbelor: *a învăța*, *a agreea*, *a duce*;
- imperativ (singular și plural, afirmativ și negativ) ale verbelor: *a scrie*, *a pustii*, *a duce*.

ALCĂTUIREA UNEI COMPUNERI NARATIVE

Activități de pre-redactare

◆ Citește, cu atenție, următoarea cerință:

Redactează o narațiune de 150-200 de cuvinte în care să prezinți o întâmplare reală/imaginară petrecută în timpul unei excursii.

În compunerea ta, trebuie:

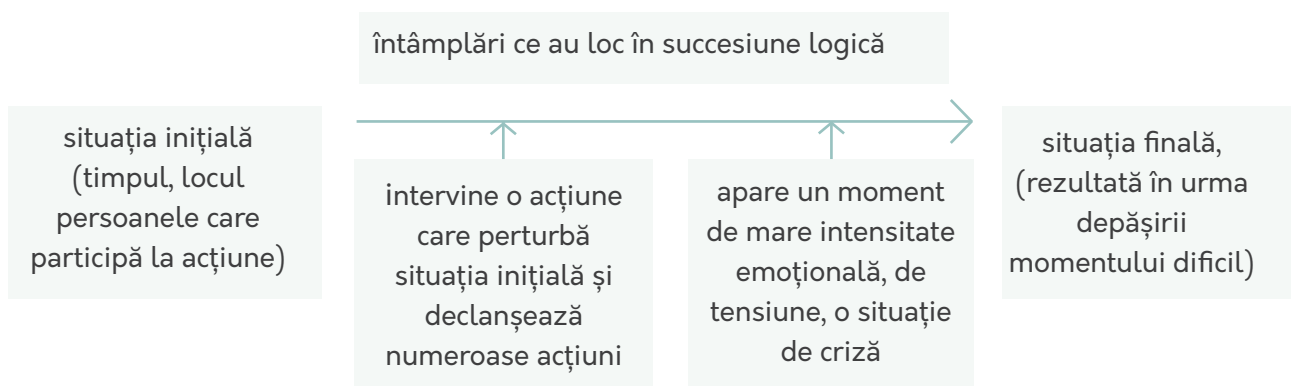
- să respecti succesiunea logică a evenimentelor;
- să precizezi două elemente ale contextului spațial și temporal;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecti limitele de spațiu indicate.

Înainte de a scrie compunerea, asigură-te că ai înțeles la ce se referă reperele din cerință!

Explicarea reperelor din cerință

În povestirea unei întâmplări reale/imaginare trebuie să respecti succesiunea logică a întâmplărilor.

1. Citește următoarele enunțuri dintr-o compunere narativă. Ordonează-le într-o succesiune logică.

a) Muzeul Acropole era plin de turiști. La un moment dat, mi-am dat seama că îmi dispăruse telefonul.

b) Am vorbit tot drumul spre casă despre ce s-a întâmplat în acea zi.

c) Am mers la sediul Poliției pentru a depune o plângere ... Domnul de la ambasadă ne-a spus că este o problemă de identitate ...

d) Vara trecută, am plecat în excursie în Grecia cu părinții pentru a vizita orașul Atena și minunatele sale monumente istorice.

e) Venise seara și în sediul poliției din Atena se făcuse frig. Îl așteptam pe comandant pentru explicații.

Contextul spațio-temporal este indicat cu ajutorul unor cuvinte care indică timpul/spațiul.

Acestea pot fi substantive sau alte părți de vorbire.

2. Alcătuieste enunțuri cu următoarele substantive care indică spațiul și timpul: *oraș, Atena, zi, oră.*

3. Alcătuieste enunțuri cu următoarele cuvinte care indică spațiul și timpul: *acolo, aici, departe, acum, curând.*

Activități de redactare

1. Redactează o scurtă narațiune de 80-150 de cuvinte în care să prezinți o întâmplare imaginară al cărei personaj principal este Hercule.

În compunerea ta, trebuie:

- a) să respecti succesiunea logică a evenimentelor;
- b) să precizezi două elemente ale contextului spațial și temporal;
- c) să ai un conținut adecvat cerinței;
- d) să respecti limitele de spațiu indicate.

2. Redactează, în 80-150 de cuvinte, o narațiune în care să prezinți o întâmplare reală sau imaginară petrecută într-o zi de sărbătoare. (Evaluare Națională, 2015)

În compunerea ta, trebuie:

- să relatezi o întâmplare, respectând succesiunea logică a evenimentelor;
- să precizezi două elemente ale contextului spațio-temporal;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecti precizarea privind numărul de rânduri.

Activități de post-redactare

După ce ai scris compunerea, completează fișa de autoevaluare pentru a vedea ce trebuie revizuit:

Criteria:	DA	NU
• respectarea succesiunii logice a evenimentelor;		
• precizarea celor două elemente ale contextului spațial și temporal;		
• conținut adecvat cerinței;		
• respectarea limitelor de spațiu indicate;		
• folosirea unui vocabular adecvat.		
Am verificat ortografia!		
Am verificat punctuația!		
Textul este așezat corect în pagină, ușor de citit.		

După ce termini de corectat lucrarea, aceasta va ajunge la profesor care o va înmâna unui coleg/unei colege pentru a fi evaluată. Colegul/colega ta va completa la sfârșitul lucrării tale sau pe o pagină distinctă următorul chestionar de feedback (de evaluare):

Aspecte pozitive	Aspecte negative
În lucrarea ta mi-au plăcut următoarele...	Trebuie să îmbunătățești...

PREDICATUL

Citește textul:

Băiatul nu prea știa ce să facă, de aceea **rămase** pe loc și-l privi cu ochi mari pe bărbat. În sfârșit, acesta **închise** iar cartea – ca mai înainte, lăsând degetul între pagini – și mârâi:
– **Ascultă**, băiete, eu nu pot să sufăr copiii. (Michael Ende, Povestea fără sfârșit)

1. Precizează modul verbelor subliniate.

Reține!

Predicatul este o parte principală de propoziție.

Predicatul verbal arată ce face subiectul și poate fi exprimat prin verbe la moduri personale.

2. Identifică predicatul verbal din textul de mai sus.

3. Copiază următoarele texte și identifică predicatul verbal prin subliniere. Analizează predicatul verbal exprimat prin verbe la modul indicativ, conform modelului.

știu = verb, conjugarea a IV-a, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul plural, funcția sintactică de predicat verbal.

a) *Ei știu că trebuie să-și lustruiască ghetuțele sau cizmulile, pentru că Moș Nicolae va trece pe la ei să le aducă daruri. Cei cuminiți primesc dulciuri, cei neascultători primesc de la Moș Nicolae o nuielușă, pentru a-i atenționa să își asculte părinții și bunicii. (www.ziare.com)*

b) *Din văzduh cumplită iarnă cerne norii de zăpadă
Lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă...*

(V. Alecsandri, *Iarna*)

c) *Gerul vine de la munte, la fereastră se oprește
Și, privind la focul vesel care-n sobe strălucește,
El depune flori de gheață pe cristalul înghețat,
Crini și roze de zăpadă ce cu drag le-a sărutat.*

(V. Alecsandri, *Gerul*)

d) *Zăceau priveliștile moarte
Sub cerul sur, în asfințit,
Și-abia mai auzeau departe
Un glas de crivăț amorțit.*

(Șt. O. Iosif, *Fulgii*)

4. Alcătuieste o compunere de 100-150 de cuvinte despre sărbătoarea de iarnă preferată. Subliniază predicatul verbal.

CORECTITUDINE GRAMATICALĂ RESPECTAREA NORMELOR ORTOGRAFICE ȘI DE PUNCTUAȚIE (VERB)

Activități de pre-redactare

1. Transcrie următoarele enunțuri, alegând forma corectă a verbelor:

- Copiii **agreează/agreiază** ideea unei tabere la munte.
- Eu **văd/văz** mai bine decât tine la distanță.
- Ei se **așază/așează** pe o bancă în parc.
- El vrea să **aibă/aibe** note mai mari.
- Mi-**ar place/plăcea** să ne petrecem vacanța de iarnă la munte.
- Eu **vroiam/voiam** să știu nota de la teză.

2. Citește următoarea pagină din jurnalul lui Ianis, un elev aromân de vârsta ta, și identifică atitudinea manifestată de personaj în procesul redactării textului:

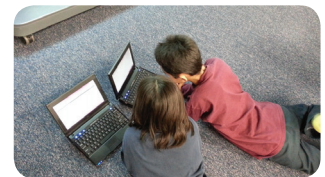
10 mai 2017

Astăzi, la școală, am decis să promovăm tradițiile comunității noastre în mediul online. Acest lucru mă încântă! Cred că beneficiile vor fi mari: vom avea un număr mare de vizitatori, vom face schimb rapid de informații, vom putea intra în legătură cu alți copii din Europa, prin conturile de Facebook sau Twitter. Am emoții însă ... va trebui să scriu referate și prezentări. Eu mai fac încă greșeli atunci când scriu. Am probleme, în special la verbe. Am pierdut mai multe puncte la lucrări pentru că am scris „va place”, „crează” sau „vroiam” în loc de „vă place”, „creează” sau „voiam”. Din fericire, doamna profesoară și colegii mei mă ajută tot timpul să-mi corectez textele. Cum spune un proverb de-al nostru: „Amirăria nu s-tsăni cu un sturu”, împărăția nu se sprijină pe un singur stâlp.

Activități de redactare

Imaginează-ți!

1. Împreună cu câțiva colegi ați decis să faceți o pagină pe o rețea de socializare în care să vă promovați școala sau comunitatea în care v-ați format. Scrie o pagină de jurnal similară, în care să-ți exprimi atitudinea față de implicarea ta în redactarea unor texte pentru mediul online. Folosește verbele: *a agreea* și *a vrea* la modul indicativ, timpul prezent.

2. Răspunde în scris la următoarele întrebări:

- Este atitudinea ta similară celei pe care a avut-o Ianis?
- Îți face plăcere să scrii pentru a fi citit și apreciat de ceilalți?
- Care sunt cele mai dificile aspecte ale comunicării în scris, din punctul tău de vedere?

Activități de post-redactare

Lucrează în echipă!

După ce termini de scris pagina din jurnal, aceasta va ajunge la profesor care o va înmâna unui coleg/unei colege pentru a fi evaluată. Colegul/colega ta va completa, la sfârșitul compunerii tale sau pe o pagină distinctă, un chestionar de feedback, precum cel de la pagina 115.

Observațiile primite din partea colegului/colegei tale te pot ajuta să descoperi care sunt secvențele din lucrarea ta care trebuie îmbunătățite. Rescrie secvențele din lucrare care conțin greșeli.

COLINDE

1. Citește următoarele texte și asociază-le celor două imagini.

Moș Crăciun (Textul 1)

Moș Crăciun cu plete dalbe
A sosit de prin nămeți
Și aduce daruri multe
La fetițe și băieți.

Moș Crăciun, Moș Crăciun

Din bătrâni se povestește
Că-n toți anii, negreșit,
Moș Crăciun pribeag sosește,
Niciodată n-a lipsit.

Moș Crăciun, Moș Crăciun

Moș Crăciun cu plete dalbe
Încotro vrei s-o apuci?
Ți-aș cânta Florile dalbe
De la noi să nu te duci!

Moș Crăciun, Moș Crăciun!

O, brad frumos (Textul 2)

O, brad frumos, o brad frumos,
Cu cetina tot verde.

Tu ești copacul credincios,
Ce frunza nu și-o pierde,
O, brad frumos, o brad frumos,
Cu cetina tot verde.

O, brad frumos, o brad frumos,
Verdeața ta îmi place.

Când o revăd sunt bucuros
Și vesel ea mă face.

O, brad frumos, o brad frumos,
Verdeața ta îmi place.

O, brad frumos, o brad frumos,
Cu frunza neschimbată.

Mă mângâi și mă faci voios
Și mă-ntărești îndată.

O, brad frumos, o brad frumos,
Cu frunza neschimbată.

Compară!

1. Copiază în caiet tabelul de mai jos și bifează căsuța potrivită, folosind numai informațiile din cele două texte.

Afirmație	Textul 1	Textul 2
1. Moș Crăciun vine în fiecare an.		
2. Bradul are frunza neschimbată în fiecare anotimp.		
3. Moș Crăciun vine cu daruri.		

2. Textele prezintă elemente specifice sărbătorilor de iarnă. Care sunt acestea?

3. Alege una din colinde. Prezintă în fața clasei trăirile pe care le ai când o ascuți.

Progresează!

Scrie, pe caiet, textul unei colinde (în limba română sau în altă limbă) care te-a impresionat în mod deosebit. Justifică-ți alegerea.

Autoportret pentru Moș Crăciun

• Alcătuieste o scrisoare către Moș Crăciun în care să-ți faci un autoportret pentru a primi cadoul mult visat. Ți vei evidenția trei calități cu ajutorul unor scurte secvențe narrative care să le ilustreze în mod convingător. Poți folosi tabelul de mai jos sau îl poți adapta:

Calități:
corectitudine,
compasiune etc.

Ce s-a întâmplat?
Când/unde s-a întâmplat?
Care sunt persoanele implicate?

Lucrează în echipă!

1. Realizează un proiect care să aibă ca temă „Comunitatea în care m-am format”. Pune în evidență elementele care individualizează comunitatea ta: valori, tradiții, obiceiuri etc.

Proiectul se va realiza în grupe de 4-5 elevi. Atenție la rolurile pe care trebuie să le stabiliți pentru fiecare membru al echipei! Folosiți desene, fotografii, afișe pentru ilustrarea elementelor specifice! Utilizați noile tehnologii în realizarea proiectului vostru!

Fiecare echipă va prezenta proiectul în fața clasei, în 10-15 minute. Prezentarea va conține:

- precizarea elementelor specifice comunității voastre;
- precizarea acelor elemente care v-au marcat formarea;
- prezentarea tradițiilor/obiceiurilor la care ați participat.

2. Aflați mai multe informații despre obiceiurile și tradițiile unei alte comunități. Realizați un colaj de fotografii (folosind noile tehnologii) prin care să prezentați elementele specifice unei alte culturi.

• La sfârșitul prezentărilor, elevii și profesorul vor completa următorul chestionar de evaluare, cu note de la 1-10.

Nr. proiect	Calitatea informațiilor prezentate	Calitatea prezentării realizate	Total
1			
2			

EVALUARE

Frumos Crăciun o să fie! **A nins** două zile din crivăț și acum în ajun s-a schimbat vântul; suflă austrul, subțind norii printre care încep să se ivească stelele și aducând cu el un ger de te taie.

La curtea caselor lui conu Mișu e zarvă mare. Pe porțile deschise larg **nu** mai **contenesc** săniile încărcate cu musafiri. E pom de Crăciun la care sunt poftiți copiii tuturor prietenilor. În mijlocul salonului încăpător, care ține de la intrare până la terasa din fund, e așezat bradul împodobit de-ți ia ochii. Cucoanele se învârtesc de colo până colo, rânduind lucrurile la locul lor. Copiii, nerăbdători, așteaptă în odaia din dreapta semnalul când **vor putea** intra. Să aștepte, că nu e încă gata. Mai sunt de așezat jucăriile pe mescioara din jurul bradului și de pus la fiecare teanc de jucării câte o carte de vizită cu numele copilului căruia i se cuvine; și nici conu Mișu n-a sosit încă de la club cu bărbații, ca să se bucure de bucuria copiilor.

(Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, *Nicușor*)

1. Analizează verbele subliniate din text completând tabelul:

(2 p.)

Verbul	Modul	Timpul	Persoana	Numărul	Forma (afirmativă sau negativă)	Funcția sintactică

2. Alcătuieste enunțuri în care să folosești ortogramele: *ia/i-a, la/l-a*.

(2 p.)

3. Imaginează-ți că ești unul dintre copiii din casa lui conu Mișu. Scrie, în 40-60 de cuvinte, impresiile tale despre Crăciun.

(2 p.)

4. Alcătuieste o compunere de 100 – 150 de cuvinte, în care să argumentezi că textul de mai sus este text narativ literar.

(3 p.)

Se acordă 1p. din oficiu!

UNITATEA 5

LOCURI FAMILIARE: TEATRUL ȘI CINEMATOGRAFUL

Conținuturi:

Comunicare orală

Elemente paraverbale și nonverbale

Lectură

Narativul nonliterar. Acțiune, participanți, timp, spațiu

Redactare

Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație.

Elemente de construcție a comunicării

Substantivul. Genul și numărul. Tipuri de substantive: comun, propriu

Prepoziția

Posibilități combinatorii ale substantivului

Categoria determinării: articolul (hotărât, nehotărât)

Pronumele. Tipuri de pronume: pronumele personal, de politețe.

Flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul

Subiectul exprimat (simplu și multiplu).

Acordul subiectului cu predicatul

Elemente de interculturalitate

Identitate personală-identitate națională-diversitate culturală și lingvistică

POVESTEA INCREDIBILĂ A ELEVILOR CARE JOACĂ TEATRU

Activități de pre-ascultare

Exprimă-ți opinia!

1. Privește imaginea! Ce înfățișează ea?
2. Ai văzut vreodată o piesă de teatru?
3. Ți-ar plăcea să fii actor? Care crezi că sunt avantajele și dezavantajele acestei profesii?

Dezvoltă-ți vocabularul!

1. Citește următorul text. Asociază cuvintele numerotate cu definițiile oferite mai jos.

Una din cele mai valoroase trupe de teatru școlar se află în mediul **rural**¹, într-o comună vâlceană. De curând, tinerii actori au pus în scenă o **parodie**² despre lumea **contemporană**³. **Mentorul**⁴ trupei s-a declarat plăcut surprins de entuziasmul **debordant**⁵ al elevilor săi, care au muncit foarte mult pentru a memora un **scenariu**⁶ complicat. În timpul spectacolului, fiecare copil a fost **individualizat**⁷ și **angrenat**⁸ în mai multe activități artistice: a interpretat, a cântat și a dansat.

Definiții:

- a) îndrumător
- b) implicat
- c) evidențiat
- d) de la sat, sătesc
- e) creație în care se preiau temele unei alte opere artistice în scopul de a obține un efect comic sau de a critica anumite defecte sau aspecte negative
- f) text al unei piese de teatru, al unui spectacol sau al unui film
- g) care există în zilele noastre, actual
- h) exuberant, nestăpânit

Activități de ascultare propriu-zisă

Ascultă!

1. Ascultă cu atenție **Textul 5 [A, B, C]**
2. Transcrie următoarele enunțuri. În timp ce vei asculta **Textul 5 A**, din nou, vei indica prin bifare afirmațiile adevărate.

1. Elevii din localitatea *Scundu* nu au fost niciodată la un teatru adevărat.
2. Comuna *Scundu* are 1.861 de locuitori.
3. Elevii din trupa de teatru ai școlii sunt în clasa a V-a.
4. Tinerii actori sunt cei care scriu scenariul pieselor în care joacă.

3. Transcrie următoarele enunțuri. În timp ce vei asculta **Textul 5 B** din nou, vei sublinia varianta corectă de răspuns.

1. Coordonatorul trupei este **mulțumit/nemulțumit** de modul în care teatrul i-a schimbat pe elevi.
2. Datorită teatrului, copiii au devenit **mai comunicativi/mai frumoși**.
3. Părinții **apreciază/critică** piesa copiilor.
4. Amalia este **creativă/emoționată** atunci când povestește cum a ajuns să fie actriță.
5. Profesorul Dragoș Zaharia îi încurajează pe elevi să își folosească **creativitatea/memoria**.

4. Transcrie următoarele enunțuri. În timp ce vei asculta **Textul 5 C** din nou, vei completa spațiile libere folosind cuvintele potrivite.

- a) În ciuda talentului ... elevele nu au văzut niciodată cum arată un teatru adevărat.
- b) Actrițele sunt ... și în alte activități cum ar fi pictura sau sportul.
- c) ... Elevilor este colectivul în care elevii își pun în practică diferitele idei.

5. Pune, în ordine cronologică, următoarele evenimente din **Textul 5 [A, B, C]**, pe care l-ai ascultat:

- a) Profesorul înființează o mică trupă de teatru cu elevii clasei.
- b) „Așchiuțele” participă la un concurs alături de alte trupe din județ.
- c) Trei eleve pun în scenă o parodie.
- d) Copiii primesc o temă interesantă la limba română.
- e) Copiii decid să pună în scenă un dialog.
- f) Trupa de teatru obține locul I la concursul județean.

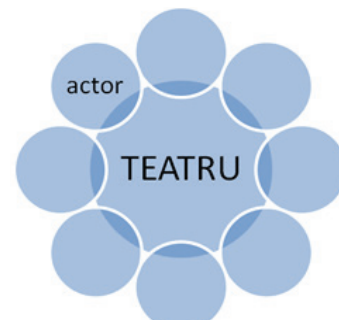
Activități de post-ascultare

1. Exprimă-ți opinia în legătură cu următoarea afirmație a elevei Anca Maria referitoare la activitatea trupei de teatru din satul Scundu: „Un mod de a ne exprima față de ceilalți, un mod de a arăta lumii că se poate”.
2. Răspunde la următoarea întrebare folosind informațiile din textul pe care l-ai ascultat. Cine sunt „Așchiuțele”?

Activități de pre-producere a mesajului oral

Floarea de lotus

Copiază în caiet următoarea schemă (care se aseamănă unei flori) și scrie în căsuțele libere, cuvinte pe care le asociezi lumii teatrale. Spre exemplu: actor ... . Prezintă rezultatul obținut în fața clasei.

Joc de rol

Interpretează următoarea scenă în fața clasei.

Slujnica (*nu apare în scenă, dar i se aude vocea răgușită, din partea stângă*): Uite, coniță, lonel nu s-astâmpără!

Madam Popescu (*cu un ton delicat*): lonel! lonel! vin' la mama! (*își reia imediat poziția pe scaun și vorbește încet*): Nu știi ce ștregar se face ... (*face o pauză în care își aranjează părul*) și deștept ...

Slujnica (*vorbind rapid și tare, accentuând cuvântul „coniță”*): Coniță! Uite! lonel vrea să-mi răstoarne mașina! (*enervată*): Astâmpără-te, că te arzi!

Madam Popescu (*face ochii mari, strigă ferm*): lonel! (*face o pauză lungă, adoptă un zâmbet fals pentru musafir și continuă cu o voce blândă*) lonel! Vin' la mama!

Slujnica (*intră până în mijlocul scenei, gesticulează mult și vorbește tare cu pauze, pronunță pe un ton mai înalt penultima silabă a cuvântului coniță*): Sări, coniță! varsă spirtul! s-aprinde!

Madam Popescu (*se încruntă, cu reproș*): lonel! (*Se ridică repede, se îndreaptă spre el.*)

(text dramatizat după opera literară Vizită de I. L. Caragiale)

Descoperă!

COMUNICAREA PARAVERBALĂ ȘI NONVERBALĂ

1. Observă indicațiile scrise între paranteze. Ce rol crezi că au ele?
2. Transcrie din scenariul dat secvențele care se referă la **tonul vocii, ritmul vorbirii și accentuarea unui cuvânt**. Acestea constituie **comunicarea paraverbală**.

Spre exemplu: „vorbind rapid și tare”, ...

3. Completează enunțul în caiet: *Comunicarea paraverbală reprezintă ...*

4. Transcrie din scenariul dat indicațiile care se referă la **mimică, poziții corporale și contactul vizual**. Elementele enumerate mai sus constituie **comunicarea nonverbală**.

Spre exemplu, „face ochii mari”, ...

5. Completează enunțul în caiet: *Comunicarea nonverbală reprezintă ...*

Exersează!

1. Identifică tipurile de comunicare folosite în următoarele replici:

a) Profesorul (*zâmbind*): „Această trupă de teatru a ajuns să fie un model pentru celelalte școli.”

b) Profesorul (*cu o voce emoționată*): „Teatrul i-a individualizat, i-a făcut să se exprime liber...”

c) Eleva (*privind în gol, șoptind*): „Totul a pornit acum patru ani, când am primit o temă interesantă...”

2. Alege variantele corecte de răspuns.

Putem folosi numai comunicare nonverbală atunci când:

a) urmărim un film la cinematograful;

c) ne aflăm în preajma unei persoane care doarme;

b) jucăm într-un spectacol de pantomimă;

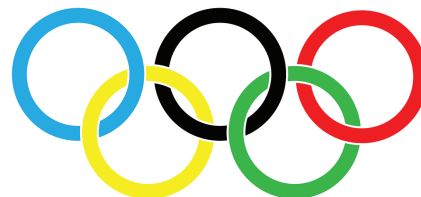
d) rezolvăm cerințele unui test.

Activitate de producere propriu-zisă a mesajului oral

Lucrează în echipă!

Implică-te, cu ajutorul profesorului, în rezolvarea următoarelor exerciții teatrale, al căror scop este dezvoltarea abilităților tale de comunicare nonverbală și paraverbală.

Jocurile olimpice

Îndrumătorul de joc (profesorul sau un elev) propune un sport care trebuie să fie redat prin pantomimă de către copii.

Se începe cu sporturi ușoare pe care fiecare copil le poate reda (de exemplu: atletism, ciclism, golf, patinaj), după care se trece la sporturi pe care nu le pot practica singuri (de exemplu, fotbal, baschet, hochei, ping-pong, tenis, volei). Provocarea în cazul redării sporturilor de echipă constă în jocul de pantomimă comun al copiilor din grupă.

Copiilor trebuie să li se dea indicații pentru a-i îndruma în efectuarea exercițiului. Următoarele indicații pot fi de ajutor:

„Gândeți-vă mereu unde este mingea, cât de tare este ea lovită, ce viteză are”,

„Gândeți-vă cât de mare este paleta de ping-pong/cât de sus este coșul de baschet”,

„Fiți atenți, mărimea/înălțimea/poziția porții de fotbal/a fileului de volei/a coșului de baschet nu se modifică în timpul jocului”.

(Text adaptat, Sylvia Rotter, Dr. Brigitte Sindelar, *Sus cortina pentru viață*)

Șirul de cuvinte

Copiii primesc un text scris fără semne de punctuație. Ei trebuie să îl citească în fața clasei, astfel încât să aibă sens.

Când se rezolvă „o înșiruire de text”, adică un text scris fără semne de punctuație, îndrumătorul de joc trebuie neapărat să-i ajute pe copiii care întâmpină dificultăți în rezolvarea exercițiului.

Sugestie de text:

Azi m-am dus înainte să vreau să îl trezesc pe frățiorul meu la cușca hamsterului ca să mă joc cu hamsterul atunci a strigat mama unde ești frățiorul meu a început să plângă a început ziua m-am gândit dintr-o dată mi-am dat seama ca hamsterul a dispărut atunci a strigat mama că micul dejun e gata.

Activități de post-producere a mesajului oral

La sfârșitul exercițiilor, răspunde la următoarele întrebări:

- Care dintre prezentările colegilor tăi ți-a plăcut cel mai mult? Motivează-ți alegerea.
- Care sunt lucrurile care ar trebui îmbunătățite în prezentarea colegilor tăi?

Autoevaluare

Transcrie, în caiet, chestionarul de la pagina 11. Bifează afirmațiile cu care ești de acord și adună punctajul obținut. Interpretează rezultatul obținut.

SUBSTANTIVUL

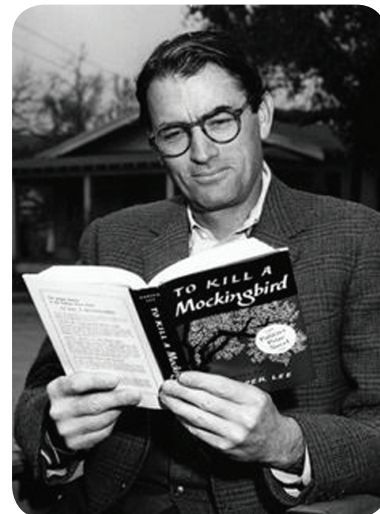
TIPURI DE SUBSTANTIVE: COMUN, PROPRIU

1. Citește următorul fragment din textul studiat:

Fiecare text (acest lucru este valabil atât pentru poezii, cât și pentru textele nonliterare) poate fi citit astfel încât să aibă un efect de monotonie, de uniformitate (citit pe un ton uniform), să pară plictisitor. Un bun cititor și un bun actor își dau seama însă care sunt posibilitățile pe care le oferă un text și își poate adapta comunicarea nonverbală.

2. Asociază elementele din cele două coloane, A și B, în funcție de ceea ce exprimă.

A	B
cititor	lucru
text	stare sufletească
comunicare	ființă
monotonie	nume de acțiune

3. Ce parte de vorbire sunt cuvintele din coloana A?

Substantivul este partea de vorbire care denumește obiecte (ființe, lucruri, fenomene ale naturii, nume de acțiuni, de stări sufletești etc.).

Substantivul este de **două feluri**:

COMUN	PROPRIU
Exemple:	Exemple:
ființe (<i>om, insectă, animal</i>); lucruri (<i>caiet, penar</i>); fenomene ale naturii (<i>caniculă, furtună</i>); însușiri (<i>frumusețe, orgoliu</i>); nume de acțiuni (<i>redactare, scriere</i>); stări (<i>veselie, tristețe</i>); popoare (<i>român, englez</i>); obiecte de învățământ (<i>muzică, fizică</i>); funcții în stat, politice și militare (<i>președinte, premier, ministru, general</i>) etc.	prenume (<i>Alexandra, George</i>); nume de familie (<i>Ionescu, Pop</i>); poreclă (<i>Gărgărița, Voinicul</i>); personaje (<i>Nică, Patrocle</i>); nume de animale (<i>Grivei, Arpagic</i>); denumiri geografice (<i>Europa, România</i>); nume de corpuri cerești (<i>Marte, Soare</i>); nume de mărci de produse industriale (<i>Apple, Microsoft</i>).
	Substantivele proprii se scriu întotdeauna cu inițială majusculă (literă mare).

1. Identifică substantivele din textul următor și completează enunțurile:

Am fost la cinematograful să văd ultimul film din seria Batman, în care joacă actorul meu preferat, Christian Bale. El a fost laureat în 2011 cu un Oscar.

Substantivele comune din text sunt: *cinematograful,...*

Substantivele proprii din text sunt:...

2. Alcătuieste un enunț referitor la actorul/actrița ta preferată, folosind cel puțin un substantiv propriu și unul comun.

GENUL ȘI NUMĂRUL

Amintește-ți!

Substantivul are

trei genuri

- **feminin** (o) eroină - (două) eroine
- **masculin** (un) erou - (doi) eroi
- **neutru** (un) arc - (două) arcuri
(un) ciocan - (două) ciocane

două numere:

- **singular** (denumește un singur obiect): eroină, erou, arc, ciocan
- **plural** (denumește mai multe obiecte):

1. Completează tabelul de mai jos cu exemple din următoarele enunțuri:

Sandra Bullock, actriță, și Jamie Foxx, actor, muzician scenarist și-au împlinit un vis: au câștigat un premiu Oscar. Ei au obținut o stea pe Walk of Fame, un bulevard celebru din Los Angeles, orașul filmului american.

Substantive comune		
genul feminin	genul masculin	genul neutru

2. Trece substantivele identificate la exercițiul 1 la numărul plural.

3. Alcătuieste enunțuri cu următoarele forme de plural: arce/arcuri, cristale/cristaluri, timpuri, viruși/virusuri.

4. Precizează care din următoarele forme de plural sunt corecte și alcătuieste propoziții cu fiecare dintre ele: aripi/aripe, coli/coale, coperți/coperte, lipse/lipsuri, ghișeuri/ghișee, aleei/alei.

5. Walk of Fame înseamnă, în traducere liberă, Aleea Celebrităților, iar în traducere literală „Plimbare a Faimei”. Care traducere ți se pare potrivită?

6. Identifică substantivele comune din următoarele enunțuri. Precizează felul, numărul lor și genul lor:

Există două variante românești ale celebrului Walk of Fame. Aleea Celebrităților din București are până acum stelele unor personalități marcante din lumea teatrului: Florin Piersic, Victor Rebengiuc, Radu Beligan, Maia Morgenstern, Amza Pellea, Tamara Buciuceanu-Botez, regizorul Alexandru Tocilescu. Aleea Stelelor de Mare este în Mangalia și are peste 100 de dale cu numele unor vedete naționale și internaționale, din lumea teatrului și a muzicii.

Exemplu:

variante = substantiv comun, numărul plural, genul feminin.

7. Identifică substantivele proprii din textul de mai sus.

PREPOZIȚIA

Descoperă!

- Talentatul **actor** a câștigat un César.
- L-am văzut **pe actor** în mai multe filme franțuzești la cinematograful.
- În fotografie apar două **actrițe** celebre.
- Am citit mai multe știri **despre actrițe**.

Observă cuvintele colorate în enunțurile de mai sus, „pe” și „despre” au rolul de a lega substantivele „actor” și „actrițe” de cuvintele pe care le determină. Aceste cuvinte ajutătoare se numesc **prepoziții** și se analizează împreună cu substantivul pe care îl precedă.

L-am văzut **pe actor**.

pe actor = substantiv comun, gen masculin, număr singular, însoțit de prepoziția „pe”.

- răspunde la întrebarea: *Pe cine?*, pusă verbului „am văzut”.

Am citit știrile **despre aceste actrițe**.

despre actrițe = substantiv comun, gen feminin, număr plural, însoțit de prepoziția „despre”.

- răspunde la întrebarea: *Ce fel de?* pusă substantivului „știrile”.

Reține!

Prepozițiile pot fi alcătuite:

- dintr-un singur termen: *cu, de, pe, în, la, sub, din, lângă, după, fără, între, pentru, peste, până* etc.;
- din mai mulți termeni: *de la, de pe, pe lângă, de lângă, de peste, de prin, de sub, pe după, pe la* etc.

1. Alcătuieste enunțuri în care prepozițiile „în”, „la” și „spre” să însoțească substantivul „cinematograful”.

2. Transcrie următorul enunț și subliniază prepozițiile:

Am fost la teatrul de pe Calea Victoriei pentru a vedea o adaptare după o comedie de I. L. Caragiale pe care o vom studia la școală în clasa a VI-a.

POSSIBILITĂȚI COMBINATORII ALE SUBSTANTIVULUI

1. Completează următoarele îmbinări de substantive cu prepozițiile potrivite:

o călătorie ... avionul, o casă ... livadă, un zbor... așteptări, tabloul ... perete, spiritul ... fairplay.

2. Analizează, după model, substantivele care sunt însoțite de prepoziții în următoarele enunțuri:

- Vestea despre premieră m-a bucurat.
- Am văzut o piesă de Shakespeare.
- Știrea despre premiul obținut ne-a bucurat.
- Pe scenă erau mai multe crengi de copac.
- Îmi plac filmele de Hitchcock.

despre premieră = substantiv comun, gen feminin, numărul singular, însoțit de prepoziția „despre”.

3. Alcătuieste enunțuri cu următoarele îmbinări de substantive: „spirit de inițiativă”, „întrebare fără răspuns”.

ARTICOLUL HOTĂRÂT ȘI NEHOTĂRÂT

1. Citește următorul anunț:

VINO ÎN TRUPA DE TEATRU A ȘCOLII!

Cursuri gratuite pentru copii!

Teatrul te ajută să-ți dezvolți

expresivitatea   imaginația

concentrarea

atenția

stima de sine

„Ești un copil timid, cu probleme de integrare în colectiv? Exercițiile teatrale te vor ajuta să comunici mai ușor.”, Iuliana Popescu (profesor coordonator)

„Copiii au nevoie să socializeze, iar o trupă de teatru le oferă un mediu prielnic și niște beneficii importante.”, Antoniu Dragomir (consilier școlar)

2. Identifică substantivele din text.

3. Alcătuieste enunțuri cu următoarele forme ale substantivului *copil*: „copii”, „un copil”, „copiii”. Care este diferența dintre ele?

Reține!

Articolul însoțește un substantiv, arătând în ce măsură obiectul denumit de acesta este cunoscut vorbitorilor.

Exemplu: copil (singular) - copii (plural), nearticulat - copiii (plural), articulat

Descoperă!

Cursul de actorie este pentru **copii**.

Ești **un copil** timid?

Niște cursuri de teatru te pot ajuta.

Copiii au citit anunțul.

Promovarea **teatru**lui este lăudabilă.

Atunci când nu se oferă nicio informație referitoare la gradul de cunoaștere a obiectului, substantivul nu primește niciun articol. În dicționare, substantivele sunt nearticulate.

Articolul nehotărât arată că obiectul denumit de substantiv nu este bine cunoscut vorbitorului.

Articolul nehotărât este așezat înaintea substantivului, fiind scris separat.

	masculin	feminin	neutru
singular	un, unui	o, unei	un, unui
plural	niște, unor	niște, unor	niște, unor

Articolul hotărât arată că obiectul denumit de substantiv este bine cunoscut emițătorului.

Articolul hotărât este alipit la sfârșitul substantivului formând cu acesta o singură unitate sonoră și grafică.

	masculin	feminin	neutru
singular	-l, -le, -lui	-a, -i, - (e)i	-l, -(u)l, -lui
plural	-i, -lor	-le, -lor	-le, -lor

Observă!

copil   copii   copiii
 | | |
 din forma cuvântului   desinența de plural   articolul hotărât

Reține!

Articolul hotărât la masculin, numărul singular se leagă de substantiv prin vocala de legătură „u”, dacă se termină în consoană: copil-copilul

Substantivele proprii masculine (nume de persoane), precum și substantivele proprii feminine (nume de persoane) terminate în consoană sau de origine străină sunt precedate în anumite contexte de articolul hotărât *lui*.

Spre exemplu:

I-am spus **fratelui** (cui?)   I-am spus **lui** Mihai.   I-am spus ceva **lui** Carmen.

Substantivele feminine (nume de persoane) terminate în „-ca”, „-ga”, în contexte similare, se termină în „-ăi”: Le-am dat bomboane **Olgăi și Floricăi**.

Exersează!

1. Completează tabelul de mai jos cu exemple din anunțul „Vino în trupa de teatru a școlii”:

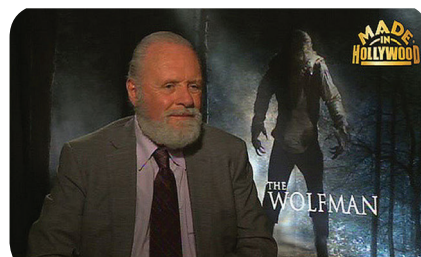
Substantive nearticulate	Substantive articulate hotărât	Substantive articulate nehotărât
teatru, ...	trupa, ...	o trupă, ...

2. Copiază tabelul. Articulează cu articolul hotărât și nehotărât următoarele substantive:

Articol nehotărât				Articol hotărât			
	masculin	feminin	neutru		masculin	feminin	neutru
singular	un prieten	o colegă	un stilou	singular	prietenul	colega	stiloul
plural				plural			

3. Analizează substantivele evidențiate din textul următor, conform modelului.

Antony Hopkins s-a născut **într-o familie de brutari** din Wales, **Marea Britanie**. **Părinții** lui își doreau ca fiul lor să obțină **niște rezultate** mai bune **la școală**, dar **Antony** era **un copil** retras. Îi plăcea mult să se uite **la filme**. Această **pasiune** l-a făcut să își aleagă **o carieră** în acest **domeniu**.

Antony Hopkins = substantiv propriu
într-o familie = substantiv comun, gen feminin, număr singular articulat cu articolul nehotărât „o”, însoțit de prepoziția „într(u)”.

4. Alcătuieste propoziții cu următoarele substantive articulate cu articolul hotărât: lui Andrei, lui Dan, lui Miriam, lui Denis, lui Sarah, Ioanei, Olgăi, Ancăi, Floricăi.

CE FACI CÂND PRIMEȘTI 30 DE OASPEȚI ... NEAȘTEPTAȚI?

Activități de pre-lectură

Exprimă-ți opinia!

1. Citește informațiile de mai jos și privește imaginea. Observi care este legătura?

2018

ianuarie 2018							februarie 2018							martie 2018						
M	Tu	W	Th	F	Sa	Su	D	L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S
1	2	3	4	5	6	7			1	2	3	4			1	2	3	4		
8	9	10	11	12	13	14	5	6	7	8	9	10	11	5	6	7	8	9	10	11
15	16	17	18	19	20	21	12	13	14	15	16	17	18	12	13	14	15	16	17	18
22	23	24	25	26	27	28	19	20	21	22	23	24	25	19	20	21	22	23	24	25
29	30	31					26	27	28					26	27	28	29	30	31	

aprilie 2018							mai 2018							iunie 2018						
D	L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S
						1	1	2	3	4	5	6	1	2	3					
2	3	4	5	6	7	8	7	8	9	10	11	12	13	4	5	6	7	8	9	10
9	10	11	12	13	14	15	14	15	16	17	18	19	20	11	12	13	14	15	16	17
16	17	18	19	20	21	22	21	22	23	24	25	26	27	18	19	20	21	22	23	24
23	24	25	26	27	28	29	28	29	30	31				25	26	27	28	29	30	
30																				

Semestrul al II-lea

17 săptămâni dispuse în perioada
12 02 2018 - 22 06 2018.

Cursuri: 12 02 2018 - 6 04 2018
Vacanța de primăvară: 10 04 2018 - 22 04 2018
Cursuri: 23 04 2018 - 22 06 2018
Vacanța de vară: 23 06 2018 - 9 09 2018

Zile libere în 2018:
8 - 9. 04: Paștele
1. 05: Ziua Muncii
1. 06: Ziua Copilului

2. Identifică zilele și perioadele în care elevii nu merg la școală în semestrul al II-lea.

3. În textul pe care îl vei citi integral, vei afla povestea unui elev, Grațian, care a lipsit mai mult timp de la cursuri. Care sunt, în opinia ta, principalele cauze ale absenteismului școlar?

4. Ai lipsit vreodată mai mult de trei zile de la școală? Ți-a fost greu să recuperezi orele de curs pierdute? Ai primit ajutor din partea colegilor?

Dezvoltă-ți vocabularul!

1. Asociază îmbinările de cuvinte numerotate cu un cuvânt din listă care are un înțeles asemănător:
„**Dai bir cu fugiții!**”¹ și-ar fi spus Grațian.

N-a rezistat insistenței unor băieți **fără căpătâi**² de a merge la pescuit.

De fapt, vorba vine, pentru că **se** cam **lăsaseră păgubași**³ de trezitul prea de dimineață.

– Dar crezi că ați procedat bine **ducându-vă** cu toții **buzna**⁴ peste el?

a) a năvăli;	c) a dispărea;
b) pierde-vară;	d) a renunța.

Descoperă!

Textul *Ce faci când primești 30 de oaspeți ... neașteptați?* este un **reportaj** publicat în 1983, într-o revistă pentru copii. În text este inclus și un **interviu** cu câțiva elevi, colegii lui Grațian, având ca temă situația școlară a acestuia.

Observă definiția cuvintelor:

REPORTAJ, *reportaje*, s. n. Specie publicistică, uneori și cu valoare literară, informând operativ asupra unor realități, situații, evenimente etc.

INTERVIU, *interviuri*, s. n. Convorbire între o persoană și un ziarist, în cursul căreia acesta pune o serie de întrebări pentru a afla opinia persoanei respective în legătură cu o anumită problemă (de actualitate).

1. Ai citit/ai văzut vreodată un interviu? Dar un reportaj?

2. Care dintre cele două tipuri de texte ți se pare mai interesant? Motivează-ți alegerea.

Activități de lectură

1. Citește, cu atenție, textul, respectând semnele de punctuație.

CE FACI CÂND PRIMEȘTI 30 DE OASPEȚI ... NEAȘTEPTAȚI?

de Elena Mănescu

„Dai bir cu fugiții!” ți-ar fi oferit sfatul Grațian Dima dintr-a opta E, cu puțin timp în urmă. Un sfat „garantat”, încercat prin propria sa experiență. Și acum simte că-i ard vârfurile urechilor când își aduce aminte cum a fost...

Totul începuse ușor, pe negândite, ca un bulgăre mic de zăpadă care, rostogolindu-se, devine uriaș. Mai întâi n-a rezistat insistenței unor băieți mai mari, fără căpătâi, de a merge la „Cubic”, o baltă unde, chipurile, peștii de-abia așteptau să fie pescuiți, astfel că, în orele libere, apoi și în cele din școală, Grațian devenise mare pescar. De fapt, vorba vine, pentru că se cam lăsaseră păgubași de trezit-ul prea de dimineață. Se distrau altfel. La plimbare, la cinema, în parcuri. Vremea trecea repede, ca în vacanță. Bunica lui Grațian, care se îngrijea de băiatul devenit plimbăreț, își vedea liniștită de treburile sale nebănuind nimic din ceea ce se întâmpla cu nepotul său. Trăia cu amintirea plăcută a unei ședințe cu părinții în care nepotul ei fusese lăudat ca un elev bun. Și așa rămăsese pentru dânsa. Până când la ușa apartamentului, într-o zi, s-a trezit cu 30 de copii. „Suntem colegii lui Grațian. El este bolnav?” au întreat ei...

Rep¹: Ce s-a întâmplat în ziua când ați făcut „mica vizită”? Cum a procedat Grațian?

Monica Costeanu: S-a ascuns. Pur și simplu n-a vrut să vorbească cu noi. Ne-a mărturisit mai târziu că-i fusese rușine și n-ar fi știut ce să ne răspundă.

– Dar crezi că ați procedat bine ducându-vă cu toții buzna peste el? Nu era de așteptat să se spe-rie, într-un fel?

– Nu acesta a fost lucru cel mai nepotrivit pe care l-am făcut noi, ci altul, ne spune Georgeta Varga (Șc. Gen. Nr. 8).

– Adică?

– Am lăsat să treacă prea multe zile fără să ne interesăm de el. Îl știam ca pe un elev conștiincios, capabil, serios. Cum era să se schimbe dintr-odată?

– Și totuși...

– Am mai făcut o greșală. N-am dat atenție pasiunilor lui. Crește papagali, canari, îi plac peștii. Știe o mulțime de lucruri despre viața acestora. Dar noi îl cam luam în glumă, zicându-i „păsărar”. În ultimul timp devenise mai retras, nu mai comunica cu noi.

– Dar acum?

– După povestea cu vizita, tot n-a venit la școală. O zi, două. Când eram mai neliniștiți, frământându-ne asupra a ceea ce aveam de făcut, a apărut Otto Silagy, vechiul lui prieten și coleg de bancă, l-a luat în primire de cum l-a văzut: „Măi, Grați, fă-mi și mie rost de niște canari. Mi-am cumpărat și colivii, și mâncare pentru ei”. Grațian s-a luminat la față și ... primul hop a trecut. Tot Otto l-a ajutat după aceea să-și recupereze și materia. Și câtă materie era! Văzându-l pe Grațian cât de mult avea de învățat și ce greu îi era, am înțeles cu toții ce important este ca fiecare zi și fiecare oră să fie fructificate. Altfel, cunoștințele noastre sunt ca o clădire șubredă căreia, din loc în loc, îi lipsesc niște cărămizi.

Acum, la testul de matematică, colegul nostru a luat nota 8. Foarte bine pentru el, momentan. Dar o să-i cerem și mai mult.

(în seria „Prezență, punctualitate și disciplină”, revista „Cutezătorii”, 1983)

¹ Rep. = reporter

Exersează!

1. Copiază, în caiet, ecusoanele elevilor și completează-le cu informații din text.

Unitatea de învățământ: ...
Nume: *Dima*
Prenume: ....
Clasa:....

Unitatea de învățământ: ...
Nume: ....
Prenume: *Georgeta*
Clasa:....

2. Alege varianta corectă de răspuns, în funcție de ce exprimă fiecare enunț:

a) rugăminte; b) constatare; c) dorință; d) curiozitate.

1. –Ce s-a întâmplat în ziua când ați făcut „mica vizită”?

2. În ultimul timp devenise mai retras, nu mai comunica cu noi.

3. „Măi, Grați, fă-mi și mie rost de niște canari. Mi-am cumpărat și colivii, și mâncare pentru ei.”

4. Foarte bine pentru el, momentan. Dar o să-i cerem și mai mult ...

3. Transcrie următoarele enunțuri în caiet. Încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F), justificând alegerea cu secvențe din text:

a) Grațian este influențat de anturaj să chiulească.

A F

Justificare: ...

b) Întotdeauna când lipsește de la școală, Grațian se duce la Cubic.

A F

Justificare: ...

c) Bunica știe că nepotul său are multe absențe.

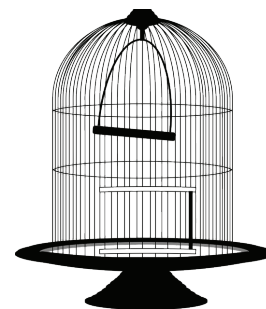
A F

Justificare: ...

d) Colegii îl încurajează pe Grațian să obțină rezultate bune la matematică.

A F

Justificare: ...

4. Completează spațiile libere cu informații selectate din text:

a) Grațian este necomunicativ la școală, deoarece...

b) Grațian se ascunde de colegii săi atunci când...

c) Înainte de a ajunge un chiulangiu, Grațian...

d) Otto Silagy îl roagă pe Grațian să...

5. Ordonează cronologic ideile principale, conform întâmplărilor din text:

a) Colegii de la școală vin în vizită acasă la Grațian.

b) Colegii de clasă râd de faptul că lui Grațian îi plac păsările.

c) Grațian ia opt la testul de matematică.

d) Grațian și noii săi prieteni își petrec timpul la cinema și în parcuri.

e) Grațian se întoarce la școală după câteva zile.

f) Grațian și noii săi prieteni pescuiesc în balta Cubic.

g) Colegul lui de bancă îl ajută să recupereze materia.

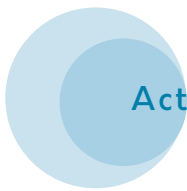
h) Grațian se împrietenește cu niște băieți mai mari.

Amintește-ți!

Textul care prezintă o succesiune de întâmplări, într-o ordine logică și temporală, la care iau parte una sau mai multe ființe (persoane sau personaje) se numește text narativ.

• Subliniază varianta corectă, motivând alegerea prin valorificarea informațiilor din text.
„Ce faci când primești 30 de oaspeți...neașteptați?” este/nu este un text narativ, deoarece ...

Activități de post-lectură

TEXTUL NARATIV NONLITERAR

- Citește următoarele definiții:

FICTIUNE, ficțiuni, s. f. Reprezentare produsă de imaginația cuiva și care nu corespunde realității sau nu are corespondent în realitate; plăsmuire a imaginației; născocire.

REALITATE, s. f. Existență efectivă, obiectivă; lucru real, fapt concret, situație, stare de fapt; În realitate = de fapt, efectiv, în adevăr.

1. Transcrie tabelul și completează rubrica **Ațiuni** cu următoarele exemple din listă, identificând categoria din care fac parte: Ficțiune sau Realitate.

calul zboară, trupa Așchiuțele are un spectacol, corbul vorbește, Dragoș Zaharia predă limba română

TEXTUL NARATIV		
	FICTIONAL	NONFICTIONAL
	Exemple: basme (<i>Aleodor Împărat</i>), romane (<i>Harry Potter și Camera Secretelor</i>)	Exemple: știri, reportaje
Ațiuni	posibil reale: <i>împăratul pleacă la vânătoare</i> fantastice: ...	reale: ...
Ființe	personaje: ...	persoane:...
Locuri	reale: <i>Londra</i> (în <i>Harry Potter și Camera Secretelor</i>) inventate (ficionale): ...	reale: ...

2. Subliniază varianta corectă:

Întâmplările din textul *Ce faci când primești 30 de oaspeți... neașteptați?* **se înscriu/nu se înscriu** în categoria acțiunilor reale. Motivează-ți răspunsul.

3. Completează, în tabel, rubrica **Ființe** cu următoarele exemple din listă, în funcție de categoria în care se înscriu: personaje (ființe imaginare) sau persoane:

Aleodor Împărat, Anca Maria (elevă din trupa Așchiuțele), Harry Potter, Dragoș Zaharia (coordonatorul elevilor din trupa Așchiuțele).

4. Subliniază varianta corectă:

În textul *Ce faci când primești 30 de oaspeți ... neașteptați?* Grațian Dima **este/nu este** o persoană reală.

5. Completează în tabel rubrica **Locuri** cu următoarele exemple din listă, în funcție de categoria în care se înscriu:

moșia lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop, Școala Generală Scundu, Școala pentru Vrăjitoare și Vrăjitori Hogwarts, comuna Scundu (județul Vâlcea).

6. Subliniază varianta corectă:

În textul *Ce faci când primești 30 de oaspeți ... neașteptați?*, întâmplările **se petrec/nu se petrec** în locuri ficționale. Motivează-ți răspunsul.

7. Completează enunțul:

Reportajul *Ce faci când primești 30 de oaspeți ... neașteptați?* este un text narativ ...

PRONUMELE PERSONAL

FLEXIUNEA PRONUMELUI PERSONAL ÎN RAPORT CU PERSOANA, NUMĂRUL, GENUL

◇ Citește următorul enunț:

„Suntem colegii lui Grațian. El este bolnav?” au întreat ei...

1. Identifică substantivele și pronumele.

2. Rescrie enunțul înlocuind pronumele cu substantivele corespunzătoare.

Amintește-ți!

Pronumele personal este partea de vorbire flexibilă care înlocuiește un substantiv într-o comunicare. El își modifică forma în funcție de persoană, de număr și de caz (categorie pe care o vei studia în clasa a VI-a).

Formele pronumelui personal								
Context	Singular				Plural			
	Persoana I	Persoana a II-a	Persoana a III-a		Persoana I	Persoana a II-a	Persoana a III-a	
genul masculin			genul feminin	genul masculin			genul feminin	
Cine citește?	eu	tu	el	ea	noi	voi	ei	ele
Pe cine văd?	(pe)mine, mă, m-	(pe) tine, te	(pe) el, îl, l-	(pe) ea, o	(pe) noi, ne	(pe) voi, vă, v-	(pe) ei, îi, i	(pe) ele, le
Cui ofer?	mie, îmi, mi	ție, îți, ți	lui, îi, i	ei, îi, i	nouă, ne, ni	vouă, vă, v-, vi	lor, le, li	lor, le, li
A cui carte?			(a) lui	(a) ei			(a) lor	(a) lor
Citește!		Tu!				Voi!		

Atenție! Nu confunda pronumele personal cu alte pronume. Formele: meu/mea/mei/mele, tău/ta/tăi/tale, său/sa/săi/sale, nostru/noastră/noștri/noastre, vostru, voastră/voștri/voastre nu sunt pronume personale. Vei învăța formele pronumelui posesiv în clasa a VII-a.

Exersează!

1. Ascultă, apoi repetă! Înlocuiește pronumele evidențiat cu un pronume din caseta alăturată. Modifică forma verbului în funcție de context.

–Ce scrii **tu**?
–Eu scriu o poezie/o poveste/o știre.

tu/ea/el/voi/
ei/ele

2. Ascultă, apoi repetă! Înlocuiește substantivul evidențiat cu un substantiv din caseta alăturată, apoi cu un pronume.

- a) –Pot să dau un telefon?
–Cui?
–**Părinților/Lor.**

lui Grațian/
colegilor/bunicii/
colegelor/lui Carmen.

- b) – Bilete la film! Ale cui sunt?
–**Ale lui Mihai. Ale lui.**

ale Alexiei/
ale colegilor noștri/
ale colegelor noastre/
ale lui Petre.

Atenție!

Nu confunda formele pronumelui personal cu alte părți de vorbire!

- Îi ofer **lui** Alex un bilet.   lui = articol hotărât, așezat înaintea unui substantiv propriu.
Îi dau **lui** o carte.   lui = pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, gen masculin.
I-am împrumutat **pixel**.   i = pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, gen masculin.

Observație! Pentru a verifica, poți introduce forma pronominală, scrisă fără cratimă:

- I-am împrumutat **lui** pixel.
Nu-**i** acasă.   i = o formă populară a verbului „a fi”, *Nu-i acasă = Nu este acasă.*

3. Alcătuiește câte un enunț în care „o” să fie articol nehotărât și pronume personal.

4. Alcătuiește enunțuri cu ortogramele: *var/v-ar, nea/ne-a, laș/L-aș, lați/L-ați, mai/m-ai, dune/du-ne* și explică formele din punct de vedere gramatical.

Exemple:

- El are o găleată cu var.*   var = substantiv
V-ar plăcea să mergeți la munte.   v = pronume personal, ar plăcea = verb.

5. Analizați pronumele din textul de mai jos, conform modelului:

Când eram mai neliniștiți, frământându-ne asupra a ceea ce aveam de făcut, a apărut Otto Silagy, vechiul lui prieten și coleg de bancă, l-a luat în primire de cum l-a văzut: „Măi, Grați, fă-mi și mie rost de niște canari. Mi-am cumpărat și colivii, și mâncare pentru ei”.

pentru ei = pronume personal, persoana a III-a, genul masculin, numărul plural, însoțit de prepoziția „pentru”.

6. Corectează!

Transcrie enunțurile corectând greșelile:

- a) Mie mi se pare că ție ție foame.
b) Ții dau mâine, când ne vedem sau ții neapărat să ne vedem astăzi?
c) Mia-i întâlnit colegii ieri, l-a cinematograf?
d) Actrița care ția dat autograf este mătușa mea

Transcrie următoarele postări ale unei eleve de pe forumul didactic.ro, corectând greșelile care apar. Acestea sunt atât la nivel gramatical, cât și la nivelul ortografiei și al punctuației. Nu uita să scrii cu diacritice:

Stiu cum este sa-ti ceara colegii teme... de exemplu la mn in cls sunt cateva fete fitzoase care cand nu-si fac teme... vin la mn si ma intreaba: "Diana ti-ai facut tema?"

normal ca le ignor si deobicei le zik nu... putzin imi pasa dak ma injur pe la spate... eu jtiu sigur ca miam facut tema si nu leam dat si lor sa copie

vb cum doresc eu...ca doar nu's de-aia care sa ajung in halul ca la scoala sa scriu la tabla cum vorbesc pe mess... va rog frumos sa ne lasa-ti pe noi elviii, sa ne dam cu parerea despre ce dorim noi... si inca un lucru acest topic l-am creat chiar eu...

ALTE FORME PRONOMINALE: DÂNSUL, DÂNSA, DÂNȘII, DÂNSELE

La persoana a III-a se folosesc și alte forme ale pronumelui personal: *dânsul*, *dânsa*, *dânșii*, *dânsele*, pentru a înlocui, în exprimarea literară, un nume de persoană.

Pronume personal utilizat și ca pronume de politețe				
Context	Singular		Plural	
	masculin	feminin	masculin	feminin
Cine citește?	dânsul	dânsa	dânșii	dânsele
Pe cine văd?	(pe) dânsul	(pe) dânsa	(pe) dânșii	(pe) dânsele
Cui îi ofer?	dânsului	dânsei	dânșilor	dânselor
A cui carte?	(a) dânsului	(a) dânsei	(a) dânșilor	(a) dânselor

1. Înlocuiește substantivele subliniate din următorul text cu forme ale pronumelui personal: *dânsul*, *dânsa*, *dânșii*, *dânsele*.

Tânărul (*Dânsul*) a intrat într-o librărie. Vânzătoarea (...) l-a întrebat: Căutați o carte anume? Întrebarea vânzătoarei (...) nu a fost auzită de tânăr (...), deoarece niște oameni vorbeau tare. Vocea oamenilor (...) se auzea de pe stradă.

2. Alcătuieste enunțuri cu următoarele forme: „dânsului”, „dânșii”, „dânsele”, „dânselor”.

3. Alege răspunsul corect:

Câte pronume personale sunt în următoarele enunțuri:

- L-am văzut ieri pe dânsul la magazinul despre care mi-ai zis. a) 2 b) 3 c) 4
- Ne-a spus că dânșilor le-a plăcut referatul pe vi care l-am dat ieri. a) 3 b) 4 c) 5
- Dânsele m-au ajutat să repet piesa ei pentru spectacolul vostru. a) 2 b) 3 c) 4

PRONUMELE PERSONAL DE POLITEȚE

1. Citește următoarea secvență dintr-un interviu:

Digi Film: Sunteți directorul *Teatrului Evreiesc*, actriță iubită de toată lumea, mamă extraordinară, femeie admirată și soție.

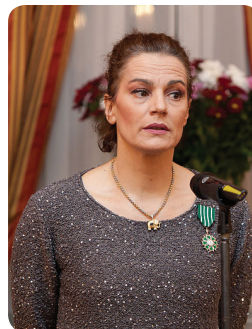
Cum reușiți să împăcați toate aceste „profesii”?

Maia Morgenstern: Frumoase sunt vorbele dumneavoastră și vă mulțumesc, dar nu sunt admirată de toată lumea [...]

Digi Film: Ce sfat aveți pentru tinerii actori care poate vă au pe dumneavoastră ca model?

Maia Morgenstern: Să aibă respect față de sine – acesta cred ca ar fi sfatul general pe care l-aș da mereu, numai dacă mi s-ar cere.

(<http://www.digi-film.ro>)

2. Identifică pronumele personale din textul de mai sus.

3. De ce crezi că reporterul și actrița au folosit persoana a II-a plural în locul persoanei a II-a singular? De ce au folosit cuvântul „dumneavoastră”?

Reține!

Pronumele personal de politețe este folosit în comunicare pentru a indica respectul față de o persoană. Pronumele personal de politețe are forme numai pentru persoanele a II-a și a III-a, singular și plural.

FLEXIUNEA PRONUMELUI PERSONAL DE POLITEȚE ÎN RAPORT CU PERSOANA, NUMĂRUL, GENUL

Persoana a II-a		
Context	Singular	Plural
Cine citește? Pe cine văd?	dumneata (d-ta) (pe) dumneata	dumneavoastră (dv., dvs., d-voastră) (pe) dumneavoastră
Cui îi ofer? A cui carte?	dumitale (d-tale) (a) dumitale (d-tale)	dumneavoastră (dv., dvs., d-voastră) (a) dumneavoastră

Persoana a III-a			
Context	Singular		Plural
	genul masculin	genul feminin	genul masculin și feminin
Cine citește? Pe cine văd?	dumnealui (d-lui) (pe) dumnealui dumnealui (a) dumnealui	dumneaei (d-ei) (pe) dumneaei dumneaei (a) dumneaei	dumnealor (d-lor) (pe) dumnealor dumnealor (a) dumnealor
Cui îi ofer? A cui carte?		dumitale (d-tale) (a) dumitale (d-tale)	dumneavoastră (dv., dvs., d-voastră) (a) dumneavoastră

Observă!

Dumneavoastră are – sens de singular: *Dumneavoastră sunteți directorul teatrului.*
– sens de plural: *Dumneavoastră sunteți actorii acestui teatru.*

1. Identifică pronumele personale de politețe din enunțurile de mai jos:
Dumitale îți se cuvin toate laudele.
Am fost încurajați tot timpul de dumneaei.
Pe dumnealor nu i-am văzut niciodată pe aici.
I-am dat dumnealui toate actele pe care dânsul le-a cerut.
2. Analizează pronumele personale de politețe identificate la exercițiul 1, conform modelului:
dumitale = pronume personal de politețe, persoana a II-a, numărul singular.

Joc de rol

Alcătuiește un dialog scurt (6-8 replici), pornind de la situațiile de mai jos. Folosește cel puțin un pronume personal de politețe. Prezintă dialogul tău în fața clasei, cu ajutorul unui coleg.

La o altă școală, participi la un concurs:

1. Ai ajuns la intrare, trebuie să te legitimezi.

Exemplu:

–*Dumneavoastră trebuie să vă prezint carnetul de elev?*

2. După terminarea concursului, stai de vorbă cu profesorul tău, la telefon.

La teatru:

1. Nu îți găsești locul în sală și soliciți ajutor.

2. După terminarea spectacolului, stai de vorbă cu un actor, căruia îi soliciți un autograf.

Descoperă!

Există și alte modalități de a arăta respectul față de o persoană:

- în vorbirea regională, familiară, se folosesc cuvintele: *mata, matala, mățăluță* etc.;
- în limbajul solemn, se folosesc formule reverențioase: *Domnia Ta (Lui, Sa, Voastră), Domniile Voastre, Măria Ta, Luminăția Ta (Sa, voastră), Înălțimea Ta (Sa, Voastră), Maiestatea Sa (Voastră), Alteța Sa (Voastră), Excelența Sa (Voastră), Sfinția Ta (Sa, Voastră), Eminentă Sa (Voastră).*

1. Identifică, în textele de mai jos, formulele reverențioase folosite:

Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, l-a primit ieri în audiență, pe Eminentă Sa Cardinalul Walter Kasper, președintele Consiliului Pontifical pentru Unitatea Creștină, un apropiat al Papei, aflat în România.

(<http://basilica.ro>)

Invitați de onoare la Gala Premiilor Uniter:

Alteța Sa Regală, Principesa Margareta a României

Excelența Sa Bernard Boyer, Ambasadorul Franței în România

Excelența Sa Ana Blefari Schneider, Ambasadoarea Italiei în România

(<http://www.uniter.ro>)

2. Alcătuiește enunțuri în care să folosești următoarele formule reverențioase:
Eminentă Sa, Măria Ta, Înălțimea Voastră, Sfinția Sa, Domnia Ta.

**STIL: CORECTITUDINE GRAMATICALĂ, RESPECTAREA NORMELOR ORTOGRAFICE
ȘI DE PUNCTUAȚIE (SUBSTANTIV, PRONUME)**

Activități de pre-redactare

1. Transcrie enunțurile din mass-media, de mai jos, alegând formele corecte ale substantivelor.

„Ca în fiecare an, revista „Știință & Tehnică” vă invită la **observații/observații** astronomice! La intrarea din Piața Charles de Gaulle a Parcului Herăstrău vor fi montate lunete și telescoape pentru a putea observa **aștri/aștrii**.” (www.click.ro)

„În India, odinioară cel mai mare refugiu pentru **tigri/tigrii**, au mai rămas doar 1400 de exemplare.” (www.wwf.ro)

Ansamblul folcloric „**Fii/Fiii CĂMĂRAȘULUI**” a fost înființat cu intenția de a valorifica și de a duce mai departe obiceiurile și tradițiile folclorice specifice comunei. (www.https://primariacamarasu.ro).

„După o asemenea tensiune, pe care **am avut-o/avuto** două zile la rând, **ne-am/neam** relaxat și am jucat destul de bine după primul set.” (Simona Halep, www.digisport.ro)

Activități de redactare

1. Corectează!

Transcrie pe caiet următoarea pagină din jurnalul lui Grațian, corectând greșelile:

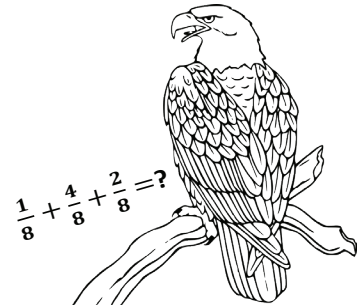
15.02.2017

Astăzi, este a treia zi de școală, după două săptămâni de absență.

La română am discutat despre un personaj din filmul preferat

La matematică nea dat o problemă pe care nu am înțeles-o. Din fericire, mia explicato Otto. Profesorul ia dat mai multe exerciții cu fracții pe care să le rezolve cu mine în pauză.

Colegii mau ajutat să editez filmulețul cu uli deasupra unor codri străvechi. Lam trimis la concurs. Vreau să câștig premiul, excursia în deltă, ca să văd păsările de acolo. Din fericire, copii nu mă mai strigă „păsărar”. Acum îmi place atmosfera de la școală.

2. Scrie o pagină din jurnalul tău (în limita a 100 de cuvinte). Poți relata ce ai făcut la școală cu o zi înainte, așa cum a făcut Grațian. Subliniază substantivele și pronumele pe care le-ai folosit. Asociază textul cu unele desene reprezentative.

Activitate de post-redactare

Lucrează în echipă!

• După ce termini de scris pagina ta din jurnal, aceasta va ajunge la profesor care o va înmâna unui coleg/unei colege pentru a fi evaluată. Colegul/colega ta va completa, la sfârșitul lucrării tale sau pe o pagină distinctă, chestionarul de evaluare de la pagina 19.

• Observațiile primite din partea colegului/colegei tale te pot ajuta să descoperi care sunt secvențele din lucrarea ta care trebuie rescrise în vederea îmbunătățirii ei. Revizuește lucrarea.

POVESTEA ADEVĂRATULUI TARZAN

La ediția din 2012 a Jocurilor Olimpice, una dintre stațiile metroului londonez a purtat numele lui Johnny Weissmüller. Devenit celebru, după ce l-a interpretat pe Tarzan, în 12 filme hollywoodiene, Weissmüller a fost mai întâi un mare sportiv.

Născut pe 02 iunie 1904, în Szabadfalva, (astăzi, cartierul timișorean Freidorf), într-o familie de etnici șvabi, celebrul înotător de mai târziu a fost botezat János Weißmüller. Familia Weissmüller a emigrat în Statele Unite, în 1905, în statul Pennsylvania.

La vârsta de 9 ani, Johnny s-a îmbolnăvit de poliomielită, iar medicii i-au recomandat o dietă specială și practicarea înotului pentru recuperare.

După ce a ajuns conjunctural în bazin, din cauza bolii, întâmplarea a jucat încă odată un rol hotărâtor în viața sa. A fost remarcat de un antrenor de înot, în timpul unei operațiuni de salvare, pe când era angajat ca salvamar pe o plajă din Michigan, în 1921.

Cu un tehnician dur și multă muncă, Johnny Weissmüller a uimit prin capacitățile sale fizice ieșite din comun, devenind, un an mai târziu, recordman al Statelor Unite la 100 de metri liber, cu timpul de 58,6 secunde. Era primul om care reușea să coboare sub ștacheta minutului, pe respectiva distanță. Astfel, a fost selecționat în lotul olimpic de natație al Statelor Unite, pentru ediția din 1924, de la Paris.

În Franța, a câștigat la Olimpiadă, într-o singură zi, trei medalii de aur la înot și una de bronz, la polo, cu echipa. Oficial, el a fost neînvingător în peste 1.000 de curse. Succesul amețitor l-a făcut pe Johnny Weissmüller unul dintre cei mai mediatizați oameni din Chicago, acolo unde se mutase cu familia. Era devansat doar de Al Capone, legendarul mafiot american.

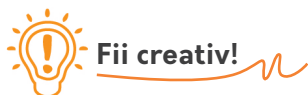
Succesul cel mare a venit însă în 1932 când cei de la MGM (studiourile Metro-Goldwyn-Mayer) au decis să facă un nou ecranizare a cărții scrise de Edgar Rice Burroughs, despre un băiat abandonat în junglă și crescut de maimuțe. Johnny Weissmüller a devenit primul Tarzan din filmele sonore, fiind considerat chiar și astăzi cel mai bun Tarzan din istoria cinematografului.

„În Austria, îl iubeam pe Johnny și filmele sale cu Tarzan erau foarte populare. Pe când aveam 6 ani, tata m-a dus să-l văd pe Weissmüller” – Arnold Schwarzenegger.

(Text adaptat, surse: www.adevarul.ro, www.a1.ro, www.sport.ro)

1. Răspunde la întrebări folosind informațiile din text:

- Cine a fost Johnny Weissmüller?
- Cum a ajuns un băiețel bolnav un campion olimpic și o vedetă de film?
- A fost Timișoara un oraș familiar pentru Johnny Weissmüller? Dar Chicago?
- Ce atitudine avea Arnold Schwarzenegger când era copil față de actorul din Tarzan?

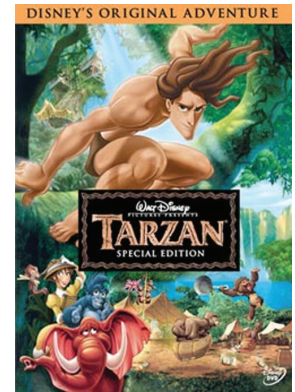
Fii creativ!

2. Imaginează-ți că vizitezi unul din locurile în care a fost Johnny Weissmüller: Chicago, Los Angeles, Paris.

Alcătuiești un jurnal de călătorie (200-300 de cuvinte) în care să prezinți obiectivele turistice ale orașului respectiv care ți se pare interesante.

Recomandări:

- folosește persoana I a verbelor și a pronumelor;
- adaugă fotografii sau desene jurnalului tău.

SUBIECTUL EXPRIMAT

◇ Citește următoarele propoziții:
Johnny și familia sa au trăit mult timp în Chicago.
 Ea a vizitat acest oraș american.

1. Ce părți de vorbire sunt cuvintele evidențiate?
2. La ce întrebări răspund ele?

Amintește-ți!

Subiectul este partea principală de propoziție care arată cine face acțiunea exprimată de un predicat verbal.

Subiectul poate fi exprimat prin:

- substantiv comun: *Tata m-a dus să-l văd pe Weissmüller.*
- substantiv propriu: *Schwarzenegger* a avut rolul principal în „Terminatorul”.
- pronume personal: *El* a jucat în multe filme hollywoodiene.
- pronume personal de politețe: *Dumneai* apreciază cinematografia franceză.

Când este exprimat, subiectul poate fi:

- *simplu* (exprimat printr-o parte de vorbire): *Actorii români* au avut succes la Cannes.
- *multiplu* (exprimat prin două sau mai multe părți de vorbire): *Eu și dumnealui* am scris scenariul.

Atenție!

Între elementele subiectului multiplu se pune virgulă sau un cuvânt de legătură (de exemplu: *și*).

ACORDUL PREDICATULUI VERBAL CU SUBIECTUL

Descoperă!

Citește exemplele de mai jos și explică modul în care s-a realizat acordul dintre predicat și subiect în fiecare caz în parte:

Tata m-a dus la cinematograful, la Paris.

Tata = subiect exprimat prin substantiv comun, gen masculin,
numărul singular
 a dus = predicat verbal exprimat prin verb, persoana a III-a,
numărul singular

Predicatul se acordă cu subiectul (exprimat prin substantiv) în număr.

El m-a dus la cinematograful.

El = subiect exprimat prin pronume personal, **persoana a III-a, numărul singular**, gen masculin
 a dus = predicat exprimat prin verb, **persoana a III-a, numărul singular**

Predicatul se acordă cu subiectul (exprimat prin pronume) în persoană și număr.

Atenție!

Subiectul și predicatul nu se despart prin virgulă, decât dacă între cele două părți principale de propoziție se intercalează alte părți de propoziție:

- *El înnota foarte bine. (el = subiect, înnota = predicat)*
- *El, actorul din Tarzan, înnota foarte bine.*

Exersează!

I. Citește textul:

Sala de cinematograful m-a impresionat prin dimensiune. Ea are o capacitate de 200 de locuri. Spectatorii se pot bucura de niște locuri spațioase. Dânsii ne-au spus că este cel mai mare cinematograful din oraș.

1. Identifică subiectele din următorul text și analizează-le conform modelului:

sala = subiect exprimat prin substantiv comun, gen feminin, număr singular, articulat cu articolul hotărât „a”.

2. Alcătuiește propoziții în care substantivele: „teatru”, „cinematograful” și pronumele „dumneaei”, „dumneavoastră” să aibă funcția de subiect.

3. Completează enunțurile astfel încât cuvintele evidențiate să aibă funcția de subiect.

– Vă mulțumesc! **Dumneavoastră**...

În acest moment, **noi**...

Din această cauză, **actorii**...

Acesta este motivul pentru care **regizorul**...

II. Citește textul

Smiley a poposit pentru câteva ore la școala din Buhuși, județul Bacău. Doamnele și domniile învățători le-au vorbit celor mici de Smiley, chiar au cântat câteva melodii de-ale lui. Nu toți copiii din această comunitate au acasă un televizor, așa că în ochii unora dintre ei s-a putut citi nedumerirea vizavi de toată vânzoleala de la ore. Școlarii au reușit să se entuziasmeze unii pe alții. Ei învață să scrie și să citească, cântă, se joacă și uită, pentru o vreme, de viața grea pe care o duc împreună cu părinții lor.

Școala este renovată de curând, mobilierul este nou, caloriferele sunt calde. Profesorii și copiii au acces la internet și videoproiector în timpul orelor.

(text adaptat, Floriana Scânteie, „*Dacă ai carte, ai parte.*” – deviza unei mame singure, cu șapte copii, www.unicef.ro)

1. Analizează substantivele evidențiate din text, completând tabelul:

substantiv	felul	genul	numărul	articulat cu articol hotărât/ nehotărât (dacă este cazul)	însoțit de prepoziție (dacă este cazul)	parte de propoziție

2. Identifică pronumele personal din text care are funcția de subiect și analizează-l, menționând: persoana, numărul și genul.

3. Alcătuiește un dialog scurt (4-6 replici) între Smiley și un copil din școala pe care a vizitat-o. În dialogul tău, pronumele „dumneavoastră” și „dânsul” trebuie să aibă funcția de subiect.

4. Corectează!

Transcrie următorul enunț din jurnalul unui elev prezent la vizita lui Smiley, corectând greșelile.

Când am ajuns l-a scoală, colidorul școli era plin de copii care âl asteptau pe Smiley Dinsul, nea vorbit despre importanta educatiei si a cânta o melodie pe care n-am mai auzito.

CĂLĂTORIE REDATĂ PRIN PANTOMIMĂ (JOC TEATRAL)

Copiii se plimbă prin spațiul în care are loc activitatea, în timp ce îndrumătorul de joc le spune o poveste inventată de el. Copiii redau spontan prin pantomimă ceea ce li se povestește. Creativitatea îndrumătorului de joc nu este îngădită în niciun fel în momentul în care trebuie să inventeze povestea. În funcție de scop se poate pune accentul pe redarea emoțiilor sau a acțiunilor. Copiii trebuie să transforme prin pantomină ceea ce aud și își exersează capacitatea de a reprezenta.

Îndrumătorul de joc îi poate ajuta foarte mult pe copii în timpul jocului încercând să povestească lucruri care sunt ușor de redat prin pantomimă.

Spre exemplu: *Mergi spre casă. Este foarte cald, ești obosit. Apoi, dintr-o dată începe să plouă și mergi să te adăpostești sub un copac. Trebuie să rămâi pe loc până când trece ploaia, te plictisești. Când ploaia s-a oprit, fugi spre casă, evitând bălțile.*

(text adaptat, sursa: Sylvia Rotter, Dr. Brigitte Sindelar, *Sus cortina pentru viață*)

1. Identifică pronumele personale din primele două paragrafe ale textului și analizează-le, completând tabelul: (2 p.)

pronume personal	persoana	numărul	genul (dacă este cazul)	însoțit de prepoziție (dacă este cazul)

2. Identifică substantivele evidențiate și analizează-le, completând tabelul: (2 p.)

substantiv	felul	genul	numărul	articulat/nearticulat	însoțit de prepoziție (dacă este cazul)

3. Înlocuiește cuvintele subliniate din următorul enunț cu alte forme ale pronumelui personal: (1 p.)

Copiii se plimbă prin spațiul în care are loc activitatea, în timp ce îndrumătorul de joc le spune o poveste inventată de el.

4. Alcătuieste un dialog scurt (4-6 replici) în care pronumele de politețe: „dumneavoastră” și substantivul „teatru” să aibă funcția de subiect. (1 p.)

5. Imaginează-ți că ești îndrumător de joc. Continuă următoarea indicație pentru copiii care fac pantomimă, cu încă 50-60 de cuvinte:

Mergi spre cinematograful pentru a vedea filmul Tarzan. Este foarte frig, dar... (1 p.)

6. Alcătuieste o compunere de 100-150 de cuvinte în care să argumentezi faptul că textul de mai sus este un text narativ nonliterar. (2 p.)

Se acordă 1 p din oficiu.

UNITATEA 6

PRIETENIA

Conținuturi:

Comunicare orală

Elementele nonverbale și paraverbale ca mărci ale personalității individului
Confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului

Lectură

Narativul în texte multimodale (text și imagine – banda desenată)
Interese și atitudini față de lectură

Redactare

Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme

Elemente de construcție a comunicării

Categorii semantice: sinonime, antonime
Câmpul lexical
Corespondența sunet-literă

Elemente de interculturalitate

Identitate personală-identitate națională-diversitate culturală și lingvistică

GARFIELD, EROUL COPIILOR DIN ÎNTREAGA LUME

Activități de pre-ascultare

Exprimă-ți opinia!

1. Privește imaginile! Ce înfățișează ele? Care este elementul comun?
2. Ți place să te uiți la desene animate? Ai văzut vreun episod din Garfield Show? Care sunt personajele principale.
3. De ce crezi că ceasul deșteptător are forma unui motan? Cui îi este destinat acest produs?

Știi că...?

Înainte de a ajunge personaj de film, Garfield a fost eroul unor benzi desenate, create de Jim David. Acesta i-a atribuit motanului portocaliu numele și trăsăturile de caracter ale bunicului său, dar și apetitul său deosebit pentru lasagna.

Dezvoltă-ți vocabularul!

- Asociază cuvintele subliniate în următoarele contexte cu definiția lor:
    1. un film pe **DVD**
    2. am desenat/am realizat o **bandă desenată**
    3. m-am uitat la un **desen animat**
    4. am decupat un **talon** din ziar
    5. am un prieten **canin**
    6. am pus în cuptor o **lasagna**
- a) un mediu de stocare a datelor, cu o capacitate mai mare decât un CD.
  - b) succesiune de imagini însoțite de cuvinte în scopul ilustrării unei narațiuni.
  - c) film constituit dintr-o succesiune de imagini însoțite de replicile personajelor și de un fond muzical.
  - d) parte a unui document care se poate folosi separat, după completarea unor date.
  - f) câinesc, referitor la câine.
  - g) paste făinoase specific italiene, preparate în straturi intercalate cu tocătură de carne sau cu alte ingrediente.

Activități de ascultare propriu-zisă

Ascultă!

• Ascultă, cu atenție, anunțul lansării în România a unor DVD-uri de desene animate. [Textul 6 A, B]. Încearcă să reții cât mai multe detalii.

• Citește, cu atenție, următorul exercițiu. În timp ce vei asculta Textul 6 A din nou, vei scrie în caiet răspunsurile corecte.

1. Alege varianta corectă pentru a completa enunțurile:

1. Eroul copiilor din întreaga lume este ...

a) Garfield; b) Odie; c) Jon Arbuckle.

2. Prețul DVD-urilor este ...

a) 10, 99 lei; b) 11,99 lei; c) 12,99 lei.

3. Stăpânul uituc și neîndemânatic este ...

a) Garfield; b) Odie; c) Jon Arbuckle.

4. Numele cățelului este ...

a) Garfield; b) Odie; c) Jon Arbuckle.

• Transcrie următoarele enunțuri. În timp ce vei asculta Textul 6 B din nou, vei completa spațiile libere folosind cuvintele potrivite.

a) *Morocănos, mereu cu un pas înaintea ceasului deșteptător, Garfield are o mare pasiune: mâncarea. .... mai exact!*

b) *El iubește ... și să îl tachineze pe Odie.*

c) *„Este un. ... în pielea unui motan”.*

d) *Garfield a ajuns să fie urmărit zilnic de peste ... de milioane de oameni de pe glob.*

Activități de post-ascultare

1. Exprimă-ți opinia în legătură cu următoarea secvență din text:

„Este un om în pielea unui motan”.

2. De ce este considerat Garfield un pisoi de Cartea Recordurilor?

3. Citește cu voce tare următoarele afirmații din text. Modifică-ți tonul vocii și gesturile, în funcție de următoarele stări: a) cu uimire, b) cu reproș.

Garfield are o mare pasiune: mâncarea. Lasagna mai exact! Pe care o primește chiar și la ziua sa de naștere în loc de tort cu lumânări.

4. Continuă textul pe care l-ai ascultat, cu un enunț în care să prezici premiile pe care le-ar putea obține cel care completează talonul.

Autoevaluare

• Transcrie, în caiet, chestionarul de la pagina 11. Bifează afirmațiile cu care ești de acord și adună punctajul obținut. Interpretează rezultatele.

Progresează!

1. Află mai multe informații despre desenul tău preferat folosind sursele indicate de profesor. Notează, în caiet, 3-5 informații care ți se par interesante.

2. Compune un discurs al lui Garfield în care acesta prezintă o întâmplare amuzantă alături de Odie.

Reguli:

- Poți să alcătuești povestirea singur sau împreună cu un coleg/o colegă.
- Personajul principal este Garfield.
- După ce ai scris textul în caiet, îl poți înregistra singur sau cu ajutorul unui coleg, folosind un telefon sau un reportofon.
- Colegii vor asculta textul înregistrat de tine și vor identifica ideile principale și secundare ale povestirii.

Activități de pre-producere a mesajului oral

Citește în gând următorul text

Prietenii sunt importante și să ai o inteligență socială te poate ajuta să-ți faci prieteni și să-i păstrezi. Dacă vrei să ai mai mulți prieteni sau te simți singur, citește în continuare câteva modalități ușoare de a-ți dezvolta abilitățile legate de inteligența socială și de a le folosi pentru a-ți face noi prieteni. Iată niște sugestii simple pentru a deveni o persoană mai socială:

Zâmbește! Este un lucru simplu, dar atunci când le zâmbești oamenilor, îi anunți că îi plăci și că ești interesat de ei. Este mai probabil ca oamenii să-ți răspundă într-un mod pozitiv dacă le zâmbești.

Ascultă! Acordă-le prietenilor tăi suficient timp pentru a vorbi și concentrează-te asupra a ceea ce spun ei. Nu monopoliza discuția și nu întrerupe. Chiar dacă ești foarte entuziasmat despre ceea ce spun, lasă-i să termine de vorbit înainte de a răspunde. Poți exersa ascultarea activă, care înseamnă să fii foarte atent la ceea ce spune cineva și să-i arăți acest lucru zâmbind, încuviințând din cap, spunând ahaaa sau punând întrebări.

Fii tu însuși! Dacă ești timid sau nu te simți confortabil să vorbești mult, totuși îți poți demonstra capacitățile inteligenței sociale. Dacă pui întrebări bune și ești atent la răspunsuri, deja deschizi ușa către prietenie.[...]

Găsește puncte comune de interes! Atunci când vorbești, găsește subiecte care să vă intereseze atât pe tine, cât și pe cealaltă persoană. Interesele comune te ajută să ajungi să cunoști pe cineva și păstrează conversația vie.

Păstrează șansele de partea ta! Mergi acolo unde sunt oameni care-ți împărtășesc pasiunile. Așadar, dacă îți place să colecționezi timbre, găsește un grup de colecționari de timbre. Dacă ești fan al fotbalului, intră într-o echipă de fotbal. Dacă îți place să citești, alătură-te unui club de lectură.

*

A te apropia de ceilalți nu este întotdeauna ușor – poți avea nevoie de un pic de curaj social ca să o faci. Dar cu cât lucrezi mai mult la a-ți face prieteni, cu atât mai mult vei reuși. Este nevoie de exercițiu, exact ca în cazul mersului pe bicicletă sau al cântatului la vioară. Dacă nu reușești să-ți faci prieteni de fiecare dată când încerci, este în regulă. Cel puțin ai făcut efortul [...]

Ai putea fi prieten cu oameni din diferite culturi, religii și țări ori doar cartiere diferite sau școli. Sau ai putea să te împrietenești cu cineva mai tânăr ori mai în vârstă. Cu fiecare prieten nou pe care ți-l faci, lumea devine un loc mai restrâns și locul tău în ea unul un pic mai mare.

(Dr. Thomas Armstrong, *Ești mai inteligent decât crezi, un ghid al inteligențelor multiple pentru copii*)

Exersează vorbind!

- Pronunță următoarele cuvinte cu voce tare. Subliniază cuvântul care nu are legătură cu celelalte.

Folosește un dicționar dacă este necesar.

a) sociabil;	altruist;	retras;
b) confortabil;	comod;	incomod;
c) stângăcie;	îndemănare;	abilitate;
d) a monopoliza;	a permite;	a acapara;
e) a colecționa;	a strânge;	a oferi;
f) impulsiv;	timid;	nestăpânit.

Descoperă!

ELEMENTELE NONVERBALE ȘI PARAVERBALE CA MĂRCI ALE PERSONALITĂȚII INDIVIDULUI

Citește următoarea definiție:

PERSONALITĂȚE s. f. 1. Ceea ce este propriu unei persoane și o distinge ca individualitate; felul personal de a fi al cuiva.

Explicații

O persoană iese în evidență prin modul în care comunică nonverbal sau paraverbal.

Spre exemplu, sunt persoane care au anumite ticuri, gesturi sau cuvinte pe care le repetă fără să-și dea seama. În acest caz, nu este politicos să râzi de persoana respectivă, deoarece o poți determina să fie timidă. Îi poți atrage atenția prietenește, astfel încât să o ajuți să scape de această deprindere neplăcută sau ridicolă.

Exersează!

- Copiază, în caiet, desenul de mai jos. Completează „Steaua Personalității” colegului tău de bancă și discută cu acesta rezultatele la care ai ajuns.

Există un gest/cuvânt repetat în mod constant?

Ritmul vorbirii este, de obicei:
rapid/moderat/lent.

Cum reacționează când se
bucură?

Tonul vocii este, de obicei:
tare/moderat/încet.

Cum reacționează când se
supără?

CONFIRMAREA PRIN MIJLOACE NONVERBALE SAU PARAVERBALE A ATENȚIEI ACORDATE INTERLOCUTORULUI

• Citește următorul fragment din textul-suport și rezolvă cerințele de mai jos, valorificând informațiile din text:

„Poți exersa ascultarea activă, care înseamnă să fii foarte atent la ceea ce spune cineva și să-i arăți acest lucru zâmbind, încuviințând din cap, spunând ahaaa sau punând întrebări.”

- Care sunt mijloacele nonverbale prin care îi arăți persoanei cu care vorbești că ești atent/atentă?
- Care este mijlocul paraverbal prin care îți dovedești interesul pentru ceea ce se discută?

Exprimă-ți opinia!

- Oferă exemple din viața de zi cu zi de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală.
- De ce este indicat să ne îmbunătățim modul în care comunicăm nonverbal și paraverbal?

Activitate de producere propriu-zisă a mesajului oral

Lucrează în echipă!

♦ În textul suport ai citit cinci sugestii pentru a deveni o persoană sociabilă:

1. Zâmbește! 2. Ascultă! 3. Fii tu însuți! 4. Găsește puncte comune de interes! 5. Păstrează șansele de partea ta!

Alege-o pe cea care ți se pare cea mai bună și continuă oral textul în care este prezentată.

Poți să le povestești colegilor o întâmplare reală/imaginară în care sugestia aleasă de tine a funcționat sau poți să argumentezi utilitatea ei pentru o persoană retrasă, timidă.

În momentul în care vorbești în fața clasei, îmbină comunicarea verbală cu cea nonverbală și paraverbală pentru a capta atenția celorlalți.

Activități de post-producere a mesajului oral

La sfârșitul exercițiilor, răspundeți la următoarele întrebări:

- Care dintre prezentările colegilor tăi ți-a plăcut cel mai mult? Motivează-ți alegerea.
- Care sunt lucrurile care ar trebui îmbunătățite în prezentarea colegilor tăi?

Autoevaluare

• Transcrie în caiet chestionarul de la pagina 16. Bifează afirmațiile cu care ești de acord și adună punctajul obținut. Interpretează rezultatele.

Progresează!

• Continuă dialogul, cu încă 5 replici pentru fiecare personaj, folosind **trei cuvinte**, la alegere, din următoarea listă: *altruist, impulsiv, confortabil, abilitat, a monopoliza, a acapara*.

Activități de pre-lectură

Exprimă-ți opinia!

1. Privește imaginile alăturate. La ce se referă ele?
2. Care este supereroul tău preferat? Ai citit vreo bandă desenată sau ai văzut vreun film în care el este personajul principal?
3. Care sunt calitățile sale excepționale? Reușește să obțină victoria singur sau cu ajutorul prietenilor săi?

Reține!

Banda desenată este un text multimodal deoarece folosește atât comunicarea verbală, cât și limbajul artistic-vizual pentru transmiterea mesajului.
Alte texte multimodale sunt: manualul, afișul, reclama, enciclopedia ilustrată.

Exersează!

1. Citește primele ilustrații din banda desenată. Alege din listă variantele corecte de răspuns:
În ilustrațiile care prezintă replica unui personaj, graficianul îl desenează pe vorbitor:
  - a) privind în partea stângă;
  - b) privind în partea dreaptă;
  - c) deasupra celor care îl ascultă;
2. Care sunt elementele grafice care indică faptul că împărăția este cuprinsă de întuneric.

Descoperă!

În banda desenată, comunicarea paraverbală poate fi ilustrată prin scrierea unor cuvinte cu un contur mai gros. Există însă și ale modalități pentru a scoate în evidență tonul vocii unui personaj:

- scrierea unor cuvinte cu litere mai mari/mai mici ;
- lungirea sunetelor unui cuvânt.

Activități de lectură

- Citește cu atenție banda desenată, urmărind atât textul, cât și modul în care sunt ilustrate personajele și locurile.

GREUCEANU ȘI FAURUL-PĂMÂNTULUI

(scenariu adaptat după fragmente din basmul popular *Greuceanu*)

CUM? MI-AI OMORĂT
FAMILIA?! TE
VOI DISTRUGE!

DOAMNE, ESTE
URIAȘ!

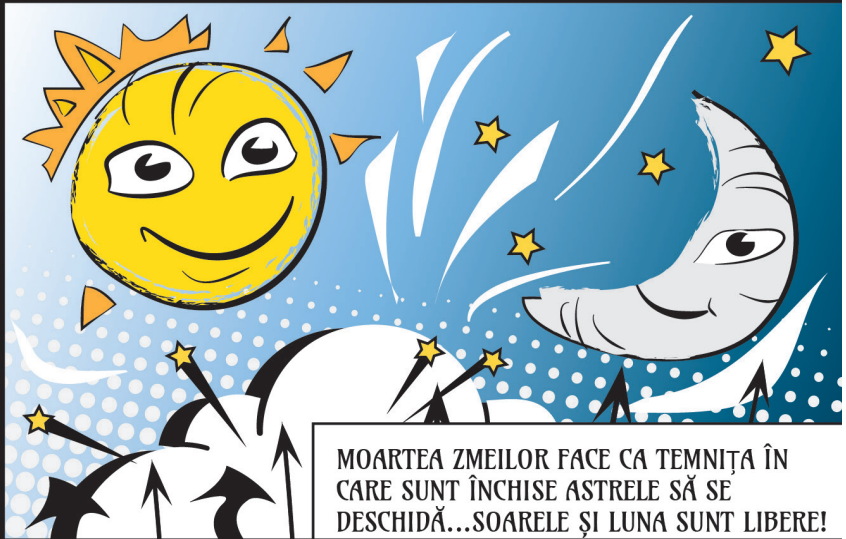
DIMINEAȚA, APARE
ȘI ZMEUL ZMEILOR.

LUPTA E CRÂNCENĂ! GREUCEANU
ÎȘI ADUCE AMINTE DE CUVINTELE
FAURULUI...

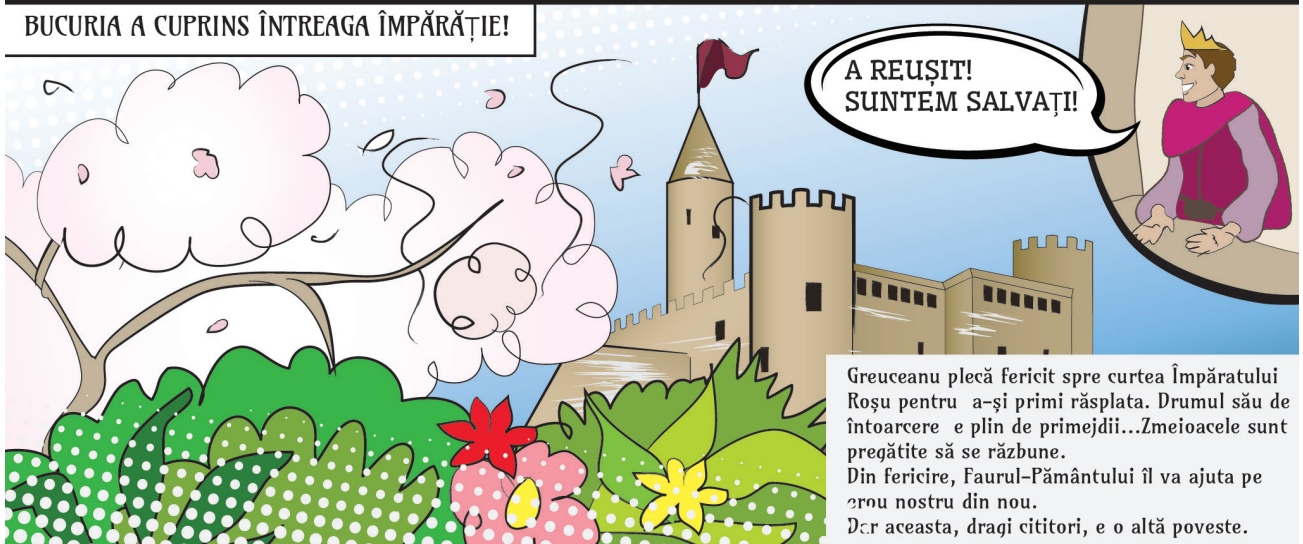
TREBUIE SĂ LUPT! TREBUIE SĂ
ÎNVING! AVEM NEVOIE DE
LUMINĂ!

CU ULTIMELE EFOTURI, EL ÎL PUNE
PE ZMEU LA PĂMÂNT.

MOARTEA ZMEILOR FACE CA TEMNIȚA ÎN
CARE SUNT ÎNCHISE ASTRELE SĂ SE
DESCHIDĂ...SOARELE ȘI LUNA SUNT LIBERE!

BUCURIA A CUPRINS ÎNTREAGA ÎMPĂRĂȚIE!

A REUȘIT!
SUNTEM SALVAȚI!

Greuceanu plecă fericit spre curtea Împăratului
Roșu pentru a-și primi răsplata. Drumul său de
întoarcere e plin de primejdii...Zmeioacele sunt
pregătite să se războne.
Din fericire, Faurul-Pământului îl va ajuta pe
erou nostru din nou.
Dar aceasta, dragi cititori, e o altă poveste.

1. Identifică personajele prezente în text și notează-le în caiet.
2. Transcrie din banda desenată începutul specific basmului.
3. Pune în ordine următoarele acțiuni:
  - a) Împăratul Roșu poruncește oștenilor săi curajoși să elibereze astrele.
  - b) Eroul ajunge la castelul zmeilor.
  - c) Zmeii au furat Soarele și Luna.
  - d) Greuceanu discută cu Faurul-Pământului.
  - e) Greuceanu se îndreaptă spre curtea Împăratului Roșu.
  - f) Transformat în porumbel, el ascultă discuția zmeoaicelor.
  - g) Greuceanu învinge zmeii.
  - h) Luna și soarele răsar din nou pe cer.
4. Alege varianta corectă de răspuns, în funcție de ce exprimă fiecare enunț:
  1. Vom elibera astrele, Măria Ta!
  2. Doamne, este URIAȘ!
  3. Voinicii mei, plecați imediat!
  4. Eliberează Soarele și Luna, dacă vrei să trăiești!
  - a) condiție
  - b) mirare
  - c) poruncă
  - d) promisiune
5. Transcrie următoarele enunțuri în caiet. Încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F), justificând alegerea prin valorificarea informațiilor din text:

a) Voinicii Împăratului nu reușesc să îi învingă pe zmei.	A F
<i>Justificare:</i> ...	
b) Faurul-Pământului este fratele de cruce al lui Greuceanu.	A F
<i>Justificare:</i> ...	
c) Faurul-Pământului îl sfătuiește pe erou să-i aștepte pe zmei sub un pod.	A F
<i>Justificare:</i> ...	
d) Greuceanu îi spune Împăratului Roșu că a eliberat Soarele și Luna.	A F
<i>Justificare:</i> ...	
6. Completează spațiile libere cu informații selectate din text:
  - a) Greuceanu se îndreaptă spre castelul zmeilor după ce *se sfătuiește cu Faurul-Pământului*.
  - b) Greuceanu se transformă într-o pasăre pentru că ...
  - c) El îl provoacă la luptă pe primul zmeu atunci când ...
  - d) Toți locuitorii împărăției sunt bucuroși deoarece ...
7. Asociază citatele din text cu următoarele idei enunțate mai jos:
  1. Greuceanu este interesat să obțină jumătate din împărăție și mâna prințesei.
  2. Faurul-Pământului îi oferă un motiv suplimentar pentru care trebuie să-i învingă pe zmei.
  3. Greuceanu află că zmeii sunt la vânatoare în apropierea castelului lor.
  4. Prin acțiunile sale, eroul își creează dușmani noi.
  - a) „Fără lumină, întreaga natură va muri.”
  - b) „Zmeoaicele sunt pregătite să se răzbune.”
  - c) „Auzind făgăduința Împăratului Roșu, viteazul Greuceanu pornește și el spre castelul zmeilor.”
  - d) „Stai liniștită, Codrul Verde este destul de aproape.”

BANDA DESENATĂ

Banda desenată are un scenariu narativ, prezintă o serie de acțiuni la care participă mai multe personaje.

	<p style="text-align: center;">Locul/Timpul</p> <ul style="list-style-type: none"> Indicațiile referitoare la locul și/sau timpul acțiunii sunt plasate într-o casetă dreptunghiulară, aflată în partea de sus sau de jos a desenului.
	<p style="text-align: center;">Acțiunea</p> <ul style="list-style-type: none"> Firul narativ este prezentat grafic, printr-o succesiune de ilustrații, de la stânga la dreapta. Situația inițială și situația finală pot fi rezumate. Cauza care declanșează acțiunile personajului principal este prezentată de la început, în mod clar, scenariul fiind ușor de urmărit. Momentul în care eroul se află în dificultate este ilustrat prin mai multe desene, din mai multe perspective, pentru a întreține suspansul.
<p>CU ULTIMELE EFOTURI, EL ÎL PUNE PE ZMEU LA PĂMÂNT.</p>	<p style="text-align: center;">Personajele</p> <ul style="list-style-type: none"> În multe benzi desenate, personajele principale sunt supereroi care luptă pentru o cauză nobilă. Ei reușesc să învingă forțele malefice cu care se află în conflict, pentru că au alături câțiva prieteni de încredere (Batman, Robin și Catwoman, Superman, Jimmy Olsen și Louis Lane etc.). Există însă și benzi desenate care au rolul de a-l amuza pe cititor (Garfield, Pif, Minioni, Tom și Jerry etc.) sau care au personaje inspirate din opere literare cunoscute: („Amintiri din copilărie” de I. Creangă, „Vizită” de I. L. Caragiale, „Castelul din Carpați” de Jules Verne etc.).
<p>A REUȘIT! SUNTEM SALVAȚI!</p>	<p style="text-align: center;">Limbaj artistic-vizual</p> <ul style="list-style-type: none"> Replica unui personaj este scrisă, de obicei, într-o bulă, care este îndreptată spre cel care vorbește. O atenție deosebită este acordată comunicării nonverbale, gesturile și mimica personajelor trebuie să se afle în concordanță deplină cu mesajul verbal transmis de acestea. Graficianul schimbă constant unghiul din care prezintă personajele pentru a crea o bandă desenată atractivă pentru cititor.

Activități de post-lectură

1. Exprimă-ți opinia cu privire la următoarea afirmație:

Faurul-Pământului îl ajută pe Greuceanu să se transforme atât la nivel fizic (într-o pasăre), cât și la nivel emoțional într-un erou altruist.

2. Alcătuieste o compunere de 100-150 de cuvinte în care prezinți prietenia dintre Greuceanu și Faurul-Pământului, valorificând ideea transmisă de ilustrația: „Lupta e crâncenă! Greuceanu își aduce aminte de cuvintele Faurului... *Trebuie să lupt! Trebuie să înving! Avem nevoie de lumină!*”

3. Exprimă-ți opinia cu privire la următoarea prejudecată: *Benzile desenate sunt numai pentru copii!*

Lucrează în echipă!

Desenează o bandă desenată scurtă (2-5 ilustrații) în care să prezinți prin intermediul unor acțiuni simple, calitățile celui mai bun prieten.

Spre exemplu, pentru a arăta că prietenul tău este sociabil, îl poți reprezenta:

a) zâmbind; b) oferindu-ți un cadou de ziua ta de naștere; c) vorbind cu tine despre un hobby comun.

INTERESE ȘI ATITUDINI FAȚĂ DE LECTURĂ

Exprimă-ți opinia!

- Care este cartea ta preferată din literatura română? Dar din literatura străină?
- Care sunt atitudinile și interesele de lectură ale colegilor tăi? Vă place să citiți același tip de cărți?

Pentru a afla răspunsul la această întrebare, alcătuieste și aplică un chestionar. Îl poți folosi pe acesta sau îl poți adapta.

Scrive/tipărește întrebările pe o foaie de hârtie și roagă-i pe colegii tăi să bifeze răspunsurile. Nu ai voie să îi influențezi. Chestionarul nu este semnat.

CHESTIONAR

1. Ți place să citești?

- a) Da.
b) Nu.
c) Nu știu./Nu răspund.

2. Lectura reprezintă:

- a) Un mod plăcut de a-ți ocupa timpul liber;
b) O obligație impusă de părinți/de școală;
c) Un mod de a te informa;
d) Nu știu./Nu răspund.

3. Ce preferi să citești în timpul liber?

- a) Povești, basme, proză scurtă;
b) Scrieri SF;
c) Poezii;
d) Stiri, reportaje, articole.
e) Altceva (completează!) ...

4. Citești cărți/ziare:

- a) Pe suport de hârtie;
b) Digitale (folosind calculatorul/tableta/telefonul)
c) Atât pe suport de hârtie, cât și pe suport digital

După ce ai primit răspunsurile colegilor, numără răspunsurile obținute la fiecare întrebare. Interpretează rezultatele folosind un tabel, asemănător celui de mai jos, oferit ca model:

Interpretarea rezultatelor (date statistice organizate în tabel)

Număr de chestionare aplicate: 10

Număr întrebare	Număr de răspunsuri				Alte răspusuri	Grafic cu bare și/sau cu linii
	a)	b)	c)	d)		
1	5	4	1	-	-	
2	6	3	2	1	-	
3	2	3	3	2	<i>piese de teatru, benzi desenate</i>	
4	5	3	2	-	-	

PREZENTAREA TEXTULUI

(SCRISUL DE MÂNĂ, AȘEZAREA ÎN PAGINĂ, INSERAREA UNOR DESENE, GRAFICE, FOTOGRAFII, SCHEME)

1. Completează schema răspunzând la întrebări:

	Întrebări	Răspuns
scrisul de mână	În ce situații este folosit?	
	De ce trebuie să fie lizibil?	
	Poate fi înlocuit de tehnologie?	

• Amintește-ți modul de organizare a textului scris de mână în pagina caietului.

• Alege variantele corecte de răspuns:

- data trebuie scrisă sus, în partea dreaptă a paginii;
- titlul lecției trebuie scris la mijlocul paginii, cu un rând mai jos decât data;
- textul scris de mână trebuie organizat în alineate;
- o bună organizare a notițelor/exercițiilor îți va permite să recapitulezi informațiile transmise.

Descoperă!

ARANJAREA NOTIȚELOR ÎN PAGINĂ

◆ Pagina este împărțită în trei secțiuni:

- Prima secțiune reprezintă notițele propriu-zise (incluzând tabele/scheme/desene).
- A doua secțiune conține cuvintele cheie ale lecției, comentariile/întrebările care apar ulterior, în momentul recapitulării. A doua secțiune se află în stânga paginii;
- A treia secțiune conține rezumatul lecției (ideile principale). Se află în partea de jos a paginii.

Exemplu:

<p>Secțiunea 2 (1/4 din pagină) text ilustrații personaje <i>Există benzi desenate în care personajele sunt oameni obișnuiți?</i></p>	<p>Secțiunea 1 (3/4 din pagină) <i>Banda desenată</i> <i>Banda desenată îmbină textul cu ilustrațiile. Acestea prezintă, grafic, firul narativ, printr-o succesiune de imagini, de la stânga la dreapta.</i> <i>Personajele pot fi supereroi, animale haioase etc.</i></p>
<p>Secțiunea 3 <i>Banda desenată este un text narativ, multimodal.</i></p>	

• Citește, din nou, notițele lecției „Textul multimodal (Banda desenată)” și organizează-le conform modelului de mai sus.

Autoevaluare

Cum te-ai descurcat cu organizarea notițelor?
Alege emoticonul potrivit.

Foarte bine!

Am avut nevoie de ajutor!

Of, trebuie să exersezi mai mult!

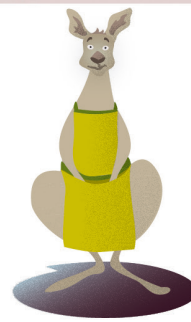
APOLODOR, AMEDEU ȘI ILIE

(scenariu adaptat după *A doua carte cu Apolodor de Gellu Naum*)

Iată-l pe Apolodor
Fost, pe vremuri, călător.
Să reținem cel puțin
Faptul că e pinguin.

Lângă el e
Amedeu,
Cel mai cumsecade
leu,
Cântăreț la
clarinet
Și din când
în când,
poet.

Blondul din fotografie
Este cangurul Ilie.
Fiind kangur, așadar,
Are șorț cu buzunar.

Gellu Naum
A DOUA CĂRTE CU
APOLODOR

Pe toți trei,
iubindu-i
foarte,
Vi i-am
adunat în
carte.

...Deci, gășind în
almanah
Niște note, Amedeu
A lăsat jocul de șah,
Preferat de orice leu

Și a spus:

-Privește! Ah!
Numai melodii de Bach
Pentru clarinetul meu.
Ține-le, Apolodor...

Nu-i plăcut
și nici ușor
Dacă ții
ceva prea
mult,
Ba e chiar
obositor.

Deci, a spus Apolodor:

-E un ceas de când
te-ascult,
Prea iubite Amedeu.

Mulțumesc. Acuma, ah!
Mai slăbește-mă cu Bach.
Pentru mine, e cam greu...

Dar mai cugetând un pic,
Pentru bunul lui amic
A găsit el o metodă-
Foarte simplă și comodă

Ca să cânte cât vrea, ah!
Melodiile de Bach.

A DOUA ZI...

Am notat în
calendar:
Azi e ziua
lui Ilie.

Să intrăm la florărie;
Un buchet e necesar.

Vai, cu câtă bucurie
O să pună la ierbar
Florile primite-n dar
Și ce vesel o să fie!

Iată clipa! Am ajuns!
Iar Ilie, bine tuns
Și cu șorțul din portret,

De emoție
pătruns,
A mâncat, încet,
încet,
Jumătate de
bucchet...

(A compus acest sonet
Amedeu, leul-poet).

SINONIMELE

1. Găsește cuvinte cu sens asemănător pentru: „lucrare”, „a cugeta”.

2. Observă definițiile următoarelor cuvinte. Folosește etichetele pentru a completa exemplele de mai jos.

CUMSECÁDE adj. invar., adv. 1. Adj. invar. (Despre oameni) Cu purtări bune; de treabă, onest, cinstit. **Cum + se + cade.**

POLITICÓS, -OÁSĂ, *politicoși, -oase*, adj. Care are o atitudine amabilă, binevoitoare, îndatoritoare, care se poartă cuviincios, delicat cu cei din jur; cuviincios, bine-crescut, manierat, civilizată, curtenitor. Care arată, demonstrează politețe. *Purtare politicoasă.* – Din ngr. **politikós.**

1. Amedeu este un leu...

2. Oamenii din jurul meu sunt...

3. Patronul florăriei era un om... , de treabă, cinstit cu toți clienții săi

4. Patronul florăriei era un om ... , vorbea foarte frumos cu toți clienții săi.

politicos

cumsecade

cumsecade/politicos

cumsecade/politicoși

Reține!

Sinonimele sunt cuvinte cu formă diferită și cu un sens asemănător.

Acestea se stabilesc în funcție de contextul în care apare cuvântul.

Spre exemplu, nu poți înlocui cuvântul *cumsecade* cu sinonimul său *politicos*, decât în anumite enunțuri.

Descoperă!

Un cuvânt poate avea mai multe sinonime. Pentru a le afla trebuie să consulți un dicționar de sinonime.

Spre exemplu, în „Dicționarul de sinonime”, alcătuit de Gh. Bulgăr, apare următorul articol:

CUMSECADE adj. bun, onest, omenos, loial, cinstit, tolerant, *politicos*, blajin

Observă!

• Ce parte de vorbire este cuvântul *cumsecade*? Dar sinonimele sale?

Pot fi cuvintele: *politețe, cinste, toleranță* sinonimele cuvântului *cumsecade*? Ce parte de vorbire sunt acestea?

Reține!

Sinonimul și cuvântul pe care îl înlocuiește sunt aceeași parte de vorbire.

Exersează!

1. Completează tabelul cu sinonime pentru următoarele cuvinte. Precizează partea de vorbire, conform modelului.

Cuvânt	Sinonim	Parte de vorbire
el	<i>dânsul</i>	pronume
cântăreț	<i>muzician</i>	substantiv
greu		
a nota		
simplu		
ei		

2. Înlocuiește în context cuvintele *bucurie*, *a pune*, *dar* și *vesel* cu sinonime și transcrie versurile:

Spre exemplu,

Vai, cu câtă *încântare*

.....
 .....
 .....

3. Numește câte un sinonim pentru sensul din text al cuvintelor subliniate:

Apolodor este un personaj din **cartea** lui Gellu Naum.
 – Este **obositor** să-ți ții partiturile, Amedeu!
 Apolodor a găsit o metodă **comodă** de a ține partiturile.
 Amedeu, Apolodor și Ilie sunt **amici**.

Joacă-te!

Telefonul fără fir: Sinonimele

Primul coleg din șir șoptește un substantiv la ureche celui de lângă el. Acesta transmite mai departe sinonimul cuvântului inițial, iar cel care îl ascultă, trebuie să urmeze aceeași regulă. Ultimul copil va spune cuvântul cu voce tare. Vor fi scrise pe tablă toate substantivele transmise pentru a vedea cum a fost formată și cât de corectă este seria sinonimică. Jocul poate fi reluat cu un adjectiv sau cu un verb.

ANTONIMELE

1. Oferă exemple de cuvinte cu sens opus substantivului *zi* și verbului *a primi*.
2. Observă sensurile următoarelor cuvinte cu sens opus. Completează enunțurile de mai jos, înlocuind cuvântul subliniat cu opusul său.

AMÍC, -Ă,
Prieten.

≠

ADVERSÁR, -Ă, *adversari, -e, s. m. și f.* Persoană care face concurență, care luptă împotriva alteia sau împotriva unei concepții, a unei idei; rival, potrivnic. ◇(Sport) Partener

INAMÍC, -Ă, *inamici, -ce, adj., s. m. și f. 1. Adj., s. m. și f.* Dușman, vrăjmaș (în război, în viața de fiecare zi etc.).
2. *Adj.* Dușmănos, ostil.

- a) Amedeu este cel mai bun amic cu care joc șah.
- b) Amedeu citea în almanah despre războiul amicilor lui Al. Capone cu gangsterii americani.

Reține!

Antonimele sunt cuvintele cu sens opus. Ele se stabilesc în funcție de contextul în care apare cuvântul și sunt aceeași parte de vorbire..

Descoperă!

Un cuvânt poate avea mai multe antonime. Pentru a le afla trebuie să consulți un dicționar specializat. Spre exemplu, în „Dicționarul de antonime” alcătuit de Marin Bucă și Onufrie Vințeler apare următorul articol:

AMIC
Prieten

DUȘMAN
adversar, inamic, vrăjmaș

„Să nu înșeli nici pe **amicii** tăi, dar nici chiar pe **dușmanii** tăi!” *KOGĂLNICEANU*

Exersează!

1. Găsește exemple de antonime pentru următoarele cuvinte:

Exemplu:

obositor ≠ *odihnitor, reconfortant, calmant, relaxant.*

comod ≠ *politicos*

încet ≠ *preferat*

2. Alcătuieste enunțuri cu perechile de antonime:

a încuraja ≠ *a descuraja*   *a prinde* ≠ *a desprinde*

cinsit ≠ *necinstit*   *demn* ≠ *nedemn*

CÂMPUL LEXICAL

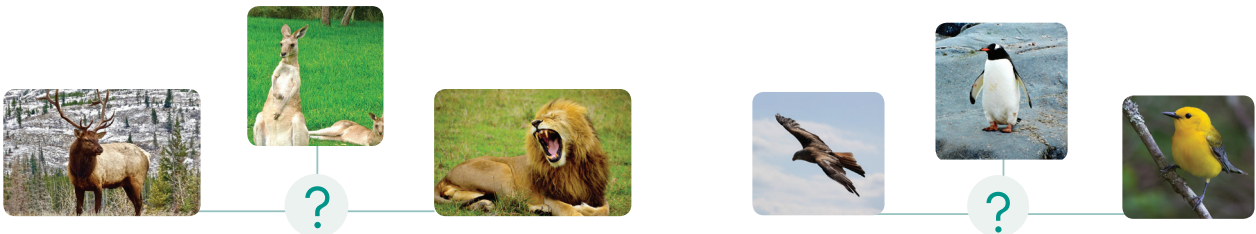
◆ Citește ilustrațiile alăturate:

Deși sunt foarte diferiți, pinguinul Apolodor, leul Amedeu și cangurul Ilie sunt prieteni.

- Care este elementul comun care îi apropie?
- Ce îi diferențiază față de un pinguin, un leu sau un cangur obișnuit?

• Care este elementul comun imaginilor de mai jos? Ce reprezintă ele?

Reține!

Câmpul lexical cuprinde toate cuvintele care se referă la același domeniu din natură sau din societate și care au trăsături de sens comune.

Exemple de cuvinte care fac parte din câmpul lexical al termenului indicat:

animale sălbatice: leu, tigru, lupul, vulpea, cangurul etc.;

profesii: profesor, inginer, medic, avocat, tehnician etc.

Exersează!

1. Enumeră cinci cuvinte ce fac parte din următoarele câmpuri lexicele:

- păsări
- flori
- mijloace de comunicare
- animale domestice
- obiecte de mobilier
- culori

2. Identifică, în textul benzii desenate „Apolodor și prietenii săi”, trei cuvinte din câmpul lexical al termenului „muzică”.

3. Bifează A (adevărat)/ F (fals) și transcrie varianta corectă:

Cuvântul „florărie” face parte din câmpul lexical al tipurilor de magazine.

A F

Cuvintele „sonet” și „poet” fac parte din câmpul lexical al creației artistice.

A F

Cuvântul „tort” face parte din câmpul lexical al obiectelor casnice.

A F

Cuvântul „blond” face parte din câmpul lexical al culorilor.

A F

Progresează!

Identifică zece cuvinte din câmpul lexical al termenului „călătorie” în volumul „Cartea cu Apolodor” de Gellu Naum.

MONITORIZAREA PRONUȚIEI ȘI A SCRIERII. RELAȚIONAREA SUNETULUI CU LITERA

◇ Recită următoarele versuri din „A doua carte cu Apolodor” cu/fără fundal sonor.

În partea stângă, cuvintele sunt scrise cu diacritice, în partea dreaptă, acestea lipsesc. Care dintre cele două texte ți se pare mai ușor de citit?

Corect

E știut că orice pește
În borcan se plictisește.
(...)
De atunci, acel biban
Cere zilnic un roman...

Greșit

E stiut că orice peste
In borcan se plictiseste.
(...)
De atunci, acel biban
Cere zilnic un roman...

Atenție!

Sunetele limbii române [ă], [î], [ș], [ț] sunt redade cu ajutorul diacriticelor, a unor semne grafice care atribuie unor litere ale alfabetului anumite valori. De aceea, folosirea lor în scris este obligatorie.

- a ≠ ă, â,
- i ≠ î,
- s ≠ ș
- t ≠ ț

Observă!

Absența diacriticelor din text poate avea drept rezultat unele confuzii grave:

- „peste”, scris fără diacritice, poate însemna peste (prepoziție) sau pește (substantiv)
- „roman”, scris fără diacritice, poate însemna „roman” (scriere literară/locuitor al Romei) sau român (locuitor al României)

1. Observă confuziile din următoarele enunțuri:

a) Mesaj client: – As dori sa comand niste paturi cu urmatoarea dimensiune: 200 x 150 cm.

Mesaj vânzător: – Ce înălțime doriți să aibă paturile?

Mesaj client: – Eu vreau paturi, nu paturii!

b) 1 Decembrie 1918 a fost un prilej de sarbatoare pentru toti romanii.

2. Următorul mesaj de pe forumul softpedia conține greșeli. Corectează-le!

Copii se uita in general la cam toate genurile de desen animat, unele inasa sunt daunatoare prin componenta lor de personaje ce depasesc cu mult personajele apocaliptice ori pe care nici in cosmare nu le gasim.

Amintește-ți!

În limba română, [a], [ă], [î] sunt tot timpul vocale, iar [e], [i], [o], [u] pot fi atât vocale, cât și semivocale în funcție de context.

Observă!

Fiecare limbă are un sistem vocalic propriu, care poate fi diferit față de cel al limbii române.

1. Citește următoarea strofă în limbile română și franceză și observă, cu ajutorul profesorului, diferența dintre sistemul vocalic al celor două limbi:

Lângă el e Amedeu,
cel mai cumsecade leu,
Cântăreț la clarinet
Și, din când în când, poet

A côté de lui, c'est Amédée
Le lion le plus gentil
Joueur de clarinette
Et, de temps en temps, poète

PRIETENI REALI ȘI IMAGINARI

◆ Citește următoarele benzi desenate:

PRIETENII LUI HARAP ALB

(scenariu adaptat după basmul „Povestea lui Harap Alb” de I. Creangă)

Harap-Alb este trimis de Spân să o aducă pe fata Împăratului Roș.

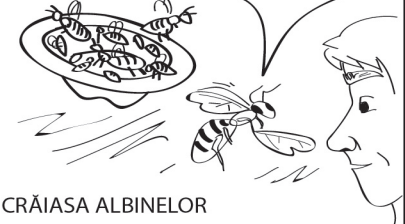
Pe drum, el va întâlni mai multe ființe cu puteri supranaturale... (După cum vedeți, nici calul lui nu era unul obișnuit.)

CRĂIASA FURNICILOR

Harap-Alb, fiindcă ești așa de bun, de ți-a fost milă de viața noastră, când treceam pe pod, și nu ne-ai stricat veselia, vreau să-ți fac și eu un bine: na-ți aripa asta, și când îi avea vreodată nevoie de mine, să dai foc aripei, și atunci eu împreună cu tot neamul meu avem să-ți venim în ajutor.

Harap-Alb, pentru că ești așa de bun și te-ai ostenit de ne-ai făcut adăpost, vreau să-ți fac și eu un bine în viața mea: na-ți aripa asta și, când îi avea vreodată nevoie de mine, aprinde-o, și eu îndată am să-ți vin întru ajutor.

CRĂIASA ALBINELOR

GERILĂ

...o dihanie de om, care se pârpelea pe lângă un foc de douăzeci și patru de stânjeni de lemne și tot atunci striga, cât îi lua gura, că moare de frig.

FLĂMÂNZILĂ

...o namilă de om mânca brazdele de pe urma a 24 de pluguri și tot atunci striga în gura mare că îi este foame.

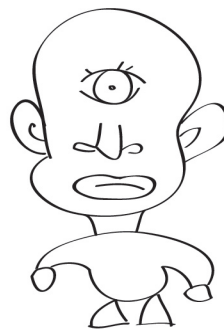
SETILĂ

...nesățios gătlej, de nu pot să-i potolească setea nici izvoarele pământului

PĂSĂRI-LĂȚI-LUNGILĂ

...fiul săgetătorului și nepotul arcașului; brâul pământului și scara cerului; ciuma zburătoarelor și spaima oamenilor

OCHILĂ

...frate cu Orbilă, văr primar cu Chiorilă, nepot de soră lui Pândilă, din sat de la Chitulă, peste drum de Nimerilă.

Cu ajutorul noilor săi prieteni, Harap-Alb trece cu bine peste toate probele la care îl supune Împăratul Roșu. El se căsătorește cu aleasa inimii sale. Iată o fotografie de la nuntă...

ARPAGIC, PRIETENUL NOSTRU COMUN

(scenariu adaptat după „Întâmplări din grădina mea” de Ana Blandiana)

ÎNTR-O ZI PE CÂND LUCRAM, ÎN GRĂDINĂ, PE SUB GEAM, ÎNGRIJIND UN TRANDAFIR, VĂD CĂ INTRĂ-UN MUSAFIR:

la te uită!
Un pisoiș!

ERA MIC C-ABIA-L VEDEAI, DAR CU MUSĂȚI DITAMAI; ÎNCĂPEA PRINTRE ULUCI, DAR AVEA BLĂNIȚA-N DUNGI

ERA NUMAI CÂT OFLOARE, DAR AVEA PATRU PICIOARE; OCHII-ALBAȘTRI ÎI CLIPEAU ȘI ȘTIA SĂ ZICĂ:

Miau!

OARE CE-AȚI FI FĂCUT VOI CU-ACEST MUSAFIR DE SOI?

Dacă avea un stăpân?

L-aș fi adoptat!

Tocmai. Îl lăsam să plece unde a venit.

EU OASPETELE IMPORTANT L-AM TRATAT CU LAPTE CALD CA SĂ-L CONVING SĂ RĂMÂNĂ I-AM DAT ȘI UN PIC DE SMÂNTÂNĂ. ȘI PENTRU CĂ ERA MIC, L-AM BOTEZAT:

DE UN TIMP NU ÎMI PLĂCEA ARPAGIC CUM SE PURTA MIEUNA SE FANDOSEA ȘI CÂND NU-L VEDEAM FURA.

BA, FIIND MAI MĂRIȘOR SE FĂCUSE VÂNĂTOR PRINTRE MURE ȘI URZICI, VÂNA PĂSĂRILE MICI

ARPAGIC
(2 luni)

PRINTRE ZMEURI ȘI CIULINI VÂNA PUII DIN VECINI

ȘI-NTR-O ZI L-AM PRINS DE TOT CU UN FLUTURE ÎN BOT.

Nicio îndoială nu-i Că-i urât din partea lui.

Oh! Da! E un super motan!

Arpagic e tare neastâmpărat!

Tot prietenul nostru rămâne! Citește tu mai departe!

Mmmiau!

Ana Blandiana
Întâmplări din grădina mea

Compară!

1. Copiază în caiet tabelul de mai jos și bifează căsuța potrivită, folosind numai informațiile din textele celor două benzi desenate.

Afirmație	Textul 1	Textul 2	Niciun text
Banda desenată are ca sursă de inspirație o operă literară.			
Banda desenată are ca sursă de inspirație un text nonliterar.			
Personajul principal are nevoie de ajutorul prietenului său.			
Prietenii personajului principal sunt copii.			

2. Răspunde la următoarele întrebări folosind informații din textele studiate.

Ce se întâmplă? (Alcătuiește planul simplu de idei.)	Care sunt reperele temporale și spațiale?	Cine este personajul principal?	Cine sunt prietenii săi?
--	---	---------------------------------------	--------------------------------

Exprimă-ți opinia!

1. Care sunt valorile transmise de benzile desenate ale acestei unități?

Exemple de valori: cinstea, onestitatea, libertatea, creativitatea, prietenia adevărată, filantropia, viața spirituală, toleranța, respectarea tradițiilor, protecția naturii, autodisciplina, politețea, conservarea moștenirii culturale etc.

2. Consideri adevărată afirmația de mai jos?

Atitudinea binevoitoare față de cei din jur, indiferent cât de neînsemnați sau diferiți par la prima privire, are întotdeauna rezultate pozitive.

3. Prezintă ilustrația care îți place cel mai mult și motivează-ți alegerea.

Recomandări:

- concentrează-ți atenția asupra fiecărei lucrări în parte pentru a percepe ceea ce comunică;
- identifică componentele imaginii (personaje, obiecte, decor) și tehnicile artistice folosite pentru a reda liniile, formele, culorile și perspectiva.

Fii creativ!

◆Elaborează în echipă/individual un proiect cu tema: „Prietenia, o valoare importantă” valorificând texte populare/culte, literare/nonliterare românești. Îl poți prezenta în fața clasei cu ajutorul noilor tehnologii.

Textele recomandate:

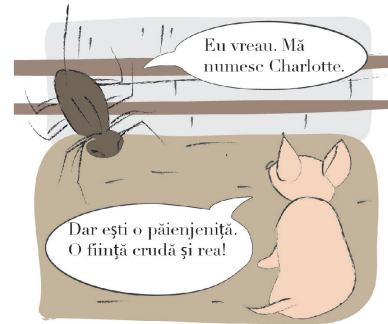
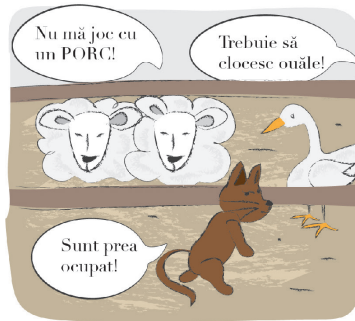
- „Greuceanu” (basm popular),
- „Povestea lui Harap Alb” de I. Creangă,
- „A doua carte cu Apolodor” de Gellu Naum, „Întâmplări din grădina mea” de Ana Blandiana;
- „Ce faci când primești 30 de oaspeți... neașteptați?” de Elena Mănescu (text nonliterar).

EVALUARE

PÂNZA CHARLOTTEI

(scenariu adaptat după „Pânza Charlottei” de E. B. White)

EVALUARE

1. Scrie un sinonim pentru următoarele cuvinte: *prieten, șocat, iarmaroc, mesaj.* (1 p.)
2. Scrie un antonim pentru cuvintele: *ocupat, curios, umil, rău.* (1 p.)
3. Transcrie din text patru cuvinte din câmpul lexical al termenului „fermă”. (1 p.)
4. Alcătuieste enunțuri cu patru cuvinte din câmpul lexical al termenului „animal domestic”. (1 p.)
5. Corectează următoarea postare de pe forumul brainly.ro referitoare la romanul „Pânza Charlottei”: (2 p.)

Era o fetita de vreo opt ani, pe care o chema Fern. Tatal sau a vrut sa omoare un purcelus ce era plapand si era abia nascut. Fern l-a numit Wilbur, pana a crescut prea mare si a trebuit vandut unchiului lui Fern. Acesta il vizita intotdeauna si petrecea mult timp langa el. Wilbur a aflat ca urma sa ajunga pe masa de craciun .
6. Alcătuieste o compunere de 100-150 de cuvinte în care să argumentezi că banda desenată „Pânza Charlottei” este un text narativ multimodal. (3 p.)

Repere:

- menționarea trăsăturilor specifice textului multimodal;
- menționarea trăsăturilor specifice benzii desenate;
- prezentarea succintă a acțiunii benzii desenate, pe baza planului simplu de idei;
- prezentarea personajelor;
- aprecieri legate de mesajul operei.

Se acordă 1 punct din oficiu.

UNITATEA 7

COLȚUL MEU DE NATURĂ, REAL SAU IMAGINAR

Conținuturi:

Comunicare orală

Atitudini comunicative: atenție, empatie

Lectură

Strategii de interpretare: Comparația
Descrierea literară

Redactare

Încadrarea în subiect

Elemente de construcție a comunicării

Adjectivul. Gradele de comparație

Articolul demonstrativ

Acordul adjectivului cu substantivul

Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal). Aspecte normative

Atributul

Propoziția afirmativă. Propoziția negativă

Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată

Elemente de interculturalitate

Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală

TĂRÂMUL IMAGINAȚIEI

Activități de pre-ascultare

Exprimă-ți opinia!

1. Privește imaginile de mai jos. Ce reprezintă ele?

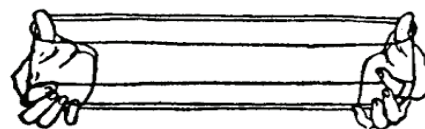
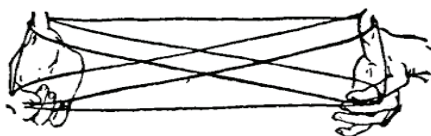
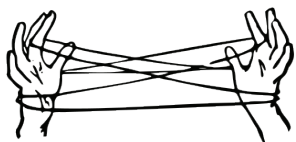
Răspunde la următoarele întrebări:

1. Care a fost prima carte pe care îți amintești că ai citit-o?
2. Unde se desfășura acțiunea ei? Într-un spațiu real sau într-unul imaginar?
3. Îți place mai mult să citești sau să te joci?

Descoperă!

Tu știi cum se joacă „Leagănul pisicii”? Dacă știi, fă rost, în pauză, de o sfoară și arată-i și colegului de bancă. Dacă nu știi, urmărește cu atenție indicațiile din fragmentul de mai jos.

„Ai o sfoară, îi legi capetele, o întinzi pe cele două palme puse în paralel, ancorând-o de degetele mari, ridicate, și de cele mijlocii. Așa. Altcineva prinde cu arătătoarele și degetele mari sfoara întinsă, o preia din mâinile tale cu o mișcare rapidă care împletește firele și le creează un model pe mâinile lui/ei. E rândul tău să muți „leagănul” din nou pe mâinile tale. Și tot așa.”

(Simona Popescu – „Leagănul pisicii”, în vol. „Care-i faza cu cititul?”)

Reține!

Atenția este unul dintre elementele esențiale în cadrul oricărei comunicări, deoarece te ajută să reții informații, să formulezi întrebări și răspunsuri. A fi atent la ceea ce se transmite este și o formă de politețe față de interlocutor.

Atenția față de ceea ce se comunică se transmite prin mijloace:

- verbale (prin cuvinte sau întrebări);
- nonverbale (zâmbet, încuviințări din cap, buze strânse etc.).

Dezvoltă-ți vocabularul!

• Citește următorul text despre personajele filmului „Transformers”. Asociază cuvintele subliniate cu definițiile oferite mai jos.

1. Autoboții se luptă cu Decepticonii care **vandalizează** centrul orașului.
2. Este **absurd** să spui că Optimus Prime va fi învins. Este cel mai puternic!
3. După explozie, Megatron intră într-o stare de **lânchezeală**.
4. Personajele din „Transformers” sunt niște roboți **umanoizi** care se transformă în vehicule.

- a) care contrazice gândirea logică, illogic;
- b) stare de moleșeală trupească și sufletească;
- c) cu aspect omenesc;
- d) a distruge opere de artă, edificii publice etc.

Activități de ascultare propriu-zisă

Ascultă!

◆ Vei asculta o povestire despre prima experiență de lectură a Simonei Popescu [Textul 7 A, B].

Trascrie pe caiet afirmațiile de mai jos. În timp ce vei asculta **Textul 7 A** din nou, vei indica prin bifare afirmațiile adevărate:

- a) Autoarea are 12 ani când descoperă plăcerea cititului.
- b) Autoarea se adresează cititorului.
- c) Lectura este pentru autoare un „leagăn al pisicii” .
- d) Cititul este un pretext pentru a visa cu ochii deschiși.

Citește cu atenție următorul chestionar. În timp ce vei asculta **Textul 7 B** din nou, vei scrie în caiet răspunsurile corecte.

1. Care crede autoarea că a fost prima carte pe care a citit-o?
  - a) „Pinocchio”;
  - b) „Vărul Pons”
  - c) „Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte”;
2. Ce tipuri de cărți a avut în copilărie?
  - a) carte de mirosit;
  - b) carte din șampon;
  - c) carte de joc.
3. Ce simțea scriitoarea atunci când rupea cartea cu foi parfumate?
  - a) bucurie;
  - b) teamă;
  - c) o strângere de inimă.
4. Când a citit Danda prima carte care i-a plăcut?
  - a) la 12 ani;
  - b) în clasa întâi;
  - c) zilele trecute.

Activități de post-ascultare

- Asociază termenii, având în vedere comparațiile din text:

1. imaginația	a. leagănul pisicii
2. cititul	b. neobosit <i>Transformer</i>
3. povestea	c. deltă între două fluvii
- Exprimă-ți opinia despre una dintre afirmațiile:
 „Imaginația este un neobosit *Transformer*.”
 „Lectura este un *Leagăn al pisicii*.”

Autoevaluare

Transcrie, în caiet, chestionarul de la pagina 11. Bifează afirmațiile cu care ești de acord și adună punctajul obținut. Interpretează chestionarul.

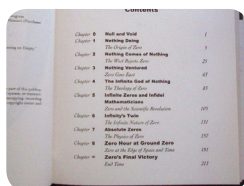
Activități de pre-producere a mesajului oral

Exprimă-ți opinia!

- Privește imaginile de mai jos. Ce reprezintă ele?
- Asociază imaginile cu părțile componente ale unei cărți: coperta, pagina, cotorul, cuprinsul.

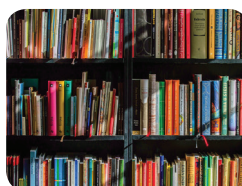
a)

b)

c)

d)

Exersează vorbind!

- Pronunță următoarele cuvinte: *fasciculă, alineat, atlas, enciclopedie, editură, editor, redactor*.
  - Explică următoarea confuzie fonetică cu ajutorul definițiilor de mai jos.
    - Bună, Ioana. Știi unde pot găsi acel director?
    - Cred că este în biroul său.
    - Cum? Nu înțeleg? Unde? Mă refer la directorul în care ai pus manualul?
- director s. m., s.f., persoană care conduce o întreprindere, o instituție, o publicație;
  - directór s.n., grupare de documente în calculator.

Citește în gând următorul text

DRAGĂ DOMNULE HENSHAW

de Beverly Cleary

3 decembrie,

Dragă domnule Henshaw,

Sunt băiatul care ți-a scris anul trecut când eram în clasa a doua. Poate că n-ai primit scrisoarea de la mine. Anul ăsta am citit cartea „Cum să distrezi un câine”. E prima carte groasă cu capitole pe care am citit-o.

Tatăl băiatului a spus că în oraș câinii se plictisesc, așa că Joe putea să păstreze câinele numai dacă reușea să găsească șapte metode prin care să-l distreze. Eu am un câine negru. Îl cheamă Bandit. E un câine simpatic.

Dacă îmi răspunzi, o să pun scrisoarea de la tine la panoul clasei.[...]

Ținem legătura,

Prietenul tău,

Leigh Botts

13 noiembrie

Dragă domnule Henshaw,

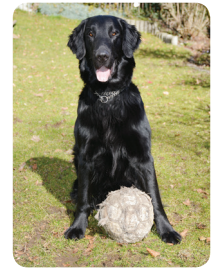
Acum sunt în clasa a patra. Am făcut o dioramă din „Cum să distrezi un câine”, cartea despre care ți-am scris de două ori până acum. Cu ocazia Săptămânii Cărții am primit temă să trimitem o scrisoare unui scriitor. Anul trecut am primit răspunsul tău, dar era doar printat. Te rog, vrei să-mi scrii ceva de mână? Îmi plac foarte mult cărțile tale.

Personajul meu preferat e tatăl lui Joe, pentru că nu s-a supărat când Joe și-a distrat câinele punându-i o casetă cu o doamnă care cânta, și câinele a început să urle de parcă ar fi cântat și el. Și Bandit face la fel când aude pe cineva cântând.

Cel mai bun cititor al tău,

Leigh Boots

(din volumul *Dragă domnule Henshaw* de Beverly Cleary)

Exersează vorbind!

1. Care este personajul pe care îl îndrăgește copilul? De ce?
2. Ce au în comun Leigh Boots și Joe?
3. Crezi că Leigh s-a identificat cu Joe atunci când a citit cartea „Cum să distrezi un câine?”.

Motivează-ți opinia cu citate din text.

4. Numește două personaje literare pe care le-ai îndrăgit și în care te-ai regăsit.

Descoperă!

EMPATIA

Identificarea, prin trăire, cu alte persoane, cu eroii cărților sau cu personaje din filme se numește EMPATIE.

Într-un dialog, pentru a indica atitudinea empatică trebuie:

- să fii atent la ceea ce spune interlocutorul;
- să fii atent la modul în care sunt comunicate informațiile;
- să identifici motivul cu care se comunică o anumită informație;
- să răspunzi interlocutorului folosind termeni care să redea în mod clar că ai înțeles ceea ce simte.

Activitate de producere propriu-zisă a mesajului oral

Lucrează în echipă!

Împreună cu un coleg de clasă continuă următorul dialog cu încă patru replici, adoptând o atitudine empatică:

- Am citit de curând „Cum să distrezi un câine”, spuse Dan cu o sclipire de bucurie în privire.
- Și ce te-a făcut atât de fericit? îl întrebă Miruna.
- Povestea câinelui...

Joc de rol

Imaginează-ți următoarea situație.

Vrei să citești o carte și îi rogi pe membrii familiei să îți recomande una.

Mama îți propune o carte din universul copilăriei, tata, o carte SF, iar verișorul tău îți arată pe pe internet o bibliotecă virtuală de unde se află mai multe benzi desenate cu eroi.

Colegii tăi vor juca pe rând cele trei roluri prezentate mai sus și vor încerca să te convingă să citești cartea aleasă de ei, folosind toate cele trei tipuri de comunicare (verbală, nonverbală, paraverbală).

Activități de post-producere a mesajului oral

1. Care este rolul care te-a convins?

2. Cum apreciezi jocul de rol al colegilor tăi? Completează cu observații și emoticoane tabelul de mai jos.

Comunicarea	Foarte bine!	Sunt necesare mai multe exerciții
verbală		
nonverbală		
paraverbală		

3. Care sunt aspectele pozitive și care sunt cele care pot fi îmbunătățite?

Autoevaluare

Transcrie în caiet chestionarul de la pagina 16. Bifează afirmațiile cu care ești de acord și adună punctajul obținut. Interpretează chestionarul.

Activități de pre-lectură

1. Completează tabelul cu titlurile unor cărți pe care le-ai citit sau pe care îți propui să le citești:

Am citit	Vreau să citesc

2. Indică două trăsături ale cărții tale preferate.

3. Dacă ai fi scriitor, ce fel de carte ai scrie? Spre exemplu: de povești, de poezie... Realizează coperta acestei cărți.

4. Notează, în două minute, cât mai multe cuvinte din câmpul lexical al termenului „carte”.

5. Continuă enunțul: *Pentru mine, cartea reprezintă...*

Știi că...?

Tudor Arghezi (1880–1967) a scris mai multe opere literare pentru copii cuprinse în volumul *Cartea cu jucării: Fata de demult, Jucăriile, Pomul cu păpuși, Peștele roșu etc.*

Exersează!

1. Realizează propoziții în care cuvântul *cui* să fie utilizat cu două sensuri diferite.

2. Alcătuieste enunțuri cu ortogramele: *s-au/sau, ce-a/cea*.

3. Pronunță adjectivul *gingaș*. Atenție! Acest cuvânt poate fi accentuat în două moduri diferite.

Activități de lectură

• Citește textul, respectând semnele de punctuație.

TEXTUL 1

EX LIBRIS¹

de Tudor Arghezi

Carte frumoasă, cinste cui te-a scris,
Încet gândită, gingaș cumpănită;
Ești ca o floare-anume înflorită
Mâinilor mele, care te-au deschis.

Un om de sânge ia din pisc noroi
Și zămislește marea lui fantomă
De reverie, umbră și aromă,
Și o pogoară vie printre noi.

Ești ca o vioară, singură, ce cântă
lubirea toată pe un fir de păr,
Și paginile tale, adevăr,
S-au tipărit cu litera cea sfântă.

Dar jertfa lui, zadarnică se pare,
Pe cât e ghiersul cărții de frumos.
Carte iubită, fără de folos,
Tu nu răspunzi la nicio întrebare.

¹ Ex libris = semn de proprietate aplicat pe o carte de către posesorul ei, sub formă de semnătură, de sigiliu sau de ștampilă.

1. Transcrie următoarele enunțuri în caiet. Încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F), justificând alegerea cu secvențe din text:

a) Tema poeziei este cartea. **A F**

Justificare: ...

b) Cartea este asemănată cu o floare. **A F**

Justificare: ...

c) Cartea prezintă bucuria înfloririi naturii. **A F**

Justificare: ...

d) Paginile cărții sunt tipărite cu litere aurite. **A F**

Justificare: ...

2. Citește primele două versuri ale poeziei. Care sunt cuvintele prin care este descrisă cartea?

3. Precizează care sunt motivele pentru care este glorificat creatorul unei cărți.

a) pentru crearea unei opere frumoase;

b) pentru grija și truda cu care a realizat cartea pentru a o oferi cititorului;

c) pentru că a deschis un nou univers cititorului.

Exprimă-ți opinia!

De ce crezi că autorul compară cartea cu o vioară: „Ești ca o vioară, singură, ce cântă/lubirea toată pe un fir de păr” ?

Gândește-te la:

- starea pe care o poate transmite cartea cititorului;
- puterea cărții de a comunica sentimente variate;
- capacitatea cărții de a exprima profunzimea sentimentelor umane.

Reține!

Comparația este figura de stil care constă în asocierea a doi termeni, pe baza însușirilor comune, în vederea evidențierii însușirilor unuia dintre termeni. Asemănarea dintre termeni este indicată prin cuvinte precum: *ca, precum, asemenea, la fel ca*.

1. Identifică comparația din următoarele versuri:

„Ești ca o floare, anume înflorită/Mâinilor mele, care te-au deschis”

2. Selectează, din listă, trăsăturile comune unei flori și unei cărți:

frumusețe, fragilitate, varietate, gingășie, imaginație, rodire, bogăție, personaje

3. Justifică, din această perspectivă asocierea dintre *o carte* și *o floare*.

Exemplu: *Cartea este la fel de fragilă ca o floare pentru că poate fi degradată de trecerea timpului.*

4. Alcătuieste comparații expresive în care să folosești următoarele cuvinte: *ochi, munte, râu*.

Exemplu: *ochi ca smaraldul*

Activitate de post-lectură

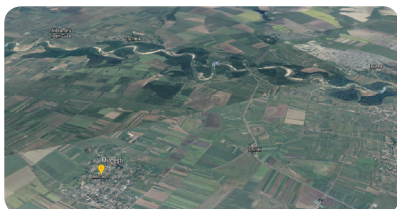
1. Alcătuieste o compunere despre importanța lecturii în viața unui elev de vârsta ta.

2. Continuă îndemnul lui Mihai Eminescu, adăugându-i o justificare:

„Citește! Numai citind mereu, creierul tău va deveni un laborator nesfârșit de idei și imaginații.”
pentru că lectura înseamnă....

Activități de pre-lectură

1. Imaginile alăturate prezintă râul Siret din două perspective diferite. Descrie acest râu. (Punctul marcat cu galben, în prima imagine, reprezintă localitatea Mircești)

2. Compară imaginile cu următoarele versuri:

„Eu mă duc în faptul zilei, mă așez pe malu-i verde/ Și privesc cum apa curge și la cotiri ea se pierde”

4. Ce sentimente îți transmit imaginile? Dar cele două versuri de mai sus?

Activități de lectură

TEXTUL 2

◆ Citește, cu atenție, textul de mai jos:

MALUL SIRETULUI

de Vasile Alecsandri

Aburii ușori ai nopții ca fantasme se ridică
Și, plutind deasupra luncii, printre ramuri se despică.
Râul luciu se-ncovoaie sub copaci ca un balaur
Ce în raza dimineții mișcă solzii lui de aur.

Eu mă duc în faptul zilei, mă așez pe malu-i verde
Și privesc cum apa curge și la cotiri ea se perde,
Cum se schimbă-n vălurele pe prundișul lunecos,
Cum adoarme la bulboace¹, săpând malul nisipos.

Când o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,
Când o mreană² saltă-n aer după-o viespe sprintioară,
Când sălbaticile rațe se abat din zborul lor,
Bătând apa-ntunecată de un nour trecător.

Și gândirea mea furată se tot duce-ncet la vale
Cu cel râu care-n veci curge, fără-a se opri din cale,
Lunca-n giuru-mi clocotește; o șopârlă de smarald
Cată țintă, lung la mine, părăsind nisipul cald.

¹ bulboace = s.f. locul unui râu unde apa e adâncă, vârtej de apă;

² mreană = s.f. pește de râu înrudit cu crapul, cu corpul alungit, cu solzi de culoare verde-cenușie pe spate și alburie pe burtă

LECTURĂ

1. Notează cuvintele-cheie ale textului.

Spre exemplu: luncă, apă...

2. Alege din listă tema dominantă a poeziei:

- a) visul;   b) dimineața;   c) natura;   d) trecerea timpului.

3. Precizează care este rolul titlului „Malul Siretului”, alegând una dintre variante:

- a) indică elementul din natură prezentat în poezie;
b) surprinde perspectiva din care este descris cadrul natural;
c) redă momentul în care este surprinsă natura.

4. Citește prima strofă a poeziei și justifică asemănarea aburilor cu niște „fantasme” și a râului cu „un balaur”.

Spre exemplu: Aburii sunt albi, la fel ca fantasmele.

5. Completează enunțurile cu etichetele corespunzătoare de mai jos.

• Comparația „Aburii ușori ai nopții ca fantasme se ridică” exprimă...

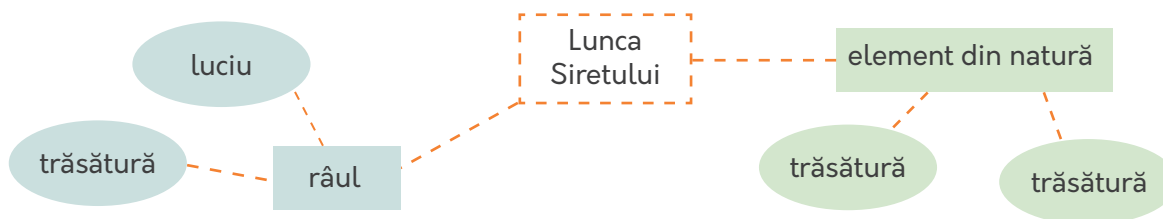
• Comparația „Râul luciu se-ncovoaie sub copaci ca un balaur/Ce în raza dimineții mișcă solzii lui de aur.” este expresivă deoarece redă...

- a) frumusețea ireală a peisajului
b) teama în fața forțelor naturii
c) atmosfera de basm
d) atmosfera liniștită, calmă

6. Copiază următorul tabel pe caiet. Grupează termenii poeziei în funcție de indicațiile din cele două coloane.

	Planul orizontal	Planul vertical
1	lunca	aburi
2		

7. Realizează pe caiet o hartă conceptuală, în formă de pânză de păianjen, indicând elementele luncii descrise și trăsăturile fiecăruia. Vei avea în vedere modelul următor:

8. Notează în caiet exemple de adjective și de substantive cu ajutorul cărora sunt redată caracteristicile râului.

9. Ce stare îți transmite poezia? Alege răspunsul potrivit din listă: *veselie, admirație, visare, tristețe, liniște*.

10. Selectează varianta corectă de răspuns, motivând alegerea prin citate din text.

Lunca este prezentată:

- a) de aproape;
b) de la depărtare.

Reține!

Descrierea este modul de expunere prin intermediul căruia sunt prezentate particularitățile unor obiecte, fenomene sau ființe reale/imaginare.

Descrierea apare atât în textele literare în versuri sau în proză (descrierea literară), cât și în lucrări științifice, ghiduri turistice, pliante, afișe (descrierea nonliterară).

Prin intermediul descrierii literare pot fi surprinse:

- caracteristicile unui obiect (loc, fenomen al naturii);
- înfățișarea unor personaje (portret fizic, portret moral);
- cadrul temporal și cadrul spațial al unei acțiuni (indicii de timp/spațiu).

Descrierea literară conține:

- figuri de stil (personificări, comparații);
- imagini artistice, auditive, vizuale, dinamice (de mișcare) etc.

Verbele folosite în textele descriptive sunt, în general la modul indicativ, timpul prezent sau imperfect.

Completează tabelul cu exemple din textul „Malul Siretului” de V. Alecsandri

Descriere literară:	Exemple
adjective care prezintă caracteristicile unui element al naturii	
figuri de stil (comparație, personificare)	
imagini artistice	
verbe și a pronume la persoana I, numărul singular	

Activitate de post-lectură

Alcătuiește compunere de 100-150 de cuvinte în care să motivezi că poezia *Malul Siretului* este o descriere literară.

Lucrează în echipă!**Turul galeriei**

Utilizând fragmente din textul „Malul Siretului” de V. Alecsandri, hârtie colorată, creioane, foarfece, lipici etc. realizați un colaj care să ilustreze imaginea râului așa cum v-ați închipuit-o voi când ați citit poezia.

Expuneți colajul în clasă și cereți colegilor să vină să vă vadă lucrarea și să completeze chestionarul de evaluare de la pagina 19. Discutați, la finalul vizitei, aprecierile făcute.

ÎNCADRAREA ÎN SUBIECT

Activități de pre-redactare

Exprimă-ți opinia!

• În lecția anterioară, ai studiat descrierea și ai comentat poezia „Malul Siretului” de V. Alecsandri. Poți argumenta că acest text este unul descriptiv literar? Ce argumente vei folosi? Împărtășește argumentele tale colegilor și profesorului și solicită-le un punct de vedere.

- Notează ideile care rezultă în urma discuției.
- Citește următoarele recomandări:

Etapale scrierii		Recomandări	
Planificare	Planifică! Alcătuieste un plan inițial, notând elementele importante pe care le va conține lucrarea ta. Ține cont de ideile rezultate în urma discuției din clasă.		
Documentare	Documentează-te! Află mai multe informații despre particularitățile operei lui V. Alecsandri. Folosește sursele tipărite/digitale indicate de profesor. Notează pe caiet informațiile pe care le consideri relevante.		
Redactare	Introducere	În partea introductivă a compunerii poți menționa definiția descrierii și particularitățile descrierii literare. Spre exemplu: <i>Descrierea literară prezintă caracteristicile obiectului descris dintr-o perspectivă subiectivă, are un caracter expresiv, conține mai multe cuvinte din același câmp lexical cu elementul descris, trăsăturile obiectului fiind prezentate cu ajutorul substantivelor și al adjectivelor.</i>	
	Cuprins	caracteristicile obiectului descris	Identifică! <ul style="list-style-type: none"> • Care este obiectul descrierii? • Care sunt trăsăturile specifice ale obiectului? • Unde este plasat obiectul? Când este realizată descrierea? • Care este relația dintre obiectul descris și tema textului? • Care este relația dintre obiectul descris și titlul textului?
		câmpul lexical dominant	Distinge! <ul style="list-style-type: none"> • cuvintele care fac parte din același câmp lexical; • substantivele și adjectivele din text
		expresivitatea	Analizează! <ul style="list-style-type: none"> • rolul figurilor de stil și al imaginilor artistice; • unghiul din care este descris obiectul
	subiectivitatea	Formulează un punct de vedere! <ul style="list-style-type: none"> • Ce rol are folosirea verbelor și a pronumelor la persoana I? • Care sunt stările și sentimentele transmise? 	
Încheiere	În concluzia compunerii tale, vei sintetiza argumentele prezentate în cuprins.		

Activități de redactare

1. Având în vedere etapele indicate în partea de pre-redactare, scrie secvențe din compunere, completând enunțuri al căror început este deja formulat:

- *Descrierea literară este ....*
- *Poezia „Malul Siretului” prezintă ...*
- *În text, natura este redată din perspectiva ...*
- *În prezentarea cadrului natural predomină cuvintele din câmpul lexical al ...*
- *Autorul redă elemente ale naturii precum ..., folosind ...*
- *Comparațiile ... exprimă/evidențiază ...*
- *În concluzie, „Malul Siretului” de Vasile Alecsandri este o descriere literară pentru că ...*

2. Alcătuiește o compunere de 150-200 de cuvinte în care să demonstrezi că textul studiat este un text literar descriptiv.

Activități de post-redactare

După ce ai terminat de scris compunerea, completează fișa de autoevaluare pentru a vedea ce trebuie revizuit:

„Malul Siretului” – descriere literară		DA	NU
Introducerea	conține definiția cuvântului-cheie din cerință: „descriere literară”.		
Cuprinsul	<ul style="list-style-type: none"> • este organizat în paragrafe; • între paragrafe există o relație logică; • conține argumente pertinente însoțite de exemplificări. 		
Încheierea	• reprezintă o sinteză a argumentelor din cuprins.		
Vocabular	Am folosit un vocabular adecvat cerinței.		
	Textul este clar, ușor de înțeles.		
Ortografie	Am verificat!		
Punctuație	Am verificat!		
Lizibilitate	Textul este ușor de citit, nu are ștersături.		

Lucrează în echipă!

După ce termini de corectat lucrarea, aceasta va ajunge la profesor care o va înmâna unui coleg/unei colege pentru a fi evaluată. Colegul/colega ta va completa la sfârșitul lucrării tale sau pe o pagină distinctă chestionarul de feedback (de evaluare) de la pagina 19.

Observațiile primite din partea colegului/colegei tale te pot ajuta să descoperi care sunt secvențele din lucrarea ta care trebuie rescrise în vederea îmbunătățirii ei. Revizuieste lucrarea pentru a fi evaluată de profesor.

ADJECTIVUL

• Recită poezia „Malul Siretului” de V. Alecsandri, cu sau fără fundal sonor, pentru a-ți exersa pronunția.

1. Citește următoarele versuri:

„Aburii ușori ai nopții ca fantasme se ridică/ Și, plutind deasupra luncii, printre ramuri se despică.”

- Identifică primul substantiv din text.
- Care este cuvântul care descrie o însușire a acestuia?

Amintește-ți!

Adjectivul este partea de vorbire flexibilă care exprimă însușirea unui obiect, fiind folosit pentru a descrie, pentru a exprima o părere despre cineva sau despre ceva. Adjectivul determină un substantiv.

2. Transcrie enunțurile și completează spațiile libere cu adjective:

Acolo este o luncă...

Exemplu: *verde, minunată...*

Personajul este speriat din cauza unor fantasme...

Exemplu: *înfricoșătoare...*

3. Scrie forma corectă în context a adjectivelor din paranteze. Ce observi?

copac (*verde*)...

nor (*alb*)...

fluturi (*mov*)...

copaci (*verde*)...

nori (*alb*)...

fluturi (*mov*)...

frunză (*verde*)...

floare (*alb*)...

piatră (*mov*)...

frunze (*verde*)...

flori (*alb*)...

pietre (*mov*)...

Reține!

• **Adjectivele pot fi variabile sau invariabile.**

• **Adjectivele variabile** își modifică forma în context. Ele pot avea 4 forme (*bun, bună, buni, bune*), 3 forme (*mic, mică, mici*) sau 2 forme (*mare, mari*).

• **Adjectivele invariabile** nu își modifică forma în context. Spre exemplu, adjectivele: *perspicace, eficace, cumsecade, bej, bleumarin* etc. sunt invariabile.

4. Copiază tabelul următor pe caiet și bifează căsuța care indică numărul de forme pe care le au următoarele adjective: *copilăros, gîngăș, cuminte, argintiu*.

Adjectivul	Patru forme	Trei forme	Două forme
------------	-------------	------------	------------

5. Trece la plural următoarele adjective: *francez, chinez, ortodox, gol, credul* și alcătuieste enunțuri cu acestea.

ACORDUL ADJECTIVULUI CU SUBSTANTIVUL

1. Citește următorul vers:

„Când o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară”

- Identifică substantivul și adjectivul care-l determină.
- Trece substantivul și adjectivul la plural.

Observă!

Adjectivul se acordă în gen și număr cu substantivul determinat. În clasa a VI-a vei învăța că acest acord se realizează și în caz.

Descoperă!

În exemplul de mai sus, adjectivul este așezat după substantivul determinat. Există însă situații în care adjectivul este plasat înaintea substantivului, în scop expresiv, preluând de la acesta articolul hotărât.

Exemplu:

- a) Rațele sălbatice se abat în zborul lor. (comunicare obișnuită)
rațele = substantiv comun, gen feminin, numărul plural, articulat cu articolul hotărât „le”
sălbatice = adjectiv, se acordă cu substantivul „rațele”, gen feminin, numărul plural
- b) „Când sălbaticele rațe se abat din zborul lor...” (poezie)
rațe = substantiv comun, gen feminin, numărul plural
sălbaticele = adjectiv, se acordă cu substantivul „rațele”, gen feminin, numărul plural, preia forma articolului hotărât „-le” de la substantivul determinat.

2. Transcrie enunțurile și completează spațiile libere astfel încât să realizezi acordul adjectivelor dintre paranteze cu substantivele determinate.

- a) Stelele (*strălucitor*) ... au umplut bolta cerească.
b) „Șiruri (*negru*) ... de cocoare se văd pe cerul albastru.”
c) Ploile (*călduț*) ... și (*ușor*) ... înviorează natura.
d) Ghiociei (*plăpând*) ... își scot timid capul din zăpadă.

3. Analizează adjectivele din enunțul următor, conform modelului.

Colegul vorbăreț mi-a povestit că primăvara trecută a compus o melodie veselă pe care o va interpreta la concertul aniversar.

vorbăreț = adjectiv, se acordă în gen și număr cu substantivul determinat „colegul”, gen masculin, numărul singular.

ATENȚIE LA ORTOGRAFIE!

◆ Cum se scrie corect: „proprii copii” sau „proprii copii”?

copil propriu

copii proprii

copiilor proprii

propriii copii

- i face parte din forma cuvântului la singular
- i este desinența de plural
- i este articol hotărât

4. Corectează următoarele enunțuri:

- a) În parc am văzut mai mulți pești vi.
b) Vii pești erau foarte agitați.
c) Copiii zglobi de lângă noi se jucau cu o minge.
d) Zglobiții copi erau veseli.

ARTICOLUL DEMONSTRATIV

1. Transcrie, din propozițiile de mai jos, termenii care leagă adjectivele de substantivele pe care le determină.

*M-am bucurat când soarele cel blând mângâia brazii cei înalți de la marginea pădurii.
În mijlocul poienței florile cele mici și albastre se ascundeau prin iarba cea pitică.*

Reține!

Articolul demonstrativ este elementul care leagă un adjectiv de substantivul pe care îl determină. Articolul demonstrativ se acordă în gen și număr cu substantivul determinat.

Formele articolului demonstrativ			
genul masculin		genul feminin	
numărul singular	numărul plural	numărul singular	numărul plural
cel	cei	cea	cele
celui	celor	celei	celor

2. Completează enunțurile cu formele articolului demonstrativ:

Exemplu: aburii *cei* ușori

râul ... luciu; malul ... verde; salcia ... pletoasă; viespea ... printenă; zilele ... frumoase

3. Indică, prin rescriere, forma corectă:

Cățelul *cel/ce-l* blând este preferatul meu.

Cea/Ce-a făcut Mihaela în timpul excursiei la munte?

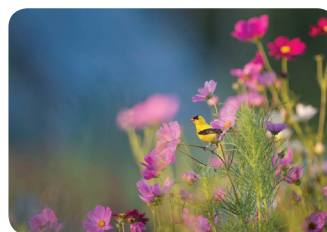
Nu am aflat *cei/ce-i* va cumpăra Danei de ziua ei.

Ramurile *cele/ce-le* încărcate cu cireșe aproape că ating pământul de grele ce sunt.

GRADE DE COMPARAȚIE

Privește următoarele imagini. Compară obiectele folosind următoarele formulări:

mai, mai puțin, la fel de, cel mai, cel mai puțin, foarte

Reține!

Gradele de comparație ale adjectivului sunt formele pe care le ia adjectivul pentru a arăta în ce măsură un obiect are o caracteristică în raport cu alte obiecte de același fel sau diferite sau în raport cu alte momente ale existenței sale.

Gradul de comparație		Exemple	
Pozitiv		bun;	
Comparativ	de superioritate	mai bun;	
	de egalitate	la fel de bun; tot atât de bun;	
	de inferioritate	mai puțin bun;	
Superlativ	relativ	de superioritate	cel mai bun;
		de inferioritate	cel mai puțin bun;
	absolut	de superioritate	foarte bun;
		de inferioritate	foarte puțin bun.

1. Trece adjectivul *blând* la toate gradele de comparație.

2. Analizează adjectivele din următorul text, conform modelului.

cele mai frumoase = adjectiv, se acordă în gen și număr cu substantivul „cântece”, gen feminin, număr plural, la gradul superlativ relativ de superioritate.

Păsările din Pădurea Petrișorului au cele mai frumoase cântece. Chiar și în diminețile mai puțin călduroase ele se înalță spre cerul albastru, umplând întreg văzduhul de voioșie. Și seara cântecul tot atât de plăcut al păsărelelor trimite întreaga natură la culcare.

3. Observă enunțurile de mai jos. Pot fi înlocuite cuvintele subliniate cu formele: *foarte dulce, foarte grea, foarte călduroasă*?

- Am mâncat o prăjitură duuuulce.
- Am avut de rezolvat o temă grea, grea.
- Este o primăvară extrem de călduroasă.

Reține!

Superlativul absolut (de superioritate) poate fi realizat și prin mijloace expresive precum: lungirea unei vocale sau consoane, repetarea adjectivului, folosirea structurilor: „extrem de”, „extraordinar de”.

4. Adjectivul **interior** poate avea grad de comparație? Motivează-ți răspunsul.

Reține!

Unele adjective nu au grad de comparație deoarece:

- denumesc trăsături ce nu pot fi comparate: *uriaș, colosal, imens, perfect, imperfect, central, principal, veșnic, unic, egal, inegal, întreg, viu, excelent*;
- provin din limba latină unde reprezintă forme ale comparativului sau ale superlativului: *interior, exterior, minim, maxim, posterior, anterior, major, minor, inferior, superior, suprem, optim*.

5. Identifică adjectivele în text și completează tabelul:

Gigantica pădure cuprindea foarte multe specii de păsări și de animale sălbatice. În zona centrală se afla o minuscule poieniță plină cu flori albe și albastre, iar în partea exterioară erau niște plante cu frunze enorme care semănau cu niște personaje fantastice.

adjectivele care au/care pot avea grad de comparație	adjective fără grad de comparație.
foarte multe, ...	gigantică,...

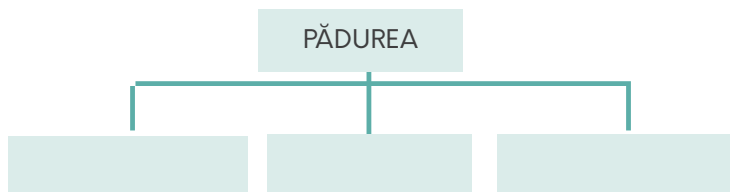
Progresează!

• Analizează adjectivele din textul următor, conform modelului.

„Când o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,/ Când o mreană saltă-n aer după-o viespe sprintească,/ Când sălbaticele rațe se abat din zborul lor,/ Bătând apa-ntunecată de un nour trecător.”
pletoasă = adjectiv, genul feminin, numărul singular, grad de comparație pozitiv.

Activități de pre-lectură

◆ Privește imaginea alăturată și completează schema folosind cuvinte care să redea trăsăturile pădurii:

1. În textul pe care îl vei citi apar unele cuvinte a căror formă este diferită de cea din dicționar. Descoperă forma literară și notează-o pe caiet.

„întăi” = „înăuntru” =
 „colori” = „paseri” =
 „fluierări” = „stânsă” =

2. Pronunță cuvintele: *cărămizii*, *lucii*, *străvezii*. Explică ortografia acestora.

Spre exemplu: cuvântul *cărămizii* se scrie cu doi *i* deoarece primul *i* face parte din rădăcină (*cărămiziu*), iar al doilea este desinență de plural (*cărămizii*).

3. Caută în dicționar și notează pe caiet sensurile următoarelor cuvinte: „a cerne”, „a săgeta”.

4. Citește enunțurile și identifică sensurile cu care sunt utilizate cuvintele evidențiate:

Spre exemplu: Lumina răsăritului *se cernea* peste întreaga pădure. *se cernea* = *se presăra*.

Pădurea aceasta este *nesticată* de intervenția omului.

Stejarul cel falnic *săgeta* cu vârful său cerul.

Câmpul părea *stropit* cu flori multicolore.

Rândunelele zburau de colo până colo *țesându-se* într-un joc gălăgios.

Activități de lectură

1. Citește cu atenție definiția cuvintelor din subsolul textului. Te vor ajuta să înțelegi cuvintele necunoscute din text.

2. Citește textul, respectând semnele de punctuație.

TEXTUL 3

ÎN PĂDUREA PETRIȘORULUI

de Mihail Sadoveanu

Era pe la sfârșitul lui august, și pădurea Petrișorului, bătrână și nesticată de mână de om, își desfășura tăcută bolțile de frunzișuri. Urca domol coline trăgănite¹, se ridica departe într-un pisc prăpăstios, în vârful căruia săgeta spre cer un brad vechi, care vestea cel întâi, printr-un șuiet² adânc, sosirea vânturilor. Așa urca lin spre asfințit, și de pe cerul răsăritului soarele începea să-i pătrundă ascunzișurile.

În țihla³ mărunță de la margine, lumina se cernea în ploaie deasă și caldă de raze; roiuri de musculițe se roteau ici-colo, țesându-se într-un joc grăbit; sticleau în lumină, pe urmă dispăreau.

¹ trăgănat (forma literară *tărăgănat*) = adj. domol; (reg. despre un teren) în pantă.

² șuiet = s.n. zgomot slab și monoton produs de mișcarea frunzelor, de mișcarea apelor, de bătaia vântului.

³ țihlă (forma literară *sihlă*) = s.f. pădure deasă de copaci tineri, hățș.

Un grangur⁴ sta nemișcat pe o ramură de fag întinsă spre soare; îi sticleau penele ca gălbenușul oului; întindea din vreme în vreme gâtul și da drumul unei fluierături gălgâite, care trezea un răsunet lung în urmă, în ramurile pădurii. Paseri mărunte, stropite cu felurite culori, se chemau de pe vârfuri de nuielușe mlădioase; erau stigleți⁵ cu pete de sânge, pițigoii⁶ rotunzi cu pene cenușii și negre, cintezi⁷ cu piepturile cărămizii. Se priveau cu ochișori sticliți ca vârfuri de ace, deschideau pliscuri și fărâmau melodios chemările, fâlfâiau apoi ușurel, și-n urmă-le nuielușele se clătinau, tremurându-și frunzele lucii.

Înfiorarea vieții mărunte se strecura prin marginea aceasta de pădure, ca-n orice dimineață de vară. Zboruri de găze cu aripi străvezii, cu aripioare albastre se încrucișau, fluturi jucau pe deasupra ierbii dese, în care începeau să se îngrămădească miresme calde. Și într-un covru⁸ scurmat în pământ, între frunze și păiuș⁹, sta un iepure roșcat, pitit pe labe, cu urechile lăsate pe spatele gheboșat. În mângâierea căldurii dormita; își lumina ochii deodată, apoi îi întuneca încet și-și mișca botul crăpat, ca-ntr-un vis.

Pe cărări, înlăuntru, era încă umezeală. Numai ici-colo, mișcarea vieții: răzbătea o chemare nedeslușită moale, stânsă; o gârneață¹⁰ subțire se clătina încet; foșneau un timp foile galbene ale anilor trecuți.

(Text reprodus din volumul de povestiri alese „Domnu Trandafir și alte povestiri”, editat și publicat de Editura MIHAIL SADOVEANU, 2016, www.mihailsadoveanu.com)

3. Transcrie următoarele enunțuri în caiet. Încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F), justificând alegerea cu secvențe din text:

Exemplu:

a) În pădurea mărunță, musculițele zboară agitat. **A F**

Justificare: ...

b) Sunetele grangurului trezesc pădurea. **A F**

Justificare: ...

c) Pădurea este surprinsă la asfințitul soarelui. **A F**

Justificare: ...

d) Un iepure gri stătea între frunze. **A F**

Justificare: ...

OBIECTUL DESCRIS

1. Având în vedere cuvintele subliniate din fragmentul de mai jos, stabilește tema textului „În Pădurea Petrișorului” de Mihail Sadoveanu.

„Era pe la sfârșitul lui august, și pădurea Petrișorului, bătrână și nestrucată de mână de om, își desfășura tăcută bolțile de frunzișuri. Urca domol coline trăgănite, se ridica departe într-un pisc prăpăstios, în vârful căruia săgeta spre cer un brad vechi, care vestea cel întâi, printr-un șuiet adânc, sosirea vânturilor.”

2. Un text poate avea una sau mai multe teme. Poți identifica o a doua temă în textul dat? În formularea răspunsului ai în vedere următorul fragment din text:

„Pe cărări, înlăuntru, era încă umezeală. Numai ici-colo, mișcarea vieții: răzbătea o chemare nedeslușită moale, stânsă; o gârneață subțire se clătina încet; foșneau un timp foile galbene ale anilor trecuți.”

3. Transcrie din text patru cuvinte reprezentative pentru universul pădurii.

⁴ grangur = s.m. pasăre cântătoare migratoare, cu pene galbene-aurii pe corp și negre pe aripi și pe coadă.

⁵ stiglete (formă literară *sticlete*) = s.m. mică pasăre cântătoare, cu pene viu colorate cu roșu, negru, alb și galben.

⁶ pițigoii = s.m. pasăre mică și vioaie, cu pene negre pe piept, albastre-verzui și cenușii pe spate, galbene pe pantece.

⁷ cinteze = s.m. mică pasăre cântătoare, având ciocul scurt și tare și pene cenușii-albăstrui sau brun-roșcate.

⁸ corvu = s.n. vizuină, bârlog; (în text) culcuș al iepurelui.

⁹ păiuș = s.n. plante care se găsesc în vegetația pajiștilor naturale.

¹⁰ gârneață (formă literară gârniță) = s.f. arbore înrudit cu stejarul.

4. Completează următorul tabel, selectând din text, elementele cadrului natural și trăsăturile acestora.

	Cadrul natural	Trăsătură
1.	pădure	<i>bătrână și nesticată de mână de om</i>
2.		

5. Selectează din text patru cuvinte din câmpul semantic al păsărilor.

6. Pornind de la descrierea păsărilor din textul suport, identifică păsările din imaginile de mai jos:

7. Alege din listă anotimpul în care este descrisă Pădurea Petrișorului?

a. primăvara;   b. vara;   c. toamna.

PERSPECTIVA

1. Notează două secvențe din text care să indice:

• imaginea de ansamblu a pădurii;

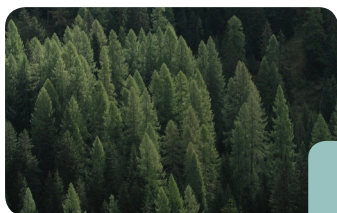
Exemplu: „...pădurea Petrișorului, bătrână și nesticată de mână de om, își desfășura tăcută bolțile de frunzișuri...”

• imaginea unor detalii.

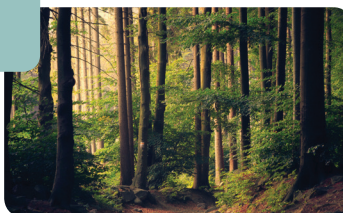
Exemplu: „...roiuri de musculițe se roteau ici-colo...”

2. Citește primul paragraf al textului și indică direcția pe care o urmează privirea celui care surprinde imaginea naturii.

3. Identifică perspectiva din care a fost fotografiată pădurea în imaginile de mai jos.

Perspective

Reține!

Imaginea obiectului descris depinde de perspectiva din care acesta este privit.

- din planul îndepărtat către cel apropiat;
- de la stânga la dreapta;
- de sus în jos.

EXPRESIVITATEA

1. Transcrie câte un exemplu de imagine vizuală, auditivă și dinamică din textul studiat.
2. Identifică două exemple de figuri de stil (personificare, comparație) și comentează rolul lor în descrierea naturii.
3. Selectează din listă sentimentele pe care le are cel care face descrierea pădurii. Justifică-ți alegerile cu ajutorul citatelor din text.

- admirație
- bucurie
- tristețe
- liniște

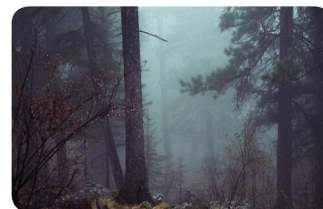
Observă!

Fragmentul extras din „În Pădurea Petrișorului” este o descriere literară care pune în evidență nu doar elementele cadrului natural, ci și sentimentele celui care descrie.

4. Selectează din text două verbe la modul indicativ, timpul imperfect. Alege din listă rolul pe care consideri că îl au ele în descrierea naturii:

- a) redau atmosfera de liniște, de armonie;
- b) redau mișcarea domoală a naturii surprinsă în momentul dimineții;
- c) surprind agitația dimineții.

Activități de post-lectură

Exprimă-ți opinia!

1. Care sunt secvențele care te-au impresionat în mod deosebit în acest text?
2. Exprimă-ți opinia în legătură cu afirmația criticului N. Manolescu referitoare la operele descriptive sadoveniene: „Peisajele sălbatice, primitive, animalele și păsările formează un cosmos nelocuit de om, și tocmai de aceea fascinant”. („Istoria critică a literaturii române”)

Progresează!

- ◇ Citește cu atenție următorul text:

„Domnița Ruxandra avea fruntea înaltă și boltită, sprâncenele frumos arcuite iar genele lungi și mlădioase lăsau să se vadă minunații ei ochi albaștri ca seninul cerului, visători și adânci, puri ca adâncurile apelor de cleștar de pe creste de munte.[...]”

Când domnița Ruxandra vorbea cu vocea ei melodioasă și caldă, vorbele-i erau ca mărgăritarele, iar când cânta, gândea că ascuți trilurile desfătătoare ale privighetorii, ori sunetele unei harfe vrăjite...”

(Elvira Bogdan, *Domnița Ruxandra*)

1. Selectează comparațiile și indică termenii între care se stabilesc asemănări.
2. Alege din listă rolul acestor comparații:
  - a) conturează portretul fizic al domniței;
  - b) arată frumusețea tinerei;
  - c) înfrumusețează comunicarea și impresionează cititorul;
  - d) transmit admirația scriitorului pentru domniță.

COMPUNEREA DESCRIPTIVĂ

Activități de pre-redactare

1. Imaginează-ți că ai plecat într-o excursie la munte. Indică elementele peisajului montan, menționând pentru fiecare în parte câteva detalii semnificative (forma, culoarea etc.).
2. Alcătuiește două comparații și două personificări cu elementele cadrului natural descris.
3. Notează sentimentele pe care ți le poate transmite peisajul descris.
4. Citește următoarele recomandări. Exprimă-ți opinia în legătură cu planul compunerii și ascultă care sunt opiniile colegilor. Notează ideile care rezultă în urma discuției.

Compunere descriptivă

Introducere:

- precizează aspectul din natură care va fi descris;
- precizează coordonatele spațiale și temporale;

Cuprins:

- surprinde particularitățile elementelor cadrului (formă, culoare, mărime);
- folosește figuri de stil și imagini artistice;

Încheiere:

- exprimă sentimentele pe care ți le produce peisajul descris;
- folosește verbe și pronume la persoana I, numărul singular într-un enunț exclamativ.

Activități de redactare

Alcătuiește o compunere descriptivă de 150-200 de cuvinte cu titlul „Colțul meu din natură” (real sau imaginar).

Recomandări:

- obiectul descrierii tale poate fi un cadru natural familiar (un parc, o zonă împădurită în apropierea unei stațiuni turistice) sau un peisaj pe care ți-l imaginezi;
- pentru a crea un text expresiv, folosește cel puțin două figuri de stil și două tipuri de imagini artistice.

Citește compunerea ta în fața clasei. Colegii vor completa o fișă de evaluare care te va ajuta să îți îmbunătățești lucrarea.

	Foarte bine	Bine	Trebuie să îmbunătățești
Introducere			
Cuprins			
Încheiere			

Activități de post-redactare

După ce ai terminat de scris compunerea, completează fișa de autoevaluare pentru a vedea ce trebuie revizuit:

Fișa de autoevaluare a compunerii descriptive		DA	NU
Introducerea	precizează obiectul descrierii;		
	stabilește coordonatele spațiale și temporale.		
Cuprinsul	este organizat în paragrafe;		
	între paragrafe există o relație logică;		
	redă elementele cadrului natural ales;		
	redă particularitățile elementelor peisajului într-un mod expresiv;		
Încheierea	conține exprimarea unor sentimente/stări;		
	stările transmise sunt în concordanță cu peisajul descris în cuprins.		
Vocabular	am folosit substantive și adjective pentru a descrie un colț de natură;		
	am folosit verbe la modul indicativ, timpul prezent și imperfect;		
	textul este clar, ușor de înțeles.		
Ortografie	Am verificat!		
Punctuație	Am verificat!		
Lizibilitate	Textul este ușor de citit, nu are ștersături.		

Lucrează în echipă! Evaluarea colegială

După ce termini de corectat lucrarea, aceasta va ajunge la profesor care o va înmâna unui coleg/unei colege pentru a fi evaluată. Colegul/colega ta va completa la sfârșitul lucrării tale sau pe o pagină distinctă chestionarul de evaluare de la pagina 115.

Observațiile primite din partea colegului/colegei tale te pot ajuta să descoperi care sunt secvențele din lucrare care trebuie rescrise în vederea îmbunătățirii ei.

Revizuieste lucrarea și predă-o pentru a fi evaluată de profesor.

Progresează!

Imaginează-ți că ești ghid în localitatea ta. Alege un punct de atracție (spre exemplu: o clădire importantă pentru comunitate/un monument/un muzeu etc.) pe care să-l prezinți cât mai convingător în fața turiștilor. Realizează o scurtă descriere literară (50-100 cuvinte) a acestuia. Vei avea în vedere utilizarea unei personificări și a unei comparații.

NUMERALUL

1. Recită versurile cu sau fără fundal sonor pentru monitorizarea pronunției.

Tare sunt ocupată
Toată ziua-n livadă.[...]
Ieri la ora șase,
S-a copt o cireșă;
În zorii de sâmbătă,
S-a născut o vânăță;
Azi noapte la trei,
A venit pe lume un ardei;[...]
Și asta-i din greu numai prima parte:
Apoi trebuie să le și mănânc pe toate.

(Ana Blandiana, „Tare mai sunt ocupată”)

2. Extrage din text cinci cuvinte care arată numărul. Spre exemplu, „șase”,...

3. Selectează varianta corectă de răspuns. Cuvântul subliniat în text (*prima*) arată:

a) numărul;   b) ordinea;   c) distribuția.

Reține!

Numeralul este partea de vorbire flexibilă care arată un număr sau ordinea obiectelor prin numărare.

NUMERALUL CARDINAL

Reține!

Numeralul cardinal exprimă un număr. El este de două feluri: simplu sau compus.

	Tip	Exemple
Numeraie cardinale	simple	de la unu la zece, sută, mie, milion, miliard
	compuse	de la 1 la 19 (formate din numeralul care exprimă unitatea + prepoziția „spre” + „zece”) <i>Exemplu: doisprezece = doi + spre + zece</i>
		de la 20 la 99 (formate din numeral+ „zeci” + „și” + „numeral”) <i>Exemplu: douăzeci și trei</i>
	peste 100 (formate din numeral care exprimă sute sau mii+numeral simplu sau compus) <i>Exemplu: o sută treizeci și cinci</i>	

Observă!

Numeralele „unu (un)” și „doi” își modifică forma în funcție de gen.

Numeralul cardinal „un”/„o” (care însoțește un substantiv) are forme identice cu alte părți de vorbire.

Am în geantă o revistă și două cărți. (numeral)

În grădină, citesc o revistă. (articol)

Pe Ana o întâlnesc adesea în parc. (pronume)

Formele numeralului cardinal unu (un)	
un (elev)	o (elevă)
unui (elev)	unei (eleve)

1. Identifică numerele cardinale din textul „Tare mai sunt ocupată” de Ana Blandiana.

2. Alcătuiește enunțuri cu numerele: *trei, zece, optzeci.*

Atenție la ortografie și la pronunție!

Se scriu și se pronunță corect:

șase, paisprezece, cincisprezece, șaisprezece, șaptesprezece, optsprezece, nouăsprezece, șazeci.

3. Alege varianta corectă de răspuns.

În propoziția: Am o jucărie pufoasă de pluș *Harry Potter* și două seturi de construcție *Transformers.*, cuvântul evidențiat este:

- a) numeral cardinal
- b) articol hotărât

În propoziția: Nu am citit ultima carte din seria *Harry Potter*, nu am cumpărat-o., cuvântul evidențiat este:

- a) numeral cardinal
- b) pronume personal

4. Identifică ce parte de vorbire este „un” în următorul enunț:

NUMERALUL ORDINAL

Reține!

Numeralele care exprimă ordinea obiectelor sau locul pe care-l ocupă acestea într-o înșiruire se numesc numerele ordinale. Ele s-au format din numerele cardinale, cu excepția numeralelor ordinale: „întâiul”/„întâia”, „primul”/„prima”, corespunzătoare numeralului cardinal „unu”/„una”.

Transcrie tabelul și completează-l cu încă două numere ordinale, la alegere:

Formele numeralelor ordinale			
singular		plural	
întâiul, primul	întâia, prima	întâii, primii	întâile, primele
întâiului, primului	întâii, primei	întâilor, primilor	întâilor, primelor
al treilea	a treia	-	-
		-	-
		-	-

Știi că...?

- Numeralesle ordinale pot fi redade cu litere (*a doua*) sau cu litere și cu cifre romane (*a II-a*).
- Cifrele romane (latine) se scriu astfel: I = 1, II = 2, III = 3, IV = 4, V = 5, VI = 6, VII = 7, VIII = 8, IX = 9, X = 10, XL = 40, L = 50, LX = 60, XC = 90, C = 100, CD = 400, D = 500, DC = 600, CM = 900, M = 1000.

Atenție la ortografie și la pronunție!

Se scriu și se pronunță corect:

- al cincilea, a cincea, al șaselea, al șaptelea, al optulea, al nouălea, al zecelea, al douăzeciua, a douăzecea.

Exersează!

1. Alcătuieste enunțuri cu numeralesle ordinale: *al cincilea, al șaselea, al optulea, al zecelea.*

2. Alege varianta corectă de răspuns. Seria care cuprinde doar numeralesle ordinale este:

- zece, unsprezece, al treilea;
- treizeci și doi, o sută douăzeci, primul;
- întâiul, al treilea, al zecelea;
- a doua, a treizecea, șapte.

3. Alege seria de cuvinte scrise corect:

- a cincea, al noulea, a douăzeciua;
- al cincilea, al noulea, a douăzecea;
- a cincea, al nouălea, a douăzeciua;
- al cincilea, al șaptelea, al nouălea.

4. Completează enunțurile cu formele corecte ale numeralului ordinal *primul*.

... mele amintiri despre cărți sunt neclare. Cred că ... carte pe care am citit-o în clasa întâi a fost „Robinson Crusoe”. M-a impresionat confruntarea omului cu natura. ....personaj cu care m-am identificat a fost Merida cea rebelă din „Neînfricată” („The Brave”). Am fost printre ... spectatori ai acestui desen animat când a fost lansat în România, la data de 17 august 2012.

5. Transcrie enunțurile, alegând forma corectă a numeralului.

- Sosirea la mare este programată pe **doisprezece/douăsprezece** mai.
- Sofia a plecat la munte la ora **douăsprezece/doisprezece**.
- Am stabilit că ne vom întâlni pe **unu/întâi** iunie.

Progresează!

Realizează un dialog (15-20 de replici) cu titlul *Citind în parc* în care să folosești patru numeralesle cardinale simple, trei numeralesle cardinale compuse și două numeralesle ordinale.

MOMENTE IMPORTANTE DIN ISTORIA CĂRȚII PE TERITORIUL ROMÂNESC

În 1440 Johannes Gutenberg a inventat tiparul cu litere de plumb pe care le asambla pentru a forma cuvinte. Abia în 1456 el a publicat, după o muncă de doi ani, prima carte, *Biblia*.

În Țara Românească, se înființează în 1508 la Mănăstirea Dealu prima tipografie românească. Aici călugărul Macarie publică prima carte de factură religioasă, *Liturghierul*. Activitatea tipografică este continuată de Dimitrie Liubavici care înființează o nouă tipografie la Târgoviște, vechi centru cultural medieval.

În spațiul transilvănean, activitatea tipografică este intensă în centrele de la Sibiu și de la Brașov. Aici își desfășoară activitatea diaconul Coresi care publică unsprezece cărți în limba română și douăzeci și patru de cărți în limba slavonă. Primele lui tipărituri au fost cărți religioase și cărți de legi.

Cele mai importante cărți ale perioadei medievale românești au fost: *Liturghierul* (1508), *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* (1654), *Biblia de la București* (1688).

În secolul al XVIII-lea apar scrierile lui Dimitrie Cantemir (*Descrierea Moldovei, Istoria ieroglifică*), ale poezilor Văcărești, iar în secolul al XIX-lea se dezvoltă cu adevărat o literatură originală românească, avându-i ca reprezentanți pe Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ion Luca Caragiale și Ioan Slavici.

Apariția cărții tipărite a revoluționat circulația informației. Numărul cititorilor, foarte redus în perioada medievală, a crescut constant în secolul al XX-lea, o dată cu dezvoltarea sistemului de învățământ românesc. Accesul la educație a diversificat interesele de lectură ale cititorilor, unii preferând poeziile moderne ale lui T. Arghezi, L. Blaga, I. Barbu, N. Stănescu, alții romanele lui M. Sadoveanu, L. Rebreanu, Camil Petrescu, Marin Preda. La începutul secolului al XXI-lea, cititorul român poate avea acces imediat la unele cărți (majoritate scrise de autori contemporani: Ana Blandiana, Simona Popescu, Mircea Cărtărescu), pentru că există numeroase biblioteci virtuale sau librării online care vând cărți electronice (e-book-uri). Acestea pot fi citite folosind mai multe tipuri de aparate (în general portabile) cu ecran: tabletă, smartphone, calculator personal. Dispozitivul creat special pentru lectură este e-bookreader-ul.

Lucrează în echipă! Evaluarea colegială

Alcătuți un referat interdisciplinar cu titlul: „Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală”, pornind de la informațiile din textul de mai sus.

Recomandări:

Folosiți surse de documentare variate: cărți, reviste, articole din ziare/ziare online, enciclopedii.

La indicațiile profesorului, alegeți-vă un scriitor român contemporan a cărui operă poate fi citită atât în format tipărit, cât și în format digital și citiți integral sau fragmente dintr-un text literar scris de acesta, în ambele variante de lectură.

Aflați mai multe informații despre autorul ales și despre opera sa.

Cuprinsul lucrării voastre va conține:

- o scurtă istorie a apariției tiparului și a tipăriturilor în spațiul românesc;
- ilustrarea diferențelor dintre lectura tradițională (carte) și cea digitală (e-book);
- prezentarea succintă a autorului ales și a cărții pe care ați citit-o (integral sau nu);
- prezentarea experienței personale de lectură. Care tip de lectură v-a atras mai mult? Motivați-vă răspunsul

2. Selectați cele mai importante informații din referatul vostru și alcătuiți un afiș care să le conțină, alături de imagini/desene/fotografii/scheme relevante.

ATRIBUTUL

- Citește enunțurile de mai jos.
Diaconul Coresi a publicat **unsprezece** cărți în limba română.
Activitatea lui a fost foarte importantă pentru dezvoltarea culturii.
Primele sale tipărituri au fost cărți **religioase** și **cărți de legi**.

1. Ce părți de vorbire sunt cuvintele subliniate?
2. Identifică substantivele pe care cuvintele subliniate le determină.
3. Alege din listă întrebările pe care le poți pune substantivelor, astfel încât răspunsul să fie cuvintele subliniate: • **care?** • **ce fel de?** • **al (a, ai, ale) cui?** • **cât, câtă, câți, câte?**

Reține!

Atributul este partea secundară de propoziție care determină un substantiv sau un substitut (un înlocuitor) al acestuia. Substitutul poate fi pronume: *A câștigat el, din clasa noastră.* sau numeral (care poate fi înlocuit cu un substantiv): *Doi dintre ei au plecat.*

Atributul poate fi exprimat prin:	Exemple
adjectiv (răspunde la întrebările Care? Ce fel de?)	Noul meu e-book e în ghiozdan. Am citit o carte interesantă .
numeral (doar când numeralul poate fi înlocuit cu un adjectiv)	Am citit două romane de Sadoveanu. Mi-am cumpărat primul e-book reader.
substantiv (răspunde la întrebările: care?, al (a, ai, ale) cui?)	Penarul Mariei e pe bancă. Florile de la mama sunt frumoase.

Exersează!

1. Alcătuiește enunțuri cu atribute exprimate prin: adjectiv, numeral (care poate fi înlocuit cu un adjectiv), substantiv.
2. Transcrie următoarele enunțuri în caiet și încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F):
  - a. Propoziția: *Mirabela a scris trei poezii și două povestiri* conține trei atribute. **A F**
  - b. Propoziția: *Fragilul ghiocel vestește primăvara însorită* conține două atribute. **A F**
  - c. Propoziția: *Dana a pierdut carnetul ei de note* conține un atribut exprimat prin pronume și un atribut exprimat printr-un substantiv. **A F**
  - d. Propoziția: *Îmi place să citesc descrierile de natură scrise de M. Sadoveanu* conține două atribute. **A F**

3. Analizează atributele subliniate în textul următor, conform modelului:

„Era într-adevăr o veveriță, un ghem de **blăniță** de culoarea **flăcării**, cu coada **stufosă** adusă pe spinare spre urechi, c-un căpșor **minuscul** în care licăreau ochișorii ca **două** boabe de ploaie ori de lacrimi.”
(„Veverița“ de Mihail Sadoveanu)

de blăniță = atribut exprimat prin substantiv comun, simplu, gen feminin, număr singular, precedat de prepoziția „pe”;

flăcării = atribut exprimat prin substantiv comun, simplu, gen feminin, număr singular, articulat cu articolul hotărât „-i”.

PROPOZIȚIA AFIRMATIVĂ. PROPOZIȚIA NEGATIVĂ

- Citește propozițiile.

El a inventat tiparul.

Noi nu am fost la Sibiu.

Copilul citește o știre din ziar.

Scriitorul nu a scris cărți pentru copii.

- Grupează propozițiile în două categorii: propoziții care au predicatul însoțit de cuvântul „nu” și propoziții care nu au predicatul însoțit de cuvântul „nu”.

EVALUARE

A revenit frumoasa primăvară;
Copacii parcă-s niși de-atâta floare;
Dorinți copilărești, renăscătoare,
Fac inimile noastre să tresară ....

Iubire e în razele de soare,
Și farmec în a codrului fanfară,
Și visuri dulci în liniștea de sară:
În cer și pe pământ e sărbătoare.

(Alexandru Vlahuță, *A revenit frumoasa primăvară*)

1. Identifică tema textului și un cuvânt-cheie reprezentativ pentru aceasta. (0,5 p.)
2. Completează spațiile libere, având în vedere semnificațiile textului. (0,5 p.)
  - a) Sentimentele transmise de poet sunt de ...
  - b) În poezie sunt descrise atât elementele planului ..., cât și ale planului ...
3. Transcrie un vers care conține o comparație și comentează semnificația acesteia în 30-50 de cuvinte. (1 p.)
4. Alcătuieste compunere de 100-150 de cuvinte în care să motivezi că poezia *A revenit frumoasa primăvară* este o descriere literară. (2 p.)
5. Analizează adjectivele *frumoasa* și *copilărești*, indicând genul, numărul și gradul de comparație. (1 p.)
6. Trece adjectivul „frumos” la toate gradele de comparație. (1 p.)
7. Transcrie propozițiile, corectând greșelile: (1 p.)

La ora doisprezece vom termina orele de chitară.
Pe doi ianuarie voi fi încă la munte.
Am vizionat șaptesprezece filme, în vacanța de vară.
8. Copiază tabelul și completează-l cu atributele din a doua strofă a poeziei (1 p.)

Atributul	Partea de vorbire

9. Realizează o propoziție dezvoltată cu substantivul *liniște*. Identifică, prin subliniere, părțile de propoziție din aceasta. (1 p.)

Se acordă 1 punct din oficiu.

UNITATEA 8

HOBBY ȘI TIMP LIBER

Conținuturi:

Comunicare orală

Exprimarea adecvată a emoțiilor

Lectură

Textul descriptiv nonliterar

Textul explicativ (aplicativ)

Redactare

Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație

Elemente de construcție a comunicării

Limba standard. Normă și abatere

Istoria cuvintelor – variații ale formei și ale sensului în timp

Elemente de interculturalitate

Identitate personală; identitate națională; diversitate culturală și lingvistică

Limba standard. Normă și abatere

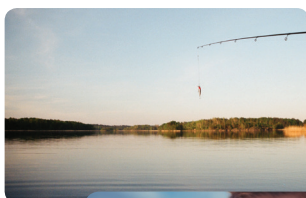
POVESTEA SENZAȚIONALĂ A MICULUI EINSTEIN

Activități de pre-ascultare

Exprimă-ți opinia!

1. Privește imaginile alăturate și indică hobby-ul pe care îl reprezintă fiecare:

2. Gândește-te la unul dintre hobby-urile tale și răspunde la următoarele întrebări:

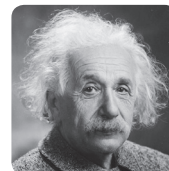
- La ce vârstă ai descoperit acest hobby?
- Te-a influențat cineva în alegerea hobby-ului tău?
- Ai participat la vreun concurs alături de alți copii care au același hobby ca și tine? Dacă da, care este cel mai important rezultat pe care l-ai obținut?

Dezvoltă-ți vocabularul!

• Indică sinonimele cuvintelor subliniate în enunțurile de mai jos.

- Părinții m-au învățat întotdeauna să respect **seniorii**.
- Cascada Bigăr este una dintre cele mai **spectaculoase** din lume.
- Pentru a participa la competiție, sportivul are nevoie de un **sponsor**.

Știi că...?

• Abert Einstein este un savant celebru care a primit, în 1905, Premiul Nobel pentru fizică.

• Șahul este un joc de origine orientală care se dispută între doi parteneri pe o tablă împărțită în 64 de pătrățele de culori alternative: alb-negru. Cele 32 de piese sunt de șase tipuri: rege, regină, cal, turn, nebun și pioni.

Activități de ascultare propriu-zisă

Vei asculta o știre referitoare la pasiunea pentru șah a unui copil de zece ani. [Textele 8 A și 8 B].

1. Citește următorul chestionar. În timp ce vei reasculta **Textul 8 A**, vei scrie pe caiet litera corespunzătoare răspunsului corect.

1. Radu este numit de colegii lui:
  - a) Micul Einstein;
  - b) Noul Einstein;
  - c) marele șahist.
2. Radu joacă șah de la:
  - a) cinci ani;
  - b) zece ani;
  - c) șapte ani.
3. În afară de șah, copilul este talentat și la:
  - a) matematică;
  - b) fotbal;
  - c) baschet.
4. Mama lui Radu este surprinsă de faptul că acesta:
  - a) poate juca timp de patru ore;
  - b) se poate concentra timp de patru ore;
  - c) nimeni nu mai vrea să joace cu el.
5. Obiectivul lui Radu este să ajungă:
  - a) campion național la juniori;
  - b) campion mondial la juniori;
  - c) în top zece la Campionatul Mondial.

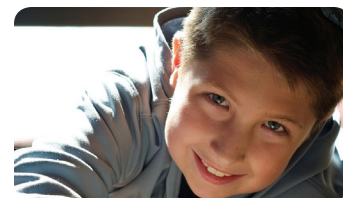
2. Citește enunțurile de mai jos. În timp ce vei asculta **Textul 8 B** din nou, vei nota pe caiete (**A**) Adevărat sau (**F**) Fals pentru fiecare din enunțurile de mai jos:

a) Radu Dobre este un baschetbalist celebru.	A F
b) Radu a plâns pentru că nu a obținut o medalie la primul său campionat.	A F
c) Primul turneu al lui Radu a fost la Milano.	A F
d) Radu își dorește să joace cu bucurie și după Campionatul Mondial.	A F
e) O cunoscută companie de telefonie este sponsorul lui Radu.	A F

3. Copiază tabelul de mai jos pe caiet. În timp ce vei asculta **Textul 8 B** din nou, vei nota numele vorbitorilor.

Replică	Vorbitor
„Indiferent că a fost zăpada de doi metri sau că este foarte cald, am ajuns la fiecare antrenament.”	
„ Eu vreau să ies în primii zece.”	

Activități de post-ascultare

1. Ce este un hobby? Răspunde la întrebare, folosind informațiile din textul pe care tocmai l-ai ascultat.
2. Exprimă-ți opinia în legătură cu următoarea afirmație a mamei lui Radu: „Am emoții mari pentru că îmi doresc ca și după Campionatul Mondial, Radu să joace cu aceeași bucurie.”
3. Completează tabelul cu stările emoționale transmise de următoarele enunțuri din textul ascultat.

Enunț	Starea emoțională
a) „Ai plâns vreodată din cauza șahului?”	
b) „Au jucat nici nu mai știu câte partide pentru că domnul, de fiecare dată, când era învins, întorcea tabla ca să schimbe culorile și zicea în franceză: încă o dată, încă o dată.”	
c) „Eu vreau să ies în primii zece. Nu știu dacă reușesc. Se poate dacă sunt serios și joc bine.”	

Lucrează în echipă!

• Clasei tale i s-a oferit posibilitatea de a realiza o emisiune de știri despre hobby-urile copiilor. Lucrează în echipă cu un coleg de clasă și discutați despre hobby-ul fiecăruia.

Realizează o știre (de 5-10 rânduri), folosind informațiile pe care le-ai aflat, și prezint-o într-un mod creativ în fața clasei. Îți poți imagina că ești un cunoscut prezentator de știri.

Autoevaluare

Transcrie, în caiet, chestionarul de la pagina 11. Bifează afirmațiile cu care ești de acord și adună punctajul obținut. Interpretează rezultatul chestionarului.

Progresează!

SuperReporterul

1. Află mai multe informații despre hobby-urile unui coleg/unei colege, realizând un interviu cu acesta/aceasta.

Recomandări:

- Înregistrează acest dialog folosind un telefon sau un reportofon.
- Fii politicos! Folosește o formulă de început și una de sfârșit.
- Colegii vor asculta dialogul înregistrat de tine și îl vor aprecia conform următoarei fișe de evaluare:

	Foarte bine (5p.)	Satisfăcător (3p.)	Trebuie să îmbunătățești! (0p.)
conținut			
intonație			

Cel/ cei care obțin cel mai mare punctaj va/vor primi titlul de **SuperReporter**.

Activități de pre-producere a mesajului oral

EXPRIMAREA ADECVATĂ A EMOȚIILOR

Lucrează în echipă!

Concursul emoticoanelor

1. Citește cu atenție tabelul:

2. Organizați-vă pe echipe de câte trei-patru elevi.

Desenați emoticoanele alăturate pe o foaie de hârtie și asociați fiecăruia emoția corespunzătoare. Câștigă echipa care realizează cele mai multe asocieri corecte în două minute.

Cuvinte care exprimă emoții:	
veselie	plictiseală
tristețe	mulțumire
încredere	neliniște
frică	încredere
uimire	mândrie

Descoperă!

În Dicționarul Explicativ al Limbii Române, cuvântul „emoție” este definit astfel:

EMOȚIE, emoții, s.f. Reacție afectivă de intensitate mijlocie și de durată relativ scurtă, însoțită adesea de modificări în activitățile organismului, oglindind atitudinea individului față de realitate.

Observă!

Emoțiile pot fi exprimate prin cuvinte, elemente nonverbale: gesturi (semne cu mâna, ridicatul din umeri etc.), mimică (zâmbet, încruntare, căderea colțurilor gurii etc.) și elemente paraverbale (intonație, debit verbal etc.).

1. Continuă dialogul de mai jos cu încă cinci replici, astfel încât să exprimi emoțiile celor care vorbesc.

–Sunt foarte fericit astăzi, spuse Dan, zâmbind cu gura până la urechi.

–Ce s-a întâmplat? Întrebă curioasă Miruna, ridicând ușor din sprânceană.

–Mi-am completat colecția de timbre... Știi, acesta e hobby-ul meu, răspuse Dan ...

2. Interpretează în fața clasei dialogul realizat. Folosește-te de elementele nonverbale și paraverbale adecvate situației.

Exersează!

1. Pronunță următoarele cuvinte cu voce tare: *hobby, relaxante, multitasking, boardgames, puzzle.*

2. Pornind de la cuvintele din exercițiul anterior, completează rebusul, având în vedere definițiile următoare:

		1.			B					
	2.	E								
3.										G
4.					D					
			5					L		

1. Pasiune pentru o activitate desfășurată în timpul liber.
2. Este sinonim cu „odihnitor”, „recreativ”.
3. Desfășurarea mai multor activități în același timp.
4. Cuvânt din limba engleză, în traducere literară: „joc de societate”.
5. Joc care constă în îmbinarea unor piese decupate pentru a reconstitui o imagine.

Citește în gând următorul text

Încă de la vârste foarte mici oamenii au nevoie de pasiuni. Fiecare persoană trebuie să își petreacă timpul liber într-un mod creativ care să o ajute să se dezvolte pe toate planurile.

Din acest motiv, copiii trebuie să fie îndrumați către hobby-uri educative și cu adevărat relaxante. Iată câteva dintre acestea:

1. Învățarea unui instrument muzical: Muzica reprezintă un imbold pentru toată lumea, iar învățarea unui instrument muzical îi va face pe cei mici să își petreacă timpul într-un mod plăcut, relaxant, într-un grup de prieteni ce împărtășesc aceeași pasiune și învață aceleași lucruri.

2. Modelismul este unul dintre cele mai relaxante și populare hobby-uri, fiind practicat de către persoane de toate vârstele. Modelismul are mai multe ramuri, iar cei mici pot practica această activitate în cadrul cluburilor speciale sau alături de părinții lor.

3. Sportul ajută copiii să se dezvolte armonios și în același timp este o activitate ce clădește caracterul și personalitatea.

4. Colecționarea unor obiecte reprezintă unul dintre cele mai populare hobby-uri întâlnite în rândul celor mici. Încă de la o vârstă fragedă, copiii au tendința de a colecționa diverse obiecte, însă chiar dacă aceste obiecte nu sunt cele mai potrivite, părinții trebuie să îi îndrume pe cei mici către colecțiile potrivite. De exemplu, colecționarea de timbre, de monede, de figurine, de păpuși, de mașini sau de alte jucării poate deveni un hobby interesant care îi poate ajuta pe copii să afle multe lucruri despre lumea din jur, despre oameni și chiar îi poate ajuta să socializeze.

5. Dansul, pictura, sculptura sunt hobby-uri foarte potrivite deoarece nu numai că sunt educative, dar sunt și artistice, ajutând la dezvoltarea creativității, imaginației, inteligenței și a personalității.

6. Lectura este, de asemenea, o pasiune pe care orice copil ar trebui să o aibă. Pasiunea pentru lectură îi ajută pe cei mici să își dezvolte creativitatea, imaginația, să își îmbogățească vocabularul și să își dezvolte abilitățile de comunicare.

7. Jocurile stimulează gândirea și dezvoltă creativitatea, de aceea sunt un hobby potrivit pentru copii de orice vârstă și chiar pentru adulți. Câteva dintre acestea sunt: sudoku, puzzle-uri, șah, boardgames (jocuri de societate, strategie, inteligență), jocuri video, jocuri de cărți.

8. Călătoriile sunt o sursă de destindere, dar și de informare și de formare. Fiecare loc vizitat presupune descoperirea unor tradiții și obiceiuri și adunarea de informații despre mâncarea, vestimentația și stilul de viață al oamenilor cu care intri în contact.

9. Gătitul este o activitate care dezvoltă creativitatea, mai ales dacă sunt pregătite feluri de mâncare noi și diferite. În acest mod, copilul va învăța să aibă curajul de a încerca lucruri noi, de a lua decizii rapide, de a-și asuma responsabilitatea și mai ales să fie multitasking.

(text adaptat după www.familist.ro)

Activitate de producere propriu-zisă a mesajului oral

Exprimă-ți opinia!

1. Ce rol are fiecare hobby în dezvoltarea copilului?
2. Dintre hobby-urile prezentate în textul pe care l-ai citit, care crezi că este cel mai potrivit hobby pentru vârsta ta?

Lucrează în echipă!

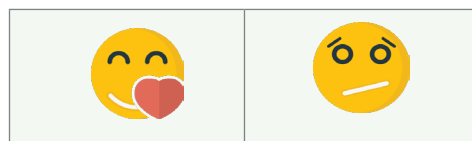
Împreună cu colegul de bancă alcătuieste și prezintă în fața clasei un dialog (10-15 replici) pe tema importanței hobby-ului. Unul dintre voi este un pasionat de călătorii, iar celălalt de jocurile pe computer. Fiecare va încerca să-l convingă pe celălalt de beneficiile hobby-ului său, referindu-se la emoțiile pe care i le provoacă. În realizarea dialogului vei utiliza următoarele structuri: *salut, sunt curios, te-aș ruga, poți să îmi dai mai multe detalii, bucurie, împlinire, mândrie, speranță, pe mâine.*

Activități de post-producere a mesajului oral

Evaluare colegială

Ascultă cu atenție dialogul colegilor tăi. Evaluează-l cu ajutorul unui emoticon. Scrie alături de imagine, un enunț scurt. Spre exemplu: *Bravo!; Am observat că ați avut emoții; Data viitoare va fi mai bine!* etc.

Comunică-le colegilor tăi aprecierile și observațiile tale.

Autoevaluare

Transcrie, în caiet, chestionarul de la pagina 16. Bifează afirmațiile cu care ești de acord și adună punctajul obținut. Interpretează chestionarul.

Progresează!

1. Imaginează-ți că ai călătorit în Țara Roboților, unde nimeni nu simte nicio emoție. Realizează o compunere în care să îi convingi pe roboți că este bine pentru ei să aibă un hobby.
2. Caută informații despre un alt hobby decât cele prezentate în textul citit și notează informațiile pe care le consideri interesante.

JOCUL STĂPÂNUL INELELOR

Activități de pre-lectură

Exprimă-ți opinia!

Ai jucat vreodată un joc de societate (Spre exemplu: „Nu te supăra frate”, „Activity”, „Monopoly” etc.). Câți jucători participau la joc? Care erau regulile jocului? Ce te-a atras în mod deosebit?

Exersează!

1. Pronunță următoarele cuvinte cu voce tare: *fantasy, scenarii, cooperativ, turnee, explora*.
2. Explică ortografia cuvintelor: *scenarii, turnee, jucătorii*.
3. Transcrie, în caiet, cele două coloane și apoi unește cuvintele din partea dreaptă cu definițiile lor din partea stângă.

anterior

extensie

a explora

a întreprinde

stagiu

etapă de pregătire, perioadă, etapă

care este așezat în partea de dinainte

a cerceta

extindere, dezvoltare

a face un lucru, a efectua

Activități de lectură

• Citește cu atenție următorul text:

TEXTUL 1

Stăpânul inelelor (The Lord of the Rings: The Card Game) este un joc al eroilor, al călătoriilor periculoase și al aventurii în ținuturile descrise de J. R. R. Tolkien în capodopera sa *fantasy*, cu același nume.

În acest joc, participanții devin niște eroi. Ei încearcă să ducă la bun sfârșit misiuni periculoase. Acestea au loc pe parcursul unei perioade de 17 ani: din momentul în care Bilbo își serbează aniversarea (111 ani) până în clipa în care Frodo se pregătește să părăsească Shire.

În loc de a relata obișnuitele întâmplări cu eroi, jocul oferă o mulțime de elemente inedite: personaje, evenimente, obiecte, scenarii, care le permit jucătorilor să întreprindă noi aventuri alături de îndrăgitele personaje din *Stăpânul inelelor*, pe parcursul desfășurării evenimentelor din istoria Tărâmului de Mijloc.

Spre deosebire de cele mai multe jocuri cu cărți în care jucătorii concurează unul împotriva celuilalt, *Stăpânul inelelor* este un joc cooperativ în care participanții lucrează împreună, concurând împotriva unui scenariu executat automat de joc. În fiecare partidă jucătorii se confruntă cu întâmplări neprevăzute, inamici periculoși. Ei pot câștiga sau pierde împreună.

Stăpânul inelelor este un joc pentru 1-2 jucători, care poate fi jucat folosind componentele acestui set de bază. Pot juca patru jucători într-un joc cooperativ, folosind un al doilea set de bază. În plus, *Stăpânul inelelor* este un joc tip Living Card Game (LCG), iar distracția și experiența în joc pot fi personalizate și îmbunătățite prin extensiile de câte 60 de cărți, ce apar în mod regulat, numite *pachete Aventura*. Fiecare dintre *pachetele Aventura* oferă jucătorilor noi opțiuni și strategii pentru pachetele lor de cărți, precum și un nou scenariu, complet, împotriva căruia să jucați. Suplimentar,

pachetele majore *Misiune* (Quest) introduc noi zone din Tărâmul de Mijloc prin care jucătorii pot călători, explora și căuta noi aventuri.

Stăpânul inelelor poate fi jucat atât ocazional, cu prietenii, cât și în cadrul unor turnee supervizate de *Fantasy Flight Games*.

Componentele jocului:

Setul de bază *Stăpânul inelelor* conține 226 de cărți. Patru pachete de pornire, fiecare construit în jurul unei sfere de influență (Conducere, Înțelepciune, Spirit și Tactică) ce pot fi combinate între ele pentru a crea un turneu oficial pentru aceste pachete de cărți. De asemenea, în acest set sunt incluse 3 scenarii și 84 de cărți de confruntare împotriva cărora trebuie să concureze jucătorii.

Pachetele și tipurile de cărți:

Stăpânul inelelor are trei tipuri de pachete de cărți: pachetul de cărți *Misiune*, pachetul *Confruntare* și pachetul *Jucător*. De asemenea, există și cărți *Erou*, care nu fac parte din niciun pachet. Fiecare pachet are propriul său mod de folosire și propriul set de cărți.

Finalul jocului:

Jocul se sfârșește în unul din cele două moduri: cu jucătorii câștigând sau pierzând (ca echipă).

Se consideră că jucătorii au pierdut dacă toți jucătorii sunt eliminați din joc înainte de completarea stagiului final al scenariului. Se consideră că jucătorii au învins dacă cel puțin unul dintre jucători supraviețuiește după completarea ultimului stagiul al scenariului.

(Regulamentul Jocului „Lord of the Rings”, www.boardgames-blog.ro, text adaptat)

1. Alege varianta corectă de răspuns.

1. În jocul „Stăpânul inelelor” misiunile au loc pe o perioadă de:

a) șaptesprezece ani; b) treizeci și trei de ani; c) o sută unsprezece ani.

2. Jocul este unul:

a) cooperativ; b) de îndemânare; c) de aventură.

3. Câți jucători pot participa la acest joc folosind componentele de bază?

a) unu-doi jucători; b) patru jucători; c) șase jucători.

2. Scrie A în dreptul fiecărei afirmații pe care o consideri adevărată și F în dreptul celei false.

1. În jocul „Stăpânul inelelor” misiunile au loc în Tărâmul de Mijloc.

2. Jocul de cărți se poate juca atât ocazional cu prietenii, cât și în cadrul unor turnee.

3. Cele patru sfere de influență din setul de bază sunt: *Conducerea*, *Simțirea*, *Înțelepciunea* și *Tactica*.

4. Jocul se încheie mereu cu victorie.

3. Completează enunțurile de mai jos, valorificând informațiile din text.

a) „Stăpânul Inelelor” este un joc al...

b) În jocul „Stăpânul inelelor” există trei pachete de cărți:...

c) Jocul permite participanților să joace același scenariu de mai multe ori cu...

Știi că...?

Jocul „Stăpânul inelelor” este inspirat de opera literară cu același nume scrisă de J. R. R. Tolkien, în mare măsură, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Descoperă!

1. Stabilește câmpul lexical dominant al textului și notează patru exemple de termeni care aparțin acestui câmp.

2. Identifică tema textului și notează-o în caiet.

3. Stabilește trăsăturile jocului „Stăpânul inelelor”, pornind de la citatele din tabelul de mai jos:

	Citate	Trăsăturile jocului
1	„jocul oferă o mulțime de elemente inedite: personaje, evenimente, obiecte, scenarii, care le permit jucătorilor să întreprindă noi aventuri alături de îndrăgitele personaje din <i>Stăpânul inelelor</i> ”	
2	„În fiecare partidă jucătorii se confruntă cu întâmplări neprevăzute, inamici periculoși. Ei pot câștiga sau pierde împreună.”	
3	„În plus, <i>Stăpânul inelelor</i> este un joc tip <i>Living Card Game</i> (LCG), iar distracția și experiența în joc pot fi personalizate.	

4. Numește aspectul care diferențiază jocul „Stăpânul inelelor” de celelalte jocuri de societate.

5. Care crezi că este scopul acestui text? Alege dintre următoarele variante:

- a emoționa;
- a convinge;
- a informa.

Justifică-ți opinia, raportându-te la două exemple din text.

6. Citește fragmentul din text care se referă la componentele jocului și precizează care sunt acestea.

7. Identifică numeralele din textul dat. Care consideri că este rolul lor în text? Spre exemplu: *sunt necesare pentru a transmite informații exacte, oferă claritate textului etc.*

Reține!

Textul descriptiv nonliterar prezintă detalii ale unor obiecte reale, cu scopul de a informa cititorul asupra caracteristicilor acestora. Autorul descrierii nonliterare nu își transmite sentimentele, nu se implică afectiv în ceea ce scrie.

Exemple de texte descriptive nonliterare: **descrierea științifică, prospectul, pliantul.**

- Observă trăsăturile descrierii nonliterare care o diferențiază în raport cu cea literară.

Descrierea nonliterară	Descrierea literară
<ul style="list-style-type: none"> • are un caracter informativ; • transmite informații cititorului; 	<ul style="list-style-type: none"> • are un caracter expresiv; • are rolul de a-l emoționa pe cititor;
<ul style="list-style-type: none"> • conține date precise; 	<ul style="list-style-type: none"> • conține impresii, exprimarea unor stări sufletești;
<ul style="list-style-type: none"> • sunt folosiți termeni de specialitate; 	<ul style="list-style-type: none"> • sunt folosite figuri de stil și imagini artistice;
<ul style="list-style-type: none"> • se folosesc verbe și pronume la persoana a III-a. 	<ul style="list-style-type: none"> • se folosesc verbe și pronume la persoana I și a III-a.

Activitate de post-lectură

- Având în vedere textul citit și experiența ta personală, ce fel de jocuri preferi?
  - a) jocuri de cooperare, în care întreaga echipă colaborează pentru obținerea victoriei;
  - b) jocuri competitive, în care fiecare jucător urmărește să îi învingă pe ceilalți.
- Motivează-ți răspunsul.

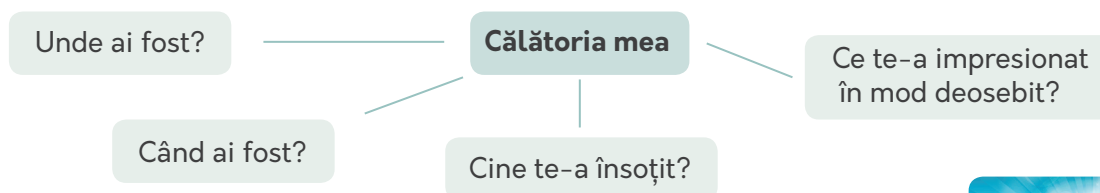
Progresează!

• Realizează o compunere, de 150–200 de cuvinte, în care să pui în evidență trăsăturile textului descriptiv nonliterar în textul suport.

Află mai multe informații despre cărțile și filmele seriei „Stăpânul inelelor“. Notează-le pe cele care ți se par interesante și motivează-ți alegerea.

Activități de pre-lectură

◇ Povestește o întâmplare dintr-o călătorie recentă, completând următoarea schemă:

Exprimă-ți opinia!

1. Ți-ar plăcea să vizitezi o țară mediteraneană? Dar una balcanică?
2. Care sunt obiectivele turistice pe care ai dori să le vizitezi? În ce țară se află ele?

Activități de lectură

◇ Citește, cu atenție, textul:

TEXTUL 2

JURNAL VIRTUAL DE CĂLĂTORIE: DELTA DUNĂRII

În vacanță, Alexandru și-a propus să viziteze, împreună cu familia, Delta Dunării, un loc despre care a auzit că este unic în lume.

Înainte de a pleca, el a strâns o mulțime de informații despre această zonă a țării, pe care le-a transmis și celorlalți, prin intermediul blogului său de călătorie.

Postarea 1

Titlu: Pregătiri pentru vacanța în Delta Dunării

Data: 18 mai 2017

Dunărea, al doilea fluviu ca mărime din Europa, după Volga, izvorăște din Munții Pădurea Neagră, Germania. Este un important fluviu european care curge de la vest la est, traversând patru capitale europene: Viena, Bratislava, Budapesta, Belgrad și 10 state europene: Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Croația, Serbia, România, Bulgaria, Republica Moldova și Ucraina.

Postarea 2

Titlu: Delta Dunării

Data: 20 mai 2017

Delta Dunării este o unitate de relief formată de fluviul Dunărea la vărsarea în Marea Neagră. Ea este situată în cea mai mare parte în estul României, doar o mică suprafață, la nord de brațul Chilia, se află în sudul Ucrainei. Delta are aspect triunghiular cu extindere mai mare spre mare. Seamănă cu litera grecească delta (Δ). Se prezintă sub forma unei suprafețe plane cu o pantă foarte mică de la prima bifurcare a Dunării (brațele Chilia și Tulcea) spre mare.

Flora Deltei Dunării

Vegetația, în proporție de 78%, este specifică zonelor umede (stuful, papura, rogozul, salcia pitică), dar există și păduri de stejari, frasini, plopi, ulmi (Pădurea Letea, Pădurea Caraorman).

Fauna Deltei Dunării

Speciile importante de pești care trăiesc în Delta Dunării sunt știuca, somnul și sturionii.

În Deltă sunt numeroase specii de păsări: gâsca cenușie, pescărușul albastru, eretelele cenușiu, pelicanul comun, pelicanul creț, lebedele, cormoranul (o pasăre cu penaj predominant negru).

Postarea 3

Titlu: Pădurea Letea

Data: Joi, 23 mai 2017

Pădurea Letea este situată în partea de nord a Deltei. Ea este o zonă protejată încă din anul 1938. Mai multe informații pe: <http://www.info-delta.ro>.

1. Transcrie tabelul și bifează în căsuța potrivită răspunsului corect.

Enunț	Adevărat	Fals
Dunărea traversează patru capitale europene.		
Flora Deltei Dunării este reprezentată de vegetație specifică zonelor uscate.		
Speciile majore de pești din Deltă sunt știuca, somnul și crapul.		
Pădurile pot exista numai în regiunile montane.		

2. Completează enunțurile cu informații din text:

- Dunărea este un fluviu european...
- Delta Dunării are forma...
- Alexandru se documentează despre ...
- Nu poți face picnic în Pădurea Letea deoarece...

3. Transcrie, din textul suport, cuvintele care corespund imaginilor de mai jos:

4. Menționează motivul pentru care Alexandru notează în blogul său informații despre Delta Dunării?

5. Indică tema fiecărei zile despre care scrie Alexandru în jurnalul lui. Unde este aceasta notată?

Reține!

Textul nonliterar descriptiv este organizat în mod clar și riguros, trecerea de la un aspect la altul fiind marcată uneori prin subtitluri.

• Spre exemplu, jurnalul virtual al lui Alexandru informează asupra poziției geografice a Deltei Dunării, asupra faunei și florei acesteia, oferă informații despre zonele protejate. Trecerea de la un subiect la altul este realizată cu ajutorul subtitlurilor, precum: „Fauna Deltei Dunării”.

6. Indică zece termeni din câmpul lexical al cuvântului „deltă”.

7. Grupează termenii care redau elementele naturii, respectând cerințele tabelului de mai jos:

plante	păsări	pești
--------	--------	-------

8. Identifică o informație generală și două informații de detaliu din textul suport. Notează-le în caiet.

9. Precizează care este partea de vorbire dominantă în enumerațiile din fragmentul de mai jos: „În Deltă sunt numeroase specii de păsări: gâsca cenușie, pescăruș albastru, eretele cenușiu, erete de stuf, pelicanul comun, pelicanul creț, lebedele, cormoranul”.

10. Selectează domeniul căruia îi aparțin cuvintele: „pelicanul comun”, „pelicanul creț”, „cormoranul”.

a) literatură;   b) științele naturii;   c) geografie.

Observă!

• În textul descriptiv sunt utilizați termeni de specialitate (dintr-un anumit domeniu), mai puțin familiari cititorilor obișnuiți.

1. Citește descrierea gâștei cu gât roșu:

Gâsca cu gât roșu face parte din familia gâștelor. Are penajul cel mai frumos colorat, fiind și singura specie ce prezintă culoarea roșie în penaj. Gâtul, pieptul și părțile laterale ale capului au culoarea cărămiziu aprins, iar restul penajului de culoare închisă cu dungi albe. Ciocul este scurt și gâtul relativ gros. Picioarele sunt de culoare cenușie iar coada este de culoare neagră. (<http://www.info-delta.ro>)

2. Indică partea de vorbire și partea de propoziție a cuvintelor subliniate.

3. Alcătuieste o compunere de 150-200 de cuvinte în care să demonstrezi că fragmentul de mai sus este un text descriptiv nonliterar.

Activități de post-lectură

Exprimă-ți opinia!

1. Te-a convins textul studiat să vizitezi Delta Dunării?

2. Ți-ar plăcea să ai un blog propriu în care să-ți prezinți călătoriile? Motivează-ți răspunsul?

Lucrează în echipă!

PROIECTUL ECOLOGIC: DELTA DUNĂRII, O VALOARE NATURALĂ A ROMÂNIEI

• **Alcătuieți, în echipă, un proiect ecologic prin care să susțineți necesitatea protejării florei și faunei din Delta Dunării.**

• Aflați mai multe informații despre problemele cu care se confruntă această zonă (braconajul, pescuitul intensiv, planuri imobiliare pentru amenajarea de stațiuni turistice etc.) folosind diverse surse tipărite și digitate (Spre exemplu: www.wwf.ro).

• Notați ideile cu care sunteți toți de acord și prezentați-le în fața clasei, folosind noile tehnologii.

Știi că...?

Valoarea deosebită a Rezervației Biosferei Delta Dunării a fost recunoscută prin includerea acesteia în rețeaua internațională a rezervațiilor biosferei (1990), în cadrul Programului „OMUL ȘI BIOSFERA”(MAB) lansat de UNESCO. (<http://www.ddbra.ro>)

Recapitulează!

1. Transcrie tabelul. Bifează căsuța potrivită pentru a arăta cărui text îi corespunde fiecare dintre afirmațiile din stânga.

	Jocul <i>Stăpânul inelelor</i>	Jurnal virtual de călătorie: <i>Delta Dunării</i>	Ambele texte	Niciun text
Textul este nonliterar.				
Textul este literar.				
Textul este informativ.				
Textul este expresiv.				

2. Completează schema cu patru asemănări și două deosebiri între cele două texte.

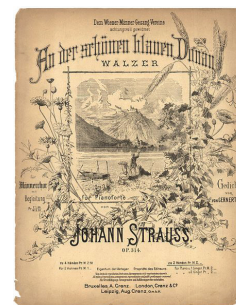
Doar în textul: Jocul „Stăpânul inelelor”	Elemente comune celor două texte	Doar în textul: <i>Jurnal virtual de călătorie: Delta Dunării</i>

Progresează!

1. Ascultă valsul „Dunărea albastră” (*An der schönen blauen Donau*) de Johann Strauss. Află mai multe informații despre compozitor și despre această piesă muzicală din repertoriul clasic, folosind sursele de documentare indicate de profesor.

2. Realizează o prezentare a Deltei Dunării, folosind noile tehnologii. Folosește imagini/fotografii/desene în concordanță cu emoția/emoțiile pe care ți le-a transmis valsul. Notează doar un singur cuvânt-cheie deasupra fiecărei imagini.

Dinamism

Calm

3. Caută informații despre un loc pe care l-ai vizitat sau ai vrea să-l vizitezi. Realizează un jurnal de călătorie/blog în care să descrii acest loc. Poți adăuga desene, fotografii și chiar melodii.

CORECTITUDINE GRAMATICALĂ RESPECTAREA NORMELOR ORTOGRAFICE ȘI DE PUNCTUAȚIE (ADJECTIV ȘI NUMERAL)

Activități de pre-redactare

Exprimă-ți opinia!

1. Ți-ar plăcea să lucrezi la o editură și să contribui la realizarea albumului: „Păsări din Delta Dunării“?
2. Ce post din cadrul editurii crezi să ți s-ar potrivi? Alege din lista de mai jos.
Editor șef: coordonează activitatea editorială
Editor text: prelucrează textul trimis de autor/autori corectând eventualele erori.
Grafician: asociază textul cu imagini reprezentative pe care le alege și le prelucrează.
3. Consultă resurse digitale și află mai multe informații despre aceste profesii. Notează informațiile care ți se par utile.

Activități de redactare

Joc de rol: ești editor!

Primul tău proiect constă în editarea unei pagini din album, referitoare la șoim.
Trebuie să folosești următoarele două texte:

Textul 1

Generalitati: Pasare de prada diurna, de marime variata, agera.

Descriere: Penajul parti dorsale, crestetul si favoriti este de culoare cenusie-intunecată, iar ventral pe fond alb apar pete intunecate orientate pe lungime. Penajul este ruginiu. Cioc scurt, curbat in jos si foarte puternic. La fel ca si la celelalte pasari rapitoare partea superioara a picioarelor este acoperita de pene, ghearele relativ scurte. (<http://www.info-delta.ro/>)

Textul 2

Șoimul – clocește două-patru ouă gălbuii timp de douăzecișiopt-treizeci zile, după ce ajunge la vârsta de două luni. Pui depind de mancarea adusa de parinti cinc saptamani.

*Hrana: animale vii, pasari mici (randunelele, lastunul) și reptile ocazionale.
(notite scrise de mână)*

1. Rescrie textele pe o foaie separată de hârtie (format A4) corectând toate greșelile care apar (inclusiv absența diacriticelor din text).
2. Privește pagina pe care ai scris textul corectat. Gândește-te cum o poți înfrumuseța din punct de vedere vizual.
3. Imaginează-ți că te afli la un târg de carte și vrei să îți promovezi editura. Prezintă colegilor (care joacă rolul vizitatorilor) pagina cu textul și imaginile despre șoim.

HOBBY-UL MEU, GĂTITUL

Activități de pre-lectură

Exprimă-ți opinia!

1. Care este mâncarea ta preferată? Știi să o pregătești?
2. Notează câteva ingrediente pe care le conține mâncarea ta preferată.

Dezvoltă-ți vocabularul!

1. Indică sensul următorilor termeni/structuri:
  - a) În prăjituri făina se pune în ploaie.
  - b) Bunica însiropează blatul de la prăjitură.
  - c) În compoziția mâncării de mazăre intră și sosul de roșii.
2. Realizează un enunț în care cuvântul *compoziție* să aibă alt sens decât cel de la cerința anterioară.

Activități de lectură

TEXTUL 3

HOBBY-UL MEU, GĂTITUL

◇ Citește, cu atenție, următorul text:

Pentru Daniel și Crina cea mai mare bucurie este când mama le dă voie să gătească singuri orice își doresc, căci hobby-ul lor este gătitul.

Mâine este ziua prietenului lor Alexandru, așa că au căutat o rețetă de tort ca să știe cum să îi pregătească prăjitura lui preferată: tort cu cremă de ciocolată.

Tort cu cremă de ciocolată - 8-10 persoane

Ingrediente:

Blat:

6 ouă

6 linguri cu zahăr

9 linguri cu nuci măcinate

2 linguri cu pesmet

Cremă:

2 linguri cu cacao

1 lămâie

4 linguri cu apă

1 lingură cu rom

Se sparg ouăle și se separă gălbenușurile, pe care le freci spumă cu zahărul. Peste cremă pui pesmetul în ploaie, omogenizezi și lași deoparte. Bați albușurile spumă tare și pui peste crema de gălbenușuri. Adaugi 2 linguri de cacao cernută proaspăt, zeama de la o lămâie și puțină coajă de lămâie. Ungi cu unt o cratiță cu pereți înalți, tapetezi cu o hârtie și torni compoziția. Coci la foc potrivit 30 de minute, după care scoți hârtia ușor, răcești și tai în două pe lat. Însiropezi și lași așa 10 minute, după care pui un strat de cremă de ciocolată, acoperi cu restul de cremă și ții la rece câteva ore înainte de a servi.

(Maria Cristea Șoimu, „Rețete tradiționale românești”)

1. Transcrie patru cuvinte din câmpul lexical al cuvântului *bucătărie*.
2. Ți-ar plăcea să pregătești un tort cu cremă de ciocolată? Motivează-ți alegerea raportându-te la rețeta pe care ai citit-o.

Mi-ar plăcea 😊	Nu mi-ar plăcea 😞
Motivarea alegerii:...	Motivarea alegerii:...

3. Selectează numerele utilizate în rețetă. Care este motivul pentru care au fost folosite? Identifică varianta corectă. Justifică-ți opțiunea.
  - a) pentru a arăta cantitățile care trebuie folosite în pregătirea rețetei;
  - b) din nevoia de a transmite o informație exactă.
4. Care sunt părțile de vorbire utilizate cel mai des în text:
  - a) substantivul și adjectivul;
  - b) substantivul și verbul;
  - c) substantivul și numeralul.
5. Alege varianta de răspuns pe care o consideri corectă. Rolul verbelor la prezent din fragmentul selectat este:
  - a) de a indica acțiunile pe care trebuie să le realizezi;
  - b) de a dinamiza textul;
  - c) de a prezenta o întâmplare.
6. Completează enunțurile pentru a pune în evidență trăsăturile textului explicativ.

Rețeta este un text nonliterar deoarece prezintă acțiuni reale, având scop...

Rețeta utilizează cuvinte din universul...

Pentru a fi foarte clar modul în care se prepară tortul, sunt folosite numeroase ...

O parte de vorbire cu un rol important este ...deoarece indică acțiunile care trebuie realizate pentru prepararea prăjiturii.

Activități de post-lectură

♦ Vrei să realizezi un chestionar pe care să-l aplici colegilor tăi, pentru a afla dacă le plac dulciurile pregătite în casă de mama sau de bunica lor.

Completează chestionarul de mai jos cu întrebările potrivite, la care trebuie să răspundă colegii tăi.

Întrebare	DA	NU
1. Spre exemplu: <i>Mama ta face des prăjituri?</i>	✓	
2.		
3.		
4.		

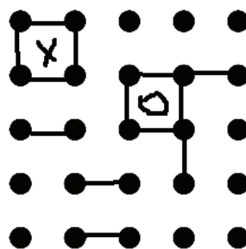

Progresează!

- Realizează o scurtă compunere în care să arăți că rețeta de tort cu cremă de ciocolată este un text nonliterar explicativ.
- Scrie rețeta prăjiturii tale preferate (poți consulta o carte de bucate în format tipărit sau digital). Respectă structura pe care o are rețeta lui Daniel și a Corinei.

JOCURI DE IERI ȘI DE AZI, DE AICI ȘI DIN ȚARA SOARELUI RĂSARE

1. Citește următoarele texte și asociază-le celor două imagini:

TEXTUL 1

Avioane pe hârtie este un joc ce se joacă în două persoane, fiecare jucător având la dispoziție o foaie de hârtie (de matematică) și ceva de scris.

Fiecare jucător va marca, pe foaia proprie, două pătrate având aceleași dimensiuni (10 pătrățele pe verticală marcate de la 1 la 10 și 10 pătrățele pe orizontală marcate de la A la J). Sunt necesare 2 pătrate deoarece pe unul se vor desena avioanele proprii, iar pe celălalt se va ține evidența loviturilor împotriva adversarului.

Fiecare jucător va desena apoi, fără ca adversarul să poată vedea, 3 avioane.

După ce ambii jucători au terminat de desenat avioanele, fiecare jucător, pe rând, va avea trei lovituri. La fiecare lovitură va spune coordonatele unei pătrățele (literă și cifră) și o va marca în pătratul gol pe care îl are la dispoziție. De asemenea, după fiecare lovitură, adversarul este obligat să comunice dacă lovitură a fost cu succes sau nu (dacă a nimerit sau nu o parte a avionului).

Câștigă primul jucător care reușește să nimerască toate pătrățelele pe care sunt desenate avioanele adversarului. (<http://jocuridincopilarie.ro/avioane-pe-hartie>)

TEXTUL 2

Veți avea nevoie de coală de culoare roșie, roz sau portocalie și de un marker negru pentru a realiza ulterior micile buline.

Tăiați coala în formă de pătrat de dimensiunile dorite după care îndoiiți pe o diagonală pentru a rezulta un triunghi care la rândul său va fi și el îndoit.

Deschideți triunghiul și îndoiiți vârfurile în jos fără a atinge însă linia de pe mijloc. Va rezulta un romb. Rombul va fi întors pe cealaltă parte, iar vârful de sus va fi îndoit până aproape de linia de mijloc, după care micul colț rămas va fi din nou îndoit în sus.

Rezultatul final este aproape gata, veți întoarce modelul nou format și veți putea distinge aripile și corpul buburzei. Pentru un efect și mai interesant, folosiți carioca neagră pentru a desena bulinele negre ale buburzei.[...]

Folosiți micile buburze pentru a însufleți aranjamentele florale de primăvară sau pentru a oferi mici daruri celor pe care îi îndrăgiți. (<https://familist.ro/tutorial-origami-buburuza>)

1. Joacă-te împreună cu colegul tău de bancă *avioane pe hârtie*, iar apoi încearcă să realizezi *buburuza* folosind fie o foaie colorată, fie o foaie din caietul tău. Cum te-ai simțit în timp ce te-a jucat?

2. Alcătuiește un referat cu titlul „Jocuri de ieri și de astăzi, de la noi din țară și din lumea întreagă”.

Recomandări:

- folosește informațiile din textele studiate în această unitate sau în celelalte unități ale manualului, dar și experiența personală sau informații din alte surse;
- alege două jocuri care îți plac în mod deosebit și menționează: regulile și numărul de jucători;
- însoțește textul de imagini reprezentative pentru jocurile alese;
- menționează toate lucrările consultate în bibliografia lucrării.

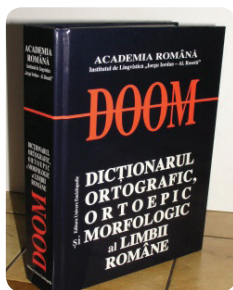
LIMBA STANDARD. NORMĂ ȘI ABATERE

1. Citește cu atenție definiția din DEX a cuvântului *standard*.

STANDARD, *standarde*, s. n. = Normă sau ansamblu de norme care reglementează calitatea, caracteristicile, forma etc. unui produs; document în care sunt consemnate aceste norme. – Din fr., engl., **standard**.

2. Ce crezi că înseamnă limbă standard? Alege din următoarele variante:

- limba care respectă normele ortoepice, ortografice și morfologice;
- limba utilizată de toți vorbitorii.

Normele limbii literare actuale au fost stabilite în 2005, de Institutul de Lingvistică din cadrul Academiei Române și sunt cuprinse în *Dicționarul ortoepic, ortoepic și morfologic al limbii române* (DOOM, ediția a II-a). Ele se referă la modul de pronunțare a cuvintelor, la modul de a scrie cuvintele și la formele pe care acestea le iau în vorbire.

Greșelile făcute de vorbitori (fie în rostirea, fie în scrierea cuvintelor) constituie **abateri de la norma literară**.

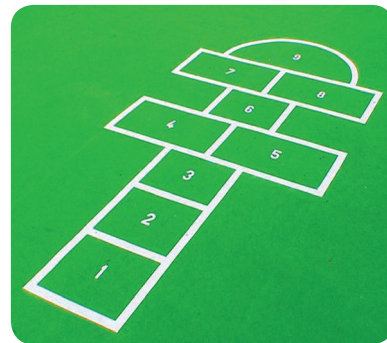
Joacă-te șotronul ... gramatical!

Șotronul pe care îl vei juca nu este unul tradițional, ci unul gramatical. El are alte reguli.

Trebuie să parcurgi toate căsuțele de la 1 la 9. Pentru a trece de la o căsuță la alta trebuie să răspunzi corect la următoarele nouă întrebări. Acestea se referă la folosirea corectă a normelor limbii române.

Câștigă acela care a reușit să rezolve corect toate cerințele.

- Cum se numește partea de vorbire care arată însușirile obiectelor?
- Ce parte de vorbire este cuvântul *întâiul*?
- Indică forma literară a adjectivului *suptîre*.
- Precizează care este gradul de comparație al adjectivului din structura: *prăjitura cea mai dulce*.
- Indică articolul demonstrativ din construcția: *copacul cel înflorit*.
- Dă exemplul de un numeral cardinal compus.
- Explică ortografierea cu doi *i* a adjectivului *aurii*.
- Indică forma corectă: *optisprezece*/*optsprezece*.
- Alege varianta corectă: *dragele mele colege*/*dragile mele colege*.

Rezolvă următoarele exerciții pentru a descoperi câteva dintre normele limbii române literare.

1. Transcrie fonetic (așa cum se pronunță) următoarele cuvinte: *axă*, *eu*, *exact*, *excursie*, *eră*, *este*, *xilofon*.

2. Realizează enunțuri cu ortogramele: *ce-ai/ceai*, *n-aș/naș*, *nu-l/nul*, *c-am/cam*.

3. Explică ortografierea substantivelor: *porumbelii*, *fiii* și alcătuiește enunțuri cu acestea.

4. Trece la imperativ, formă afirmativă și negativă, verbele: *a merge*, *a cânta*, *a duce*, *a face*.

5. Scrie cu litere următoarele numere: 14, 15, 16, 18.

6. Realizează acordul adjectivelor, notate între paranteze, cu substantivele pe care le determină.

Pe cerul albastru se zărea o mulțime de steluțe (*argintie*)... care străluceau, iar luna (*cel palid*)... abia își făcuse apariția.

Copiii întârziaseră la cina (*delicios*)...pregătită de părinții (*cel grijuliu*)...

ISTORIA CUVINTELOR – VARIAȚII ALE FORMEI ȘI ALE SENSULUI ÎN TIMP

1. Citește, cu atenție, următorul text:

Pe lângă un copaci mare
Un dovleac, din întâmplare
Primăvara răsărise
Și pe dânsul să suise,
Care într-atât crescuse,

Încât vârful-i întrecuse,
În lung și-n lat să-ntinsese,
Ramurile-i cuprinsese,
Și pretutindeni umpluse
De dovleci care făcuse.
(Anton Pann, „Copaciul și dovleacul”)

2. Selectează cuvintele a căror formă nu respectă norma literară actuală și scrie forma lor corectă. Spre exemplu, *copaci* = *copac*

Reține!

Textele scrise în secolul al XIX-lea conțin forme vechi ale cuvintelor pe care le folosim astăzi. În acea perioadă, aceste forme erau considerate corecte.

3. Citește următoarele enunțuri și asociază fiecărui cuvânt evidențiat sensul potrivit.

• *Mama Rada a primit carte de la feciorul ei, în care o înștiința că se întoarce curând acasă.*

- scriere cu un anumit subiect, tipărită și legată în volum;
- scrisoare

• *Ascultându-i povețele, am înțeles că bătrânul acela este un om tare mândru.*

- orgolios, îngâmfat, trufaș;
- frumos, falnic, măreț;
- înțelept.

• *Un sultan dintre aceia ce domnesc peste vreo limbă,/Ce cu-a turmelor pășune, a ei patrie ș-o schimbă,/La pământ dormea ținându-și căpătâi mâna cea dreaptă.*

(Mihai Eminescu, „Scrisoarea III”)

- organ care se află în cavitatea bucală, servind la perceperea gustului, la mestecarea și la înghițirea alimentelor;
- popor;
- limbajul unei comunități umane.

Reține!

• De-a lungul timpului cuvintele nu și-au schimbat doar forma, ci și înțelesul, ajungând să aibă alte sensuri decât cele inițiale. Multe dintre aceste schimbări de înțeles au explicații foarte interesante. Spre exemplu, inițial cuvântul *prost* însemna *sărman, sărac, simplu*. Din cauza neputinței oamenilor sărmani de a avea acces la educație, sensul cuvântului s-a modificat, dobândind astăzi o valență negativă: *lipsit de inteligență*.

• O poveste frumoasă are și verbul *a tăbări*. În vechime, acesta însemna *a-și așeza tabăra*, iar acum are sensul de *a se năpusti, de a se repezi la cineva*. Poți explica această schimbare de sens, având în vedere evoluția sensului cuvântului *prost*?

EVALUARE

The Sims (Simșii) este un joc strategic de simulare a vieții pentru computer dezvoltat de Maxis și publicat de Electronic Arts. Jocul a fost creat de către Will Wright, cunoscut pentru crearea jocului **SimCity**. Jocul simulează activitățile de zi cu zi din viața unuia sau mai multor personaje virtuale („Sims”) într-o suburbie în apropiere de SimCity. [...] The Sims se concentrează în întregime pe viața personajelor virtuale numite Sims, punând jucătorul în controlul „lumii” lor virtuale și a activităților zilnice, cum ar fi dormit, mâncat, citit și îmbăiere. Will Wright, creatorul jocului, caracterizează jocul ca fiind o „căsuță pentru păpuși digitală”. Deși jucătorii sunt încurajați să-și creeze propriile personaje cu diferite caracteristici fizice, există deja predefinite câteva personaje, precum familiile Newbie și Goth. Jucătorul controlează aproape toate aspectele legate de viața de familie, fie predefinită sau creată. Multe opțiuni conduc jucătorul de sim într-o familie numeroasă sau la o viață singuratică. [...] În loc de obiective, jucătorul este încurajat să facă alegeri și să se integreze pe deplin într-un mediu interactiv. Acest lucru a contribuit cu succes la atragerea jucătorilor ocazionali. Singurul obiectiv real al jocului este de a organiza timpul personajelor din joc (Simși) astfel încât ele să-și atingă obiectivele personale.[...] Jucătorul trebuie să ia decizii despre timpul petrecut în dezvoltarea personală, cum ar fi exercițiile, lectura, creativitatea, logica, prin adăugarea activităților de zi cu zi la ordinea de zi a simului. Zilnic trebuie să programezi îndeplinirea unor nevoi cum ar fi igiena personală, mâncatul și dormitul. Dacă acestea nu vor fi îndeplinite personajul va suferi consecințele.

(<https://ro.wikipedia.org>)

1. Precizează tema textului. (0, 5p.)
2. Transcrie următoarele enunțuri. Încercuiește Adevărat (A) sau Fals (F), justificând alegerea cu secvențe din text: (0, 75 p.)
  - a) Jocul oferă posibilitatea de a organiza viața simșilor. **A F**
Justificare: ...
  - b) Singurul obiectiv al jocului este de a învăța jucătorul să își creeze propriile personaje. **A F**
Justificare: ...
  - c) Neîndeplinirea programului zilnic nu are nicio consecință asupra personajelor jocului. **A F**
Justificare: ...
3. Continuă enunțul: Will Wright consideră jocul o „căsuță pentru păpuși digitală” deoarece... (0, 75 p.)
4. Transcrie afirmațiile adevărate: (0, 75 p.)
  1. Textul este unul nonliterar.
  2. În text sunt folosite cuvinte din câmpul lexical al termenului „joc”.
  3. Scopul textului este doar să informeze cititorul despre un joc de strategie.
5. Transcrie textul, corectând greșelile. (0, 75 p.)

Ea își crează propriile ei personaje cu diferite caracteristici fizice. Egsistența unor câteva personaje predefinite, precum familia Newbie și propii săi fii o ajută mult.
6. Imaginează-ți că jocul **Simșii** a existat și în secolul al XIX-lea, iar tu ai descoperit un fragment din prezentarea acestuia. Citește textul și transcrie pe caiet cuvintele care astăzi au altă formă sau alt sens. *Jucătorul trebuie să împle casa cu cele trebuitoare traiului simului. Dacă personajul este un cocon îl va duce la grădiniță și apoi la școală. Jucătorul va avea grijă și de educația personajului, îi va arăta documenturile pre care să le citească. Simsul poate avea felurite îndeletniciri: poate fi voinicul care apără țara sau chiar domn și să domnească peste o limbă.* (1, 5 p.)
7. Transcrie și completează diagrama cu două asemănări și două diferențe dintre jocul **The Sims** și unul din jocurile cu tale preferate. (2 p.)

8. Alcătuieste o compunere de 150-200 de cuvinte, în care să demonstrezi că textul suport este un text explicativ nonliterar. (2 p.)

Se acordă 1 punct din oficiu.

TEXTE PENTRU ASCULTARE

Unitatea 1

Textul 1A

De o săptămână și jumătate, cei 800 de elevi de la Liceul „Nicolae Tonitza” pictează de zor pe o pânză de trei kilometri și jumătate pentru a intra în Cartea Recordurilor.

În curtea școlii și pe coridoarele fiecărui etaj sunt întinse bucăți de câte zece metri de pânză, peste care tinerii din clasele V-XII stau aplecați câte trei-patru ore pe zi. Când afară e frumos muncesc în curte, pe pânzele așezate direct pe beton, iar când e rece sau plouă își mută miniatelierele în școală. Lucrează pe grupe, ghidați de 45 de profesori, și nu stă unul deoparte când îi vine rândul. Îi „mână în luptă” atât perspectiva faimei pe care ar putea-o câștiga stabilind un record mondial, dar și zvonul că astfel de succese s-ar răsplăti și financiar de cei de la Cartea Recordurilor. Propunerea și materialele de lucru au venit din partea UNICEF.

Tema generală a lucrării este „Grădina” și, în funcție de zel, fiecare contribuie măcar cu câte o floare pe pânză, în culori și dimensiuni liber alese. După cum simte artistul. „Colega mea a fost tristă astăzi, așa că a folosit culori și nuanțe închise. Poate are probleme de familie...”, spune Victorița. Stă aplecată peste una dintre bucățile de pânză de pe trotuar și arată spre florile cenușii ale vecinei, care a părăsit mai repede astăzi pictura. În bucata de lucru a Victoriței, numai nuanțe vesele: „Nu pentru că aș fi și eu așa, am problemele mele, dar îmi place să transmit mesaje pozitive”. În trei-patru zile, pictura gigantică va fi gata, iar bucățile de pânză vor fi cusute. Pe 18 noiembrie, lucrarea va fi expusă la Romaero Băneasa. Tot atunci vor veni reprezentanții Cărții Recordurilor la București. Recordul actual este deținut de o pictură de 2,9 kilometri, la care au lucrat 3.000 de copii din Abu Dhabi, Emiratele Arabe Unite.

(text adaptat, sursa: <http://www.evz.ro/panza-de-trei-kilometri-pictata-la-tonitza>)

Textul 1B

Inedita acțiune s-a desfășurat într-unul dintre hangarele din Romaero Băneasa, acțiune la care au participat peste 1.500 de copii. Creația artistică, la realizarea căreia s-a lucrat de la începutul anului școlar, a fost expusă pe o suprafață considerabilă în fața hangarului, pentru întinderea ei fiind necesare mai mult de 12 ore. Elevii Liceului „N. Tonitza” împreună cu sute de copii din București au continuat să picteze până când a fost măsurat și ultimul centimetru de pânză.

„Acțiunea de astăzi stă sub semnul aniversării a 60 de ani de existență a UNICEF și are pentru noi o semnificație aparte, pentru că este un eveniment făcut împreună cu copiii. Odată cu atingerea unui nou record mondial, am obținut încă o recunoaștere pentru România, ai cărei ambasadori au fost de această dată acești copii talentați. Pânza a fost acoperită în întregime cu flori, pline de căldura și culoarea sufletelor copiilor care au fost astăzi aici. Cu această ocazie mulțumesc tuturor celor care ne-au ajutat ca acest proiect de succes să fie dus la capăt,” a declarat Pierre Poupard, Reprezentant UNICEF în România după omologarea recordului.

„Am rămas plăcut surprinsă de talentul și ambiția copiilor de la Liceul „N. Tonitza” de a intra în Cartea Recordurilor. Omologăm recorduri peste tot în lume, peste tot entuziasmul este mare, însă de această dată optimismul și pasiunea celor prezenți m-au surprins...A fost mai presus de orice așteptări”, a menționat Andrea Banfi reprezentanta Guinness World Record Ltd.

(text adaptat, sursa <http://www.unicef.ro/media/in-carte-recordurilor-cu-3-464-1-de-metri-de-panza-pictata>)

Unitatea 2

Textul 2 A

Pu, pu, pu, strici mereu somnul meu pupază din tei.
Las' că mi te prind moțato și te-oi întreba ce vrei,
Când ți-oi smulge coada toată și te-oi vinde pe cinc lei.

Pu, pu, pu, pu, pu, pu, chiar acu, o să-ți viu de hac!
Și-ajungând la tei căciula peste cuib capcan-o fac.
Și-apoi, scotocind cu mâna, prind de gât puiul de drac.

Ha, ha, ha, vezi așa, mi te-am prins, că de mult ți-o coc!
Și la târg ajuns cu dânsa, printre lume îmi fac loc,
Strigând cât mă ține gura, să se-audă-n iarmaroc:

-Negustor, pupezi vând, marfa mea-i blândă ca un miel.
Dar un moș cu barba deasă, de unde-o fi fost de fel,
Îmi croi câteva bețe, luând pupăza cu el.

Ajutor, hai săriți! Hoții, măi, pradă-un negustor.
Moșul însă, rupând sfoara, zvârle pupăza spre nor,
Și dihania, voioasă, o porni spre sat în zbor.

Astăzi iar, pu, pu, pu, ca un drac, sus în tei la noi!
Poți să cânti la noi, spurcat-o până-n veacul de apoi!
Nu mai fac negustorie cu moțate de-alde voi.

TEXTE PENTRU DICTARE

Textul 2 B

—De vânzare—ți e găinușa ceea...măi băiate?

—De vânzare, moșule!

—Și cât cei pe dânsa?

—Cât crezi dumneata că face!

—la ad-o-ncoace la moșu, s-o drămăluiască!

Și cum i-o dau în mână, [...] se face a o căuta de ou și-i dezleagă atunci frumusețea ața de la picior, apoi mi-o aruncă-n sus, zicând: laca poznă, c-am scăpat-o!

(I. Creangă, „Amintiri din copilărie”)

Textul 2 C

„Charlie și fabrica de ciocolată” este o carte pentru copii. Personajul principal este un băiețel sărac. El găsește un bilet de aur într-un baton de ciocolată și reușește să viziteze fabrica în care a fost produsă. Acesta este un loc plin de magie! De ce? Pentru că decorul, personajele, întreaga atmosferă este una de basm. În final, Charlie dovedește că este cel mai cuminte copil și obține un premiu important. Care crezi că este acesta? Tinere cititor, cartea te așteaptă să o citești!

Unitatea 3

Textul 3A

Luna asta e luna lui PERCY JACKSON! Se lansează în cinematografe filmul „Percy Jackson și Olimpienii: Hoțul Fulgerului, iar în librării cartea cu același nume, scrisă de Rick Riordan.

Sinopsis:

Numele meu este Percy Jackson, până acum câteva luni am fost elev într-o școală privată pentru copiii cu probleme din New York. Sunt eu un copil cu probleme? Da, cred că poți să spui asta.

Credeți că faptul că zeii greci sunt vii și trăiesc în America este o problemă?

Credeți că a fi nr.1 pe lista celor mai urmăriți de zei este o problemă?

Și credeți că descoperirea faptului că ești singurul semi-zeu care poate opri războiul zeilor este o problemă?

Dacă Percy ratează misiunea, uitați de probleme – lumea va deveni terenul de joacă al lui Hades...

Cartea va apărea [...] în traducerea Anei Filimon, copertă softcover, 315 pagini.

Actualizare: am fost la cinema și am văzut filmul (deși inițial voiam să aștept să citesc mai întâi cartea ce întârzie să apară).

Cu toate că pe alocuri mi s-a părut prea hollywoodian, mi-a plăcut și vă îndemn și pe voi să îl urmăriți! Cam rar îl vezi pe Pierce Brosnan în rol de centaur. Mi-a plăcut și interpretarea lui Steve Coogan, care a avut rolul lui Hades. Mi s-ar fi părut mai reușit dacă acțiunea nu se desfășura în America, ci în Grecia modernă. Mitologia grecească nu are nicio legătură cu America. Sunt curios cum e cartea, am așteptări mari.

(text adaptat, sursa Bookspot, blog de recenzii fantasy, <https://thebookspot.wordpress.com>)

Textul 3B

Comentariu:

A.D.: Bună! Ți-am urmat sfatul și am citit cartea. Foarte interesantă și educativă. Spre exemplu, scena în care Percy discută cu nereida, un spirit al mării, m-a impresionat profund. O reproduc pentru cine nu a citit cartea încă.

„— Știu că te îndrepti spre tărâmul lui Hades, a spus ea. Puțini muritori care au făcut asta au supraviețuit: Orfeu, care era foarte priceput la muzică, Hercule, care era foarte puternic; Houdini, care a reușit să scape chiar și din adâncurile Tartarului. Ai tu aceste talente?

— Aăă... nu, doamnă.

— Ah, dar tu ai altceva, Percy. Ai daruri pe care de-abia ai început să le cunoști. Oracolele ți-au prezis un viitor măreț și nemaipomenit, dacă supraviețuiești până la maturitate. Poseidon n-ar permite să mori înainte de vreme. Prin urmare, ia aceste perle și atunci când te vei afla la ananghie, sparge una la picioarele tale.

— Ce se va întâmpla?

— Asta depinde de necazul tău, a spus ea. Dar ține minte: ceea ce aparține mării se va întoarce întotdeauna în mare.

— Și prevenirea?

Ochii i s-au colorat în verde.

— Urmează-ți inima sau vei pierde totul. Hades se hrănește cu îndoială și lipsă de speranță. Te va păcăli dacă va putea, te va face să te îndoiești de judecata ta. Odată ce vei pătrunde pe tărâmul lui, nu te va lăsa să pleci de bunăvoie. Păstrează-ți credința. Îți doresc să ai noroc, Percy Jackson.

Și-a chemat calul și s-a îndreptat spre hău.

— Așteptați! am strigat. La rău, mi-ați spus să nu mă încred în daruri. Ce daruri?

— La revedere, tinere erou, mi-a răspuns ea, iar vocea i s-a pierdut în adâncuri. Trebuie să-ți ascuți inima.

A devenit un punct verde strălucitor, apoi a dispărut.

Mi-aș fi dorit s-o urmez jos, în întuneric. Voiam să văd curtea lui Poseidon. Dar am privit în sus, unde apusul întuneca suprafața apei. Prietenii mei mă așteptau.”

Unitatea 4

Textul 4

V-ați pregătit ghetuțele pentru Moș Nicolae? Tradiții la noi și în întreaga lume

Seara de 5 decembrie este specială pentru toți copiii. Ei știu că trebuie să-și lustruiească ghetuțele sau cizmulițele, pentru că Moș Nicolae va trece pe la ei să le aducă daruri. Cei cuminiți primesc dulciuri, cei neascultători primesc de la Moș Nicolae o nuielușă, pentru a-i atenționa să își asculte părinții și bunicii.

Originea acestei tradiții este în povestea personajului legendar, care a existat cu adevărat în persoana episcopului cetății Mira, din ținutul Lichia (pe meleagurile Turciei de astăzi), persoană cu credință nețărmurită în Dumnezeu, ce a trăit în secolul al IV-lea.

Lui Nicolae de Mira îi sunt atribuite fapte bune față de cei săraci și năpăstuiți, dar și miracole, numele traducându-se prin „biruitor de popor”. Provenind dintr-o familie înstărită, la moartea părinților săi, și-a dăruit întreaga avere celor nevoiași. [...]

Deși este grăbit să alerge la copiii din lumea întreagă, Moș Nicolae are timp să plece urechea la dorințele fiecărui copil în parte...

În tradițiile românești, Moș Nicolae apare pe un cal alb, trimiteră la prima zăpadă care cade la începutul iernii, păzește Soarele care încearcă să se strecoare pe lângă el spre țărniurile de miazănoapte, pentru a lăsa fără lumină și căldură, ajută văduvele, orfanii [...], este stăpânul apelor și salvează de la înec corăbierii, apără soldații pe timp de război, motiv pentru care este invocat în timpul luptelor.

De asemenea, există obiceiul să se pună în apă crenguțe de pomi fructiferi în casă, lângă icoane, care să înflorească de Anul Nou. În funcție de crenguța care a înflorit, se așteaptă recolta de fructe în noul an.

În nopțile sfinte de sărbători, când, preț de o secundă se deschid cerurile și pentru noi, muritorii, se spune că Moș Nicolae poate fi văzut stând de-a dreapta lui Dumnezeu.

Există obiceiul, la sate, ca în ziua de Sfântul Nicolae, feciorii să se organizeze în cete și să-și aleagă gazda unde vor merge pentru repetițiile colindelor de Crăciun și de Anul Nou.

Legenda lui Moș Nicolae s-a răspândit în toată lumea și a luat caracteristicile fiecărei țări. În Europa, în secolul al XII-lea, ziua Sfântului Nicolae a devenit ziua darurilor și a activităților caritabile.

(www.ziare.com)

Unitatea 5

Textul 5A

În satul Scundu, județul Vâlcea arta este cuvântul de ordine, elevii de la școala din sat, grupați într-un consiliu al elevilor, surprind printr-un talent actoricesc debordant, un talent presărat cu mult muncă și multă imaginație, ținând cont că elevii nu au avut posibilitatea, niciodată, să meargă la un teatru adevărat.

Scundu, comuna vâlceană care nu numără mai mult de 1.861 de suflete nu duce lipsă de copii talentați și frumoși. Profesorul de română, Dragoș Zaharia povestește încântat cum a pornit inițiativa înființării unei trupe de teatru cu elevii talentați ai Școlii Generale Scundu: „Acum patru ani am pornit la drum cu o mică trupă de teatru, pe atunci acești elevi erau clasa a V-a, acum se pregătesc de liceu. Ușor, ușor această trupă de teatru a ajuns să fie un model pentru celelalte școli”, a declarat încântat mentorul elevilor de la Școala Scundu.

Elevii nu s-au mulțumit însă cu prezentarea pieselor de teatru în școală, au mers mai departe participând la diferite concursuri de teatru unde au obținut premii importante: „Nu a existat competiție la care trupa noastră să nu fi urcat pe podium, recent am obținut locul I la o competiție unde am participat mai multe trupe din județ”, a ținut să ne explice Dragoș Zaharia, coordonatorul trupei de teatru „Așchiuțele” de la Școala Generală Scundu, județul Vâlcea.

Pe lângă meseria de actori în trupă, tot elevii sunt cei care scriu cu pasiune textele pieselor de teatru, având teme variate precum prietenie, școală și chiar teme care ating problema cu care societatea românească se confruntă.

Textul 5B

Profesorul mai spune că teatrul i-a schimbat pe elevi în cel mai frumos mod posibil: „Teatrul i-a individualizat, i-a făcut să se exprime liber, să vorbească fluent, le-a deschis apetitul pentru lectură”. Copiii au demonstrat repede că profesorul lor i-a descris în modul cel mai sincer, plin de entuziasm și dezinvolți. Trei eleve au prezentat o parodie în care îi criticau fin pe politicienii români. Piesa lor a stârnit ropote de aplauze din partea părinților și a elevilor veniți să îi susțină. Decorul sălii s-a ridicat și el la nivelul piesei, elevii improvizând un decor demn de o trupă talentată. Cu emoție în glas, Cîrstea Amalia ne-a povestit după piesă cum au ajuns să joace cu atâta pasiune: „Totul a pornit acum patru ani, când am primit o temă interesantă la limba română, realizarea unui dialog, atunci am zis că ar fi minunat să le punem în scenă”. Eleve ne-a spus, de asemenea, că totul a fost posibil datorită profesorului Zaharia care întotdeauna a pus accent pe dezvoltarea imaginației, pe rațiune, și nu pe memorare.

Textul 5C

Interesant este că, în ciuda talentului debordant demonstrat pe toate palierele teatrului, elevele nu au văzut niciodată cum arată un teatru adevărat. Anca, Teodora și Mihaela, cele trei actrițe care au jucat într-o superbă piesă de teatru, ne-au spus că nu au văzut niciodată o sală de teatru: „Tot ce jucăm aici este din instinct, noi punem în scenă ceea ce simțim”.

„Un mod de a ne exprima față de ceilalți, un mod de a arăta lumii că se poate”, a descris eleva Anca Maria activitatea din trupa de teatru.

Actrițele sunt angrenate și în alte activități cum ar fi pictura sau sportul, Consiliul Elevilor fiind colectivul în care elevii își pun în practică diferitele idei, locul în care își petrec timpul în cel mai frumos mod posibil.

(Sursa: Germina Olteanu, Geta Neacșu, *Povestea incredibilă a elevilor care joacă teatru deși nu au fost niciodată la unul adevărat*, <http://www.evz.ro>)

Unitatea 6

Textul 6A

Luni, 10 Octombrie 2011

Începând de azi veți face cunoștință cu Garfield, eroul copiilor din întreaga lume, și pasiunile sale.

Așteptarea a luat sfârșit! Cel mai faimos motan din lume vine pe DVD, în premieră, și în România. Începând de azi, în fiecare luni găsiți la chioșcuri împreună cu ziarul, la prețul de 11,99 lei, cinci DVD-uri cu peripețiile lui Garfield.

În primele cinci episoade de azi, copilul tău va face cunoștință cu personajele din jurul simpaticului motan. Jon Arbuckle este stăpânul uituc și, de multe ori, neîndemânic, în timp ce Odie este prietenul canin și loial al lui Garfield.

Textul 6B

Pisoai de Cartea Recordurilor

Cel care se află însă mereu în centrul atenției este nimeni altul decât motanul roșcat. Morocănos, mereu cu un pas înaintea ceasului deșteptător, Garfield are o mare pasiune: mâncarea. Lasagna mai exact! Pe care o primește chiar și la ziua sa de naștere în loc de tort cu lumânări.

El iubește televizorul și să îl tachineze pe Odie. Pe care încearcă să-l salveze atunci când acesta intră în bucluc. „Este un om în pielea unui motan”. Așa a fost caracterizat Garfield de către Jim Davis, americanul care i-a dat viață în benzile desenate. De atunci, Garfield a ajuns să fie urmărit zilnic de peste 260 de milioane de oameni de pe glob. Record în Guinness Book!

Participă la concurs!

Decupează un talon din această pagină, completează datele personale și seriile unice de pe cel puțin 4 dintre cele 5 DVD-uri Garfield achiziționate și intră în cursa pentru premii!

(text adaptat, sursa <http://www.gsp.ro>)

Unitatea 7

Textul 7A

Dragă Danda,

Când eu aveam 12 ani, cam cât ai tu acum, dintre toate distracțiile, cel mai grozav mi se părea cititul [...]

Țineam cartea pe genunchi, în poală, sub fața mea sprijinită în palme, deasupra feței, până mă dureau brațele. Timpurile se buclau, lumile se buclau. Nu i-am înțeles niciodată pe cei care spun că, atunci când citesc o carte, se mută cu totul acolo. Ceea ce mi se părea grozav nu era atât povestea în care te puteai vâri uitând de tine, cât ciudățenia posibilității de a trăi în trei lumi deodată – cea reală, cea a cărții și cea de-a treia, numai a mea, ca o deltă în care cele două fluvii – al cărții și al realității – se întâlneau într-o nouă „formațiune”. Priveam curgerea imaginilor una într-alta, la nesfârșit. Le vedeam cu cele două perechi de ochi deodată: ochii deschiși și ochii minții. Mă uitam la... Imaginație – acest neobosit, imprezvizibil Transformer care e în fața ta și înăuntrul tău. Ești tu, Imaginația! Tu ești!

Ai jucat vreodată Sforile? Leagănul pisicii, cum îi spun englezii, Cat's cradle. (Culmea e că așa se numea un roman din biblioteca de la Codlea: nu înțelegeam deloc titlul, mi se părea absurd pentru un simplu roman de dragoste.) Ai o sfoară, îi legi capetele, o întinzi pe cele două palme puse în paralel, ancorând-o de degetele mari, ridicate, și de cele mijlocii. Așa. Altcineva prinde cu arătătoarele și degetele mari sfoara întinsă, o preia din mâinile tale cu o mișcare rapidă care împletește firele și le creează un model pe mâinile lui/ei. E rândul tău să muți „leagănul” din nou pe mâinile tale. Și tot așa. Cititul e... „leagănul” ăsta. La un capăt ești tu, la celălalt Lumea (din carte și din afara ei). Între voi, sforile de aer. Dar aerul nu e niciodată doar aer, aerul e plin, o!, dacă l-am putea vedea... Despre AER însă, altădată...

Să-ți mai spun că, de cele mai multe ori, cititul era doar un pretext pentru ca să privesc – cu ochii în plin gol – la tot acest film, fără cap și coadă, în care apăreau cele „știute” alături de lucruri „străine”, persoane, obiecte, situații niciodată întâlnite cu adevărat. Cum e posibil? De unde vin? E cam ca în vis, gândește-te puțin. Și mai era cititul un fel de odihnă vie, de lăncezeală dulce, de piscică. Leagănul pisicii... Cititul nu e niciodată doar citit..."

Textul 7B

Nu mai știu care a fost prima carte cu care am avut de-a face.

O cărtică cu foițe pe care se afla praf de pudră, roz- carte de mirosit, de dat cu ea pe față, pagină după pagină (chiar pentru asta și era „volumașul”, o carte... comestibilă). Pe coperta nu mai mare decât jumătatea ecranului unui iPhone avea fața unei chinezoaice zâmbitoare. Nu se pune? De ce nu? Se răsoia, stârnea senzații când o apropii de nas, când o priveai și chiar stârnea Imaginația – te gândeai la China, la hârtia de orez, la fața ta cea catifelată ca petala de trandafir, așa ca pagina de cărtică, la obrazul cel frumos, tânăr, de aici povestea cea mai tristă din lume, Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte și tot așa.

O altă cărtică, una cu foițe transparente, parfumate, era sora celei de pudră. Rupeai o filă și, sub apă, făcea clăbuc, se topea. Era cartea de săpun. Le purtam pe amândouă cu mine într-o gentuță din imitație de piele de căprioară. Le-am rupt cu strângere de inimă, pagină după pagină. Se bucura fața, se bucurau mâinile.

Poate că prima carte cu care am avut de-a face a fost *Vărul Pons* a lui Balzac. N-am citit-o, am vandalizat-o! Sau am adăugat

frumusețe, în felul meu: am făcut pe paginile ei o grămadă de mângălituri de copil mic: rotocoale, bețe, ovaluri strâmbe, încercări de humanoizi. Nici nu mai avea copertă când am dat de ea, mai târziu. Ba chiar îi lipseau foi întregi. Am început s-o citesc așa cum era. Și mi-a plăcut mult. O carte ciudată, nici urmă de poveste pe pagini întregi, doar niște descrieri de obiecte. Dar și descrierea e, uneori, un fel de poveste. Apoi am pornit căutarea titlului ei, tot întrebând în dreapta și-n stânga.

Nu știu care a fost chiar prima carte citită. Poate *Pinocchio*, mare, cu fotografii frumoase. Despre cum poți scoate viață nu din piatră seacă, ci din lemn uscat. Nu știu dacă mi-a plăcut atunci, dar îmi place acum.[...]

Te întrebam zilele trecute care e prima carte citită de tine care ți-a plăcut. Ți-ai amintit de Matilda. Erai în clasa întâi., Despre ce era vorba?”, te-am întrebat. Și tu, surprinsă de chiar răspunsul pe care aveai să-l dai: „Despre o fetiță care citește [...]”

(Simona Popescu, „Leagănul pisicii”, în vol. „Care-i faza cu cititul?”)

Unitatea 8

Textul 8A

Povestea senzațională a Micului Einstein. Șahistul român de doar 10 ani care bate oameni mari la tabla de șah!

Copilul genial care pentru că făcea super calcule matematice când avea 5 ani a fost trimis la șah. Părinții l-au dus la un cerc de șah, unde în jumătate de an bătea pe toată lumea și nu mai voia nimeni să joace cu el. A mers apoi la un club sportiv. Acum joacă și cu seniori și îi bate și pe ei. E campion național, iar luna viitoare merge la campionatul mondial – are obiectiv top 10.

E cel mai bun la matematică. Face baschet și fotbal. A făcut și înot, dar s-a lăsat pentru că ... a învățat să înoate. Gata. „Noul Einstein” îl strigă colegii pe Radu Dobre. E campion național la șah și concurează pentru România la mondiale. Are doar 10 ani, dar participă la turnee de seniori, iar marii șahiști i-au luat frica.

„Nu mă deranjează deoarece e același lucru ca și cum aș fi jucat, tot joc cu cineva, chiar dacă e mai mare”, spune Radu Dobre.

„O partidă la seniori durează 4 ore. Nu înțeleg nici eu cum reușește.”, spune mama copilului.

„Mă gândesc și pe timpul adversarului, mă gândesc pe timpul meu, ce plan să îmi fac și cum să reușesc să îi parez amenințările adversarului”, spune copilul.

Părinții lui au observat că era foarte bun la matematică, iar șah joacă de la 5 ani. „Făcea niște adunări spectaculoase, fără să îl fi învățat cineva.[...] În jumătate de an, profesorul de acolo, ne-a chemat și ne-a spus. Radu câștigă toate partidele, nimeni nu mai vrea să joace cu el”, povestește Oana Radu, mama copilului.

Textul 8B

„Radu se antrenează câte 3 zile pe săptămână și e foarte atent la șah. „Indiferent că a fost zăpada de doi metri sau că este foarte cald, am ajuns la fiecare antrenament. Radu nu concepe că ar putea să se oprească și să nu joace. Este o boală grea se pare”, spune Oana Dobre.

– Ai plâns vreodată din cauza șahului?

Radu Dobre: Da, la început, când abia mă apucasem și credeam că pot să obțin medalia din primul campionat.

– Ești un jucător agresiv?

Radu: Da, sunt agresiv, sacrific piese. Piesa mea preferată este calul, deoarece el poate să meargă în L și poate să sară peste pioni.

Copilul care bate oameni mari

Primul lui turneu în străinătate a fost dintr-o întâmplare. A jucat într-un parc din Paris. „Prima dată a jucat cu un domn mai în vârstă, care în momentul în care Radu a câștigat, probabil a crezut că s-a întâmplat pur și simplu. Au jucat nici nu mai știu câte partide pentru că domnul de fiecare dată când era învins întorcea tabla ca să schimbe culorile și zicea în franceză „încă o dată, încă o dată” era disperat să câștige. La un moment dat Radu chiar a fost drăguț și mi-a zis „I-am lăsat să câștige și ai văzut cât era de fericit să îl las să se bucure o dată. Și de la masa cu domnul respectiv a trecut la alte mese unde erau jucători, părerea mea, profesioniștii jucau cu ceas de competiții. Nouă ni s-a părut grozav că Radu de acolo s-a ridicat în aplauzele unor adulți ... și a plecat atât de mândru că munca lui e apreciată”, povestește mama micuțului.

Vrea locul 10 la Mondialul de juniori.

Cea mai mare provocare abia urmează – Campionatul Mondial. „Eu vreau să ies în primii zece. Nu știu dacă reușesc. Se poate dacă sunt serios și joc bine.”, spune Radu.

„Am emoții. Aici ar trebui să nu audă Radu. Eu am impresia că am emoții mai mari decât el. Am emoții mari, pentru că îmi doresc ca și după Campionatul Mondial Radu să joace cu aceeași bucurie.”, spune mama copilului.

Tatăl lui e sponsorul deplasărilor. Și cu el joacă șah. Micul Einstein își face timp și pentru fotbal sau baschet și nu renunță la bucuriile copilăriei.

„Îmi mai place baschetul, am făcut înot de performanță și m-am lăsat că știu să înot. Sunt cel mai bun din clasă la matematică, se împacă foarte bine”, spune Radu.

(text adaptat, <http://www.sport.ro>)